

การรับรู้สภาวะ “อโนมี” กับการพึ่งพาข่าวสาร เพื่อใช้ประโยชน์จากสื่อ และ
จากแหล่งข้อมูลทางโหราศาสตร์ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร

วรางคณา นียมฤทธิ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2561

**Perception of Anomie State and the Dependency on Usage of Media
and Astrological Information Sources Among Population
in Bangkok Metropolis.**

Varangkana Niyomrit

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Communication Arts Program
Faculty of Communication Arts, Dhurakij Pundit University**

2018

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปริญญา นิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การรับรู้สภาวะ“อโนมิ”กับการพึ่งพาข่าวสาร เพื่อใช้ประโยชน์จากสื่อ
และจากแหล่งข้อมูลทางโหราศาสตร์ของประชากรในเขต

กรุงเทพมหานคร

เสนอโดย นางวรางคณา นิยมฤทธิ์

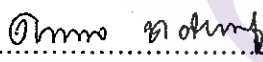
หลักสูตร นิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต

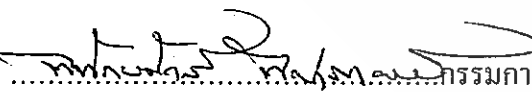
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิร โสภณ

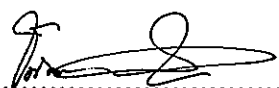
ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์)

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิร โสภณ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมลชาติประเสริฐ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิทักษ์ศักดิ์ ธิสภาคัย)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ชัญญุตรา อรนพ ณ อุษรยา)

คณะนิเทศศาสตร์รับรองแล้ว

.....คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(อาจารย์กอบกิจ ประดิษฐผลพานิช)

วันที่ 26 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2561

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การรับรู้สภาวะ “อโนมี” กับการพึ่งพาข่าวสาร เพื่อใช้ประโยชน์จากสื่อ และจากแหล่งข้อมูลทางโหราศาสตร์ของประชากรในเขต กรุงเทพมหานคร
ชื่อผู้เขียน	วรางคณา นิยมฤทธิ์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิระโสภณ
หลักสูตร	นิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

งานนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาการรับรู้สภาวะ “อโนมี” (Anomie) ในสังคมของคนไทยที่อาศัยในเมืองหลวงเขตกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการพึ่งพาสื่อ และแหล่งสารอื่น ๆ ตลอดจนแหล่งข้อมูลทางโหราศาสตร์ของคนกรุงเทพมหานคร ในสภาวะมีปัญหาที่เกิดจากการสภาวะ “อโนมี” ในสังคมไทย และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะพื้นฐานบุคคลกับระดับการรับรู้สภาวะอโนมีและการพึ่งพาข่าวสารจากสื่อ และแหล่งสารต่าง ๆ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญทางโหราศาสตร์ โดยงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative method) ด้วยวิธีการเชิงสำรวจ ผสมกับวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative method) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อหาคำตอบของงานวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ คือ 1) ระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมี” ของคนในเขตกรุงเทพมหานครมีความแตกต่างกันตามสภาวะทางจิตวิทยา และ ลักษณะประชากรศาสตร์ พฤติกรรมเปิดรับสื่อทั่วไป โดยใช้สถิติ t-test สำหรับตัวแปรอิสระ 2 กลุ่ม และใช้ F-test สำหรับตัวแปรอิสระตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไปในการทดสอบสมมติฐาน และ 2) การรับรู้สภาวะ “อโนมี” ของคนกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับการพึ่งพา และการใช้ประโยชน์จากสื่อ รวมทั้งการใช้ประโยชน์แหล่งบุคคลทางโหราศาสตร์ ใช้การวิเคราะห์สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson’s product moment correlation) เพื่อหาค่าสหสัมพันธ์

ผลวิจัยพบว่า

ชาวกรุงเทพมหานครรับรู้สภาวะอโนมีโดยรวมทุกบริบทอยู่ในระดับปานกลาง โดยการรับรู้สภาวะอโนมีในบริบทสถานที่ทำงานและสถานที่ศึกษาเล่าเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการรับรู้สภาวะอโนมีในบริบทตนเองและสังคมรอบตัวอยู่ในระดับน้อย

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะประชากรด้านต่าง ๆ แตกต่างกันมีระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมี” ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนประชากร

ที่มีระดับความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ในด้านต่าง ๆ โดยรวมที่แตกต่างกัน มีการรับรู้สภาวะ “อโนมี” ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน นอกจากนี้ยังพบว่า ความบ้อยในการคิดฆ่าตัวตายที่แตกต่างกันมีการรับรู้สภาวะ “อโนมี” แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มตัวอย่างที่เคยคิดจะฆ่าตัวตายบ่อยกว่ามีการรับรู้สภาวะอโนมีสูงกว่า

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 พบว่าระดับการรับรู้หรือสภาวะ “อโนมี” ของคนในกรุงเทพมหานคร ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารทั่วไป และไม่มีความสัมพันธ์กับการติดตามคำทำนายจากหมอดูในสื่อต่าง ๆ แต่มีความสัมพันธ์กับการพึ่งพาและการใช้ประโยชน์จากสื่อบุคคล เช่น เพื่อนฝูง ครูบาอาจารย์/คนนับถือ และพระสงฆ์ที่เชื่อถือศรัทธา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่อย่างไรก็ดีผลการวิจัยพบว่า ระดับการรับรู้สภาวะอโนมีไม่มีความสัมพันธ์กับการพึ่งพาแหล่งสารจากบุคคลทางโหราศาสตร์ เช่น หมอดู

Thesis Title	Perception of Anomie State and the Dependency on Usage of Media and Astrological Information Sources Among Population in Bangkok Metropolis.
Author	Varangkana Niyomrit
Thesis Advisor	Assoc. Prof. Dr. Pira Chirasopone
Department	Doctor of Philosophy Program in Communication Arts
Academic Year	2017

Abstract

The objectives of this present study were threefold: 1) to examine how Thais residing in the Bangkok Metropolitan Area perceived Anomie, 2) to understand their behavior towards dependency on media and other sources in general and in astrology in particular when facing problems caused by Anomie, and 3) to find out the correlation between individual attributes and the perception of Anomie and dependency on media, other sources, and astrology experts. The study employed a quantitative method (a survey) and a qualitative method (an in-depth interview). This was to make an investigation in accordance with the three objectives and the formulated hypotheses. The first hypothesis was that there was difference in Bangkokians' perception of Anomie in terms of psychological state, demographic characteristics, and general media exposure behavior. This was tested by a t-test for 2 independent groups and an F-test for over 3 independent groups. The second hypothesis was that Bangkokians' perception of Anomie correlated with dependency on and exploitation of media and astrologers. Pearson's product moment correlation was run to determine the correlation.

The findings generally revealed that Bangkokians' overall perception of Anomie in all contexts was at a moderate level. Their perception in working and educational contexts was moderate, while their perception in their own context and surrounding society was small.

The result of the first hypothesis testing was that there was no significant difference between participants with varied demographic characteristics and general media exposure behavior, and that there was no significant difference between participants with varied satisfaction levels of living aspects and the perception of Anomie. It was also found that the

frequency of varied suicidal thoughts and the perception of Anomie were significantly different. Participants who more often felt suicidal showed higher perception of Anomie.

The result of the second hypothesis testing exhibited that Bangkokians' perception of Anomie did not correlate with general media exposure and reading horoscopes from different media. However, it significantly correlated with dependency on and exploitation of individuals such as friends, teachers/respected people, and established monks. Nevertheless, there was no correlation between perception of Anomie and dependency on astrological professions such as astrologers.

กิตติกรรมประกาศ

กราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิร โสภณ อาจารย์ที่ปรึกษาที่มีส่วนสำคัญ
 ยิ่งในการส่งเสริมและพัฒนาต่อยอดทางความสนใจใฝ่รู้ของผู้วิจัยจนก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ต่อ
 วงการนิเทศศาสตร์ อาจารย์มีความเมตตาสูงดูแลและให้คำปรึกษาจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้
 สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ และขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
 รองศาสตราจารย์ ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ชาติประเสริฐ
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ศักดิ์ ทิสภาภย์ และ อาจารย์ ดร.ชนัญสรารอนพ ณ อยุธยา ที่ได้ให้
 มุมมองและข้อคิดและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับงานวิจัย ขอบขอบคุณผู้มีส่วนสำคัญและให้
 การสนับสนุนในการค้นคว้าข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากต่างประเทศ ขั้นตอนต่าง ๆ เกี่ยวกับ
 เอกสารและการประสานงานมีอาจสำเร็จลุล่วงไปได้ หากปราศจาก คุณสุทธญาณ์ ประไพ
 เลขานุการหลักสูตรนิเทศศาสตรดุขฎิบัณฑิต ที่ช่วยทำให้งานดำเนินไปด้วยความงานราบรื่นเป็นไป
 ได้ด้วยดี

ท้ายนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การอุปการะอบรมเลี้ยงดูตลอดจน
 ส่งเสริมทางการศึกษา ขอขอบคุณความรักและพลังใจอันยิ่งใหญ่ที่ได้จากครอบครัวที่คอยเป็น
 กำลังใจให้เสมอมา และขอขอบพระคุณเจ้าของเอกสารและงานวิจัยทุกท่านที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้
 นำมาอ้างอิงในการทำวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ดิฉันหวังเป็นอย่างยิ่งว่าองค์ความรู้ที่ได้
 ในงานวิจัยนี้จะเกิดประโยชน์แก่สังคมไทยและประเทศชาติในภายภาคหน้า และเป็นประโยชน์ใน
 ด้านการศึกษาการพึ่งพาสื่อด้าน โหราศาสตร์กับการรับรู้สภาวะอโนมีต่อไป

วารางคณา นิชมฤทธิ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฐ
1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา	1
1.2 คำถามวิจัย	8
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	9
1.4 สมมติฐานของการวิจัย	9
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
1.6 นิยามศัพท์เชิงแนวคิดและเชิงปฏิบัติการ	10
2 แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
2.1 แนวคิดสังคมมวลชน	13
2.2 สภาวะ “อโนมี” (Anomie).....	15
2.3 การเปิดรับสื่อทั่วไป การพึ่งพาและการใช้ประโยชน์จากสื่อ	28
2.4 แนวคิดการพึ่งพาและการใช้ประโยชน์จากแหล่งข้อมูลโหราศาสตร์	46
2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	57
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	59
3.1 วิธีการศึกษา	59
3.2 ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	68
4 ผลการวิจัย.....	70
4.1 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ	70
4.2 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	133
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	150
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	151
5.2 อภิปรายผลการศึกษา.....	159

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	171
บรรณานุกรม	173
ภาคผนวก	
ก แบบสอบถาม.....	186
ข รายละเอียดบันทึกการให้สัมภาษณ์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	199
ประวัติผู้เขียน.....	214

สารบัญตาราง

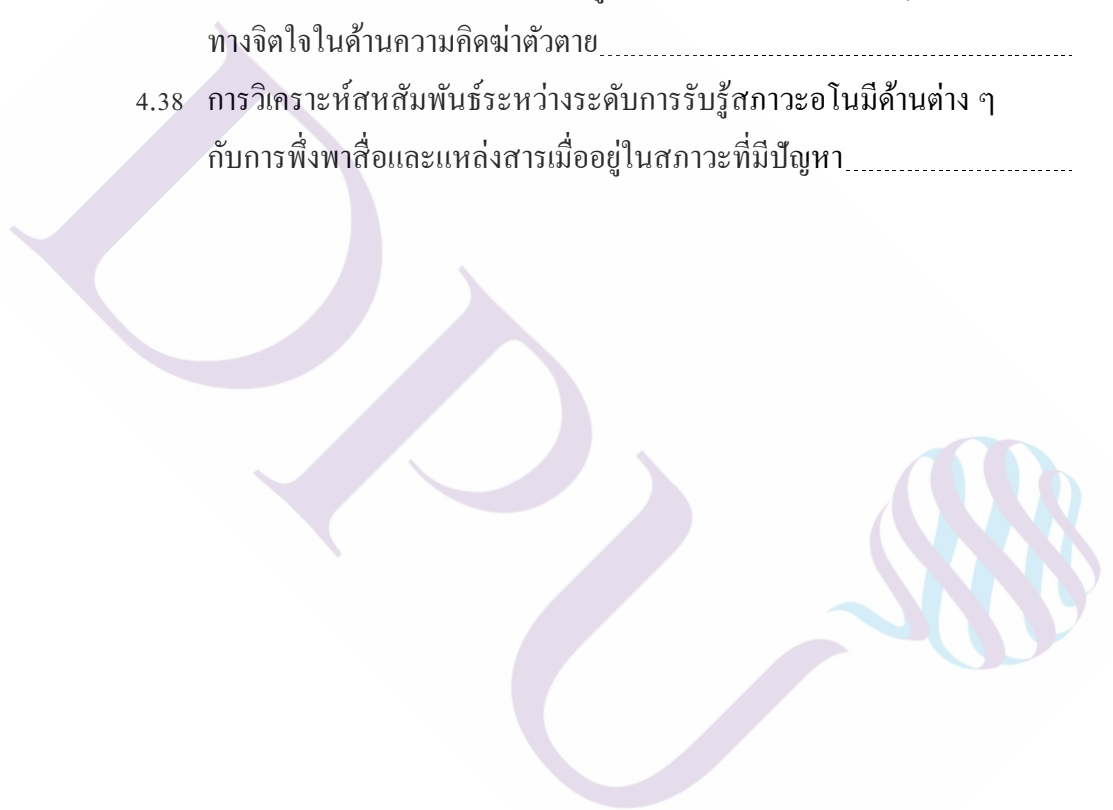
ตารางที่		หน้า
3.1	จำนวนประชากรแยกอายุ กรุงเทพมหานคร เดือนธันวาคม พ.ศ. 2559	61
3.2	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	66
4.1	ความถี่และร้อยละลักษณะทางประชากร จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพ.....	71
4.2	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานะที่อยู่อาศัย.....	73
4.3	การรู้สึกพอใจของชีวิตความเป็นอยู่ด้านต่าง ๆ ในปัจจุบัน โดยจำแนกตาม จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย	74
4.4	การรู้สึกพอใจของชีวิตความเป็นอยู่ด้านต่าง ๆ ในปัจจุบัน โดยจำแนกตาม กลุ่มความพึงพอใจ.....	77
4.5	จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย เกี่ยวกับปัญหาที่ผู้ตอบระบุ.....	77
4.6	จำนวนและร้อยละ ของการคิดฆ่าตัวตาย.....	80
4.7	จำนวนและร้อยละความบ่อยในการคิดฆ่าตัวตายในภาพรวม.....	80
4.8	จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ความบ่อยในการคิดฆ่าตัวตาย จำแนกตาม ลักษณะทางประชากร.....	81
4.9	จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยในประเด็นความรู้สึกเกี่ยวกับการรับรู้ตนเอง และสังครรอบตัว.....	84
4.10	จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยในประเด็นสภาวะอโนมีในบริบท สถานที่ทำงานและสถานที่ศึกษาเล่าเรียน	88
4.11	จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยในประเด็นสภาวะอโนมีในทุกบริบท.....	91
4.12	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของ แบบสอบถามองค์ประกอบการรับรู้สภาวะ “อโนมี”	93
4.13	องค์ประกอบที่ 1 การรับรู้ความรู้สึกตนเองและสังครรอบตัว.....	94
4.14	องค์ประกอบที่ 2 ความรู้สึกเกี่ยวกับสภาวะการทำงานและสภาวะการเรียน.....	95
4.15	องค์ประกอบที่ 3 การรู้สึกไร้คุณค่าในตัวเอง	96
4.16	องค์ประกอบที่ 4 การรู้สึกกลัวการใช้ชีวิตในสังคม.....	96
4.17	จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบการรับรู้สภาวะอโนมี.....	97
4.18	จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ในประเด็นสื่อที่ใช้เพื่อการติดตามข้อมูลข่าวสาร ..	99

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.19 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในประเด็นเนื้อหาข่าวสารที่ติดตาม.....	102
4.20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะการติดตาม สื่อ/ข่าวสาร/ความคิดเห็นทางการเมือง.....	104
4.21 ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แหล่งพึ่งพาเพื่อการแสวงหา วิธีการแก้ปัญหา เมื่อเกิดความคับข้องใจ สับสน ไร้ที่พึ่งพา	106
4.22 จำนวนและร้อยละของความถี่ในการเคยไปใช้บริการหามอดู.....	111
4.23 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในประเด็นของการพึ่งพาโหราศาสตร์ ผ่านสื่อหรือช่องทางต่าง ๆ.....	112
4.24 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในประเด็นประเภทของหอดู.....	115
4.25 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในประเด็นสถานที่ไปดูหอดู.....	116
4.26 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในประเด็นปัญหาที่ต้องการพบหอดู.....	117
4.27 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในประเด็นความคาดหวัง ในการไปปรึกษาหอดู.....	118
4.28 ประเด็นจุดมุ่งหมายในการไปปรึกษาหอดูจำแนกตามค่าเฉลี่ยรายข้อและ ค่าเฉลี่ยรวม.....	121
4.29 ผลการทดสอบระหว่างเพศกับระดับการรับรู้หรือสถานะ“อโนมี”.....	123
4.30 ผลการทดสอบระหว่างอายุ การศึกษา รายได้ และอาชีพ กับระดับการรับรู้ หรือสถานะ“อโนมี”.....	123
4.31 ผลการทดสอบระหว่างระดับการรับรู้สถานะ “อโนมี” กับความพึงพอใจ ในชีวิตความเป็นอยู่โดยรวม.....	125
4.32 ผลการทดสอบระหว่างระดับการรับรู้สถานะ “อโนมี” กับสถานะทางจิตใจ ในด้านความคิดฆ่าตัวตาย.....	125
4.33 ผลการทดสอบระหว่างระดับการรับรู้สถานะ “อโนมี” กับความบ่อย ในการคิดฆ่าตัวตาย.....	126
4.34 ผลการหาความสัมพันธ์โดยใช้การวิเคราะห์สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างระดับการรับรู้หรือสถานะอโนมี กับการเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากสื่อ... ..	127

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.35 ผลการทดสอบสหสัมพันธ์โดยใช้การวิเคราะห์ระหว่างระดับการรับรู้ ในสถานะที่มีปัญหาหรือสถานะอนโม่กับการฟังพาสื่อและแหล่งสาร.....	128
4.36 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้สถานะ “อนโม่” ในแต่ละด้าน กับสถานะจิตใจด้านความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม.....	130
4.37 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์การรับรู้สถานะ “อนโม่” ด้านต่าง ๆ กับสถานะ ทางจิตใจในด้านความคิดฆ่าตัวตาย.....	131
4.38 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้สถานะอนโม่ด้านต่าง ๆ กับการฟังพาสื่อและแหล่งสารเมื่ออยู่ในสถานะที่มีปัญหา.....	132

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แบบจำลองการใช้และการพึ่งพาของสื่อมวลชนดัดแปลงจาก Rubin and Windahl, 1986.....	37
2.2 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง การรับรู้สภาวะ “อโนมี” กับ การพึ่งพาสื่อ และการใช้ประโยชน์จากสื่อ และ แหล่งข้อมูลทางโหราศาสตร์ของ ประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร.....	58
4.1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความรู้สึกพอใจในความเป็นอยู่ในปัจจุบัน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย.....	76
4.2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปัญหาในเรื่องต่าง ๆ เรียงลำดับ.....	79
4.3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้สึกเกี่ยวกับการรับรู้ตนเองและสังคมรอบตัว.....	87
4.4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้สึกเกี่ยวกับการรับรู้สภาวะอโนมี ในบริบทสถานที่ทำงาน.....	90
4.5 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้สึกเกี่ยวกับการรับรู้สภาวะอโนมีในบริบท สถานที่ศึกษาเล่าเรียน.....	90
4.6 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้สึกเกี่ยวกับการรับรู้สภาวะอโนมีในบริบท สถานที่ทำงานและสถานที่ศึกษาเล่าเรียน ในภาพรวม.....	91
4.7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประเด็นสภาวะอโนมีในทุกบริบท.....	92
4.8 องค์ประกอบ 4 ด้านของการรับรู้สภาวะ “อโนมี”.....	97
4.9 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการติดตามข่าวสารทั่วไปจากสื่อดั้งเดิม.....	100
4.10 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการติดตามข่าวสารทั่วไปจากสื่อใหม่.....	101
4.11 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการติดตามข่าวสารจากสื่อลักษณะอื่น ๆ.....	101
4.12 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในประเด็นเนื้อหาข่าวสารที่ติดตาม.....	103
4.13 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยลักษณะการติดตาม สื่อ/ข่าวสาร/ความคิดเห็นทาง การเมือง.....	105
4.14 ค่าเฉลี่ยการพึ่งพาสื่อบุคคลในสภาวะมีปัญหา.....	108
4.15 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการพึ่งพาสื่อดั้งเดิมในสภาวะมีปัญหา.....	109
4.16 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการพึ่งพาสื่อใหม่ในสภาวะมีปัญหา.....	109
4.17 ค่าเฉลี่ยการพึ่งพามอคูในสภาวะมีปัญหา.....	110

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.18 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความสนใจด้านอื่น ๆ ในสภาวะมีปัญหา.....	110
4.19 การเปรียบเทียบค่าร้อยละของการเคยไปใช้บริการหาหมอ.....	111
4.20 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการหาข่าวสารถ้าต้องการฟังพาโหราศาสตร์ จากสื่อดั้งเดิม.....	113
4.21 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการหาข่าวสารถ้าต้องการฟังพาโหราศาสตร์จากสื่อใหม่.....	114
4.22 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประเภทของหมอที่ไปหา.....	115
4.23 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสถานที่ที่ไปพบหมอ.....	116
4.24 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปัญหาที่ต้องการพบหมอ.....	117
4.25 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการรับรู้บทบาทหน้าที่หรือความคาดหวัง ต่อโหราศาสตร์และการไปหาหมอ.....	119
4.26 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประเด็นจุดมุ่งหมายหรือการยอมรับ บทบาทหน้าที่ของโหราศาสตร์และการไปหาหมอ.....	122

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวงที่มีประชากรมากที่สุดของประเทศไทยมีประชากรตามทะเบียนราษฎรกว่า 5 ล้านคน เป็นศูนย์กลางการปกครอง การศึกษา การคมนาคมขนส่ง การเงินการธนาคาร การพาณิชย์ การสื่อสาร และความเจริญของประเทศ ดังนั้นจึงทำให้ประชากรเกิดการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานจากพื้นที่ชนบทเพื่อเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครขึ้นส่งผลความหนาแน่นของประชากรมากขึ้น และเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และปัญหาที่ต้องเจอเป็นเรื่องปกติของกรุงเทพมหานครจึงหนีไม่พ้นปัญหาในเรื่องต่อไปนี้

1. ปัญหาความแออัดของที่อยู่อาศัยและสถานที่ทำงาน ผู้ใช้แรงงานย่อมมีความต้องการที่อยู่อาศัยที่สะดวกและประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาทำงาน จึงมีการอยู่อาศัยแบบกระจุกตัวทำให้กลายเป็นแหล่งชุมชนแออัด มีอาคารหนาแน่นมีสภาพที่ไม่เหมาะสมที่จะเป็นที่อยู่อาศัย มีลักษณะที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย ความปลอดภัย ศีลธรรม หรือสวัสดิภาพของผู้อยู่อาศัยและประชาชน

2. ปัญหาการจราจร การที่กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางความเจริญทางด้านต่าง ๆ มีจำนวนประชากรหนาแน่นที่ต้องเดินทางเข้าเมืองโดยรถยนต์มากขึ้น ทำให้การจราจรคับคั่งผู้คนต้องใช้เวลาอยู่บนท้องถนนมาก

3. ปัญหามลพิษ ทั้งอากาศเสีย เสียงรบกวน และน้ำเสีย ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชากรเมืองอย่างมาก ส่งผลทำให้คุณภาพและประสิทธิภาพในการทำงานลดลง

4. ปัญหาการให้บริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ การจัดการมูลฝอยต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต้องเพิ่มปริมาณการให้บริการมากขึ้น จนเรียกได้ว่าเกินกว่าระดับที่สามารถรองรับบริการได้ นอกจากนั้นการให้บริการสาธารณประโยชน์อื่น ๆ เช่น สวนสาธารณะ โรงพยาบาล โรงเรียน และสถานที่ทำการของรัฐบาลอื่น ๆ ไม่สามารถให้บริการได้เพียงพอต่อความต้องการ จึงทำให้เกิดปัญหาความแออัดในด้านการให้บริการ

5. ปัญหาทางด้านสังคม การขาดแคลนที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย ปัญหาการบุกรุกพื้นที่สาธารณะ ปัญหาแหล่งชุมชนแออัด ปัญหาการว่างงาน และความยากจน ปัญหา

อาชญากรรม ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาการหย่าร้าง ปัญหาเด็กเร่ร่อนจรจัด ขาดความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ตลอดจนสวัสดิภาพของบุคคล

ลักษณะทางสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้เกิดสภาวะความสับสนและขัดแย้งในสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งความขัดแย้งด้านสังคมวิทยาและด้านมานุษยวิทยา (Dahrendorf, 1968, p. 125) ซึ่งมักจะมาจากแนวคิดพื้นฐานของการแบ่งแยก (Division) เกิดจากความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม

Marx (อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2534, น. 42) วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของสังคมว่ามาจากความขัดแย้งระหว่างเจ้าของปัจจัยการผลิต และผู้ใช้แรงงาน เนื่องจากเจ้าของปัจจัยการผลิต มีอำนาจการผลิต ได้แก่ ที่ดิน เทคโนโลยี และการจัดการด้านแรงงานซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งผลทั้งด้านบวกและด้านลบซึ่งเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมมนุษย์ ดังนั้นความขัดแย้งสามารถใช้เพื่อการแก้ปัญหาความแตกแยกและทำให้เกิดความสามัคคีภายในกลุ่มได้ เป็นตัวสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ลดความเป็นปรปักษ์ต่อกันนำไปสู่การพัฒนาและร่วมมือกัน หรืออาจทำให้เกิดความแปลกแยกได้เช่นกัน

Dahrendorf (1968, p. 125) นักสังคมวิทยาชาวเยอรมันปฏิเสธแนวคิดของมาร์กซ์เกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างชนชั้นที่เกิดจากปัจจัยการผลิต โดยอธิบายว่าสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจึงเกิดความขัดแย้งได้ ซึ่งมาจากความไม่เท่าเทียมกันของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมในเรื่องสิทธิและอำนาจรวมถึงความกดดันจากสังคมอื่น ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเช่นกัน ทั้งนี้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเพื่อรักษาผลประโยชน์ที่แอบแฝงอยู่เบื้องหลัง ซึ่งปัญหาของความขัดแย้งรุนแรงจะมากหรือน้อยสามารถจัดการประสาน และควบคุมได้ด้วยการประนีประนอม

ในขณะที่แนวคิดทางจิตวิทยาอธิบายความขัดแย้ง คือ สถานการณ์ที่บุคคลถูกกระตุ้นให้เกี่ยวข้องในกิจกรรมสองอย่างหรือมากกว่าเพื่อตอบสนองต่อความต้องการนั้น กรณีที่กิจกรรมสองอย่างมีวัตถุประสงค์ในการบรรลุวัตถุประสงค์ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงปรากฏพฤติกรรมของความขัดแย้งขึ้น เช่น ความขัดแย้งในตัวเอง ตามแนวคิดนี้เชื่อว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีผลต่ออารมณ์ของบุคคลอย่างมากจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบุคคล และทำให้เกิดความคับข้องใจ ความท้อถอย ก้าวร้าว การประณามผู้อื่น ขาดความสนใจในงาน ขาดความเชื่อมั่นตนเอง กลัวความล้มเหลวจนกลายเป็นคนที่ชอบใส่ร้ายผู้อื่น

แนวคิดความขัดแย้งยังอธิบายได้ในเชิงคุณค่า หรือ ค่านิยม อธิบายพฤติกรรมของบุคคลที่เบี่ยงเบนจากกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เนื่องจากสภาวะการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับคุณค่าที่กลุ่มยึดถือและปฏิบัติ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมเกิดจากแต่ละกลุ่มของสังคมมีแนวทางที่ยึดถือปฏิบัติที่แตกต่างกัน และนำมาซึ่งความขัดแย้ง เช่น แพทย์รักษาคนไข้ด้วยยาแผนปัจจุบันการใช้เครื่องมือทันสมัย

เพื่อผลการรักษาที่มีประสิทธิภาพซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูง การที่ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาต้องการหาจากความเจ็บป่วยและไม่ต้องการค่าใช้จ่ายสูงเกินไป เป็นเรื่องของคุณค่าที่ใช้ในสภาวะการณ์เดียวกัน แต่ความคิดขัดแย้งกันและทำให้เกิดปัญหาความไม่เข้าใจกัน

ประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมาเป็นสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมแบบพึ่งพาธรรมชาติ ประกอบอาชีพเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ เป็นสังคมที่ดำรงอยู่ด้วยความพอเพียงมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อที่หล่อหลอมวิถีชีวิตคนไทยให้อยู่ร่วมกันดูแลเครือญาติ จากความสัมพันธ์ส่วนตัวและความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและทำให้วิถีคนชนบทมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตตามบรรทัดฐาน หรือ ปทัศฐาน (norm) ของสังคม หลังจากทั่วโลกมีการปฏิวัติทางเศรษฐกิจโดยเข้าสู่ระบบทุนนิยมอุตสาหกรรมและใช้เครื่องจักรผลิตสินค้าทำให้เกิดความต้องการแรงงานเพื่อใช้ในการการผลิต ทำให้คนชนบทในหลายพื้นที่ ซึ่งแตกต่างกันทางวัฒนธรรมได้อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกันจนกลายเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรม และเปลี่ยนสถานะจากการเป็นผู้ผลิตในสังคมเกษตรกรรมเป็นผู้ใช้แรงงานในสังคมอุตสาหกรรม

เมื่อชุมชนพัฒนากลายเป็นสังคมเมืองวิถีชีวิตของคนชนบทจึงเปลี่ยนรูปแบบเป็นคนเมืองที่มีความสัมพันธ์ซับซ้อนและแตกต่างกันตามบทบาทหน้าที่ ความสำคัญของสถาบันครอบครัวลดน้อยลง เนื่องจากแต่เดิมสังคมไทยที่มีลักษณะครอบครัวแบบขยายมีวัฒนธรรมและให้คุณค่ากับการเคารพผู้ใหญ่บุตรหลานอาศัยอยู่กับพ่อแม่จนกว่าจะสร้างฐานะได้และแยกตัวออกไปหาที่อยู่อาศัยของตนเอง ลักษณะครอบครัวเช่นนี้อำนาจการตัดสินใจจึงขึ้นอยู่กับผู้อาวุโสสูงสุดของครอบครัว เมื่อครอบครัวขยายแบบอดีตได้เปลี่ยนเป็นครอบครัวเดี่ยวที่ต่างคนต้องทำมาหาเลี้ยงชีพทำให้ไม่มีเวลาดูแลจิตใจซึ่งกันและกัน ความอบอุ่นภายในครอบครัวจึงลดน้อยลงและเกิดปัญหาครอบครัวตามมา

สังคมสมัยใหม่ หรือ สังคมเมืองได้สร้างสภาวะความขัดแย้งทั้งความขัดแย้งภายนอกกับผู้อื่นกลุ่มอื่น หรือขัดแย้งภายในตัวเอง รวมทั้งทำให้เกิดสภาวะความวิตกกังวลและความเครียดให้กับประชาชนจนนำไปสู่ปัญหาสังคมหลายด้านดังปรากฏการณ์การฆ่าตัวตายของสังคมเมืองที่แพร่ระบาดไปทั่วโลกและเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในสังคมเกษตรกรรม องค์การอนามัยโลกถึงกับกำหนดให้วันที่ 10 กันยายนของทุกปีเป็น “วันป้องกันการฆ่าตัวตายโลก” (World Suicide Prevention Day) (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 28 สิงหาคม 2550) เนื่องจากปัญหาการฆ่าตัวตายของประชากรทั่วโลกที่มีอัตราฆ่าตัวตายประมาณ 8 แสนถึง 1 ล้านคนต่อปีหรือทุก ๆ 40 วินาที จะมีคนฆ่าตัวตาย 1 คน โดยแบ่งออกเป็นผู้ที่ทำร้ายตัวเองและฆ่าตัวตายแต่ทำไม่สำเร็จมีสูงกว่าคนฆ่าตัวตายสำเร็จ 10-20 เท่า ซึ่งเป็นจำนวนมากกว่าผู้เสียชีวิตจากสงคราม

มาตรการ และภัยธรรมชาติรวมกัน นอกจากนี้ยังพบว่าคนที่ฆ่าตัวตายอยู่ในช่วงอายุ 15-49 ปี โดยผู้ชายมีอัตราการฆ่าตัวตายสูงกว่าผู้หญิง

นอกจากนี้องค์การอนามัยโลกได้จัดให้ประเทศไทยมีการฆ่าตัวตายอยู่ในอันดับที่ 58 ของโลก โดย 3 จังหวัดที่มีการฆ่าตัวตายสูงสุด คือ จังหวัดน่านมีจำนวน 15.09 คนต่อประชากรแสนคน จังหวัดเชียงรายมีจำนวน 13.84 คนต่อประชากรแสนคน และจังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวน 13.33 คนต่อประชากรแสนคน และมีอัตราการฆ่าตัวตายที่เพิ่มสูงขึ้นจากสถิติปี พ.ศ. 2554 สาเหตุที่ทำให้คนฆ่าตัวตายกว่าร้อยละ 80 เนื่องจากป่วยด้วยโรคซึมเศร้า เว้นไปจิตใจเวรยามแห่งคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีได้ระบุลักษณะอาการผู้ที่เข้าข่ายเป็นโรคนี้อาจมีความรู้สึกเศร้าใจ หม่นหมองหงุดหงิด รู้สึกกังวลใจ ไม่สบายใจ ขาดความสนใจต่อสิ่งแวดล้อมรอบข้าง น้ำหนักลดลง หรือเพิ่มขึ้น นอนไม่หลับ หรือนอนมากกว่าปกติ รู้สึกผิดหวัง สิ้นหวัง ไร้ค่า ไม่มีสมาธิ ไม่สามารถตัดสินใจเองได้ ความจำแย่ลง อ่อนเพลีย เมื่อยล้าไม่มีเรี่ยวแรง กระวนกระวาย ไม่อยากทำกิจกรรมใด ๆ คิดถึงแต่ความตาย และอยากที่จะฆ่าตัวตาย และในบริบทของสังคมไทยปัจจัยรองที่ทำให้คนฆ่าตัวตายเกิดจากการสูญเสีย โรคภัยไข้เจ็บ ปัญหาทางเศรษฐกิจ และการฆ่าตัวตายของบุคคลหนึ่งสามารถนำพาโรคซึมเศร้า และความเล็งต่อการฆ่าตัวตายไปยังคนในครอบครัว และคนใกล้ชิดของผู้ตายได้อีกด้วย

Durkheim (1951) กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็วจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรมทำให้สังคมทำหน้าที่ล้มเหลวในการจัดการกับความปรารถนาและความคาดหวังของคนในสังคมนำไปสู่การเกิดปัญหาด้านอื่น ๆ ได้แก่ สงครามการแย่งชิง การเคลื่อนย้ายอพยพแรงงาน เมื่อสังคมล้มเหลวไม่สามารถจัดการให้กลไกต่าง ๆ เป็นไปโดยปกติตามบรรทัดฐานอย่างสมดุลได้ คนในสังคมมีความเห็นแก่ตัวและความโลภอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสังคมตลอดเวลา ส่งผลให้เกิดสภาวะ “อโนมี” (Anomie) หมายถึง สภาวะที่ไร้บรรทัดฐาน (Normlessness) อันเกิดจากปัญหาความอ่อนแอของสังคม สภาพจิตใจของคนที่ต้องเผชิญกับความเครียด และเผชิญกับปัญหาอาชญากรรม ทำให้คนบางกลุ่มไม่สามารถปรับตัวและอดทนต่อสภาพดังกล่าวได้และเลือกจบชีวิตด้วยการฆ่าตัวตาย ในขณะที่คนบางกลุ่มสามารถจัดการปัญหาด้วยการทำกิจกรรมที่ตนเองชื่นชอบ หรือแยกตัวจากโลกความเป็นจริงหันมาพึ่งพาสื่อและมีสังคมอยู่ในโลกเสมือนจริงแทน และคนบางกลุ่มที่มีสภาวะจิตแตกแยกจนไม่สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้จะบำบัดรักษาในโรงพยาบาลจิตเวชต่อไป (จิรโชค วีระสย, 2553, น. 12-13)

การดำเนินชีวิตประจำวันในสังคมเมืองอย่าง เช่น กรุงเทพมหานครดำเนินไปด้วยความเร่งรีบ การแก่งแย่งแข่งขันภายใต้เงื่อนไขของเวลาที่เร่งรีบเรื่องการเดินทางที่อาจจะเจอหน้ากันทุกวันแต่กลับไม่เคยสื่อสารกัน มีแต่ความหวาดระแวงและไม่ไว้ใจทั้งชีวิตการทำงานที่ต้องแข่งขันให้

เหนือกว่า เพื่อได้ผลตอบแทนคือเงินตรา ลักษณะสังคมเช่นนี้หาความจริงใจให้กันยาก เพราะต่างคนต่างใช้มีชีวิต เป็นสังคมแบบปัจเจกไม่มีศูนย์รวมจิตใจ ทุกอย่าง คือ เรื่องของผลประโยชน์ต่างตอบแทน วิธีการดำเนินชีวิตแบบสังคมเมืองทำให้เกิดสภาวะที่เรียกว่า Anomie ซึ่ง เดอร์ไคม์ (Durkheim) ได้ศึกษาประเด็นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางสังคม หรือบูรณาการทางสังคม (Social integration) ความไม่เป็นระเบียบทางสังคม (Social disorganization) และความอ่อนแอของความผูกพันทางสังคม (Social bond)

ปัญหาสังคมและอัตราการฆ่าตัวตาย (Suicide rate) ถูกใช้เป็นตัวชี้วัดหรือตัวอธิบายความอ่อนแอของการบูรณาการกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมยุโรป ดังปรากฏในหนังสือ “Suicide : A Study in Sociology” ของ Durkheim ที่กล่าวว่าอัตราการฆ่าตัวตายมีความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มสังคม และมีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา (Durkheim, 1951)

การศึกษาพฤติกรรมการฆ่าตัวตายในช่วงปี ค.ศ.1977-1985 เรื่อง Suicidal Behavior in Thailand โดย Chanpen Choprapawon & Sumana Visalyaputra พบว่า ข้อมูลสถิติของแนวโน้มการฆ่าตัวตายในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา โดยกลุ่มอายุที่มีจำนวนผู้ฆ่าตัวตายมากที่สุดคือ 15-24 ปี ซึ่งภาคเหนือมีจำนวนผู้ฆ่าตัวตายมากที่สุด โดยสาเหตุของใจส่วนใหญ่เกิดจากความล้มเหลวในเรื่องของความรัก รongลงมา คือ ปัญหาครอบครัว ความยากจน และความล้มเหลวทางเศรษฐกิจ (Peng & Tseng, 1992)

Wirth (1938, pp. 1-24) อธิบายเกี่ยวกับความหนาแน่นของประชากร เช่น ประชากรในเมืองใหญ่และชนชั้นทางสังคมที่มีผลกระทบต่อพลเมือง โดยเฉพาะชาวเมืองที่อยู่กันหนาแน่นและใกล้ชิดกัน องค์ประกอบของผู้คนและสิ่งแวดล้อมรอบตัว สถานที่ต่าง ๆ เสียง และกลิ่น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางบุคลิก และอารมณ์ที่เย็นชา เกิดสภาวะความขัดแย้งความเครียดทางจิตใจและทางสังคม

Simmel (1905) สันนิษฐานว่า การใช้ชีวิตอยู่ภายในเมือง และตามสถานที่ต่าง ๆ แออัดรวมถึงการได้รับมลภาวะกลิ่น และ เสียงมากจนเกินไป ส่งผลให้คนเกิดความเครียดที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาวะนั้น ๆ จึงแยกตัวเองออกจากคนอื่น ๆ

ปัญหาการใช้ชีวิตของคนในเมืองหลวงกับสภาวะอโนมี

ทฤษฎีอโนมี มีองค์ประกอบหลัก คือ เป้าหมาย และวิธีการไปสู่เป้าหมาย (Goals and Means) หากมีความไม่สมดุลระหว่างเป้าหมายของตัวเอง (goals) การที่คนในสังคมคำนึงถึงเป้าหมายที่ต้องการสำเร็จ โดยไม่คำนึงถึงวิธีการที่จะนำมาใช้ ทำให้สังคมเกิดปัญหาความไร้ระเบียบเกิดความวุ่นวาย เกิดการแก่งแย่งแข่งขัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยไม่คำนึงถึงวิธีการว่าจะถูกหรือผิดสภาพการณ์แบบนี้ เมอร์ตันเรียกว่าสภาวะ “อโนมี” (Anomie) ซึ่งคือความกีดกันทาง

สังคมที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่มีสถานภาพเป็นชนชั้นล่างของสังคม ที่ถูกจำกัดด้วยโครงสร้างทางสังคม ความกดดันทางสังคมที่เกิดกับบุคคลในสังคม อันมาจากความไม่สอดคล้องกันระหว่างจุดมุ่งหมายของสังคมกับวิธีการไปสู่จุดมุ่งหมาย (Disjunction between Goals and Means) (Merton, 1938, p. 216)

“อโนมี” (Anomie) หมายถึง สภาวะที่ไม่เกิดดุลยภาพระหว่างเป้าหมายและวิธีการ บรรลุเป้าหมายของมนุษย์ ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมตามมา เช่น ปัญหาการฆ่าตัวตาย (Suicide) ปัญหาอาชญากรรม (Crime) หรือ อาจกล่าวได้ว่า อโนมี คือ สภาพความแตกสลายของโครงสร้างทางวัฒนธรรมและโครงสร้างทางสังคม ตามทฤษฎีอโนมี สังคมสมัยใหม่ทั้งหลายจะเน้นความสำคัญของความสำเร็จที่ได้มาจากการแข่งขัน สำหรับทุกคนที่จะบรรลุเป้าหมายได้จากความแตกต่างกันเป็นอย่างมากในด้านอายุ เพศ ชาติพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนชั้นในสังคม ระบบค่านิยมทางวัฒนธรรมเชิดชูความสำเร็จ ในขณะที่โครงสร้างทางสังคมมีข้อจำกัดไม่ให้เข้าถึงเป้าหมาย ทำให้คนไม่บรรลุเป้าหมายอาจจะก่อให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ การปรับตัวของบุคคลในการรับหรือไม่รับเป้าหมายทางวัฒนธรรม ขึ้นอยู่กับการยึดถือหรือละเมิดบรรทัดฐานทางสังคม (Dubin, 1959, pp. 147-164)

ในหนังสือ *Urbanism as Way of Life* (1938) ของ Louis Wirth ได้นำเรื่องของ สภาวะ “อโนมี” (Anomie) ของ อีมิล เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim) มาอธิบายถึงเหตุผลที่ควรคำนึงถึงในการปรับตัวเพื่อสามารถใช้ชีวิตอยู่ในเมืองหลวง ซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึงกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้โดยชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของสภาพสังคมจากจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น และการแย่งงานกันทำ ส่งผลให้ชีวิตคนเมืองมีความสับสนวุ่นวายเพิ่มมากขึ้นและความเป็นส่วนตัวลดลง ซึ่งการใช้ชีวิตอย่างเสรีในสังคมเมืองมีผลต่อกลุ่มและปัจเจกชนที่ใช้ชีวิตในเขตชนบทอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ต้องพบปะและมีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งไม่ได้เกิดจากบรรทัดฐานทางสังคม ดังนั้นจึงต้องแยกความสับสนวุ่นวาย ความเหงา และการฆ่าตัวตาย ออกจากกัน เพื่อที่จะสามารถแสดงออกถึงอิสรภาพความเป็นตัวตนด้วยความคิดสร้างสรรค์ด้านต่าง ๆ

สภาวะ Anomie ไม่ได้เกิดโดยตรงจากสื่อ หรือเกิดจากสภาพสังคมเท่านั้น แต่อย่างไรก็ดี สื่อเป็นตัวเร่งตัวขยายความสับสนและกลายเป็นตัวเร่งความขัดแย้งให้สมาชิกในสังคมมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากสังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมและวัฒนธรรมแบบดิจิทัล (Digital Culture) เป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจึงเป็นทรัพยากรที่มีค่าเปรียบเสมือนปัจจัยที่ 5 ที่ขาดไม่ได้ (สุรัชย์ ทิพย์สุมณฑา, 2553)

ดังนั้นรูปแบบการสื่อสารที่หลากหลายถูกนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไปเพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล เช่น การบริการ การค้าขาย ธุรกิจ ผู้ส่งสาร และ ผู้รับสารในอนาคต การขยายตัวทางเศรษฐกิจ รวมถึงสังคมใหม่ ๆ ในโลกเสมือนจริงที่สามารถสร้างสัมพันธภาพให้เกิดขึ้นได้ง่ายเพียงปลายนิ้ว การเข้าถึงข้อมูลอย่างรวดเร็วสามารถตอบสนองความต้องการภายนอกเพียงเท่านั้น แต่มนุษย์ยังมีความต้องการทางด้านจิตใจ การเข้าถึงเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารที่มีมากเกินไปในโลกเสมือนจริงยิ่งกลับทำให้ผู้คนในสังคมยังเกิดความสับสนมากยิ่งขึ้น เพราะการรับรู้ข้อมูลโดยขาดการพิจารณาไตร่ตรองนั้นจะกลายเป็นขยะทางความคิดได้ เนื่องจากข้อมูลที่ส่งต่อโดยง่ายนั้นทุกเรื่องราวสามารถสร้างได้ทั้งเรื่องจริงและเรื่องโกหก เมื่อการใช้สื่อไม่สามารถตอบสนองต่อความสับสนภายในจิตใจได้เพราะคนในสังคมยังคงต้องใช้ชีวิตประจำวันที่ต้องเผชิญกับปัญหารอบด้าน

ชีวิตที่มีแต่ความรีบเร่งและต้องทำงานแข่งกับเวลาจนไม่มีเวลาพักผ่อน ความเครียดที่เกิดจากการใช้ชีวิตภายใต้ระบบทุนนิยมที่ต้องดิ้นรนและพึ่งพาตนเองเป็นหลัก ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวต้องเปลี่ยนแปลงตามสภาพของสังคมเมื่อทำให้ต้องดิ้นรนเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวให้เพียงพอกับค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้นปัญหาค่าครองชีพที่ไม่สัมพันธ์กับรายได้ สภาพเศรษฐกิจสังคมที่ผันแปรไม่แน่นอน ขาดศูนย์รวมจิตใจไว้เครื่องยึดเหนี่ยว สภาพสังคมที่มีความเป็นปัจเจกสูงส่งผลให้สัมพันธภาพระหว่างคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันมากมายในเมืองใหญ่กลายเป็นคนที่ไม่รู้จักกัน ดังนั้นการให้ความสำคัญกับการพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ทำได้แต่เพียงภายนอกแต่เทคโนโลยีไม่อาจตอบสนองต่อความต้องการภายในจิตใจได้ สภาพปัญหาสังคมที่สะท้อนให้เห็นปรากฏตามสื่อต่าง ๆ ได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาครอบครัวและการหย่าร้าง ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด

ปัญหาเหล่านี้เพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งนี้ผลเกิดจากการเบี่ยงเบนทางจิตใจเรียกว่า “ภาวะไร้บรรทัดฐาน” หรือ “Anomie” (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2542, น. 129) หมายถึง คนบางกลุ่มในสังคมไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม สังคมมีความขัดแย้งกันเอง คนในสังคมไม่สามารถตัดสินใจในเรื่องบางอย่างที่กระทบต่อสิ่งที่ยึดถือและปฏิบัติตามแนวทาง หรือระเบียบที่สังคมกำหนดให้เป็นไปตามบรรทัดฐาน ค่านิยมของคนในสังคมแปลกแยก และการกระทำที่ไม่เหมาะสม คนในสังคมมีสภาพจิตใจสับสนจึงต้องแสวงหาทางออกให้กับตนเอง โดยการเบี่ยงเบนความขัดแย้งภายในจิตใจที่มีต่อสังคมในเรื่องนั้น ๆ การเผชิญและรับรู้กับสภาพปัญหารอบด้านเหล่านี้ทางเลือกหนึ่งของคนในสังคมที่สามารถทำได้ คือ การพึ่งพาสื่อต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการพื้นฐานทางจิตใจของแต่ละบุคคลที่มีความต้องการแตกต่างกันแตกต่างกัน สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันส่งผลให้คาดการณ์ได้ว่า หากคนในสังคมเมืองไม่สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติหรือยอมรับ

กับการเปลี่ยนแปลงที่ไม่อาจคาดเดาได้ในอนาคต มีความเป็นไปได้ที่คนในสังคมเมืองจะเกิดความรู้สึก Anomie และนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งการฆ่าตัวตายด้วย

ตามทฤษฎี Society ของ Mills (1951) กล่าวว่า “ระหว่างความคิดกับความเป็นจริง คือ การสื่อสาร ซึ่งการสื่อสารนี้มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของคนในขณะที่เขาอยู่ใน โลกแห่งความเป็นจริงของแต่ละบุคคล” สาธารณชนคาดหวังว่าจะได้รับข่าวสารในบางแง่มุมของสังคม เช่น ข่าวสารที่มีเนื้อหาสาระเพื่อความบันเทิง และเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่เผชิญอยู่ จากสภาพของประชาชนใช้เวลาว่าง รวมถึงลักษณะการดำเนินชีวิตครอบครัว สิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมน้อยลง ทฤษฎีสังคมมวลชนให้ความสำคัญกับสื่อมวลชนในฐานะที่เป็นสาเหตุ เนื่องจากสังคมสมัยใหม่ หรือ สังคมอุตสาหกรรม สมาชิกในสังคมมีความรู้สึกแปลกแยกโดดเดี่ยวและต้องพึ่งพาสื่อ แต่การพึ่งพาสื่อ หรือ การพึ่งพาข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อาจนำไปสู่การแสวงหาหนทางเพื่อลดสภาวะ Anomie หรือ หลีกเลี่ยงสภาวะดังกล่าว

การพึ่งพาข้อมูลข่าวสารทางโหราศาสตร์ก็เป็นปรากฏการณ์อีกลักษณะหนึ่งของคนในสังคมสมัยใหม่ที่ขาดที่พึ่งทางด้านข่าวสารหรือคำแนะนำเพื่อลดสภาวะกังวลใจจึงต้องย้อนกลับไปพึ่งพาแหล่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นความเชื่อโหราศาสตร์ อิทธิพลของดวงดาวที่สัมพันธ์กับโชคชะตาของมนุษย์จากสื่อการพยากรณ์เพื่อคาดการณ์โชคชะตาและอนาคตของตนเอง ยิ่งสังคมเมืองที่มีความเป็นปัจเจกสูง คนยังมีความสับสนวุ่นวายและต้องการที่พึ่งทางจิตใจ ดังนั้นการพึ่งพาสื่อที่เกี่ยวกับความเชื่อและคำทำนายทางโหราศาสตร์ เพื่อลดสภาวะที่สับสนต่อความวิตกกังวลกับปัญหาที่ประสบ การเผชิญอุปสรรครอบด้าน ปัญหาชีวิต การเงิน การงาน ความรักความต้องการรู้อนาคต บุคคลทางโหราศาสตร์ จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่คนในสังคมเมืองเลือกที่จะพึ่งพาเพื่อตอบคำถามปัญหาชีวิตที่เผชิญ

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวในงานวิจัยนี้มุ่งศึกษา เพื่อทำความเข้าใจการรับรู้สภาวะสังคมที่สับสน (Anomie) ของคนในเมืองใหญ่ โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครที่เป็นเมืองหลวงของไทยว่ามีความสัมพันธ์กับการพึ่งพาสื่อต่าง ๆ และแหล่งข้อมูลทางโหราศาสตร์ อย่างไรและเกิดจากแรงจูงใจอะไร

1.2 คำถามวิจัย

งานวิจัยนี้มีประเด็นที่ศึกษาจากคำถามวิจัยต่อไปนี้

1. การรับรู้สภาวะความสับสนและไร้บรรทัดฐานในสังคม หรือ “อนิมิ” (Anomie) ของคนไทยที่อาศัยในเมืองหลวงเขตกรุงเทพมหานครเป็นอย่างไร มีลักษณะอย่างไร?

2. คนในเมืองหลวงเขตกรุงเทพมหานครที่มีพื้นฐานทางประชากรศาสตร์ ทางจิตวิทยาและการเปิดรับสื่อที่ต่างกันมีระดับการรับรู้สถานะ“อโนมี” ต่างกันหรือไม่ อย่างไร?

3. การรับรู้ตนเองในสถานะ “อโนมี” ของคนในเขตกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อ การพึ่งพาข้อมูลข่าวสารจากสื่อ และแหล่งสารทางโหราศาสตร์เมื่อตกอยู่ในสถานะมีปัญหาหรือไม่อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เป้าประสงค์ของงานวิจัยนี้มีดังนี้

1. เพื่อศึกษาการรับรู้สถานะ “อโนมี” (Anomie) ในสังคมของคนไทยที่อาศัยในเมืองหลวงเขตกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการพึ่งพาสื่อและแหล่งสารอื่น ๆ ตลอดจนแหล่งข้อมูลทางโหราศาสตร์ของคนกรุงเทพมหานคร ในสถานะมีปัญหาที่เกิดจากการสถานะ “อโนมี” ในสังคมไทย

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะพื้นฐานบุคคลกับระดับการรับรู้สถานะอโนมี และการพึ่งพาข่าวสารจากสื่อ และแหล่งสารต่าง ๆ รวมทั้งบุคคลทางโหราศาสตร์

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

ในการประมวลแนวคิดทฤษฎีของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากบทที่ 2 ได้นำมาสู่การกำหนดเป็นสมมติฐานวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับการรับรู้สถานะ “อโนมี” ของคนในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกันตามลักษณะทางประชากร และ สภาวะทางจิตใจ

2. ระดับการรับรู้สถานะ “อโนมี” มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อทั่วไป การพึ่งพาสื่อประเภทต่าง ๆ ในสถานะมีปัญหา และ การพึ่งพาแหล่งสารจากบุคคลทางโหราศาสตร์

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. งานวิจัยนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลและองค์ความรู้เกี่ยวกับสถานะ “อโนมี” หรือสถานะสังคมสับสนของคนไทยที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวงกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน ซึ่งยังไม่เคยมีการศึกษาอย่างกว้างขวางนัก

2. ขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับตัวแปรทางด้านนิเทศศาสตร์ อาทิ การพึ่งพาสื่อ การใช้ประโยชน์จากสื่อในบริบททางจิตวิทยาในกลุ่มของผู้ใช้สื่อที่อยู่ในสภาวะความสับสน และขัดแย้งจากการอาศัยอยู่ในสังคมสมัยใหม่ และ วัฒนธรรมดิจิทัล

3. นำข้อมูลและองค์ความรู้จากตัวแปรที่ศึกษามาเป็นแนวทางการศึกษาวิจัยทางนิเทศศาสตร์ในอนาคต และประยุกต์เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาสังคมในบริบทต่าง ๆ ต่อไป

4. เพื่อนำข้อสรุปการพึ่งพาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ รวมทั้งบุคคลทางโหราศาสตร์ในด้านต่าง ๆ ไปใช้ประโยชน์ต่อการวางแผนสื่อสาร เพื่อส่งเสริมสุขภาพของคนกรุงเทพมหานคร

1.6 นิยามศัพท์

การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่สิ่งเร้ากระตุ้นการรับรู้และถูกตีความเป็นสิ่งที่มีความหมายโดยใช้ความรู้ ประสบการณ์และความเข้าใจของบุคคล (Bernstein, 1999, p. 72) การรับรู้เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ (Perception is learned) พฤติกรรมการรับรู้ เป็นกระบวนการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมที่ต่อเนื่องจากการรู้สึก สัมผัสรับรู้ เป็นกระบวนการแปลความหมายของสิ่งเร้าที่ผ่านเข้ามาในกระบวนการรู้สึกเมื่ออวัยวะรับสัมผัสสิ่งเร้าจึงเกิดความรู้สึก เพื่อแปลความหมายและกลายเป็นการรับรู้ ประกอบด้วยกระบวนการ คือ 1. การสัมผัส 2. ธรรมชาติของสิ่งเร้า 3. การแปลความหมายจากการสัมผัส 4. การใช้ความรู้เดิมหรือการใช้ประสบการณ์ เพื่อแปลความหมาย การรับรู้เป็นสิ่งที่เลือกสรร (Perception is selective) ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 2 ประการ คือ องค์ประกอบจากสิ่งเร้า และองค์ประกอบ จากตัวบุคคล

สำหรับในงานวิจัยนี้ การรับรู้ หมายถึง การประเมินค่าความรู้สึกต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ รอบตัวจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของคนในกรุงเทพมหานครที่ทำให้เกิดสภาวะภายในจิตใจที่มีต่อสังคมในบริบทต่าง ๆ ในลักษณะที่สับสนขาดความมั่นใจ รวมทั้งสภาวะจิตใจที่มีความขัดแย้งทางความคิด ความรู้จากสิ่งเร้าที่รับรู้ในด้านต่าง ๆ

อโนมี (Anomie) คือ สภาวะสังคมที่สับสน การไร้ทิศทาง ขาดมาตรฐานทางสังคม และศีลธรรมในการประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ พฤติกรรมที่สะท้อนถึงสภาวะดังกล่าว เช่น การไม่มีมาตรฐานทางศีลธรรม การโกงกินของผู้บริหารบ้านเมืองเป็นเรื่องปกติ ขาดความเคารพต่อสถาบันต่าง ๆ ในสังคม ไม่ยอมรับกฎกติกามาตรฐานทางสังคม และศีลธรรมที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมสับสนแปรเปลี่ยนไม่สามารถถือเป็นกฎเกณฑ์อันใดได้ (ลิขิต ชีรเวทิน, 2553)

การเกิดสภาวะ “อโนมี” (Anomie) นั้น Durkheim มองเป็นปรากฏการณ์ที่คนในสังคมมีความรู้สึกแปลกแยกจากสังคมไม่รู้ว่าชีวิตตัวเองมีความหมายอะไร (Meaningless) ไม่เห็นว่สิ่งที่ตนได้ปฏิบัติมีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายโดยรวมอย่างไรจึงมีความรู้สึกสับสนว่างเปล่าซึ่งภายใต้

สภาวะ Anomie นั้น บึงเจกบุคคลจะแสดงการกระทำนั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางสังคม เช่น โรคจิต-โรคประสาท การฆ่าตัวตายเพื่อหนีจากสภาวะดังกล่าว (กาญจนา แก้วเทพ, 2547)

ในงานวิจัยนี้ การรับรู้สภาวะอนอมี หมายถึง ความสับสนขัดข้องใจมาจากสภาวะการไร้บรรทัดฐานทางสังคมและศีลธรรมในการประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ทั้งนี้สภาวะสังคมที่สับสนประเมินจากการรับรู้ด้วยข้อคำถามเชิงประเมินค่าความรู้สึกต่อประเด็นต่าง ๆ ของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในชีวิตประจำวันทั้งในบริบทสังคมแวดล้อม ในครอบครัว ในที่ทำงานและสถานศึกษา

การพึ่งพาสื่อ หมายถึง การใช้ประโยชน์จากสื่อและแหล่งสารต่าง ๆ เพื่อตอบสนองตามความต้องการจำเป็นในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้สภาพแวดล้อมและลักษณะโครงสร้างสังคมในบริบทของผู้รับสารต่างกัน และบทบาทสื่อมวลชนในการเป็นแหล่งข่าวสารมีผลกับการเป็นที่พึ่งพาของผู้รับสารมากน้อยแตกต่างกันไป

ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ความต้องการในการเปิดรับและแสวงหาข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการด้านข่าวสารความรู้ ความคิด คำแนะนำจากแหล่งต่าง ๆ จากสื่อมวลชน ตั้งแต่สื่อดั้งเดิม เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จนกระทั่งสื่อใหม่ หรือดิจิทัล รวมทั้งสื่อบุคคล เช่น โหราจารย์ หรือหมอดู

สภาวะจิตใจ องค์การอนามัยโลกซึ่งเป็นองค์การที่ควบคุม ดูแล และส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชากรทั่วโลก ให้คำจำกัดความของคำว่า สุขภาพจิต หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะปรับตัวให้มีความสุขอยู่กับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ดี มีสัมพันธภาพอันดีกับบุคคลอื่น และดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความสะดวกอย่างสุขสบาย รวมทั้งสนองความสามารถของตนเองในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้ โดยไม่มีข้อขัดแย้งภายในจิตใจ และไม่ขัดกับสภาพความเป็นจริงในสังคมที่บุคคลนั้นดำรงชีพอยู่ (WHO 2001a, p.1)

ในงานวิจัยนี้ สภาวะจิตใจ คือ สุขภาพจิต ซึ่งหมายถึง สภาวะทางจิตใจ อารมณ์ และความคิด ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสังคม และสิ่งแวดล้อมรอบข้าง เพื่อให้ดำรงชีวิตเป็นปกติสุข เป็นสภาวะที่บุคคลสามารถควบคุมสภาวะทางจิตใจ อารมณ์ และความคิดให้ปรับตัวเข้ากับสังคม และสิ่งแวดล้อม พร้อมดำเนินชีวิตตามบทบาทหน้าที่ของตนในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งแบ่งสภาวะจิตในออกเป็น 3 ด้าน

1. ความพึงพอใจในชีวิตและความเป็นอยู่
2. ความคิดฆ่าตัวตายในแง่การเคยฆ่าตัวตาย หรือ ไม่เคยฆ่าตัวตาย
3. ความคิดฆ่าตัวตายในด้านความถี่ของความคิดการฆ่าตัวตาย

แหล่งสารทางโหราศาสตร์ หมายถึง แหล่งสารจากสื่อต่าง ๆ ที่เสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโหราศาสตร์ หรือการทำนายโชคชะตา รวมทั้งสื่อบุคคล เช่น โหราจารย์ หรือหมอดู ซึ่งตามความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง ผู้ชำนาญในวิชาโหราศาสตร์ ผู้พยากรณ์โดยอาศัยการโคจรของดวงดาวเป็นหลัก ผู้ให้ฤกษ์และพยากรณ์โชคชะตาราศี นักพยากรณ์ที่ให้คำทำนายโชคชะตา และหมอดู

ประชากรเมืองหลวงกรุงเทพมหานคร หมายถึง ประชากรที่อาศัยหรือประกอบอาชีพอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาดั้งเดิมอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร งานวิจัยนี้กำหนดให้เป็นผู้ที่มีอายุเฉลี่ยระหว่าง 18 ถึง 70 ปีขึ้นไป ในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มประชากรที่อาจอยู่ในสถานะอนินมี

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง การรับรู้สภาวะ “อนโอมิ” กับการพึ่งพาและ การใช้ประโยชน์จากสื่อ และ จากแหล่งสารทางโหราศาสตร์ของประชากรในเขตเมืองหลวงกรุงเทพมหานคร ได้ศึกษาและ ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในหัวข้อต่อไปนี้

2.1 แนวคิดสังคมมวลชน (Mass society)

2.2 สภาวะ “อนโอมิ” (Anomie)

2.3 ทฤษฎีการเปิดรับสื่อมวลชน การพึ่งพาและ การใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชน

2.3.1 ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่ (Structural-Functional Theory)

2.3.2 ทฤษฎีการเปิดรับสื่อมวลชน (Media exposure Theory)

2.3.3 ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และการตอบสนองความพึงพอใจ (Uses and Gratifications) และแบบจำลอง Media Dependency and Uses and Gratifications and Media Effects

2.3.4 ทฤษฎีการพึ่งพาสื่อ (Media Dependency Model)

2.4 แนวคิดการพึ่งพาและ ใช้ประโยชน์จากโหราศาสตร์

ทั้งนี้ในแต่ละหัวข้อ ได้นำเสนอทั้งแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไปพร้อมกัน ดังนี้

2.1 แนวคิดสังคมมวลชน

2.1.1 ทฤษฎีสังคมมวลชน (Mass Society Theory)

ทฤษฎีสังคมมวลชน ได้อธิบายบทบาทสื่อมวลชนและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผล ในระดับปัจเจกบุคคล เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงสังคมแบบต่างคนต่างอยู่ให้ กลายเป็นที่พึ่งทางใจ สื่อมวลชนจึงมีอิทธิพล โน้มน้าวใจสมาชิกในสังคมมวลชนได้โดยง่าย

อิทธิพลของสื่อมวลชนต่อปัจเจกบุคคลในยุคสังคมมวลชนนี้จึงมีพลังคล้ายทฤษฎี กระสุนปืน หรือเข็มฉีดยาที่ให้ผล โดยทันทีที่สามารถสร้างผลกระทบกับผู้รับสารได้ทั้งในทางบวก และมีทางลบโดยตรงและทันที สื่อมวลชนตามทฤษฎีสังคมมวลชนมีสมมติฐานเกี่ยวกับผลในทาง ลบดังนี้ (Baran & Davis, 1995)

1. สื่อมวลชนเป็นเสมือน โรคภัยในสังคมที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข

2. สื่อมวลชนมีพลังอำนาจที่จะเข้าถึงและมีอิทธิพลโดยตรงต่อคนโดยทั่วไป
3. เมื่อคนในสังคมได้รับผลกระทบในทางลบจากสื่อมวลชนก็จะส่งผลตามมาต่อปัญหาสังคมโดยรวมได้
4. คนทั่วไปอ่อนไหวต่ออิทธิพลจากสื่อมวลชน การอยู่ในสังคมเมืองใหญ่โดดเดี่ยวจากสถาบันทางสังคม ประเพณี ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เคยเป็นภูมิคุ้มกันจิตใจ
5. สังคมที่สับสนอลหม่านมีที่มาจากการกระทำของสื่อมวลชน
6. สื่อมวลชนเป็นผู้นำเสนอวัฒนธรรมมวลชนที่ทำให้ลดรูปแบบความเป็นวัฒนธรรมชั้นสูงและความเป็นศิวิไลซ์แบบดั้งเดิมลงไป

ทฤษฎีสังคมมวลชนอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับสังคมสมัยใหม่แบบสังคมเมือง หรือ สังคมอุตสาหกรรม กลุ่มมวลชนที่ประกอบด้วยผู้ใช้แรงงานที่อพยพมาจากชนบท ซึ่งมีสถาบันครอบครัว ศาสนา และความสัมพันธ์แบบพึ่งพา สังคมที่มีความผูกพันทางวัฒนธรรม ประเพณีแบบญาติพี่น้อง ซึ่งเมื่ออยู่รวมกันเป็นสังคมเมืองใหญ่ต่างคนต่างมีที่มาต่างแข่งขันกันในการทำงานและการดำเนินชีวิต จึงเป็นคนที่ต่างคนต่างอยู่และมีความสัมพันธ์แบบมีเงื่อนไข การคบค้าสมาคมเป็นตามระเบียบกฎเกณฑ์ขาดความสัมพันธ์พึ่งพาแบบส่วนตัว ใช้ชีวิตอยู่อย่างตัวใครตัวมัน (Atomized) มีความรู้สึกแปลกแยก (Alienation) ขาดความเอื้ออาทรต่อกันเป็นสิ่งที่ดี แต่การแข่งขันกันตลอดเวลา นั้น สร้างปัญหาเกิดความเครียด ความกดดัน ซึ่งหนังสือชื่อ “การฆ่าตัวตาย” (Suicide) ซึ่งให้เห็นว่าสถิติการฆ่าตัวตายในสังคมสมัยใหม่สูงขึ้นเกิดจากสภาวะ “Anomie” หรือ “Normlessness” ซึ่งเป็นสภาพทางจิตใจของสมาชิกในสังคมที่รู้สึกสับสนในสังคมที่เผชิญอยู่ ว่าไร้บรรทัดฐาน ไร้ระเบียบกฎเกณฑ์หรือแน่นอน คาดหวังอะไรไม่ได้ ซึ่งปัญหาของสังคมสมัยใหม่นี้เป็นเสมือนพยาธิทางสังคม (Social pathologies) การฆ่าตัวตายไม่ใช่ปรากฏการณ์ส่วนบุคคลแต่ขึ้นอยู่กับระดับความควบคุม และกฎเกณฑ์ของสังคม ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และความเข้มแข็งของพันธะระหว่างบุคคล (Ascribed in Merton, 1995, p. 215)

สังคมมนุษย์ในเมืองใหญ่ที่มีการเติบโตทางอุตสาหกรรมและมีความสัมพันธ์ซับซ้อน การรวมตัวเป็นสังคมมีลักษณะเป็นสังคมมวลชน (Mass society) ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคมแวดล้อมโดยพิจารณาจากประเด็นต่อไปนี้

1. สภาวะปัจเจกบุคคลที่อยู่ในสภาวะโดดเดี่ยวทางจิตใจ มีความแปลกแยกจากสังคม
2. การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ เป็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะเป็นทางการและมีเงื่อนไขมากกว่าความเป็นส่วนตัว

แนวคิดของ Tonnies (Ascribed in Baran & Davis, 1995) นักสังคมวิทยาชาวเยอรมัน อธิบายความแตกต่างของสังคมยุโรปช่วงปลายศตวรรษที่ 19 โดยแบ่งสังคมเป็น 2 ประเภท คือ

1. สังคมแบบ Gemeinschaft คือ สังคมพื้นบ้าน สังคมชนบท หรือสังคมเกษตรกรรม ที่ผู้คนมีความผูกพันเสมือนครอบครัวมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีปฏิบัติ โดย สถาบันหลัก คือ บ้าน วัด โรงเรียน ที่มีบทบาทสำคัญต่อการรวมกลุ่มคนในสังคม

2. สังคมแบบ Gesellschaft คือ สังคมสมัยใหม่ สังคมเมือง หรือ สังคมอุตสาหกรรม ที่ลักษณะของการอยู่รวมตัวกันของผู้คนมีความผูกพันแบบหลวม ๆ สถาบันสังคมจึงเป็นทางเลือก จากเหตุผลเฉพาะบุคคลมากกว่าเกิดจากประเพณีปฏิบัติ

อีมิล เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim) นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศส (Ascribed in Baran & Davis, 1995) แบ่งสังคมออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. สังคมแบบเครื่องจักรกล (Machines) เป็นสังคมแบบพื้นบ้านที่ผู้คนในสังคม เปรียบเสมือนส่วนหนึ่งของฟันเฟืองเครื่องจักรที่ทำงานอย่างเป็นระบบระเบียบ และ คนงานดาวร สมาชิกในสังคมมีความผูกพันกันเหมือนเป็นแต่ละส่วนของเครื่องจักรกล ที่มีความกลมเกลียว เคลื่อนหมุนตามกันเป็นเอกภาพ มีความเป็นปีกแผ่นสมานฉันท์เช่นเดียวกับการทำงานของ เครื่องจักร (Mechanical solidarity)

2. สังคมแบบสัตว์ที่มีชีวิต (Animals) คือ มีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและ เจริญเติบโตตามช่วงวัยต่าง ๆ คล้ายกับมนุษย์ที่ประกอบด้วยอวัยวะต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ต่างกันไปตาม ทฤษฎีของเดอร์ไคม์ การดำรงอยู่ของสังคมขึ้นอยู่กับการทำงานร่วมกันทำหน้าที่เฉพาะด้านสมาชิกต่าง ๆ เรียกกระบวนการนี้ว่า ความเป็นปีกแผ่นสมานฉันท์แบบการทำงานของอินทรีย์หรือร่างกายของ สิ่งมีชีวิต (Organic solidarity) สมาชิกในสังคมสมัยใหม่มีลักษณะสำคัญดังนี้

- มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Specialization)
- มีการแบ่งงานกันทำตามความเชี่ยวชาญ (Division of labor)
- มีความสัมพันธ์ที่ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน (Interdependence)

2.2 สถานะ “อโนมี” (Anomie)

Anomie theory (Durkheim, 1951) เป็นทฤษฎีที่อยู่ในช่วงที่สังคมฝรั่งเศสส่วนนาย ส่งผล ให้ทัศนคติของ Durkheim นั้น ออกมาในเชิงต่อต้านระบบทางสังคมที่ขาดระเบียบ (Social Disorders) กล่าวถึง การไร้กฎเกณฑ์ ไร้บรรทัดฐาน ไร้กฎหมาย ได้แก่การที่ผู้กระทำผิดไม่ยอมรับรู้ กฎหมายและไม่ยอมรับกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติแบบเดียวกับคนในสังคมนั้น โดยทั่วไปคนมีความ ต้องการอยู่ 2 ชนิด คือ ความต้องการทางร่างกาย ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย น้ำ ยา รักษาโรค การ ดำรงชีวิตที่ปลอดภัย และ ความต้องการทางด้านจิตใจ การไม่สามารถควบคุมจิตใจได้จะเป็นสาเหตุ ที่ทำให้ประกอบการกระทำผิดได้ง่าย ทั้งนี้เนื่องจากความรู้สึกนึกคิดของผู้กระทำผิดต้องดิ้นรนต่อสู้

แข่งขันกัน ศีลธรรมที่กำลังเสื่อมลง ความเป็นอยู่ในปัจจุบันที่คนทั่วไปกระทำการใด ๆ โดยไม่คำนึงถึงศีลธรรมการแก้ปัญหาจะต้องดำเนินการด้วยการปฏิรูปสังคม

Emile Durkheim ได้รับอิทธิพลทางความคิดในการศึกษาสังคมด้วยวิธีปฏิฐานนิยม (Positivism) จากเฮนรี เดอร์ เซนต์-ไซมอน (Comte Henri de Saint-Simon) และ ออกุสต์ กองต์ (Auguste Comte) นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศสที่สนใจศึกษาคนในสังคมมีความมั่นคงและเป็นปึกแผ่น (Social solidarity) ได้อย่างไร เนื่องจากทฤษฎีของมาร์กซ์ให้ความสำคัญกับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมยังไม่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคมได้ (Bottomre, 1981; Turner, 1990 Ascited in Zanden, 1993, p. 12)

Durkheim (อ้างถึงใน โยธิน ศันสนยุท และคณะ, 2533, น. 14-15) มองว่าความเป็นระเบียบของสังคม (Social order) และ ความเป็นสุขของประชาชนในสังคมจะเกิดขึ้นและคงอยู่ต่อไปได้นั้น เกิดจากความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม (Social integration) ดังนั้นความสุขของคนในสังคมจึงขึ้นอยู่กับความรู้สึกที่เกิดจากสภาพการณ์ภายนอกรวมถึงสภาวะแวดล้อมทางสังคม การเกิดการจลาจลหรือความวุ่นวายของคนในสังคมล้วนเป็นปัจจัยทำลายความเชื่อหรือยทางสังคม และอาจเป็นเหตุให้คนในสังคมกระทำการฆ่าตัวตาย (Suicide) ได้ ซึ่งสาเหตุของการฆ่าตัวตายของคนในสังคมมี 4 แบบดังนี้

1. แบบนิยมตน (Egoistic) เป็นการฆ่าตัวตายที่เกิดจากบุคคลที่ไม่มีความรู้สึกผูกพันกับสมาชิกส่วนใหญ่ของสังคม และถือความคิดหรือประโยชน์ของตนเป็นใหญ่

2. แบบนิยมส่วนรวม (Altruistic) เป็นการฆ่าตัวตายที่เกิดจากบุคคลที่เห็นว่าประโยชน์ของส่วนรวมมีความสำคัญกว่าประโยชน์ส่วนตัว เมื่อตนฆ่าตัวตายแล้วสังคมส่วนใหญ่จะได้รับประโยชน์หรือเป็นผลดีต่อสังคม เช่น นักบินกามิกาเซ่ (Kamikaze) ของญี่ปุ่นในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

3. แบบชะตานิยม (Fatalistic) เป็นการฆ่าตัวตายที่เกิดจากความกดดันของบุคคลที่ต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบหรือข้อบังคับจนทำให้รู้สึกว่าคุณค่าหรือหมดอิสรภาพในชีวิต เช่น นักโทษ ทาส

4. แบบไร้บรรทัดฐาน (Anomie) เป็นการฆ่าตัวตายที่เกิดจากบุคคลที่รู้สึกว่าตนนั้นหมดหวังต่อเป้าหมายในชีวิตของตน อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างไม่คาดคิดมาก่อน หรือความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วจนทำให้สังคมเสียระบบ ไร้ระเบียบแบบแผนไร้บรรทัดฐาน ดังนั้น การศึกษาทางสังคมวิทยาเป็นการศึกษาข้อเท็จจริงทางสังคม (Social fact) เป็นเรื่องชีวิตของสังคมที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยลักษณะทางชีววิทยา หรือจิตวิทยาของคนในสังคม แต่เป็นการศึกษาประสบการณ์ภายนอกของคนในสังคมที่อยู่ภายในสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ที่

เป็นปัจจัยบังคับให้บุคคลต้องประพฤติปฏิบัติตาม เช่น บรรทัดฐานสังคม ค่านิยม ความคิด ประเพณี สถาบันทางสังคม และองค์กรทางสังคม ซึ่ง “ภาวะไร้บรรทัดฐาน” หรือ “Anomie” เป็นหนึ่งในการวิเคราะห์จิตวิทยาสังคมที่อธิบายถึงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ และพฤติกรรม และการศึกษาพฤติกรรมของกลุ่มสังคม คำว่า “Anomie” มาจากรากศัพท์ภาษากรีก คือ คำว่า A (ไม่มี) + Nomos (กฎเกณฑ์)

ยูดิ ปีนวิเศษ (2544) วิจัยเรื่องการเปิดรับหนังสือพิมพ์และโลกทัศน์ต่อตนเองและสังคม ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยเทคนิควิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านหนังสือพิมพ์กับสภาพจิตคนไทยในสองด้าน คือ มุมมองต่อสังคม จากการปลูกฝังโลกทัศน์ทางสังคม และมุมมองต่อตนเองจากภาวะไร้บรรทัดฐาน ในงานวิจัยนี้ หมายถึง Anomie โดยศึกษาผลเปรียบเทียบกับพฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์และประเภทของเนื้อหาที่เลือกรับ การใช้ชีวิตในสังคมมนุษย์มีความคิดความเชื่อและค่านิยม กรอบแนวคิดในการดำเนินชีวิตร่วมกันกับคนในสังคมเพื่อปฏิบัติตามและเป็นอันหนึ่งของสังคม

ในงานวิจัยได้อธิบายเรื่องกระบวนการรับรู้ (Cognitive) ว่า สื่อมวลชนสามารถส่งผ่านแนวคิดและข้อมูลให้กับผู้รับสารทันที ในขณะที่การเรียนรู้นั้นคือการรับข้อเท็จจริงมาเพื่อเรียกใช้ภายหลัง ซึ่งลักษณะของการใช้สื่อเพื่อตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะคน และในระหว่างที่ใช้สื่อนั้นก็จะได้เรียนรู้ที่ไม่ได้ต้องการจะค้นหา เป็นการเรียนรู้โดยบังเอิญ (Incidental Learning) นอกจากนี้สื่อสามารถสร้างและเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลเช่นกัน (Mcguire, 1973) สื่อยังเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดมุมมองต่อโลกภายนอกโดยรวม

ทางจิตวิทยาสังคมแนวคิดในการเบี่ยงเบนทางจิตสำหรับงานวิจัยนี้เรียกว่า “ภาวะไร้บรรทัดฐาน” หรือ “Anomie” (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2542, น. 129) ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ของการที่คนบางกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม อันเกิดจากการเรียนรู้ถึงความขัดแย้งกันเองของสังคม และไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าค่านิยมใดเป็นสิ่งที่เหมาะสม ไม่สามารถระบุมุมมองความสัมพันธ์ที่ถูกต้องกับบุคคลในสังคม และต่อบทบาทของสังคม ซึ่งการเกิดภาวะไร้บรรทัดฐานที่ร้ายแรงที่สุด คือ การฆ่าตัวตาย อันไม่ได้เกิดจากเหตุปัจจัยทางจิตวิทยาส่วนบุคคลเพียงอย่างเดียวแต่เกิดจากบริบทของสังคมเป็นสำคัญ

กล่าวโดยสรุปภาวะไร้บรรทัดฐานที่สื่ออาจจะเป็นผู้สร้างให้ปัจเจกบุคคล คือ ค่านิยมที่หลากหลายจนไม่สามารถยึดถือกับบรรทัดฐานได้ (Ascribed in Merton, 1995, p. 223) ซึ่งงานวิจัยของยูดิ ปีนวิเศษ (2544) ได้ให้นิยามถึงอิทธิพลของทัศนคติและสภาพจิตของผู้รับสารเกี่ยวกับภาวะไร้บรรทัดฐานเพื่อถ่ายทอดมาตรวัด โดยแยกวัดทัศนคติ 2 ด้าน คือ 1. “ความรู้สึกว่าตนเองไร้

ความหมาย” โดยกำหนดว่าเป็นมุมมองต่อตนเองของผู้ใช้สื่อ และ 2. “ความรู้สึกว่าโลกไม่น่าอยู่” เป็นมุมมองต่อสังคม เนื่องจากพฤติกรรมการสื่อสารของมนุษย์มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของมนุษย์ด้วย ลักษณะทางจิตวิทยา ได้แก่ ทักษะคิด แรงจูงใจ บุคลิกภาพ ตลอดจนรสนิยม (Taste) ของผู้บริโภค ซึ่งมิมีบทบาทต่อการเปิดรับสื่อมวลชน

ในส่วนของภาวะไร้บรรทัดฐานนั้นงานวิจัย ของ ยุติ ปิ่นวิเศษ (2544) ได้วัดทักษะ 2 ด้านรวมกัน คือ

1. มุมมองที่เห็นว่าตนเองอ่อนแอ ไม่มั่นคงและไม่สามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งในงานวิจัยนี้ให้ความหมายรวมว่า “ความรู้สึกว่าตนเองไร้ความหมาย” และ

2. มีทักษะด้านลบต่อบุคคลอื่นและโลกภายนอก

โดยจำแนกภาวะไร้บรรทัดฐานจากโดยใช้คำถามที่ดัดแปลงจากงานวิจัยภาวะไร้บรรทัดฐานของ Srole (1956, As cited in Signorielli, & Morgan, 1990, p. 90) และผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญด้านนิเทศศาสตร์

งานวิจัยดังกล่าวมุ่งวัดทักษะและค่านิยมของบุคคลจึงได้มีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรไว้ที่ 384 คน (คำนวณจากระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95) และมุ่งวัดตัวแปรใน 2 ลักษณะที่ต่างกัน คือ ตัวแปรปริมาณการเปิดรับข่าวสารวารสารสารสนเทศ และ ตัวแปร “ภาวะไร้บรรทัดฐานกับการปลุกฝังโลกทัศน์” ซึ่งตัวแปรทั้งสองนี้มี การวัดตัวแปรมีลักษณะต่างกันโดยมีการจำแนกถามเป็นสองส่วนคือ ส่วนที่วัดการใช้สื่อ และส่วนที่วัดปัจจัยทางจิตวิทยาของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามมี 2 ประเภท คือ 1. แบบมีตัวเลือก 2. แบบประเมินค่าหรือจัดลำดับความสำคัญ (Likert Scale)

การทดสอบทักษะแบบจัดลำดับความสำคัญ (Likert Scale) จำนวน 18 ข้อ ได้นำคำถามเกี่ยวกับทฤษฎีการปลุกฝังและภาวะไร้บรรทัดฐานของ Signorielli & Morgan (1990, p. 92) ซึ่งนักวิจัยได้ใช้ทดสอบกับสื่อโทรทัศน์ มาดัดแปลงและเพิ่มเติม เพื่อใช้ศึกษาเกี่ยวกับสื่อหนังสือพิมพ์

เรื่องเกี่ยวกับการปลุกฝังทางโลกทัศน์ เป็นการวัดระหว่างการเปิดรับสื่อกับมุมมองของผู้รับชมที่แสดงว่าคนไม่มีความเชื่อถือซึ่งกันและกัน รวมทั้งความรู้สึกแปลกแยกซึมเศร้า (Mean World, Alienation and Gloom) และได้ใช้ดัชนีชี้วัดขึ้น 2 ชุด คือ Mean World index และดัชนีวัดความรู้สึกแปลกแยกและซึมเศร้า เรียกว่า Anomie Index ซึ่งนำมาใช้โดย Srole (1956) ในปี 1980, 1982 และ 1985 ดังนี้

1. In spite of what some people say, the lot (situation/condition) of the average man is getting worse, not better. (Agree, Disagree) (แม้ว่าสิ่งที่บางคนพูดว่า สถานการณ์หรือสภาพส่วนใหญ่ของคนทั่วไปเลวร้ายลง ไม่ได้ดีขึ้น (เห็นด้วย, ไม่เห็นด้วย)

2. It's hardly fair to bring a child into the world with the way things look for the future. (Agree, Disagree) (แทบจะไม่เป็นธรรมที่นำเด็กเข้ามาในโลกด้วยหนทางที่ค้นหาในอนาคต (เห็นด้วย, ไม่เห็นด้วย)

3. Most public officials (people in public office) are not interested in the problems of the average man. (Agree, Disagree) เจ้าหน้าที่รัฐส่วนใหญ่ไม่สนใจปัญหาของคนทั่วไป (เห็นด้วย, ไม่เห็นด้วย)

ความน่าเชื่อถือของดัชนีชีวิตดังกล่าว เมื่อนำไปวัดโดยค่าอัลฟาตามสูตรของครอนบาค (Conbach's Alpha) มีค่าเท่ากับ 0.56 ส่วนดัชนีวัดความรู้สึกไม่เชื่อถือต่อบุคคลอื่น เรียกว่า Mean World index นำมาใช้โดย Rosenberg (1957) ครั้งแรกเรียกว่าความเชื่อในบุคคล (Faith in people) และนำมาใช้หลายครั้งในปี 1980, 1983 และ 1965 โดยมีความน่าเชื่อถือตามค่าอัลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.67 ดังนี้

1. Would you say that most of the time people try to be helpful, or that they are mostly just looking out for themselves? (คุณเห็นว่าคนทั่วไปพยายามจะใช้เวลาส่วนใหญ่ให้เกิดประโยชน์ หรือส่วนใหญ่จะใช้เวลาให้เกิดประโยชน์สำหรับตัวเอง ?)

2. Do you think that most people would try to take advantage of you if they got a change, or would they try to be fair? (คุณคิดว่าคนส่วนใหญ่พยายามที่จะหาประโยชน์จากคุณ หากพวกเขามีโอกาส หรือพยายามที่จะให้เห็นว่ามีความยุติธรรม ?)

3. Generally speaking. Would you say that most people can be trusted of that they can't be too careful in dealing with people? (โดยทั่วไปคุณสามารถพูดได้ไหมว่าคนส่วนใหญ่เชื่อถือได้ในการที่ไม่ระวังตัวมากเกินไปในการคบหากับคนอื่น ๆ)

ในงานวิจัยนี้ของ ยุติ ปิ่นวิเศษ นี้ การกำหนดคำถามเชิงประเมินค่าทั้งในทิศทางบวก และลบเพื่อวัดภาวะไร้บรรทัดฐาน (ความรู้สึกไร้ความหมายในชีวิต) จำนวน 18 ข้อ ดังนี้

ความรู้สึกรู้สึก	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	1.เด็ก ๆ สมัยนี้มีการแสดงออกที่ก้าวร้าว				
	2.ท่านรู้สึกว่ปัจจุบันการลงโทษผิดในระบบ ยุติธรรมมีความรุนแรงพอแล้ว				
	3.ทุกวันนี้คนแก้ปัญหาด้วยความรุนแรงมากขึ้น เช่น ประท้วงหรือก่ออาชญากรรม				
	4. ท่านสามารถปล่อยให้บุตรหลานวัยรุ่นนอก นอกบ้านคนเดียวยามค่ำคืนได้อย่างวางใจ				
	5.สังคมยุคนี้เป็นสังคมที่ปลอดภัยและสงบสุข				
	6.นักการเมืองที่อุทิศตนเพื่อประชาชนนั้นมีอยู่มาก มากมาย				
	7.ถึงท่านจะไปเลือกตั้งหรือไม่ สังคมก็ไม่ได้ดีขึ้น หรือเลวลง				
	8.ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรส่วนมาก เป็นคนดี				
	9.ในการเลือกตั้งมักมีการใช้วิธีสกปรกมากกว่า วิธีที่ถูกทำนองคลองธรรม				
	10.การเมืองปัจจุบันเป็นการแข่งขันผลประโยชน์ มากกว่าการทำเพื่อประเทศชาติ				
	11.การกระทำทุกอย่างที่ท่านทำ แทบไม่ส่งผล อะไรเลยต่อสังคม				
	12.ท่านเห็นว่าคนส่วนใหญ่เชื่อถือได้				
	13.เจ้าหน้าที่ของราชการส่วนใหญ่ไม่สนใจ ปัญหาของคนทั่วไป				
	14.ท่านมุ่งมั่นทำอะไรสักอย่าง ท่านต้องประสบความสำเร็จ				
	15.ท่านเห็นว่าคนส่วนใหญ่จะพยายามเอา เปรียบท่าน ถ้าเขามีโอกาส				

ความรู้สึกล	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	16. โดยทั่วไปแล้ว คนมีแนวโน้มจะนิสัยดีขึ้นมากกว่าเวลา				
	17. ท่านเห็นว่าเดี๋ยวนี้คนมักจะเห็นแก่คนอื่นก่อนช่วยเหลือตนเอง				
	18. มีคนจำนวนมากที่หาเงินได้ง่าย ๆ โดยไม่ต้องลงทุนลงแรง				

สำหรับในงานวิจัยเรื่อง “An Exploration of Factor Affecting Anomia at Work” ของ Tshauridu (2009) งานวิจัยเชิงสำรวจนี้ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ขององค์กร อุดมการณ์ จริยธรรม การจ้างงาน ศาสนา และ ชาติพันธุ์โดยจะมุ่งเน้นการรับรู้เงื่อนไขทางสังคมและการทำงานภายใต้สภาวะอโนมี โดยสำรวจอิทธิพลของการทำงาน ความมีจริยธรรมขององค์กรที่มีขนาดแตกต่างกัน และการดำเนินงานอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของคนที่มีค่านิยม และจริยธรรมส่วนบุคคล หรือทำงานเพื่อสังคม ปัจจัยเหล่านี้สามารถอธิบายสภาวะอโนมีได้ การที่สังคมอุตสาหกรรมกลายเป็นสังคมเมืองแบบโลกาภิวัตน์ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความพยายามที่จะอยู่ภายใต้บริบททางสังคมจึงมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ของผู้คนที่จะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะผิดปกติเหล่านี้ได้ เดอร์ไคม์อธิบายถึงสถานการณ์ความไม่แน่นอนการมีเป้าหมายของชีวิตในการดำเนินชีวิต ขาดแรงบันดาลใจ หรือต้องเผชิญหน้ากับปัญหา การขยายตัวทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้เกิดสภาวะผิดปกติ ซึ่งสามารถอธิบายถึงเป้าหมายที่ไม่แน่นอนเหล่านี้จากการรับรู้สภาวะผิดปกติทางสังคมที่มีผลต่อสังคมวิทยา จิตวิทยา และ สรีรวิทยา และการแสดงออกด้วยความความบ้าคลั่งจากความอยุติธรรมในสังคม การที่ไม่สามารถดูแลรักษาตัวเองให้อยู่ในสภาพดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์กับการฆ่าตัวตาย

สภาวะผิดปกติ นี้หมายถึง สถานะการขาดคุณธรรมไม่เป็นไปตามมาตรฐานของสังคม หรือความไม่มีประสิทธิภาพของบรรทัดฐานในสังคม การไร้ความสามารถในการควบคุมผู้คนในสังคม การประกอบอาชีพที่แตกต่างกันส่งผลให้สภาวะผิดปกติมีความแตกต่างกันด้วย การขาดวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด การขาดเป้าหมายที่แน่นอน หมายถึง สภาวะผิดปกติที่ปรากฏในสังคม โดยทั่วไป และยังพบในสถาบันการศึกษา ทั้งนี้มาจากค่านิยมและบรรทัดฐานที่แตกต่างกันด้วย การรับรู้ถึงสภาพจิตใจภายใต้สภาวะอโนมี ความรู้สึกของแต่ละบุคคลที่ต่อสังคมจะสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเศรษฐกิจและสังคม เป็นผลจากเงื่อนไขทางสังคมของแต่ละบุคคล

ภายใต้สภาพสังคม บุคลิกภาพ และ การทำงานร่วมกันจะส่งผลต่อความคิด อารมณ์ ความเชื่อและทัศนคติ ความเกลียดชัง ความวิตกกังวล ปัจจัยเหล่านี้สัมพันธ์กับสภาวะอโนมี ไม่เพียงแต่ปรากฏในระดับที่รุนแรงเท่านั้นแต่ยังพบในระดับของจิตใจด้วย ดังนั้น การขัดเกลาทางสังคมที่มีปัญหาองค์ประกอบของแต่ละบุคคลอันเกิดจากสังคม ผลจากการทำงานร่วมกันของคนในสังคมจึงมีมากกว่าการดำรงอยู่ของคนในสังคม

งานวิจัยดังกล่าวเป็นการสำรวจสภาวะอโนมีที่มีความสัมพันธ์ในการทำงาน อิทธิพลของงานพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลที่มีความถดถอยทางศีลธรรมในบริบทการทำงานและสภาวะไร้บรรทัดฐาน โดยสำรวจความกังวลที่เกิดขึ้นเนื่องจากคนที่ตกอยู่ในสภาวะอโนมี อาจนำมาซึ่งภาวะผิดปกติในองค์กร ทำให้ภาวะผิดปกติขององค์กร บริบทบางอย่าง เช่น ระบบการควบคุมกฎเกณฑ์สะท้อนให้เห็นถึงจริยธรรม สภาวะผิดปกติขององค์กร คือ สภาพการทำงานที่ดีและจริยธรรมที่มีแนวโน้มลดลง การขาดบรรทัดฐานทั่วไป แนวโน้มที่จะยุบหน่วยงาน หรือมีการหมุนเวียนของพนักงานที่เพิ่มมากขึ้น ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อกำลังใจทำให้การทำงานลดลง นำไปสู่สภาวะผิดปกติ พฤติกรรมเบี่ยงเบนเหล่านี้สามารถอธิบายถึงคนที่ตกอยู่ในสภาวะอโนมีซึ่งมีแนวโน้มที่จะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง และต่อต้านบรรทัดฐานทางสังคมวัฒนธรรมทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของตน

นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่งผลกระทบต่อหลายภาวะผิดปกติ การแข่งขันของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดสภาวะผิดปกติ โดยอาชีพ เพศ และ รายได้ อย่างมีนัยสำคัญ สภาวะผิดปกติทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศแอฟริกาใต้ปัจจัยการควบคุม สามารถบอกถึงความสำคัญของการแข่งขัน โดยเฉพาะปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยา การเรียกร้องเกี่ยวข้องกับการฆ่าตัวตาย (และมีสภาวะผิดปกติ) ของชาวคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ที่มีมากขึ้นกว่าการฆ่าตัวตายของชาวคาทอลิก

Bachmen et al. (1969, p. 45) ได้ใช้มาตรวัดอโนมีทั่วไป (Anomia Scale-General) 8 ข้อต่อไปนี้

1. I feel no one really cares much about what happens to me. (ฉันรู้สึกว่ามีใครใส่ใจมากนักในเรื่องที่เกิดขึ้นกับฉัน)
2. The life of the average person is getting worse, not better. (ชีวิตของคนทั่วไปจะเลวร้ายลงไม่ได้ดีขึ้น)
3. These days I don't know whom I can depend on. (ทุกวันนี้ฉันไม่รู้ว่าฉันจะพึ่งพาอาศัยใคร)

4. These days I get the feeling that I'm just not a part of things. (ทุกวันนี้ฉันรู้สึกว่าคุณแค่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของใคร)

5. I get the feeling that life is not very useful. (ฉันรู้สึกว่าชีวิตไม่ได้มีประโยชน์มาก)

6. No one cares what happens, when you get right down to it. (ไม่มีใครสนใจว่าอะไรจะเกิดขึ้นเมื่อคุณทำสิ่งนั้นลงไป)

7. People don't really care what happens to the next person. (ผู้คนไม่สนใจจริงๆ ว่าอะไรจะเกิดขึ้นกับคนอื่น)

8. It is hardly fair to bring a child into the world the way things look now. (มันแทบจะไม่เป็นธรรมที่จะนำเด็กเข้ามาในโลกที่เป็นอยู่ขณะนี้)

สำหรับการวัดสภาวะอนิเมที่นำมาประยุกต์ในการทำงาน (Anomia Scale-Work) โดย Tsahuridu (2000, p. 169) มีดังนี้

1. These days I get the feeling that in business, individuals are just not a part of thing. (ทุกวันนี้ฉันรู้สึกว่าเป็นธุรกิจนั้น บุคคลทั่วไปไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร)

2. The life of the average person in business is getting worse, not better. (ชีวิตของคนทั่วไปในธุรกิจจะเลวร้ายลงไม่ได้ดีขึ้น)

3. These days in business, I don't really know whom one can depend on. (ทุกวันนี้ในธุรกิจฉันไม่ทราบจริงๆ ว่าจะสามารถพึ่งพาใครได้บ้าง)

4. I feel no one in business really cares much about what happens to individuals. (ฉันรู้สึกว่าในธุรกิจไม่มีใครสนใจในสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลอื่น)

5. I get the feeling that life at work is not very useful. (ฉันมีความรู้สึกที่ชีวิตในการทำงานไม่มีประโยชน์เลย)

6. I find it hard to be hopeful for the future of the world the way things look now. (ฉันพบว่ามันยากที่จะมีความหวังสำหรับอนาคตของโลกกับสิ่งที่เป็นอยู่ในตอนนี้)

7. In this organization no one cares what happens, when you get right down to it (ในองค์กรนี้ไม่มีใครสนใจว่าอะไรจะเกิดขึ้น เมื่อคุณได้ทำสิ่งนั้นลงไป)

8. People in business don't really care what happens to the next person. (คนในธุรกิจมักไม่สนใจจริงๆ กับสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับคนอื่น)

ผลสรุปของงานวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่า การรับรู้สภาวะอนิเมในบริบทที่แตกต่างกัน ทั้งเรื่องของประสบการณ์ทำงาน สภาพแวดล้อม จากผู้เข้าร่วมการทดลองกลุ่มที่รับรู้และกลุ่มที่ไม่รับรู้สภาวะ อนิเม มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และอาจมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความมี

จริยธรรมในการทำงานด้วย บางคนอาจจะหันไปใช้วิธีการที่ผิดศีลธรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การถดถอยทางจริยธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ของผู้คนของสังคมนั้นมีภาวะผิดปกติแตกต่างกันในบริบทที่แตกต่าง ลักษณะทางจิตวิทยา ซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีสภาวะอนิเมีเพิ่มขึ้นด้วย แสดงให้เห็นว่าเมื่ออยู่ในสภาวะอนิเมีคนจะสามารถปรับพฤติกรรมหรือทัศนคติอย่างไร

ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาวะผิดปกติ หมายถึงการไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคมที่พบในสถาบันการศึกษา ที่สามารถอธิบายได้ถึงสภาวะอนิเมี มีงานวิจัยของ อรพินทร์ สันติชัยอนันต์ (2549) วิจัยเรื่อง “การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” งานวิจัยนี้ได้้อธิบายเปรียบเทียบคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยรวมและเป็นราย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความใฝ่รู้ ความมีวินัยและความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทนอดกลั้น ความประหยัดและความกตัญญูต่เวที โดยจำแนกเพศ ภูมิภาค ศึกษา ประเภทของสถาบันอุดมศึกษา กลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถานภาพทางครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวนทั้งสิ้น 1,492 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

งานวิจัยดังกล่าวพบว่านิสิตนักศึกษาชาย และ หญิงมีความใฝ่รู้มีความอดทนอดกลั้น และประหยัดไม่แตกต่างกันเนื่องจากการดำเนินชีวิตประจำวันในลักษณะที่ใกล้เคียงกันมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกัน และ ปัจจุบันการเปิดรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มีหลายช่องทางสามารถทำได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ เช่น การดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ หรือ การสืบค้นจากอินเทอร์เน็ตของนิสิตนักศึกษาทั้งชายและหญิง มีโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายเช่นเดียวกัน นอกจากนั้นสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน ชีวิตถูกกำหนดให้มีการแข่งขัน เร่งรีบ ทำให้เกิดการแข่งขันสูงทั้งในด้านการใช้ชีวิตประจำวัน การเรียน และการทำงาน โดยเฉพาะปัญหาการเดินทางและปัญหาสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่อยู่ในสภาวะตกต่ำ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ เนื่องจากนิสิตนักศึกษาต้องดำรงชีวิตอยู่ในเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร ทำให้ต้องประสบกับสภาพการณ์ดังกล่าวข้างต้นอยู่เป็นประจำ จึงต้องใช้ความหนักแน่นอดทนทั้งกายและใจ เพื่อที่จะฝ่าฟันสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ไปให้ได้

งานวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับตัวแปรอโนมีที่แสดงให้เห็นว่าเมื่ออยู่ในสภาวะอโนมี คนจะต้องปรับตัวดิ้นรน และต้องใช้ความหนักแน่นอดทนทั้งกายและใจเพื่ออยู่ในสภาวะดังกล่าว ที่อธิบายว่า แม้นิสิตนักศึกษาที่มีสภาพครอบครัวที่แตกต่างกัน ได้แก่ บิดามารดาอยู่ร่วมกัน บิดามารดาแยกกันอยู่หรือหย่าร้าง บิดามารดาถึงแก่กรรม มีคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน เพราะสภาพครอบครัวไทยที่แตกต่างจากชนชาติอื่น ๆ และเป็นครอบครัวขยายหลายช่วงอายุคน และถึงแม้ครอบครัวจะมีความไม่สมบูรณ์ ก็ยังได้รับการเอาใจใส่จากญาติพี่น้อง นอกจากนี้ยังมีเรื่องของขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อต่าง ๆ ทางศาสนา ที่มีส่วนทำให้สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีกิจกรรมทำร่วมกัน

การที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ที่เข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษาเป็นวัยเริ่มต้นของความเป็นผู้ใหญ่ที่ผ่านประสบการณ์และการขัดเกลาจากระบบการทางสังคม เป็นช่วงระยะเวลาหนึ่ง ทำให้ได้มีการเรียนรู้ที่จะปรับความต้องการและความสามารถของตนให้เข้ากับกฎเกณฑ์ทางสังคม เพราะต่างมีความมุ่งหวังที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตเหมือน ๆ กัน ในขณะที่นิสิตนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกัน มีคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า นิสิตนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวปานกลางและต่ำมีคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวสูง เนื่องจากครอบครัวส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวและอาศัยอยู่ในสังคมเมือง ซึ่งมีความพร้อมในปัจจัยทางด้านต่าง ๆ ลักษณะทางอาชีพของครอบครัวที่ทำธุรกิจการค้าทำให้ต้องมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ซับซ้อนกว่า มีการคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับการดำเนินกิจการมากกว่าที่จะดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย เงินได้ถูกเลือกให้เป็นปัจจัยหลักของครอบครัว การต้องมีการติดต่อธุรกิจตลอดเวลาโดยทิ้งภาระในการดูแลลูกให้กับคนอื่น ๆ หรือลูกจ้าง ทำให้บุคคลในครอบครัวขาดความใกล้ชิดต่างดำเนินชีวิตอย่างอิสระ ในขณะที่ครอบครัวนักศึกษามีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและต่ำส่วนใหญ่ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานบริษัท เกษตรกร รับจ้างทั่วไป ซึ่งมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย สมควรตามอรรถภาพ ครอบครัวมีความใกล้ชิดช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการทำกิจกรรมในครอบครัวร่วมกัน ทำให้เด็กมีโอกาสได้เรียนรู้และปลูกฝังความเชื่อ ทศนคติทั้งทางตรงโดยการสั่งสอน และทางอ้อมคือการทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี

ในงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับสภาวะอโนมีงานวิจัยของ ศรีบุญญา อารมณ์พิโมกษ์ (2547) วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนอาชีวศึกษาในจังหวัดสงขลาต่อการก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกาย” งานวิจัยนี้ได้อธิบายถึงพฤติกรรมการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นลักษณะพฤติกรรมรวมกลุ่มของคนจำนวนมากในลักษณะฝูงชนที่เกิดจากความสมัครใจและถูกยั่วยุ กระตุ้นอารมณ์ให้เกิดความรุนแรงและขยายตัวเป็นวงกว้าง ให้กระทำการโดยไม่ยั้งมือ

บรรทัดฐานทางสังคม (หรือที่เรียกว่า Anomie ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่คนบางกลุ่มในสังคมไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม) เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นและสิ้นสุดในเวลารวดเร็วส่งผลให้เกิดความเดือดร้อนและวุ่นวายในสังคมซึ่งเกิดจากการที่สภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ค่านิยม และทัศนคติที่ขัดแย้งกันทำให้วัยรุ่นปรับตัวได้ยาก อีกทั้งสภาพครอบครัวที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ครอบครัวที่มีขนาดเล็กลง สมาชิกครอบครัวมีความเห็นต่างกันจากการที่บิดามารดาต้องทำงานเพื่อจุนเจือครอบครัวทำให้ไม่ค่อยมีเวลาให้เด็กไม่สามารถรับฟังและให้คำแนะนำแก่บุตร ทำให้เด็กขาดความอบอุ่นและหันไปหาเพื่อนหรือบุคคลอื่นจนเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบน ซึ่งทฤษฎีไร้บรรทัดฐานชี้ให้เห็นว่าหากสังคมไม่เข้มแข็งพอจะไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมสมาชิกในสังคมได้ โดยเฉพาะนักเรียนอาชีวศึกษาซึ่งยังอยู่ในช่วงวัยรุ่นที่เกิดความรู้สึกสับสนว่า พฤติกรรมอะไรถูกหรือผิด ถูกต้องเป็นตามบรรทัดฐานทางสังคมหรือไม่ จนเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนและเป็นรูปแบบของการทะเลาะวิวาทในที่สุด

ในประเด็นของการสื่อสารนั้น กลุ่มนักทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ อธิบายถึงพฤติกรรมเบี่ยงเบนของคนจะเกิดจากการสังเกต ลอกเลียนแบบจากสภาพตัวแบบที่อยู่แวดล้อม และเมื่อได้รับการเสริมแรงจะมีการลอกเลียนแบบมากขึ้น ซึ่งเบนคูราแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ตัวแบบที่เป็นชีวิตจริง (Live Model) และ ตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่าง ๆ (Symbolic Model) ได้แก่ ตัวแบบในภาพยนตร์ โทรทัศน์ หรือหนังสือ จากแนวคิดเบนคูราทำให้อธิบายได้ว่าทำไมคนบางคนถึงมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ในขณะที่คนอื่น ๆ มีพฤติกรรมปกติ สอดคล้องกับงานวิจัยที่อธิบายว่า พฤติกรรมที่กลุ่มคนในสังคมเห็นว่าละเมิดบรรทัดฐานทางสังคม หรือผิดไปจากที่คนทั่วไปยึดถือปฏิบัติไม่ยอมรับเกิดการต่อต้าน และลงโทษผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้น (สนธยา พลศรี, 2545, น. 243)

งานวิจัยนี้มีความเกี่ยวข้องกับอโนมี แม้ไม่ได้ใช้คำดังกล่าว แต่มีประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงที่อธิบายถึงพฤติกรรมการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาที่มีพฤติกรรมการกระทำการ โดยไม่ยึดถือบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งเกิดจากการที่สภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ค่านิยมและทัศนคติที่ขัดแย้งกัน ทำให้วัยรุ่นปรับตัวได้ยาก สภาพครอบครัวที่มีความเห็นต่างกันจากการที่บิดามารดาต้องทำงานเพื่อจุนเจือครอบครัว จึงทำให้ไม่ค่อยมีเวลาทำให้ขาดความอบอุ่นและหันไปพึ่งพาบุคคลอื่น จนเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนซึ่งได้ใช้ทฤษฎีไร้บรรทัดฐานซึ่งมีแนวความคิดเช่นเดียวกันกับ คำว่า อโนมี

ศุภเจตน์ จันทร์สาส์น (2554, น. 50-65) ได้วิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตคนไทย: นัยจากสถิติการฆ่าตัวตาย” โดยบทความวิจัยนี้สะท้อนระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยพิจารณาจากอัตราการฆ่าตัวตายของคนไทยในระดับประเทศ ภูมิภาค และจังหวัด ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2552 เกี่ยวกับ

แนวโน้มการฆ่าตัวตายพบว่า ภาคใต้เป็นภูมิภาคที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน เนื่องจากคุณภาพชีวิตของประชาชนลดลงอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาในระดับจังหวัดพบว่า แม่ฮ่องสอน ต้องการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตมากที่สุด เนื่องจากมีอัตราการฆ่าตัวตายสูงเป็นอันดับ 4 ของประเทศ และมีอัตราการเพิ่มขึ้นของการฆ่าตัวตายสูงที่สุดของประเทศ สำหรับจังหวัดอื่น ๆ ที่ต้องพัฒนาอย่างมากเนื่องจากมีอัตราการฆ่าตัวตายสูง ได้แก่ ลำพูน เชียงใหม่ เชียงราย และพะเยา

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพียงอย่างเดียวไม่สามารถสร้างคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนอย่างแท้จริง เนื่องจาก การฆ่าตัวตายในระดับสูงมากในประเทศที่มีการพัฒนาในระดับสูง เช่น ประเทศญี่ปุ่นและฝรั่งเศส เป็นข้อพิสูจน์ให้เห็นว่า การพัฒนาที่รวดเร็วเกินไปจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่รวดเร็วจนทำให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ต่ำลงได้เช่นกัน ดังนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่พึงปรารถนาสามารถสร้างคุณภาพชีวิตให้คนในสังคมอย่างแท้จริงต้องรักษาสมดุลของการมีส่วนร่วมในสังคมของบุคคล และการรักษาบทบาทของสถาบันสังคมดั้งเดิมให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจแก่บุคคลในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

ในเรื่องของคุณภาพชีวิตประกอบด้วยทั้งปัจจัยเชิงวัตถุวิสัย (Objective Indicators) เช่น รายได้ การได้รับการศึกษา ปัจจัยพื้นฐาน การมีงานทำ ฯลฯ และปัจจัยเชิงอัตวิสัย (Subjective Indicators) เช่น ความพึงพอใจในชีวิต ความอบอุ่นในครอบครัว สุขภาพจิตที่ดี การได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ฯลฯ บทความวิจัยนี้ได้เสนอมุมมองระดับคุณภาพชีวิตคนไทยผ่านสถิติการฆ่าตัวตายโดยวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยในระดับประเทศ ระดับภูมิภาคและระดับจังหวัด ซึ่งอัตราการฆ่าตัวตายเป็นตัวบ่งชี้ที่สะท้อนคุณภาพชีวิตของคนในสังคมที่เกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ โดยเชื่อว่า การฆ่าตัวตายจะสะท้อนระดับความเป็นอยู่ที่ดีมีสุขของคนในสังคมทั้งเชิงวัตถุวิสัย (Objective) หมายถึงที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัตถุ โดยไม่เกี่ยวกับความคิดและความรู้สึก และอัตวิสัย หรือ จิตวิสัย (Subjective) หมายถึง มุมมองหรือความคิดเห็นของบุคคล โดยเฉพาะสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความรูสึกความเชื่อหรือความต้องการ เนื่องจากบุคคลที่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีทั้งกายและใจย่อมไม่ฆ่าตัวตาย และได้อ้างถึง Durkhem ที่สรุปสาเหตุของการฆ่าตัวตายว่ามีสาเหตุมาจากความไม่สมดุลของอิทธิพลของสังคม (Social Force) 2 ประการ ได้แก่ การเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Social Integration) และข้อบังคับและกรอบทางศีลธรรม (Moral Regulation) (Durkheim, 1897 Ascited in Thompson, 1982) ข้อจำกัดงานวิจัยนี้คือเสนอความเชื่อมโยงระหว่าง การฆ่าตัวตายและคุณภาพชีวิต โดยไม่ได้พิจารณาสาเหตุอื่น ๆ ของการฆ่าตัวตาย ได้แก่ ความเชื่อ ลัทธิ ศาสนา และปัจจัยทางจิตวิทยา

วรรณ อัสวสุโชติ (2530) ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะแปลกแยกและ การปลดปล่อยจากความแปลกแยก : ศึกษากรณีแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป” ผลการวิจัยพบว่า

กระบวนการแรงงานซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบของแรงงานและค่าแรงที่ได้รับ การแบ่งงานในแต่ละแผนก การควบคุมคนงานภายใต้เงื่อนไขกระบวนการผลิตและเงื่อนไขสภาพการจ้าง มีผลต่อสถานะความแปลกแยกของคนงานหญิง เนื่องจากกระบวนการที่ถูกแบ่งย่อยออกเป็นแผนกและมีหน้าที่เฉพาะอย่าง คนงานแต่ละคนจะถูกฝึกให้มีความชำนาญเฉพาะอย่าง ความเบื่อหน่ายในการทำงานซ้ำซากถูกบดบังด้วยสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจที่นายจ้างสร้างเงื่อนไขขึ้น ได้แก่ การทำงานล่วงเวลา การคิดค่าแรงรายชิ้นและเบี้ยขยัน ระบบการควบคุมที่มุ่งประสิทธิภาพการผลิต ทำให้คนงานต้องทำงานอย่างเร่งรีบ ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้คนงานหญิงมีพฤติกรรมแปลกแยกและเกิดขึ้นในช่วงก่อนนัดหยุดงาน

ในงานวิจัยนี้ได้อธิบายถึงสถานะ “อโนมี” โดยใช้คำที่มีความหมายในทางเดียวกัน คือ ความแปลกแยกอันเกิดจากการรับรู้สถานะความสับสนและไร้บรรทัดฐานเกี่ยวกับการแบ่งงานทำ โดยศึกษากรณีของสตรีที่ปฏิบัติงานในโรงงานที่แต่ละคนต้องมีความสามารถแบ่งแยกกันอย่างชัดเจน เปรียบเสมือนสังคมที่แบ่งแยกกันออกเป็น ส่วน ๆ ซึ่งหากกลไกในการควบคุมไม่ดีก็จะก่อให้เกิดปัญหาตามมาภายหลังได้

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่ศึกษาในประเด็นเรื่องการรับรู้สถานะ “อโนมี” (Anomie) นี้เพื่อที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการตั้งคำถามวิจัย ตั้งสมมติฐาน และใช้ประโยชน์โดยนำมาเป็นแนวทางในการออกแบบงานวิจัย ในการนิยามตัวแปร ทั้งนิยามเชิงทฤษฎี และเชิงปฏิบัติรวมทั้งในการตั้งคำถามวิจัย เพื่อนำไปสร้างเครื่องมือวัดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการรับรู้สถานะ “อโนมี” (Anomie)

2.3 การเปิดรับสื่อทั่วไป การพึ่งพาและการใช้ประโยชน์จากสื่อ

2.3.1 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural-Functional Theory)

ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่ (Structural-functional Theory) เปรียบโครงสร้างของสังคมเป็นเสมือนร่างกายที่ประกอบไปด้วยเซลล์ต่าง ๆ และมองว่า หน้าที่ของสังคม เปรียบเสมือนการทำหน้าที่ของอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ที่ต้องช่วยเหลือและเกื้อกูลซึ่งกันและกันเพื่อให้ระบบมีชีวิตดำรงอยู่ได้

Merton (1910-2003) ได้จำแนกหน้าที่ทางสังคมประกอบด้วย หน้าที่ชัดเจน (Manifest) หน้าที่แฝง (Latent) รวมทั้งหน้าที่ที่ไม่พึงปรารถนา (Dysfunctional) หน้าที่บางโครงสร้างของสังคมอาจมีประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ แต่คนบางส่วนของสังคมอาจได้รับประโยชน์เพียงเล็กน้อย หรือ อาจไม่ได้รับผลประโยชน์ รวมถึง บางกลุ่มของสังคมได้รับผลเสียจากการทำงานของโครงสร้างสังคมนั้นได้

Durkheim (1858-1917) อธิบายหน้าที่ของสังคม คือ ส่วนที่สนับสนุนให้สังคมสามารถดำรงอยู่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Radcliffe-Brown (ค.ศ. 1881 – 1951) กับ Malinowski (1884-1942) ที่อธิบายหน้าที่ทางสังคมที่มีส่วนสนับสนุนให้โครงสร้างสังคมคงอยู่อย่างต่อเนื่อง สังคมต้องมีกระบวนการที่ทำให้สังคมเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น บรรทัดฐาน ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณี เป็นต้น

Talcott Parsons (1902-1979) อธิบายว่า สังคมเป็นระบบหนึ่งที่มีส่วนต่าง ๆ (Part) มีความสัมพันธ์และสนับสนุนซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ที่คงที่ของแต่ละส่วนจะเป็นปัจจัยที่ทำให้ระบบสังคมเกิดความสมดุล (Equilibrium) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดจากความสมดุลถูกทำลายลง เพราะองค์ประกอบของสังคมคือ บุคลิกภาพ (Personality) อินทรีย์ (Organism) และวัฒนธรรม (Culture) ที่เกิดความแตกกร้าว โดยมีสาเหตุจากภายนอกระบบสังคม เช่น การเกิดสงคราม การแพร่กระจายของวัฒนธรรม และ สาเหตุภายในระบบสังคมที่เกิดจากความตึงเครียด (Strain) เพราะความสัมพันธ์ของโครงสร้างบางหน่วย (Unit) หรือหลาย ๆ หน่วย ทำงานไม่ประสานกัน เช่น การเปลี่ยนแปลงทางประชากร การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เมื่อส่วนใดส่วนหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงจะเป็นสาเหตุทำให้ส่วนอื่น ๆ มีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอาจเกิดขึ้นเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งระบบก็ได้ Parson เน้นความสำคัญของวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึง ความเชื่อ บรรทัดฐาน และค่านิยมของสังคม คือ ตัวยึดเหนี่ยวให้สังคมมีการรวมตัวเข้าด้วยกันและเป็นตัวต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม

ลาสเวลล์ (1960, อ้างถึงใน พิระ จิรโสภณ, 2554, น.140) มองว่าสังคมมนุษย์มีโครงสร้างเช่นเดียวกับร่างกายมนุษย์ โครงสร้างสังคมประกอบด้วยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่าง ๆ องค์การต่าง ๆ โดยทำหน้าที่เชื่อมโยงประสานกันเหมือนฟันเฟืองของเครื่องจักรที่ช่วยกันขับเคลื่อนให้สังคมอยู่ได้ สื่อมวลชนในฐานะส่วนหนึ่งของโครงสร้างในระบบสังคมจึงมีหน้าที่หลัก 3 ประการเพื่อรักษาเสถียรภาพและความสมดุลของสังคมมีดังนี้

1. สอดส่องดูแลและสิ่งแวดล้อมให้กับสังคม เพื่อให้สมาชิกในสังคมตระหนักรู้เพื่อการปรับตัว
2. ประสานเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของสมาชิกในสังคมทำให้สังคมเป็นปึกแผ่นสมานฉันท์
3. ถ่ายทอดมรดกทางสังคมและวัฒนธรรมให้กับสมาชิกรุ่นต่อไป

นอกจากกล่าวถึงหน้าที่สื่อในระดับสังคมแล้วแม็คควอลและคณะ (McQuail et al., 1972) ได้วางกรอบวิเคราะห์หน้าที่สื่อในระดับปัจเจกบุคคล 4 ประการ คือ

1. ด้านข้อมูลข่าวสาร (Information)

2. ด้านการแสวงหาข่าวสาร คำแนะนำ หรือแบบอย่างเพื่อนำมากำหนดอัตลักษณ์ให้กับตนเอง (Personal identity)

3. ด้านการสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นส่วนร่วมเป็นสังคมเดียวกัน และมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (Integration and social interaction)

4. ด้านความบันเทิง หลีกหนีความเครียด หาสุนทรียให้กับตนเอง (Entertainment)

ดังนั้นในการวิเคราะห์กระบวนการทัศน์หน้าที่สื่อมวลชน (Merton, 1949) หนังสือทฤษฎีสังคมและโครงสร้างสังคม (Social Theory and Social Structure) ที่มองระบบสังคมต้องมีความสมดุล (System in balance) ทุกส่วนของกิจกรรมสังคมจะต้องมีกิจกรรมที่สัมพันธ์กันจึงจะธำรงรักษาระบบสังคมให้ดำรงอยู่ เมอร์ตันเชื่อในความเป็นกลางของคุณค่า (Value neutrality) และปฏิเสธแนวคิดดั้งเดิมของทฤษฎีสังคมที่มองคุณค่าที่มองว่าสื่อมวลชนมีคุณประโยชน์หรือโทษในลักษณะต่าง ๆ เช่น ก่อให้เกิดความรุนแรง ตอกย้ำค่านิยมผิด ๆ มองว่ากิจกรรมต่างในสังคมเป็นไปตามหน้าที่ (Functions) หรือ ไม่เป็นไปตามหน้าที่ที่มุ่งหวัง (Dysfunctions) ซึ่งเมอร์ตันได้จำแนกหน้าที่สื่อมวลชนเป็นหน้าที่ ๆ ชัดแจ้ง (Manifest function) กับหน้าที่แฝงเร้น (Latent Function) หรือไม่ได้ตั้งใจให้เป็นตามนั้น เกิดการรับรู้หรือตีความแตกต่างกัน ซึ่งถือว่าผลต่อเนื่องจากหน้าที่แฝงเร้นสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องไม่เป็นไปตามหน้าที่ที่มุ่งหวัง (Dysfunctions)

สรุป แนวความคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของกลุ่มทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ มีลักษณะดังนี้

1. สังคมทั้งหมดเป็นระบบหนึ่งที่แต่ละส่วนจะมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน
2. ความสัมพันธ์ คือ สิ่งที่สนับสนุนซึ่งกันและกันและเป็นเหตุเป็นผล
3. ระบบสังคมเป็นการเคลื่อนไหวเข้าสู่ความสมดุล การปรับความสมดุลของระบบจะ

ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในระบบตามไปด้วยความต่อเนื่องของกระบวนการของข่าวสารภายในและภายนอก นอกจากนี้ทฤษฎีระบบยังมองว่า ความขัดแย้ง ความตึงเครียด และความไม่สงบสุขภายในสังคมก็เป็นสาเหตุหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แต่อย่างไรก็ตามทฤษฎีระบบมีข้อจำกัดในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เนื่องจากการวิเคราะห์ตามทฤษฎีระบบเป็นการศึกษาเฉพาะเรื่อง จึงทำให้ไม่สามารถศึกษาความสัมพันธ์กับระบบอื่นได้อย่างลึกซึ้ง

สังคมมีการสื่อสารและรวบรวมการสื่อสารและระบบการสื่อสารมวลชนเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างมีหน้าที่ในด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างความสมดุลและความเชื่อมโยงให้เกิดการดำรงอยู่และการจรโลงสังคมให้ขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง

2.3.2 ทฤษฎีการเปิดรับสื่อมวลชน

พฤติกรรมในการรับข่าวสารของผู้รับสารมักจะเลือกรับหรือแสวงหาข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดเดิมที่มีอยู่ และมักจะหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ขัดแย้งกับความคิดของตนเอง เพื่อหลีกเลี่ยงสภาวะไม่สอดคล้องทางความคิด รวมทั้งในการตีความและจดจำข่าวสารก็มักจะมุ่งให้เกิดความสมดุลทางความคิดที่มีอยู่เดิม ดังนั้นหากมีข่าวสารใหม่หรือประสบการณ์ใหม่ที่ขัดแย้งกับความรู้ ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม คนเรามักจะมีกระบวนการเลือกรับรู้และตีความเพื่อรักษาความสมดุล หรือไม่ก็อาจลดความน่าเชื่อถือของแหล่งสารลงไป และหากหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็อาจถึงขั้นเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมก็ได้

ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร (พีระ จิร โสภณ, 2529, น. 636-640) กล่าวว่า ในการรับข่าวสารต่าง ๆ ผู้รับสารย่อมมีกระบวนการเลือกสรร (Selective Processes) ซึ่งแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อ ทัศนคติ ความรู้สึกลึกซึ้ง ฯลฯ ที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งจะมีพฤติกรรมในการเปิดรับด้วยสาเหตุต่าง ๆ ได้แก่

1. ความเหงา เพราะมนุษย์ต้องการมีเพื่อน ไม่สามารถอยู่ได้เพียงลำพังต้องหันมาสื่อสารกับผู้อื่นความอยากรู้อยากเห็นเพราะเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ที่ต้องการจะรับรู้ข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการของตน

2. ประโยชน์ใช้สอย โดยรับรู้ข่าวสารเพื่อประโยชน์ของตนเอง ได้รับความรู้ ความสนุกสนาน ความสุขใจ

3. สาเหตุจากตัวสื่อที่มีลักษณะกระตุ้น ชื่นนำ ทำให้ผู้รับข่าวสารต้องการได้รับข่าวสาร

พีระ จิร โสภณ (2544, น. 636-638) กล่าวว่า กระบวนการเลือกสรร (Selective Processes) ของผู้รับสารเป็นตัวกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการส่งสารไปยังผู้รับสาร นั่นคือ ผู้รับสารจะมีกระบวนการเลือกรับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ตามความต้องการ ตามความเชื่อ ตามทัศนคติ ตามความรู้สึกลึกซึ้ง ฯลฯ ที่ไม่เหมือนกัน กระบวนการเลือกสรรเปรียบเสมือนเครื่องกรอง (Filters) ข่าวสารในการรับรู้ของมนุษย์เรา ซึ่งประกอบด้วยกรรกรอง 3 ชั้น ดังนี้

1. การเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจ (Selective Exposure or Selective Attention) หมายถึง แนวโน้มที่ผู้รับสารจะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งหนึ่งแหล่งใดที่มีอยู่ด้วยกันหลายแหล่งสาร การเลือกเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ เช่น ทัศนคติเดิมของผู้รับสารตามทฤษฎีความไม่ลงรอยของความรู้ความเข้าใจ (Theory of cognitive dissonance) โดยทฤษฎีดังกล่าว อธิบายว่า บุคคลมักจะแสวงหาข่าวสารเพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิม

ที่มีอยู่ และหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ขัดแย้งกับความรู้สึกนึกคิดเดิมของตนเอง (Featinger, 1957 อ้างถึงใน พิระ จิร โสภณ, 2544, น. 637)

2. การเลือกรับรู้หรือตีความ (Selective Perception or Selective Interpretation) เป็นกระบวนการกลั่นกรองขั้นต่อมา เมื่อบุคคลเลือกเปิดรับข่าวสารจากแหล่งหนึ่งแหล่งใดแล้ว ผู้รับสารแต่ละคนอาจจะตีความหมายข่าวสารขึ้นเดียวกันที่ส่งผ่านสื่อมวลชนไม่ตรงกัน

3. กระบวนการเลือกจดจำ (Selective Retention) การเลือกจดจำข่าวสารเฉพาะส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทักษะคติ ฯลฯ ของตนเอง บางครั้งข่าวสารอาจจะถูกปฏิเสธตั้งแต่ขั้นแรกโดยเลือกจดจำเฉพาะบางส่วนที่ตนเองสนใจหรือต้องการเท่านั้น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสารของบุคคลนั้น ทอดด์ ฮันท์ และ เบรนท์ ดี รูเบน (1993, p. 65 อ้างถึงใน ปรมะ สตะเวทิน, 2541, น. 122-124) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสารของบุคคล ดังนี้

1. ความต้องการ (Need) เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ ทั้งความต้องการทางร่างกายและจิตใจ ทั้งความต้องการระดับสูงและระดับต่ำ อันเป็นตัวกำหนดการเลือกเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองเพื่อให้ได้ข่าวสารที่ต้องการ แสดงถึงรสนิยม การยอมรับในสังคม ความพึงพอใจ ฯลฯ

2. ทักษะคติและค่านิยม (Attitude and Values) ทักษะคติ คือความชอบและมีใจโน้มเอียง (Preference and Predisposition) ต่อเรื่องต่าง ๆ ส่วนค่านิยม คือหลักพื้นฐานที่ยึดถือเป็นความรู้สึกว่าสมควรจะทำหรือไม่สมควรทำ การมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและคนในสังคม ทักษะคติและค่านิยมมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สื่อมวลชน การเลือกข่าวสาร การเลือกตีความหมายและการเลือกจดจำ

3. เป้าหมาย (Goal) มนุษย์ทุกคนมีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตทั้งในเรื่องอาชีพ การเข้าสังคม การพักผ่อน เป้าหมายของกิจกรรมต่าง ๆ

4. ความสามารถ (Capability) ความสามารถของเราเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง รวมทั้งความสามารถด้านภาษา

5. การใช้ประโยชน์ (Utility) ความสนใจและใช้ความพยายามไขการจดจำข่าวสารและนำไปใช้ประโยชน์

6. ลีลาในการสื่อสาร (Communication Style) การเป็นผู้รับสารขึ้นอยู่กับลีลาในการสื่อสารของ ความชอบหรือไม่ชอบสื่อบางประเภท บางคนชอบฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ ฯลฯ

7. สถานะ (Context) หมายถึง สถานที่ บุคคล และเวลาที่อยู่ในสถานการณ์ การสื่อสาร
สิ่งต่าง ๆ ความคาดหวังส่วนมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สื่อมวลชน

8. ประสบการณ์และนิสัย (Experience and Habit) ผู้รับสารแต่ละคนมีนิสัยการรับ
สารอันเป็นผลมาจากประสบการณ์ในการรับข่าวสาร ความชอบสื่อชนิดใดชนิดหนึ่ง รายการบาง
ประเภท

จากแนวคิดทฤษฎีความไม่สอดคล้องทางความคิด (Cognitive dissonance) แสดงให้
เห็นว่า โดยธรรมชาติบุคคลมีแนวโน้มที่จะเปิดรับข่าวสารอยู่ตลอดเวลา แต่จะเปิดรับสื่อประเภทใด
เพื่อประโยชน์ด้านไหน ขึ้นอยู่กับผู้รับสารที่มีความแตกต่างกันจึงทำให้มีความสนใจที่จะเปิดรับ
สารที่แตกต่างกันไปด้วย ดังนั้นการศึกษาเรื่องการเปิดรับสื่อเหล่านั้นเพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมการ
เปิดรับสื่อของกลุ่มเป้าหมายว่ามีแนวโน้มในการเปิดรับสื่อต่าง ๆ ไปในทิศทางใด

2.3.3 ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และการตอบสนองความพึงพอใจ (Uses and Gratifications
Theory)

Katz et al. (1973) สรุปหน้าที่เชิงสังคมและจิตวิทยาในการใช้สื่อ 5 ประการคือ

1. Cognitive needs คือ ความต้องการด้านข่าวสาร ความรู้ ความคิด ความเข้าใจ
2. Affective needs คือ ความต้องการด้านอารมณ์ ความบันเทิง และความสุนทรีย์
3. Personal integrative needs คือ ความต้องการในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง
ด้านความน่าเชื่อถือ ความสนใจ ความมั่นคง และสถานภาพตนเอง
4. Social integrative needs คือ ความต้องการในการสร้างความเชื่อมั่นในการติดต่อ
สัมพันธ์ทางสังคมกับคนในครอบครัว เพื่อน และคนอื่น ๆ ในสังคม
5. Tension release needs คือ ความต้องการหันเหและหลีกเลี่ยงความกดดันและปัญหา
ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน โดยหันไปหาสิ่งบันเทิงใจในสื่อมวลชนเพื่อลดความเครียด

McQuail et al. (1972) กล่าวถึงความต้องการและสิ่งที่ตอบสนองปัจเจกบุคคลในการใช้
สื่อ 4 ด้าน คือ

1. Diversion การหันเหไปจากปัญหาต่าง ๆ ที่เผชิญอยู่ สิ่งที่สร้างความเครียดใน
ชีวิตประจำวัน ความต้องการการผ่อนคลายและความบันเทิง ซึ่งเป็นแรงจูงใจในการใช้ประโยชน์
จากสื่อของผู้รับสาร
2. Personal Relationships การสร้างความสัมพันธ์เชิงสังคมผ่านสื่อ การใช้สื่อเพื่อเป็น
เพื่อนเป็นช่องทางมีสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม โดยทางความรู้สึกรักใคร่ หรือการใช้ข่าวสาร
สื่อมวลชนเพื่อนำไปสนทนากับบุคคลอื่นในสังคมโดยตรง

3. Personal Identity or Individual Psychology การกำหนดอัตลักษณ์และจิตวิทยาของปัจเจกบุคคล การใช้สื่อทำให้ได้ข้อมูลข่าวสาร ข้อเสนอแนะ แนวทาง ความคิดเป็นแรงเสริมหรือตอกย้ำคุณค่าเพื่อสร้างความเข้าใจตนเอง และค้นหาความจริงต่าง ๆ ในชีวิต

4. Surveillance การสอดส่องแสวงหาข่าวสาร เรื่องที่มีผลกระทบต่อเสียวภัยกับตนเอง และช่วยให้ได้ข่าวสาร ผู้ความสำเร็จในเรื่องต่าง ๆ

McComb and Becker (1979) อธิบายเรื่องการใช้สื่อเพื่อสนองความต้องการและพึงพอใจว่า

1. เพื่อต้องการข้อมูลในการพูดคุยหรือสนทนา (Discussion) การเปิดรับสื่อมวลชนทำให้บุคคลมีข้อมูลที่จะนำไปใช้พูดคุย หรือสนทนากับบุคคลอื่น

2. เพื่อต้องการมีส่วนร่วม (Participating) ในเหตุการณ์ และความเป็นไปต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

3. เพื่อเสริมความเห็น หรือสนับสนุนการตัดสินใจที่ได้ทำไปแล้ว (Reinforcement)

4. เพื่อความบันเทิง (Entertainment) เพื่อความเพลิดเพลิน รวมทั้งผ่อนคลายอารมณ์

ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจสามารถใช้อธิบายพฤติกรรมของผู้รับสารที่มีเหตุผลจูงใจแตกต่างกัน ดังนั้นในการใช้สื่อมวลชนของผู้รับสารเพื่อตอบคำถามว่า “What do people do with the media?” เป็นการศึกษาบทบาทที่ผู้รับสารในฐานะเป็นผู้กำหนดการรับรู้ข่าวสารจากสื่อมวลชน (Active audience) ไม่ใช่สื่อมวลชนเป็นผู้กำหนดการรับรู้ของผู้รับสาร (Passive audience)

การตอบสนองความพึงพอใจแบ่งเป็น การตอบสนองทางด้านเนื้อหา (Content gratifications) และทางด้านกระบวนการ (Process gratifications) McQuail (1984) แบ่งการตอบสนองความต้องการเป็น 2 ชนิด คือ ด้านความรู้ความคิด (Cognitive) กับด้านวัฒนธรรม (Cultural type) Carrey (1975) แบ่งเป็นการสื่อสารเชิงการถ่ายทอด (Transmission) กับเป็นกิจกรรมประจำทางวัฒนธรรม (Ritual) ในการใช้ชีวิต

แนวทางการศึกษาการใช้ประโยชน์และการตอบสนองความพึงพอใจถูกนำมาเป็นแนวทางในการทำวิจัยอย่างกว้างขวาง นักทฤษฎีหลายคนได้นำเสนอแบบจำลองหลายรูปแบบด้วยตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่

Greenberg. (1974) Palmgreen and Rayburn. (1984) ทดสอบความสัมพันธ์ในเชิงเปรียบเทียบระหว่างการตอบสนองความต้องการ (หรือความพึงพอใจ) ที่มุ่งแสวงหา (Gratifications Sought หรือ GS) กับการตอบสนองความต้องการ (หรือความพึงพอใจ) ที่ได้รับมา (Gratifications Obtained หรือ GO) เพื่อศึกษาว่า GS กับ GO มีความสอดคล้องกันหรือไม่ เพียงใด ถ้าสอดคล้อง

กันแสดงว่า สื่อหรือเนื้อหา นั้นได้ตอบสนองสิ่งที่ผู้รับสารแสวงหาสามารถนำไปใช้ศึกษา เพื่อประเมินสื่อต่าง ๆ ได้ในแง่ประสิทธิผลของการตอบสนองของสื่อต่อสิ่งที่ผู้รับสารคาดหวังหรือแสวงหา ประเด็นของตัวแปรความคาดหวัง (Expectation) ของผู้รับสารที่มีต่อสื่อ พฤติกรรมการใช้สื่อนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากความเชื่อที่ผู้รับสารแต่ละคนมีต่อสื่อว่าเนื้อหาจากสิ่งนั้น ๆ มีคุณสมบัติที่จะมีคุณค่าในทางบวกหรือในทางลบต่อผู้รับสารคนนั้น การศึกษาความคาดหวังและคุณค่า (จากการใช้สื่อ) (Expectancy - Value Approach) โดยมีการเปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่าง GS กับ GO เช่นเดียวกัน

งานของ Wenner (อ้างถึงใน นิลาวลัย พานิชย์รุ่งเรือง, 2540) เป็นเรื่องเกี่ยวกับความพึงพอใจในการบริโภคข่าวสาร (News Gratifications) ได้รวบรวมผลงานวิจัยที่มีผู้ทำไว้แสดงความพึงพอใจในการบริโภคสื่อข่าวสาร (Media News Gratifications) แบ่งความพึงพอใจออกเป็น 4 กลุ่มคือ

1. Orientational Gratifications หมายถึง การใช้ข่าวสารเพื่อประโยชน์ทางด้านข้อมูลเพื่อการอ้างอิง และ เพื่อเป็นแรงเสริมย้ำความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคม รูปแบบของความต้องการที่แสดงออกมา ได้แก่ การติดตามข่าวสาร (Surveillance) การได้มาซึ่งข้อมูลเพื่อช่วยในการตัดสินใจ (Decisional Utility) หรือเพื่อช่วยในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Vote Gratifications) เป็นต้น

2. Social Gratifications เป็นการใช้ข่าวสารเพื่อเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสังคม โดยรับรู้จากข่าวสารเพื่อให้เข้ากับเครือข่ายส่วนบุคคลของปัจเจกชน เช่น การนำข้อมูลไปใช้ในการสนทนากับผู้อื่น ใช้เป็นข้อมูลเพื่อการชักจูง เป็นต้น

3. Para-Social Gratifications หมายถึง กระบวนการใช้ประโยชน์ข่าวสารเพื่อดำรงเอกลักษณ์ของบุคคล หรือ เพื่อการอ้างอิงผ่านตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสื่อ ปรากฏในเนื้อหาของสื่อ เช่นการชด้อหรือความชื่นชมผู้อ่านข่าว เป็นแบบอย่างในทางพฤติกรรม เป็นต้น

4. Para-Orientational Gratifications หมายถึง กระบวนการใช้ข่าวสารเพื่อประโยชน์ในการลด หรือ ผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ หรือเพื่อปกป้องตัวเอง เช่น เป็นการใช้เวลาเพื่อความเพลิดเพลินความสนุกสนาน เพื่อหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ไม่พอใจอย่างอื่น เป็นต้น

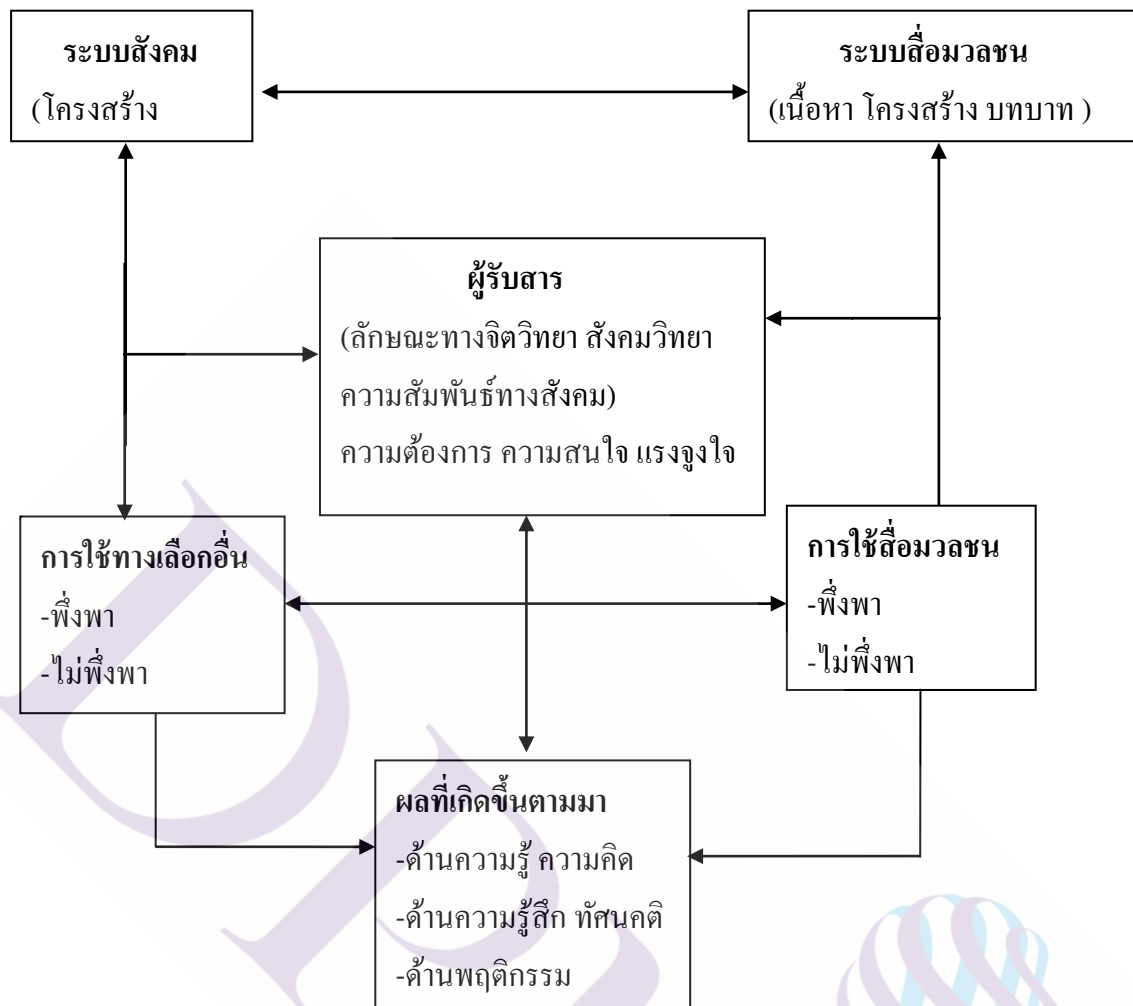
2.3.4 แบบจำลอง Media Dependency and Uses and Gratifications and Media Effects

แนวคิดเกี่ยวกับการเชื่อมโยงการใช้และการตอบสนองความต้องการที่อธิบายทฤษฎีการพึ่งพาสื่อมวลชน ซึ่งนำเสนอโดย DeFleur and Ball-Rokeach. (1975) อ้างถึงใน (พีระ จิโรภกณ, 2554, น.202-203) ที่กล่าวว่า “ผลของการสื่อสารมวลชนโดยพื้นฐานแล้วขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่าง (1) ระบบสังคม (2) ระบบและบทบาทสื่อมวลชนในสังคมนั้น และ (3) ผู้รับสาร ผลของ

สื่อมวลชนไม่ได้มีพลังอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาด แต่เกิดจากสถานการณ์ที่สื่อ ปฏิบัติอย่างไร ใน สังคมแบบไหน เพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นอะไรของผู้รับสาร”

เดอร์เฟลอร์และ บอลล์-โรคิช เชื่อว่าตัวแปรที่สำคัญในการกำหนดผลของ สื่อสารมวลชน คือ ระดับการพึ่งพาของผู้รับสาร คือ ข่าวสารจากสื่อมวลชนว่ามีมากน้อยเพียงใด เมื่อใดที่สภาพแวดล้อมสังคมสับสน/ เกิดความไม่แน่นอนขึ้นต่อผู้รับสาร และสื่อแสดงบทบาททาง ข้อมูลข่าวสารในเรื่องนั้น ๆ อย่างชัดเจน ระดับการพึ่งพาของผู้รับสารจะสูงตาม และผลที่จะเกิดขึ้น จากการรับรู้ข่าวสารจากสื่อมวลชนจะมีโอกาสสูงตามมาด้วย ซึ่ง Rubim and Windahl (1986) ได้ผนวกแบบจำลองการพึ่งพาของเดอร์เฟลอร์ และ บอลล์-โรคิช เพื่ออธิบายผลที่ตามมาจาก กระบวนการใช้และสนองความพึงพอใจของผู้รับสารดังนี้

ภาพที่ 2.1 แบบจำลองการใช้และการฟังพาของสื่อมวลชนดัดแปลงจาก Rubin and Windahl, 1986

การพิจารณาผลที่เกิดขึ้น (Effects) ของการสื่อสารมวลชนที่ผู้รับสารเป็นตัวกำหนด แนวคิดนี้นำไปเปรียบเทียบกับทฤษฎีหน้าที่ของสื่อ (Functional Theory) ที่สื่อมวลชนเป็นผู้กำหนด บทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ในสังคม เพื่อให้มีผลทั้งต่อปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล สังคม และวัฒนธรรม โดยทฤษฎีหน้าที่นี้ถูกแย้งว่าการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนจะเกิดผลตามหน้าที่ (Functional) หรือไม่เป็นไปตามหน้าที่ (Dysfunctional) นั้นไม่ใช่สื่อเป็นผู้กำหนด แต่ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของผู้รับสารตามแนวคิด Uses and Gratifications หรือ Active audience นอกจากนี้ยังสามารถผลเชื่อมโยงกับทฤษฎีอื่น ๆ เช่น ช่องว่างทางข่าวสารและความรู้ การกำหนดความระงับข่าวสาร การก่อตัวของสาธารณชนติดตามแบบจำลองวงเกลียวของกรวยความเจียบ โดยผลเหล่านี้จะเกิดขึ้นต่อปัจเจกบุคคล สาธารณชนหรือสังคม ได้หรือไม่เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลในสังคมนั้นมีความต้องการ

ข่าวสารนั้นเพื่อใช้ประโยชน์สนองความต้องการของตนเองมากหรือน้อย (Needs for orientation) เพียงใด

ทฤษฎีในหัวข้อนี้เป็นการบูรณาการทฤษฎีการใช้ประโยชน์และตอบสนองความพึงพอใจจากสื่อมวลชน (Uses and Gratification Approach) กับผลที่เกิดขึ้น (Effect) โดยผู้รับสารเป็นตัวกำหนด ซึ่งมีแบบจำลองแสดงความคาดหวัง และคุณค่าของ ความต้องการหรือความพึงพอใจที่มุ่งแสวงหา (Gratification Sought หรือ GS) กับการตอบสนองความต้องการ (หรือความพึงพอใจ) ที่ได้รับมา (Gratification Obtained หรือ GO) ซึ่ง Palmgreen and Rayburn. (1984)

งานวิจัยที่เกี่ยวกับ Uses and Gratifications

LaRose and Eastin (2004) ได้ศึกษาถึงการใช้งานอินเทอร์เน็ต การเข้าร่วมประชุมการใช้งานผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพและเกิดความพึงพอใจในประสิทธิภาพของผู้ใช้สื่อ โดยผู้ตอบแบบสอบถามจาก 2 รัฐแถบมิดเวสต์ได้รับแบบสอบถามออนไลน์ในการทำความเข้าใจวิธีการเข้าร่วมประชุม สื่อ โดยการค้นพบความพึงพอใจของการใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพ การใช้งานอินเทอร์เน็ต และความพึงพอใจ ร่วมกับ พฤติกรรม และนิสัย ซึ่งการควบคุมตนเอง เป็นปัจจัยของพฤติกรรม ที่อธิบายถึงการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต

งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้งานอินเทอร์เน็ตนักวิชาการให้ความสำคัญกับนักศึกษาที่มีลักษณะการใช้งานที่แตกต่างจากประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะกลุ่มประชากรนักศึกษาขนาดใหญ่ที่อยู่ในวัยเรียนมีระดับของภาวะซึมเศร้าค่อนข้างสูง ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการควบคุมตนเอง เหตุผลหนึ่งที่นักศึกษามีความหุนหัน การแยกตัวจากครอบครัว และ เพื่อน เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญ ส่งผลต่อปฏิกิริยาทางสังคมและอารมณ์ของตน นอกจากนี้ นักศึกษายังมีระดับความเชื่อมั่นกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และกิจกรรมร่วมสนุกทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่มีผลต่อการเข้าร่วมประชุมผ่านอินเทอร์เน็ตของประชากรในวงกว้างขึ้น หรือที่เรียกว่าการเสด็จทางอินเทอร์เน็ต โดยขั้นตอนของการวิจัยเพื่อให้ได้ความหลากหลายของประชากรทั่วไปของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในการตอบแบบสอบถาม โดยใช้การคัดเลือกจากจดหมายทั้งสองชุมชนแถบมิดเวสต์ โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในครัวเรือนในชุมชนที่กำหนด ซึ่งภายในซองจดหมายได้แนบเงินสด และ ไปสการ์ดที่ประกอบด้วย URL และรหัสในการตอบแบบสอบถามเชิงสำรวจผู้ใช้อินเทอร์เน็ต โดยใช้เลขที่บัตรประจำตัวประชาชนในการทอ้งอินเทอร์เน็ตในครั้งต่อไป

ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในกระบวนการขั้นตอนของการเข้าร่วมประชุมสื่อ การเปิดรับสื่ออยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งนำมาจัดตั้งมาตรการการดำเนินงานใหม่เพื่อก่อให้เกิดความพึงพอใจในการใช้สื่อของผู้ที่ศึกษาระดับปริญญาที่คาดหวังผลผลกิจกรรมที่คาดหวังการใช้งานเพื่อตอบสนองความพึงพอใจจากความบันเทิง การรับรู้ถึงความสามารถในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนาคุณภาพ

ชีวิตเป็นปัจจัยกระตุ้นที่มีประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์ของอินเทอร์เน็ตซึ่งมีแนวโน้มที่จะสร้างความพึงพอใจในมิติด้านอื่น ๆ ด้วย การค้นพบนี้สนับสนุนแนวความคิดของการสร้างความแตกต่างจากความพึงพอใจ / ผลที่คาดหวัง ความสัมพันธ์ระหว่างนิสัย ความพร้อมในการเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และผลที่ชี้ให้เห็นความพร้อมของกระบวนการการเลือกสื่อ โดยผู้ที่ใช้งานออนไลน์น้อยกว่า 3 ปี มีการใช้งานมากขึ้น ซึ่งอาจบ่งชี้ว่าคนรุ่นใหม่ตัดสินใจเลือกสื่อตามลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรม ซึ่งกระบวนการทางความคิดและการตัดสินใจ รวมถึงการควบคุมตนเองที่สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของจิตสำนึกในการควบคุมตัวเอง ซึ่งหากขาดการควบคุมตนเอง จะทำให้การทำงานขาดประสิทธิภาพ ไม่ตั้งใจเรียนรู้งาน

ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ความเข้าใจในการใช้สื่อจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่สามารถอธิบายเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจทางสังคม แม้อินเทอร์เน็ตจะไม่ได้เป็นหลักสื่อของสังคม แต่ข้อมูลออนไลน์ การเงิน หรือกิจกรรมที่สร้างความสนุกสนานให้กับจึงถือว่าอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางในการปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคม หากมีการสำรวจเกี่ยวกับการใช้งานทางอินเทอร์เน็ตอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาตนเองผ่านอินเทอร์เน็ตจึงนับว่าเป็นการสนับสนุนกลไกทางสังคม เนื่องการรับรู้ความสามารถตนเองเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการทำงานให้ประสบความสำเร็จ

Bentley (2012) ได้ศึกษาพบว่า การฟังออนไลน์และหาข้อมูลจากเพลงร่วมสมัยโดยกระแสข้อมูลเสียงสดออนไลน์ การให้ข้อมูลสามารถเข้าถึงได้ง่ายเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นเนื่องจากข้อมูลบนเว็บไซต์เป็นแบบธรรมดามากกว่าแสดงความคิดเห็นสดโดยผู้ประกาศข่าวของสถานี ซึ่งอาจจะเป็นสื่อที่ดีที่สุดสำหรับการแบ่งปันข้อมูลประเภทนี้ โดยเฉพาะลักษณะของอินเทอร์เน็ตที่สามารถศึกษาค้นคว้าข้อมูลจำนวนมาก การศึกษาครั้งนี้ยังได้แสดงให้เห็นว่าคนคาดหวังกับคุณสมบัติที่แตกต่างกันของเว็บไซต์เพื่อตอบสนองต่อความพึงพอใจที่แตกต่างกันในขณะที่คนเปิดรับสถานีวิทยุออนไลน์เพื่อความบันเทิง หรือเพื่อการผ่อนคลาย ดังนั้นสถานีวิทยุที่ต้องการที่จะเพิ่มอัตราการเข้าชมเว็บไซต์ต้องเข้าใจสิ่งที่ผู้บริโภคร้องขอ และสามารถออกแบบเว็บไซต์ตามความต้องการของผู้บริโภค การศึกษานี้ไม่ได้ระบุถึงความพึงพอใจที่ได้จากการคาดการณ์การใช้งานของเว็บไซต์

จากจำนวนรวมผู้ตอบแบบสอบถามของการเข้าชมไปยังเว็บไซต์ สถานีวิทยุเพลงร่วมสมัย ซึ่งการวิจัยในอนาคตควรจะค้นหาตัวแปรที่เกี่ยวข้องเหล่านี้

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจออนไลน์จากผู้เข้าชม 320 คนในการใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจว่าทำไมประชาชนเข้าใช้งานเว็บไซต์ และพบว่า การฟังสถานีวิทยุออนไลน์ เป็นคุณลักษณะที่ใช้กันมากที่สุด ตามมาด้วยคุณสมบัติ ที่เกี่ยวข้องกับ การค้นหาข้อมูล การวิเคราะห์ ความพึงพอใจ

ที่แตกต่างกัน เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติที่แตกต่างกันของเว็บไซต์โดยสิ่งที่คนแสวงหาเพื่อให้เกิดความพึงพอใจส่วนใหญ่เกิดจากการค้นหาข้อมูลฟังสถานีออนไลน์ ค้นหาเกี่ยวกับคอนเสิร์ตหรือกิจกรรมฟังเพลง ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโปรแกรมต่าง ๆ รับรู้เกี่ยวกับสภาพอากาศ รับรู้เรื่องเกี่ยวกับการประกวด โหวดคะแนนสำหรับเพลงที่คุณชอบ การบริจาคเงิน ค้นหาภาพถ่ายเสียงหรือคลิปวิดีโอจากการประกวด หาข้อมูลการติดต่อทางสถานี รับรู้เกี่ยวกับการรับประกันความเสี่ยง ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ครอบคลุมพื้นที่ เชื่อมชมบล็อกหรือหน้า Facebook แบ่งปันบทสวดมนต์ของคริสตจักรท้องถิ่น ซึ่งจากคำตอบพบว่า ใช้เพื่อหาข้อมูล ช่วยให้ผู้ฟังรู้สึกใกล้ชิดกับพระเจ้า และ ตอบสนองต่อคำนิยามความคิดหรือทัศนคติ

ซึ่งข้อสรุปของงานวิจัยเชิงสำรวจพบว่าการใช้งานและความพึงพอใจที่กระตุ้นให้คนเข้าชม การฟังออนไลน์และหาข้อมูลจากเพลงร่วมสมัยโดยกระแสข้อมูลเสียงสดออนไลน์สถานีวิทยุเว็บไซต์ จากข้อมูลพบว่าสตรีมมิ่งด้วยเสียงใช้มากที่สุด ตามด้วยการที่ผู้คนที่ต้องแสวงหาฟังหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ปัจจัยการจัดการการดำเนินชีวิต และการจัดการอารมณ์ ความรู้สึกเชื่อมต่อกับผู้อื่น ซึ่งผู้ตอบแบบสำรวจชี้ให้เห็นว่าการดำเนินรายการสามารถเชื่อมต่อระหว่างการจัดการเวลาของพวกเขากับการแสดงออกทางจิตวิญญาณ ช่วยให้ผู้คนรู้สึกมีพลังในตอนเช้าและผ่อนคลายในช่วง บางคนใช้ข่าวและข้อมูลสภาพอากาศในตอนเช้าจะรู้สึกสะดวกสบายมากขึ้นเกี่ยวกับสิ่งที่คาดหวังในวันนั้น การศึกษาครั้งนี้เป็นการเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับคำนิยามความคิดและทัศนคติความเชื่อความพึงพอใจที่เกี่ยวข้องกับเว็บไซต์ทางศาสนา

ในส่วนของการฟังพาสื่อใหม่ หรือ สื่อทางอินเทอร์เน็ตนั้น สรุปได้ว่าผู้เปิดรับมีความคาดหวังที่จะเปิดรับข่าวสารเพื่อแสวงหาข้อมูลข่าวสาร และข้อเท็จจริงตามที่ตนคิดและความเชื่อที่ตนเองสนใจ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อความต้องการทางด้านรับรู้ข่าวสารนั้น เพื่อให้เกิดความสบายใจ ช่วยบริหารจัดการอารมณ์ มีสื่อเป็นเพื่อนและเป็นส่วนที่เชื่อมร้อยตนเองให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม และการใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการต่อยอดความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อที่ตนเองเคารพนับถือ

Leung (2001) ได้ศึกษาความพึงพอใจและผลกระทบต่อการใช้งานอินเทอร์เน็ต โดยสำรวจผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 84 คน อายุ 16 ปีขึ้นไป ทั้งนี้เพื่อเฝ้าระวังการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมการใช้งานทางอินเทอร์เน็ต ได้แก่ เพื่อความบันเทิง การหลีกเลี่ยงจากความเหงา ซึ่งตามสมมติฐานคนที่มีความเหงาจะมีความพึงพอใจและได้รับประโยชน์จากกิจกรรมทางอินเทอร์เน็ต การเข้าเว็บไซต์ ใช้อีเมลล์ อ่านข่าวออนไลน์ และ เล่นเกมออนไลน์ ซึ่งเหล่านี้คือผลจากความเหงาและการใช้งานอินเทอร์เน็ตในวัฒนธรรมจีน

จิตวิทยาสังคมได้อธิบายถึงความต้องการของค่านิยมและความเชื่อก่อให้เกิดแรงจูงใจสำหรับพฤติกรรม ซึ่งอาจจะถูกชี้นำโดยความเชื่อค่านิยมและสถานการณ์ทางสังคมในการแสวงหาความพึงพอใจต่าง ๆ ผ่านการบริโภคสื่อ ซึ่งตามทฤษฎีของการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจผู้ชมมีความคาดหวัง และเป็นผู้เลือกใช้สื่อและเนื้อหาของสื่อ เพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล เช่น เพื่อความผ่อนคลาย เพื่อมิตรภาพ เพื่อความบันเทิง และความชอบส่วนบุคคล นอกจากนี้ยังมีการใช้สื่อเพื่อพิธีกรรมด้วย

จิตวิทยาสังคมกล่าวถึงความต้องการ ค่านิยม และความเชื่อ ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำพฤติกรรมซึ่งอาจจะถูกชี้นำจากสถานการณ์ทางสังคมในการแสวงหาและพึงพาการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อ โดยผู้บริโภคเลือกใช้สื่อและเนื้อหาสื่อเพื่อตอบสนองต่อความคาดหวังความต้องการของแต่ละบุคคล โดยสมมติฐานที่สำคัญที่สุดของวิธีนี้คือผู้ชมใช้สื่อเป็นเป้าหมายเพื่อ สร้างความพึงพอใจ สำหรับการเปิดรับโทรทัศน์ เกิดจากแรงจูงใจของเด็ก และวัยรุ่นในการเรียนรู้ในการสร้างมิตรภาพ หลบหนีความตึงตัวและเพื่อการพักผ่อน ส่วนการใช้สื่ออื่น ๆ จะจงเป็นการเฉพาะในการเลือกใช้นี้อาจอย่าง เพื่อสนองตอบเป้าหมายเฉพาะ

ลักษมี คงลาภ (2555) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับและความต้องการของเด็กและเยาวชนที่มีต่อรายการสำหรับเด็กและเยาวชนทางสถานีโทรทัศน์เพื่อบริการสาธารณะพีบีเอส เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการศึกษากลุ่มเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 12-22 ปี จำนวน 64 คน ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) แบ่งออกเป็น 8 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน จำแนกกลุ่มตามความสนใจที่แตกต่างกัน ได้แก่ กลุ่มเด็กเรียน กลุ่มเด็กชอบเล่นเกม กลุ่มเด็กสองล้อรักความเร็ว กลุ่ม K-POP กลุ่มเด็กเที่ยวกลางคืน กลุ่มเด็กจิตอาสา กลุ่มเพศทางเลือก และกลุ่มเด็กสนใจไอที โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงพฤติกรรมการเปิดรับชมรายการ และความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีต่อรายการสำหรับเด็กและเยาวชนรวมถึงความต้องการของทางสถานีโทรทัศน์เพื่อบริการสาธารณะพีบีเอส

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีความสนใจในวัฒนธรรมต่างกลุ่มกันจะมีความสนใจและรูปแบบการใช้ชีวิตที่แตกต่างกัน และจากการสนทนากลุ่มยังพบว่า มีพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อที่คล้ายกันคือ มีการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด โดยเว็บไซต์ที่นิยมเข้ามากที่สุดคือ Facebook และ YouTube สื่อที่เปิดรับ รองลงมา คือ โทรทัศน์และลำดับสุดท้ายคือนิตยสาร หนังสือพิมพ์และวิทยุกระจายเสียง โดยทุกกลุ่มมีความเห็นตรงกันว่าสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่มีความสำคัญที่สุดสำหรับเด็กและเยาวชน ด้วยเหตุผลคือความสะดวกรวดเร็ว และสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลาย ได้แก่ ใช้ติดต่อกับเพื่อน ดูหนังฟังเพลง เล่นเกม โดยสาเหตุที่เด็กและเยาวชนให้ความสนใจในสื่ออินเทอร์เน็ตเพราะเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพสามารถตอบสนอง

ความต้องการได้หลากหลาย ใช้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ค้นหาข้อมูลและเป็นช่องทางในการติดต่อกับคนอื่น ทำให้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อน โดยวัยรุ่นสามารถสร้างสรรค์เนื้อหาจากโทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ หรือวิดีโอในการเผยแพร่ผ่านอินเทอร์เน็ต เนื่องจากวัยรุ่นใช้เวลาส่วนใหญ่ในการแบ่งปันรูป วิดีโอ และแอปพลิเคชัน รวมถึงการแชท เพื่อความมั่นใจในการสื่อสารในเรื่องที่มีความสำคัญ โดยเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มีการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อความบันเทิงเป็นหลัก เพื่อความตื่นเต้นและเพื่อการพักผ่อน โดยข่าวสารและความรู้นั้นเป็นผลพลอยได้โดยไม่รู้ตัว ซึ่งโทรทัศน์สามารถช่วยให้เด็กในการเรียนรู้ข้อมูลทักษะ คุณค่าและพฤติกรรมที่สำคัญ ในขณะที่ให้ความบันเทิงแก่เด็กและกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นในการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องรอบตัวเด็ก

itudinal Study of Thai Adolescents (2013) ได้ศึกษาบทบาทของสื่อใหม่ในการสร้างค่านิยมทางสังคมและอัตลักษณ์ของเยาวชนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า สื่อดิจิทัลสมัยใหม่มีบทบาทในการสร้างค่านิยมทั้งเชิงสร้างสรรค์และเชิงลบแก่เยาวชน ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการค้นหา สำรวจ ทดสอบ ทดลองอัตลักษณ์ของตนเอง รวมถึงการขัดเกลาทางสังคมแก่เยาวชนอีกด้วย โดยรูปแบบพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ของเยาวชนไทยในกรุงเทพมหานครจำนวน 400 คนพบว่าการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่บ้านคิดเป็นร้อยละ 98.25 และมีเพียงร้อยละ 1.75 ที่ไม่มีอินเทอร์เน็ตใช้งานที่บ้าน โดยการใช้อุปกรณ์สื่อใหม่ประเภทคอมพิวเตอร์ประเภทพีซีและโน้ตบุ๊กร้อยละ 100 และ ร้อยละ 27.5 มีคอมพิวเตอร์แท็บเล็ตไว้ใช้งาน มีอุปกรณ์สื่อใหม่ประเภทโทรศัพท์ร้อยละ 96 ที่มีสมาร์ตโฟนใช้งาน มีเพียงร้อยละ 4 ของกลุ่มตัวอย่างที่มีโทรศัพท์ใช้งานแบบธรรมดา และส่วนใหญ่ใช้งานโทรศัพท์ 5 ชั่วโมงขึ้นไป ทั้งนี้เนื่องจากโทรศัพท์สมาร์ตโฟนในปัจจุบันสามารถใช้งานได้มากกว่าการรับสายโทรเข้าออก แต่สามารถเชื่อมโยงกับอินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชัน และการใช้งานอย่างอื่นได้ ดังนั้นข้อมูลของจำนวนชั่วโมงในการใช้งาน โทรศัพท์ของกลุ่มตัวอย่างจึงเป็นจริงเป็นภาพรวมการใช้งานโทรศัพท์ด้วยวัตถุประสงค์ต่าง ๆ โดยร้อยละ 96 ใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อพูดคุยสนทนา และแสดงความคิดเห็น ร้อยละ 92.5 ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อวัตถุประสงค์ในการหาข้อมูลข่าวสาร และร้อยละ 64.5 ใช้เพื่อการเล่นเกมส์ นอกจากนี้ร้อยละ 65.5 ใช้งานอินเทอร์เน็ตในการซื้อสินค้าและบริการ และมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 คน ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ เช่น ดูภาพยนตร์และชมละครย้อนหลัง

จากงานวิจัยนี้พบว่า สื่อดิจิทัลสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้เกี่ยวกับโลกและการขัดเกลาทางสังคมของเยาวชน ในการแสวงหาและทดสอบตัวตน รวมถึงอัตลักษณ์ โดยเฉพาะกับเยาวชนรุ่นใหม่ที่เกิดโตในยุคของสังคมดิจิทัลซึ่งโลกเสมือนจริงและโลกความเป็นจริงแตกต่างกัน

กันเพียงมิติของพื้นที่ และควรให้ความสำคัญของทั้งสองมิติเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม และการเข้าใจตนเองด้วย เนื่องจากสื่อใหม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมุมมองและวิธีคิดของผู้ใช้จึงควรให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องและเยาวชนในการใช้สื่อใหม่ ทั้งพ่อแม่ผู้ปกครอง ครู อาจารย์และ เยาวชนเพื่อลดช่องว่างทางความรู้ เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันระหว่างคนทั้งสองรุ่นที่มีมุมมองและแนวคิดที่แตกต่างกัน จากการเข้าถึงสื่อที่แตกต่างกันด้วย

2.3.5 ทฤษฎีการพึ่งพาสื่อ (Media Dependency Theory)

ทฤษฎีการพึ่งพาสื่อ (Media Dependency Theory) กล่าวว่าไว้ว่า สื่อมวลชนมีบทบาทและพลังมหาศาลที่จะมีผลกระทบโดยตรงต่อผู้รับสารในสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายในการใช้สื่อของผู้รับสาร กับเนื้อหาของสื่อที่ตอบสนองต่อความต้องการดังกล่าวมากน้อยแตกต่างกันไป ซึ่งหากเนื้อหาของสื่อสามารถตอบสนองกับผู้รับสารได้มาก ผู้รับสารก็จะยิ่งพึ่งพาสื่อนั้นมากขึ้นด้วย (Ball-Rokeach, Rokeach & Grube, 1984) ดังนั้นในเรื่องของผลของสื่อมวลชนที่มีต่อผู้รับสารจึงขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 3 ตัว คือ ลักษณะของสังคมที่ผู้รับสารอาศัยอยู่ คุณลักษณะของสื่อ และปัจจัยในตัวผู้รับสาร ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดระดับการพึ่งพาสื่อของแต่ละบุคคลว่า ระดับของการพึ่งพาสื่อจะเป็นตัวแปรในการอธิบายว่า การพึ่งพาสื่อนั้นมีความสำคัญต่อบุคคลมากน้อยเพียงใด (DeFluer & Ball-Rokeach, 1989)

สังคมสมัยใหม่หรือสังคมมวลชนนั้นมีความซับซ้อนของสังคมมากขึ้นทุกวัน สื่อมวลชนจึงแสดงบทบาทเสมือนเป็นผู้เชี่ยวชาญ ในการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่ปรากฏในสังคม ทั้งนี้ ลักษณะของระบบสังคมและระบบของสื่อมวลชนที่แตกต่างกันนั้นย่อมจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปด้วย การที่สมาชิกของสังคมหรือผู้รับสารจากสื่อมวลชนนั้นเพื่อทำให้ตนได้รับความรู้ ความเข้าใจ และลดความวิตกกังวลหรือไม่แน่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมของตน (Ball-Rokeach & DeFluer, 1976)

ลักษณะของการพึ่งพาสื่อ และระดับในการพึ่งพาสื่อมวลชนนั้นมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางสังคม (Social stability) ดังนั้นเมื่อสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง มีความขัดแย้งสูง สถาบัน ความเชื่อ ของสังคมไม่เป็นไปตามกลไก จะส่งผลต่อผู้รับสารให้ต้องพึ่งพาสื่อมากขึ้น นอกจากนี้ ระดับความน่าเชื่อถือของสื่อมวลชนยังเกิดจากผลของการทำหน้าที่ของสื่อที่แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม อีกด้วย

เสริมศิริ นิลคำ (2550) ได้ศึกษาหลักคุณค่าข่าวในภาวะวิกฤตทาง โดยอธิบายตามทฤษฎีการพึ่งพาสื่อมวลชนแสดงให้เห็นว่า ในภาวะที่สังคมเผชิญกับวิกฤตการณ์ “ข่าว” คือ เนื้อหาสำคัญของสื่อมวลชนที่สังคมมุ่งพึ่งพาเพื่อต้องการรับรู้เกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรง

นับพลัน ยิ่งสภาพแวดล้อมมีความเปลี่ยนแปลงและขัดแย้งสูงมากเท่าใด หรือความคิดความเชื่อและกิจวัตรบางอย่างของสังคมต้องถูกเปลี่ยนแปลงหรือมีข้อจำกัดมากเท่าใด ก็จะมีส่งผลให้ผู้รับสารต้องพึ่งพาข่าวสารมากขึ้นเท่านั้น สื่อมวลชนถูกสังคมคาดหวังว่าจะมีบทบาทในฐานะเป็นสถาบันสำคัญของสังคมในการช่วยคลี่คลายและส่งเสริมการจัดการวิกฤตการณ์ที่กำลังคุกคามความสงบสุขของสังคม วิธีคิดเกี่ยวกับข้อมูลหรือเรื่องราวที่มีคุณค่าสมควรเป็นข่าว สื่อมวลชนจึงควรคำนึงถึงบริบททางสังคมในขณะนั้น

สำหรับหลักการของทฤษฎีการพึ่งพาสื่อมวลชน (Media Dependency Theory) สามารถนำมาอธิบายว่าเพราะเหตุใดภายใต้เงื่อนไขหนึ่งสื่อมวลชนมีอิทธิพลอย่างมากต่อบุคคล แต่อีกเงื่อนไขหนึ่ง คือ สื่อมีอิทธิพลน้อยมากหรือเป็นเพียงอิทธิพลทางอ้อมเท่านั้น ตามขั้นตอนต่าง ๆ ครอบคลุม 4 ประการ คือ

1. ลักษณะของโครงสร้างสังคมแต่ละแบบ
2. โครงสร้างดังกล่าวกำหนดให้สื่อมวลชนมีบทบาทต่อผู้รับสารมากน้อยแตกต่างกัน
3. ส่งผลทำให้ผู้รับสารต้องพึ่งพาสื่อมากหรือน้อยแตกต่างกันไป
4. ผลสุดท้าย คือ จะตัดสินใจได้ว่าสื่อมวลชนจะมีอิทธิพลต่อผู้รับสารมากหรือน้อยแตกต่างกันไป

เนื่องจากเหตุผลความสำคัญและบริบทของ “สื่อ” จึงควรศึกษาความเห็นของคนในยุคปัจจุบันที่มีต่อบทบาทภาระหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อทุกประเภทในยุคสมัยนี้ว่าเป็นเช่นไร พร้อมทั้งการค้นหาแนวทางในการสร้างสรรค์ การศึกษาการเปิดรับสื่อหรือพึ่งพาข่าวสารจากสื่อ ผู้วิจัยมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายในสังคมรวมทั้งแหล่งสารหรือสื่อที่เปิดรับแตกต่างกันไป

สุดี ศิริวงศ์พากร (2556) ได้ศึกษาพฤติกรรมเปิดรับสื่อเกี่ยวกับผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เปิดรับสื่อโทรทัศน์เป็นประจำ และในการเปิดรับสื่อวิทยุกระจายเสียง การเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ และ เปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตนาน ๆ ครั้ง การเปิดรับสื่อบุคคลบ่อยครั้ง และมีความสามารถในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ประสบการณ์ของการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเปิดรับสื่อคิดเป็นร้อยละ 74 โดยพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับผู้สูงอายุ พบว่าส่วนใหญ่เปิดรับสื่อโทรทัศน์เป็นประจำคิดเป็นร้อยละ 44.3 เปิดรับสื่อวิทยุกระจายเสียงนาน ๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 39.60 เปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์นาน ๆ ครั้งคิดเป็นร้อยละ 38.26 เปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตนาน ๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 48.32 และเปิดรับสื่อบุคคลบ่อยครั้ง คิดเป็นร้อยละ 41.61

พฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับผู้สูงอายุจากทุกสื่อ ได้แก่ วิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง สิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต สื่อกิจกรรมและสื่อบุคคล มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วิมลพรรณ อาภาเวท และคณะ (2554) ศึกษาพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊ก (Facebook) ความคาดหวัง การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจต่อเฟซบุ๊ก ตลอดจนศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่มีต่อเฟซบุ๊กกับพฤติกรรมการสื่อสารในเฟซบุ๊กของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครที่มีรายได้ของครอบครัวที่แตกต่างกันมีการใช้ประโยชน์จากเฟซบุ๊ก (Facebook) แตกต่างกันไปพบความแตกต่างของเพศ คณะที่ศึกษา ชั้นปี และเกรดเฉลี่ยสะสมที่ต่างกัน อธิบายตามแนวคิดของ ปรมะ สะตะเวทิน (2539) ที่อธิบายสถานะทางสังคมเศรษฐกิจ (Socio economic Status) คือ อาชีพ รายได้ เชื้อชาติ ภูมิหลังครอบครัว คนที่มีพื้นฐานครอบครัวต่างกันย่อมมีค่านิยม ความคิด ความเชื่อ ตลอดจนพฤติกรรมที่แตกต่างกัน กระบวนการรับสารในสื่อมวลชนและใช้สื่อมวลชนของแต่ละคนนั้นขึ้นอยู่กับความต้องการหรือแรงจูงใจของผู้รับสารเอง เพื่อสนองความพึงพอใจด้วยเหตุผลต่าง ๆ ซึ่งกรณีการใช้ประโยชน์จากเฟซบุ๊ก (Facebook) ซึ่งเป็นสื่อประเภทหนึ่งที่มีคนนิยมใช้เป็นจำนวนมากในการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูล แสดงความคิดเห็นบนกระดานข้อความ

เกี่ยวกับความคาดหวัง การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่มีต่อเฟซบุ๊ก (Facebook) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสื่อสารในเฟซบุ๊ก (Facebook) พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมากกับพฤติกรรมการสื่อสารในเฟซบุ๊ก (Facebook) ผลการวิจัยอธิบายว่า ผู้รับสารจะมีการเลือกใช้สื่อที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับความเชื่อทัศนคติและความสนใจของตน และมีการเลือกรับรู้ตีความตามทัศนคติ ประสบการณ์ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง ตามแรงจูงใจ ตามสภาวะร่างกายหรือสภาวะอารมณ์ ซึ่งแนวโน้มในการเลือกจดจำข่าวสารที่มีเนื้อหาตรงกับความสนใจและตรงกับความต้องการและทัศนคติของตนเอง (พีระ จิระ โสภณ, 2538)

สรุปของประเด็นการพึ่งพาสื่อ และการหาข้อมูลข่าวสารจากสื่อตามทฤษฎีการพึ่งพาสื่อ (Media Dependency Theory) คือ การอธิบายถึงลักษณะโครงสร้างสังคมในแต่ละสภาวะที่ส่งผลให้สื่อมวลชนมีบทบาทต่อผู้รับสารแตกต่างกันไป และทำให้ผู้รับสารต้องพึ่งพาข้อมูลข่าวสารจากสื่อแตกต่างกันไปด้วย สามารถใช้อธิบายความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวแปรสำคัญ 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้รับสาร ระบบสื่อมวลชน และระบบสังคม ยิ่งสังคมมวลชนในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากขึ้นยิ่งทำให้ผู้รับสารจะต้องพึ่งพาแหล่งสารจากสื่อมวลชนในฐานะที่ทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เพื่อทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และลดความวิตกกังวล โดย

ลักษณะและระดับการพึ่งพาสื่อมวลชนจะเกี่ยวพันกับระดับความมั่นคงทางสังคม (Social stability) ดังนั้นผลของการทำหน้าที่ของระบบสื่อมวลชนจึงแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม

จากการประมวลแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่าสื่อมวลชนถูกสังคมคาดหวังว่าจะมีบทบาทในฐานะเป็นสถาบันสำคัญของสังคมในการช่วยคลี่คลายความไม่รู้ รวมถึงจัดการวิกฤตการณ์ที่กำลังคุกคามความสงบสุขของสังคม

2.4 แนวคิดการพึ่งพาและการใช้ประโยชน์จากสื่อโหราศาสตร์

Kozlova (2011) งานวิจัยนี้ได้ศึกษาในด้านจิตวิทยาและวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับประวัติและวิวัฒนาการของโหราศาสตร์ตะวันตก โดยทำการวิจัยด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ เพื่อทำการตรวจสอบ และหาข้อค้นพบเกี่ยวกับความหมายทางโหราศาสตร์กับผู้ที่มีความเชื่อในสิ่งนั้น ซึ่งจากการสำรวจปรากฏการณ์ของความหมายการค้นหามาจากการใช้สัญลักษณ์ทางโหราศาสตร์และการใช้ปรากฏการณ์วิทยามากกว่าใช้วิธีการเชิงปริมาณ ซึ่งในการประเมินลักษณะของระบบและสัญลักษณ์ของโหราศาสตร์ด้วยวิธีปรากฏการณ์และศึกษาอย่างเป็นระบบนั้นไม่ได้ตั้งอยู่บนหลักของความเป็นเหตุเป็นผล แต่จะมีวิธีอธิบายและการแสดงออกที่แตกต่างกันตามความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่แสดงถึงจิต (จิตใจ) ที่เป็นพื้นฐานตามธรรมชาติของผู้ที่เข้าร่วม ทั้งนี้เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์ชีวิต และสามารถนำไปพัฒนาตนเองได้ บริบททางโหราศาสตร์ที่มีแนวทางในการอธิบายด้วยสัญลักษณ์และการให้ความหมายมีวิวัฒนาการและสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าโหราศาสตร์สามารถก่อให้เกิดประโยชน์แก่จิตใจของผู้เข้าร่วมในการทำความเข้าใจตนเอง และทำให้ชีวิตมีความหมายมากขึ้น ผู้เข้าร่วมมีความมั่นใจในการอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับวิถีความเชื่อของวิถีคนโบราณเกี่ยวกับดาวฤกษ์และดาวเคราะห์มีผลต่อจิตใจมนุษย์ตามที่ปรากฏเป็นวัฒนธรรมความเชื่อ ในเรื่องของดาราศาสตร์และโหราศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกันเป็นอย่างมาก ซึ่งโหราศาสตร์พยายามทำความเข้าใจในอภิปรัชญาเกี่ยวกับธรรมชาติการสังเกตท้องฟ้าและดวงดาวที่มีผลกับความสัมพันธ์กับโลกและมนุษย์ ในขณะที่ดาราศาสตร์เป็นวิทยาศาสตร์ที่อธิบายถึงระบบสุริยจักรวาล

ผู้ศึกษาได้ทำการทบทวนวิวัฒนาการของโหราศาสตร์และความสัมพันธ์กับวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาในปัจจุบัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อดำเนินการศึกษาและเพื่อประเมินว่าโหราศาสตร์สามารถใช้กับผู้ที่มีความเชื่อในสิ่งสามารถอธิบายความหมายเพื่อรับมือกับเหตุการณ์ในชีวิต ประโยชน์ของโหราศาสตร์กับการอธิบายความหมายเชิงวัตถุ คือ อะไร ระบบสัญลักษณ์

ทางโหราศาสตร์กับการทำงานกับที่ซับซ้อนก่อให้เกิดประโยชน์ในการทำความเข้าใจตนเองหรือผู้อื่นอย่างไร? การวิจัยทางโหราศาสตร์กับประสิทธิภาพของการพยากรณ์สาเหตุของการเป็นโรคต่าง ๆ ซึ่งเป็นการพยากรณ์ที่ถูกต้องหลายประการ อย่างไรก็ตามแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการดูดวงและคุณภาพทางจิตวิทยา ซึ่งทั้งโหราศาสตร์ทั้งตะวันออกและตะวันตกตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่าดวงดาวและดาวเคราะห์มีผลต่อชีวิตมนุษย์สามารถอธิบายความหมายและคาดการณ์ได้

โหราศาสตร์เป็นการวิจัยแบบโบราณที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของดาวเคราะห์ที่มีผลต่อมนุษย์หรือที่เรียกว่า โศกชะตา ดังนั้น จักรราศี จึง หมายถึง กลุ่มดาวที่อยู่รอบศูนย์กลางสุริยุปราคา โดยแบ่งออกเป็น 12 ส่วน การแบ่งโลกที่เป็นวงกลม 360 องศาของสุริยุปราคาให้เป็น 12 สัญลักษณ์หรือเครื่องหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับกลางวันและกลางคืนที่มีระยะเวลาเท่ากัน สัญลักษณ์ภายในจักรราศีสามารถอธิบายลักษณะของผู้ชาย (ราศีที่เป็นบวก) ได้แก่ ราศีเมษ ราศีเมถุน ราศีสิงห์ ราศีตุลย์ ราศีธนู และราศีกุมภ์ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับการแสดงออกทางกายภาพ หรือลักษณะภายนอกทางจิตวิทยา ในทางตรงกันข้ามลักษณะของผู้หญิงราศีที่เป็นลบ ได้แก่ ราศีพฤษภ ราศีกรกฎ ราศีกันย์ ราศีพิจิกมังกรและราศีมีน ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการตอบสนองและแรงขับภายใน

ดังนั้นการดูดวงจึงหมายถึง การอ่านแผนที่ของท้องฟ้าในขณะที่เกิด ทฤษฎีทางโหราศาสตร์จะเกี่ยวข้องกับพื้นฐานของชีวิต โดยสามารถอธิบายได้จากดาวเคราะห์ หรือจุดตัดระหว่างเส้นขอบฟ้า ณ สถานที่เกิด (จุดกำเนิด) เป็นปัจจัยสำคัญที่สุด เพื่อใช้ในการอธิบายถึงดวงชะตาของแต่ละบุคคล สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในดวงชะตาสามารถอธิบายเชื่อมโยงกับอาชีพและทิศทางชีวิตของคน ๆ หนึ่งได้ เนื่องจากโหราศาสตร์ตะวันตกสมัยใหม่มีลักษณะทางจิตวิทยาที่ได้รับอิทธิพลจากคาร์ล จุงกั่อให้เกิดการเชื่อมต่อกับความหมายพิเศษของแต่ละบุคคลที่มีความเป็นเอกภาพของตนเอง จึงเรียกว่าการตระหนักรู้ในตัวเอง โหราศาสตร์สามารถให้ความหมายกับคำตอบที่มีความซับซ้อนในชีวิต การหาความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งระหว่างสัญลักษณ์ทางโหราศาสตร์ จึงเปรียบเสมือนภาษาซึ่งเป็นระบบที่ลึกซึ้งและสามารถให้ความหมายเกี่ยวข้องกับรูปแบบและพื้นฐานของชีวิต สามารถบอกถึงเหตุการณ์ รวมถึงความรู้สึก และ ทางเลือกของชีวิต โดยสามารถอธิบายได้จากสัญลักษณ์ที่แสดงในดวงชะตา

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบสิ่งที่ทำให้โหราศาสตร์มีความหมาย จากการสำรวจสัญลักษณ์ทางโหราศาสตร์กับปรากฏการณ์วิทยา เพื่อการค้นหาคำความหมายในการจัดการกับการเปลี่ยนแปลงและทำความเข้าใจในวงจรชีวิตอย่างมีสติ วิธีให้ความช่วยเหลือคนเวลาที่ต้องเผชิญหน้ากับสภาวะวิกฤตวิธีการเผชิญกับความทุกข์ทรมาน บนพื้นฐานของความเชื่อในโหราศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับจักรวาลวิทยาและความหมายของชีวิต ซึ่งถือว่ามีส่วนสัมพันธ์และเชื่อมต่อกันกันอย่างเป็นระบบ

ดังนั้นในการประยุกต์ใช้โหราศาสตร์เช่นเดียวกับสาขาอื่น ๆ จะสามารถช่วยให้เข้าใจถึงปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้อย่างครอบคลุมและถูกต้องมากขึ้น เพราะโหราศาสตร์มีส่วนช่วยในการรับมือเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาหรือความเครียดได้ โหราศาสตร์จึงนับได้ว่ามีประโยชน์ เพราะให้แนวคิดและสามารถอธิบายถึงสถานะชีวิตและปัญหาของผู้คน นอกจากนี้ยังเป็นสื่อที่ดีในการรวมการบำบัดทางจิตวิทยาที่ทันสมัยในการให้คำปรึกษาเพื่อเพิ่มความนับถือตนเอง ให้เผชิญกับการปัญหาได้ นักโหราศาสตร์มีบทบาทคล้ายนักบำบัดโรค และมีกรอบแนวคิดสามารถอธิบายตามความหมายของดวงดาวเพื่อจัดการกับปัญหาและความท้าทายของชีวิต ในขณะเดียวกันยังมีส่วนสนับสนุนและก่อให้เกิดความเห็นอกเห็นใจที่จะรับฟังและให้คำปรึกษาคด้วย

Lillqvist and Lindeman (1998) ได้ศึกษาบทบาทของโหราศาสตร์เพื่อตรวจสอบตัวเองในการรับมือกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต โดยนักศึกษาลัทธิจิตวิทยาโหราศาสตร์ ได้จัดอันดับความเชื่อมั่น 20 คุณลักษณะ ที่สามารถอธิบายสมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของตนเอง และสถิติต่อเรื่องที่มีประสบการณ์ในการเผชิญภาวะวิกฤตหลายต่อหลายครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมร่วมกับเหตุการณ์ที่เจ็บปวด การเข้าร่วมโครงการดังกล่าวเป็นหลักสูตรที่อาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ตัวเอง การสร้างความเชื่อมั่น การพรรณนาถึงรูปร่างลักษณะเฉพาะของตนเอง ซึ่งสมมติฐานในการรับรู้และการควบคุมตนเอง โหราศาสตร์ มีความสัมพันธ์ เชิงบวก กับผู้ที่เผชิญกับสภาวะวิกฤต หรืออดีตที่เจ็บปวดต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จุดมุ่งหมายของการศึกษานี้มีแนวคิดการใช้โหราศาสตร์ในการตรวจสอบตนเองเพื่อรับมือกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต การตั้งสมมติฐานจากข้อมูลที่ได้จากโหราศาสตร์ที่สามารถตรวจสอบ เกี่ยวกับ คุณลักษณะของ ตนเอง สร้างความเชื่อมั่นในการควบคุมตนเองโดยการเข้าร่วมหลักสูตรการเรียน โหราศาสตร์ที่เพิ่มมากขึ้น

วิธีการศึกษา คือ คัดเลือกอาสาสมัครที่เป็นเพศชาย อายุ 16-59 ปี ที่อาศัยอยู่ที่เฮลซิงกิ ในศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่เป็นเวลา 13-14 สัปดาห์ จำนวน 30 คน โดยใช้คำถามทางจิตวิทยาเพื่อประเมินผลก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการโดยการวัดความเชื่อมั่น การตรวจสอบคุณค่าของตนเอง เมื่อต้องเผชิญ หรือมีประสบการณ์กับเหตุการณ์เลวร้าย โดยวัดจากประสบการณ์วิกฤตจากสถานการณ์ดังต่อไปนี้

1. การตายของญาติสนิทหรือเพื่อน
2. การเจ็บป่วยที่รุนแรงของญาติสนิทหรือเพื่อน
3. สถานการณ์ที่คุกคามชีวิต เช่น เกิดอุบัติเหตุหรือไฟไหม้
4. ถูกข่มขืนทางเพศ หรือ ทำร้ายร่างกาย หรือ การโจรกรรม
5. วยหมดประจำเดือนหรือวิกฤตกลางชีวิต
6. การหย่าร้าง

7. การนอกใจ
8. เด็กหนีออกจากบ้าน
9. การเลิกจ้าง หรือกรณีการว่างงาน
10. ความยากลำบากทางเศรษฐกิจ
11. เรื่องวุฒิการศึกษาหรือการเปลี่ยนแปลงของอาชีพ
12. วิกฤตอื่น ๆ

เหตุการณ์หรือวิกฤตการณ์เชิงลบ ถือเป็นบาดแผลทางด้านจิตใจซึ่งจะมีผลกระทบต่อชีวิตในระยะยาว โดยกลุ่มตัวอย่างที่สนใจในโหราศาสตร์จะประเมินโดยให้คะแนน 1-5

การศึกษาค้นคว้าพบว่า โหราศาสตร์ไม่เพียงแต่ช่วยลดความไม่แน่นอน แต่นักศึกษายังสามารถใช้โหราศาสตร์ในการตรวจสอบแนวความคิดของตัวเองซึ่งทำให้แต่ละคนที่มีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันตามวันเดือนปีและสถานที่เกิด เป็นการใช้หลักสูตรโหราศาสตร์ให้มีความทันสมัยและการเพิ่มการยอมรับ หลีกเลียงความ โศคร้ายของ โศกชะตา รวมถึงวิกฤตการณ์ส่วนบุคคลและเหตุการณ์ที่เจ็บปวด บทบาทในการจัดการกับเหตุการณ์ที่เจ็บปวดและการรับมือกับสถานการณ์ที่เครียดอย่างรุนแรง ด้วยการคาดการณ์และควบคุมโดยโหราศาสตร์

สมมติฐานแรกการเปิดรับข่าวสารทางโหราศาสตร์พบว่า สามารถเพิ่มความเชื่อมั่นของการควบคุมตนเองและการรับรู้เกี่ยวกับโชค แม้ว่าผลที่ได้เป็นเพียงเล็กน้อยอย่างมีนัยสำคัญ แต่การเปลี่ยนแปลงที่พบคือความเชื่อมั่นในตนเอง การมีอคติทางความคิด การพ่ายแพ้ และช่วยลดความไม่แน่นอนเกี่ยวกับตนเองและข้อมูลทางโหราศาสตร์ยังช่วยลดความรู้สึกลังเลที่เชื่อมโยงกับดวงชะตา

สมมติฐานที่สองของงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างความสนใจในโหราศาสตร์และจำนวนของบุคคลและที่ต้องเผชิญกับภาวะวิกฤต เหตุการณ์ที่เจ็บปวด เมื่อนักศึกษามีประสบการณ์ จะสามารถอธิบายเหตุการณ์ที่เจ็บปวดและวิกฤตการณ์ที่ผ่านมาแสดงได้ทันทีแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการเผชิญปัญหาที่เพิ่มขึ้น รวมถึงการมีประสบการณ์ในการเปลี่ยนแปลงตัวเองและอื่น ๆ ในโลกทัศน์ช่วงชีวิตหนึ่ง ความแตกต่างนี้อาจอธิบายได้ว่าเหตุใดโหราศาสตร์จึงยังคงเป็นที่สนใจ เนื่องจากสามารถอธิบายครอบคลุมได้ทั้งชีวิตไม่ใช่เหตุการณ์ที่ผ่านมาเท่านั้น

พงศธร กนกศิลป์ธรรม (2554) ได้ศึกษาเรื่องโหราศาสตร์กับการพยากรณ์คนเป็นโรคมาเรียม ทฤษฎีและสถิติจากผู้ป่วยในโรงพยาบาลรามาริบัติ งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยพื้นฐาน (Basic Research) เพื่อตอบคำถามว่าโหราศาสตร์ไทยมีหลักการ ทฤษฎีทางโหราศาสตร์ที่สามารถใช้

พยากรณ์คนป่วยเป็นโรคมะเร็งล่วงหน้าได้หรือไม่ โดยอาศัยข้อมูลจริงของผู้ป่วยโรคมะเร็งจากโรงพยาบาลรามาธิบดี ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. การวิจัยเอกสารจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและเรียนรู้วิทยาการของโหราศาสตร์ไทย ทั้งภาคคำนวณและภาคพยากรณ์จากตำราโหราศาสตร์ไทยที่ได้มาตรฐาน และสำรวจงานเขียนของนักวิชาการด้านโหราศาสตร์เพื่ออธิบายทฤษฎีการพยากรณ์แนวโน้มการป่วยเป็นโรคมะเร็ง

2. การวิจัยภาคสนามจากสัมภาษณ์เชิงลึกจากโหราจารย์ 3 ท่าน และสัมภาษณ์ข้อมูลวันเดือนปีเกิดจากผู้ป่วยโรคมะเร็งจำนวน 200 คน เพื่อวางแผนชะตาในการหาแนวโน้มการพยากรณ์เพื่อคาดการณ์เกี่ยวกับโรคมะเร็งว่ามีมากน้อยแค่ไหน

ผลการวิจัยพบว่า โหราศาสตร์เป็นการพยากรณ์อนาคตโดยอาศัยสถิติควบคู่กับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติหรือดาราศาสตร์ องค์ความรู้ของโหราศาสตร์จึงเป็นเรื่องของการสังเกตและตีความปรากฏการณ์ทางธรรมชาติจากการเก็บสถิติที่มากพอจนสามารถสรุปเป็นหลักการหรือทฤษฎีทางโหราศาสตร์ได้ ซึ่งโหราศาสตร์เป็นวิชาที่พยากรณ์โดยอาศัยการโคจรของดวงดาวเป็นหลัก จึงเป็นเสมือนวิทยาศาสตร์เทียมและไม่ได้ตั้งบนหลักการทางวิทยาศาสตร์ มีงานเขียนที่อธิบายถึงหลักการทางโหราศาสตร์ในการพยากรณ์ผู้ป่วยโรคมะเร็งหลายชิ้นแต่เป็นเพียงข้อสังเกตของนักโหราศาสตร์เฉพาะบุคคล ซึ่งวิธีการอธิบายความหมายมีความแตกต่างกันตามประสบการณ์ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งไม่มีการเก็บบันทึกทำเป็นสถิติและรูปแบบของการวิจัยอย่างเป็นระบบ จึงทำให้การศึกษาหลักการทางโหราศาสตร์ไทยที่นำไปสู่การสร้างทฤษฎีว่าด้วยการป่วยเป็นมะเร็งยังไม่เป็นรูปธรรม

จากผลการศึกษาหลักการทางโหราศาสตร์ที่ใช้ในการพยากรณ์ผู้ป่วยที่เป็นมะเร็งของโรงพยาบาลรามาธิบดีพบว่าข้อสังเกตและหลักการในการพยากรณ์แนวโน้มการป่วยเป็นโรคมะเร็งของอาจารย์สามารถ มั่งสัง มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด จากกลุ่มตัวอย่าง 200 คน พยากรณ์ถูก 142 คน คิดเป็นร้อยละ 71 ทฤษฎีทางโหราศาสตร์จึงมีความเหมาะสมในการต่อยอดองค์ความรู้ต่อไป เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการศึกษานำโหราศาสตร์ไทยมาใช้พยากรณ์ถึงแนวโน้มที่คาดว่าจะ เป็นโรคมะเร็งอย่างเป็นระบบเท่านั้น

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งพาสื่อโหราศาสตร์จากงานวิจัยชิ้นนี้พบว่า โหราศาสตร์ไทยมีบทบาทต่อชีวิตของคนทุกชนชั้น เนื่องจากทุกคนมีปัญหาในชีวิตทั้งนั้นทั้งปัญหาสังคมและส่วนตัวทำให้เกิดความเครียดต้องหาทางออก โหราศาสตร์เป็นศาสตร์ที่เป็นการเก็บสถิติควบคู่กับปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์เป็นการตีความที่สะสมความรู้มาเป็นเวลานาน ซึ่งจากงานวิจัยที่อ้างอิงจะเห็นว่าพยากรณ์ถูกร้อยละ 71 และโหราศาสตร์สามารถอธิบายเหตุผลและลดความวิตกกังวลของผู้มารับการพยากรณ์ จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้คนถึงต้องพึ่งพาโหราศาสตร์

บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด สำรวจ “คนกรุงเทพฯกับการใช้บริการหมอ” ในปี พ.ศ. 2549 โดยพิจารณาจำนวนคนที่ใช้บริการหมอ ความถี่ในการใช้บริการ และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการใช้บริการ พบว่าลักษณะการพึ่งพาธุรกิจหมอ แยกออกเป็นผู้ที่ดูหมอเป็นประจำร้อยละ 23.0 ของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ดูหมอทุกครั้งที่มีโอกาสร้อยละ 33.1 และกลุ่มที่ดูหมอเฉพาะเวลาที่มีปัญหา ร้อยละ 38.4 และที่เหลืออีกร้อยละ 5.6 นั้น จะพึ่งบริการหมอดูตามความสะดวก และเมื่อเทียบกับพฤติกรรมการดูหมอของคนกรุงเทพฯที่ทางศูนย์วิจัยกสิกรไทยเคยทำการสำรวจมีการเปลี่ยนแปลงที่น่าสนใจ คือ คนกรุงเทพฯที่เป็นกลุ่มตัวอย่างหันมาสนใจพึ่งพาธุรกิจหมอดูเป็นประจำมากขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา

ปัญหายอดนิยม ปัญหายอดนิยม 3 อันดับแรกที่น่าไปปรึกษาหมอดู คือ ปัญหาในเรื่อง การงาน ปัญหาเรื่องการเงิน และปัญหาความรัก คือคนกรุงเทพฯให้ความสำคัญกับปัญหาในเรื่อง การงานมากขึ้นอย่างชัดเจนเมื่อเทียบกับผลสำรวจที่ผ่านมา

ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกหมอดู ร้อยละ 58.7 ของกลุ่มตัวอย่างได้รับการแนะนำจาก เพื่อน หรือญาติ โดยทุกครั้งที่มีการสำรวจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกหมอดูเป็นปัจจัยสำคัญ อันดับหนึ่ง ร้อยละ 21.2 ไปดูหมอเพราะได้ยินชื่อเสียงของหมอดู ร้อยละ 14.5 ไปตามคำแนะนำของหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร และอีกร้อยละ 5.7 ไม่เจาะจงหมอดูคนใดคนหนึ่งแล้วแต่โอกาสจะเอื้ออำนวยในการดูหมอ

อาทิทยา เข้มทอง (2552) ศึกษาการเปิดรับสื่อ การทำนายดวงชะตา ทักษะคิดและพฤติกรรมการใช้บริการทำนายดวงชะตาของคนกรุงเทพฯ การวิจัยเชิงสำรวจครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อการทำนายดวงชะตา ทักษะคิด และพฤติกรรมการใช้บริการทำนายดวงชะตาของคนกรุงเทพฯ ผลการวิจัยพบว่า

1. คนกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่มีการเปิดรับสื่อการทำนายดวงชะตาจากสื่อบุคคลในระดับต่ำมาก จากสื่อมวลชนในระดับต่ำ จากสื่อเฉพาะกิจในระดับต่ำมาก จากสื่อประกอบการทำนายดวงชะตาระดับต่ำ จากสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับต่ำมาก และจากโทรศัพท์มือถือในระดับต่ำมาก
2. คนกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่มีทักษะคิดต่อเรื่องการทำนายดวงชะตาระดับปานกลาง
3. คนกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้บริการทำนายดวงชะตาในระดับต่ำ
4. การเปิดรับสื่อการทำนายดวงชะตาจากสื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ สื่อประกอบการทำนายดวงชะตา และสื่ออินเทอร์เน็ตมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะคิดต่อเรื่อง การใช้บริการทำนายดวงชะตา
5. การเปิดรับสื่อทำนายดวงชะตาจากโทรศัพท์มือถือไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะคิดที่มีต่อเรื่องการทำนายดวงชะตา

กัญชัช ศศิธร (2541) ได้ศึกษาบทบาทของหมอดูในสังคมไทย: กรณีศึกษาเฉพาะเขต กรุงเทพมหานคร การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1. เพื่อศึกษาความเชื่อ แบบแผน และวิธีการให้บริการของหมอดู 2. เพื่อศึกษาบทบาทของหมอดูที่มีต่อผู้ใช้บริการ และสังคม 3. เพื่อศึกษาถึงเหตุผลของการมารับบริการจากหมอดู โดยใช้วิธีการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ควบคู่ไปกับการสังเกต (Observation) โดยสัมภาษณ์หมอดู 20 คน และผู้มารับบริการจำนวน 40 คน ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาในด้านผู้มารับบริการจากหมอดูพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุน้อย และเป็นโสด การศึกษาค่อนข้างต่ำ รายได้ค่อนข้างน้อย เหตุผลของการมารับบริการจากหมอดูส่วนใหญ่ เพราะต้องการรับรู้ดวงชะตา และอนาคต เพื่อสร้างกำลังใจและความหวัง ความถี่ของการรับบริการจากหมอดูในรอบหนึ่งปีส่วนใหญ่มารับบริการเพียงปีละ 1 ครั้ง ค่าใช้จ่ายในการไปรับบริการหมอดู ส่วนใหญ่ครั้งละไม่เกิน 350 บาท บทบาทของหมอดูในทัศนะของผู้รับบริการส่วนใหญ่เห็นว่าหมอดูมีบทบาทเรียงตามลำดับ คือ บทบาททางด้านจิตใจ เช่น ทำให้เกิดความเชื่อมั่นที่จะกระทำการอย่างใด ถ้าหากว่าหมอดูทำนายว่าจะสำเร็จ และบางครั้งจะหมุดกำลังใจที่จะต่อสู้กับปัญหา หากหมอดูทำนายว่าดวงกำลังตกอับ บทบาททางด้านครอบครัว เช่น ในครอบครัวที่มีความเชื่อเรื่องหมอดู ถ้าหมอดูทำนายแม้ว่าเหตุการณ์นั้นจะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ตาม อาจก่อให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง หรือขึ้นครอบครัวแตกแยกได้ สำหรับบทบาททางด้านสังคมนั้น ผู้รับบริการส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีบทบาทเท่าใดนัก ฌักพ็องท์ โซติสุริยอักษรกุล (2556) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาสาระในด้านโหราศาสตร์ งานวิจัยนี้ได้ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบลักษณะประชากรของผู้ชมรายการกับการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาสาระในด้านโหราศาสตร์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของผู้รับชมรายการต่อโหราศาสตร์กับการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ ที่มีเนื้อหาสาระในด้านโหราศาสตร์ของผู้ชมรายการในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาเฉพาะรายการโทรทัศน์ที่ได้นำเนื้อหาในด้านโหราศาสตร์ที่ได้รับความนิยมและมีการออกอากาศในช่วงที่ศึกษา ได้แก่ รายการศึก 12 ราศี รายการศึกน้ำผึ้งพระจันทร์ รายการคนอวดผี และรายการดีลิบ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ ผู้ชมรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาสาระในด้านโหราศาสตร์ ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผลที่น่าสนใจมีดังนี้

ภาพรวมทัศนคติต่อโหราศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ย 3.49 ซึ่งอยู่ในระดับมาก และพิจารณารายข้อพบว่า โหราศาสตร์ช่วยบรรเทาทุกข์ทางจิตใจของมนุษย์ โหราศาสตร์คือเรื่องของการคาดคะเนที่มีพื้นฐานมาจากหลักสถิติ และโหราศาสตร์ ประกอบด้วย พุทธศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และโหราศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย 3.73, 3.63 และ 3.60 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับมาก

ส่วนโหราศาสตร์ คือ สิ่งที่สามารถตอบสนองความรู้อยากเห็นของมนุษย์ในทุกเรื่อง มีค่าเฉลี่ย 3.35 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

ทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามต่อโหราศาสตร์ ด้านพฤติกรรมต่อโหราศาสตร์ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.05 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การปฏิบัติตามคำแนะนำหลังดูดวงและการดูดวงประจำทำให้มองเห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวได้ง่ายขึ้น มีค่าเฉลี่ย 3.12 และ 2.98 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการศึกษาด้านการได้รับประโยชน์จากการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามภาพรวมรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาสาระทางด้านโหราศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.29 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านจิตใจและด้านสังคมมีค่าเฉลี่ย 3.57 และ 3.43 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการนำมาใช้ชีวิตประจำวันมีค่าเฉลี่ย 3.09 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

การได้รับประโยชน์จากการรับชมรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาสาระในด้านโหราศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านจิตใจ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.57 ซึ่งอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อมูลที่ได้รับเป็นสิ่งที่สามารถนำมาเป็นเครื่องเตือนสติของตนเอง และได้รับความสนุกสนานผ่อนคลาย มีค่าเฉลี่ย 3.67 และ 3.64 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อมูลที่ได้ช่วยให้จิตใจมีความเข้มแข็งมากขึ้นมีค่าเฉลี่ย 3.40 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อมูลที่ได้ช่วยให้จิตใจมีความเข้มแข็งมากขึ้นมีค่าเฉลี่ย 3.40 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

การได้รับประโยชน์จากการรับชมรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาสาระในด้านโหราศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านสังคม ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.43 ซึ่งอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในกลุ่ม และข้อมูลที่ทำให้เกิดความรู้สึกเห็นใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับเพื่อนมนุษย์ในสังคมไทย มีค่าเฉลี่ย 3.48 และ 3.46 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับมากทำให้ทราบเกี่ยวกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในสังคมไทยโดยรอบ มีค่าเฉลี่ย 3.36 ตามลำดับซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

การได้รับประโยชน์จากการรับชมรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาสาระในด้านโหราศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.09 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมของตนเองได้ มีค่าเฉลี่ย 3.42 ซึ่งอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อมูลที่ได้ช่วยให้สามารถตัดสินใจในธุรกิจการงาน ข้อมูลที่ช่วยให้สามารถวางแผนชีวิตครอบครัว ข้อมูลที่ได้ช่วยให้สามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการเงิน ข้อมูลที่ได้ช่วยให้สามารถตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องความรัก และข้อมูลที่ได้

ช่วยให้สามารถวางแผนอนาคตในด้านการเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.06, 3.06, 3.02, 2.98 และ 2.98 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

ผลที่ได้จากการศึกษาทางด้านโหราศาสตร์ที่ได้รับจากการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาสาระในด้านโหราศาสตร์สามารถอธิบายได้ว่า ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ยังเป็นประโยชน์ที่ส่งผลต่อสภาวะจิตใจและการนำมาใช้ในการสื่อสารระหว่างบุคคล ตลอดจนการนำข้อมูลที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้ แม้รูปแบบการนำเสนอจะเปลี่ยนแปลงไป

ลักษณะในการรับรู้ข่าวสาร อาจจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากเดิม เป็นการตอกย้ำแนวความคิดความเชื่อด้านโหราศาสตร์ โดยพฤติกรรมการเปิดรับของผู้ชมนั้นมีความแตกต่างกันออกไปตามความต้องการของแต่ละบุคคล และประโยชน์ที่ได้จากการรับชมรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาสาระในด้านโหราศาสตร์ มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับทั้งในด้านความถี่ เหตุผล ตลอดจนความตั้งใจที่จะเปิดรับที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังจากการรับชมรายการโทรทัศน์ในด้านความต้องการความหลากหลาย ความบันเทิง การสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และปฏิกิริยาจากสังคมจะมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังในเรื่องที่จะเปิดรับในทิศทางเดียวกัน โดยลักษณะการใช้สื่อมีความเกี่ยวข้องกับความต้องการข่าวสารเพื่อตอบสนองความพึงพอใจด้านอารมณ์ความรู้สึก ความบันเทิง เพื่อให้ทราบความเคลื่อนไหวถึงเหตุการณ์รอบตัว รวมถึงเป็นการใช้สื่อเพื่อความเป็นเพื่อน

การใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาข้อแนะนำในการปฏิบัติ ความคิดเห็นและการตัดสินใจ รายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาสาระในด้านโหราศาสตร์เป็นเนื้อหาสาระที่เป็นความเชื่อส่วนบุคคล ดังนั้น การตัดสินใจของผู้ชมรายการในด้านข้อแนะนำของการพยากรณ์ตามที่ได้มีการนำเสนอ นั้น ในด้านการแก้ไขปัญหาชะตาชีวิตเป็นสิ่งที่ดีและช่วยให้สภาพจิตใจของผู้ชมดีขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อ ความคิดเห็นในการตัดสินใจของผู้รับชมว่าจะเลือกปฏิบัติอย่างไร

พิไลรัตน์ รุจิวิชย์กุล (2524) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของผู้มารับบริการจากหมอดู : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้มารับบริการจากหมอดูของสมาคมโหราศาสตร์แห่งประเทศไทย” งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า คนไปหาหมอดูเพราะอยากรู้อนาคตมากที่สุด คาดหวังว่าเมื่อมาหาหมอดูแล้วทำให้สบายใจมากขึ้น คนส่วนใหญ่เมื่อมีปัญหาจะไม่ไปรับบริการจากหน่วยงานสังคมสงเคราะห์ เพราะไม่เชื่อว่าหน่วยงานดังกล่าวจะช่วยเหลืออะไรได้ ดังนั้นเมื่อมีปัญหาคนส่วนใหญ่จะเลือกปรึกษาคนใกล้ชิดก่อน รองลงมาคือปรึกษาหมอดู ส่วนนักสังคมสงเคราะห์จิตเวชอยู่อันดับสุดท้าย คนจะดูหมิ่นเรื่องการทำงานเรื่องคู่ครองและการศึกษามากที่สุด

ถึงแม้งานวิจัยนี้จะทำไว้นานแล้วแต่จากปรากฏการณ์ที่พบในสภาวะการณ์ปัจจุบัน คือ เมื่อคนมีปัญหาที่ปรึกษาคนใกล้ชิดไม่ได้แล้วมักจะไปพึ่งพาหมอดู และคนไทยยังไม่นิยมใช้บริการ

นักจิตวิทยาให้คำปรึกษา เนื่องจากมีทัศนคติที่ไม่ดีกับผู้ที่ไปหาจิตแพทย์ ประเด็นสำคัญในการดูแล คือ เรื่องงาน คู่ครอง และ การศึกษา เนื่องจากเรื่องดังกล่าวมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต จากงานวิจัยพบว่าหมอคูมิบบทบาทสำคัญในการให้คำปรึกษา ถ้าหมอคูมิบมีความรู้ที่ถูกต้องในศาสตร์ การทำนายและมีความรู้ในสังขกรรมการดำเนินชีวิต ย่อมจะแนะนำผู้ใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทางตรงข้ามถ้าหมอคูมิบไม่มีความรู้ที่ถูกต้องในการทำนาย และการให้การปรึกษา อีกทั้งมีความเชื่อที่ผิดหลักความจริงตามธรรมชาติ ย่อมจะแนะนำให้ผู้ใช้บริการไปสู่ความเดือดร้อนในที่สุด

และจากการที่สื่อสิ่งพิมพ์มีคอลัมน์เกี่ยวกับโหราศาสตร์ และข่าวการทำนายดวงเมือง หรือดวงบุคคลสำคัญยังคงได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจึงสะท้อนให้เห็นว่า การทำนายทายทัก เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย กิจกรรมสำคัญของชีวิตคนไทยเกี่ยวข้องกับโหราศาสตร์ เช่น การหาฤกษ์แต่งงาน การกำหนดวันเปิดกิจการใหม่ หรือ การตัดสินใจปัญหาสำคัญ ดังนั้น การที่บุคคลหลากหลายอาชีพ ทุกเพศทุกวัยไม่อาจปฏิเสธได้ว่าโหราศาสตร์มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทยปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าการทำนายทายทักเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดพลวัตในสังคมไทย

เรวดี สกุลอาริยะ (2552) ได้ศึกษาเรื่องการพยากรณ์ดวงชะตาและการช่วยเหลือทางด้านจิตใจ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยาโดยเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นนักพยากรณ์โชคชะตาจำนวน 9 คน ร่วมกับผู้รับบริการจำนวน 7 คน โดยแหล่งพยากรณ์อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และวิเคราะห์ข้อมูลจากการถอดความแบบคำต่อคำ แล้วเข้ารหัส จัดหมวดหมู่ โดยสรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญคุณภาพและทางจิตวิทยา เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ในแง่มุมของสัมพันธภาพ และการช่วยเหลือจิตใจของนักพยากรณ์ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สัมพันธภาพในการพยากรณ์โชคชะตา เป็นแบบการให้คำปรึกษาแนะนำ (Guidance) ซึ่งมีความแตกต่างจากการปรึกษาเชิงจิตวิทยา (Counseling) ที่มีสัมพันธภาพเชิงบำบัด (Therapeutic Relationship) สาเหตุผู้เข้ารับบริการเลือกเข้าหานักพยากรณ์ดวงชะตาเพราะต้องการที่พึ่งทางใจในคราวทุกข์ ต้องการทราบอนาคตลดความกังวล ต้องการเติมเต็มความมั่นใจในการตัดสินใจ ความต้องการทราบแนวทางการดำเนินชีวิต หลีกเลี่ยงการถูกตีตรา ส่งผลให้ผู้รับบริการเลือกใช้การพยากรณ์โชคชะตาแทนการเข้าหานักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์ นอกจากนี้ยังมีความต้องการอยากลอง

รูปแบบสัมพันธภาพในการพยากรณ์โชคชะตาที่พบเห็นในสังคมไทยมี 3 รูปแบบ คือ 1. มีความสนิทสนมคุ้นเคยคุ้นเคยกัน เป็นรูปแบบที่เกิดจากการไปมาหาสู่ช่วยเหลือเกื้อกูลจนกลายเป็นบุคคลที่รู้จักสนิทคุ้นเคยกัน 2. เป็นที่พึ่งที่ปรึกษา คือ เป็นรูปแบบภาวะพึ่งพานักพยากรณ์

มองนักพยากรณ์โชคชะตาเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตแต่อย่างก้าวของการตัดสินใจ และ 3. เป็นเพียงผู้ให้บริการ มองว่าเป็นการปรึกษากับนักพยากรณ์โชคชะตาเพียงเพื่อต้องการระบายปัญหากับบุคคลที่ไม่รู้จักกับตนเองเท่านั้น

สัมพันธภาพจะอยู่ในรูปแบบใดหากเป็นสัมพันธภาพที่ดีนำไปสู่การช่วยเหลือด้านจิตใจ ปัจจัยสู่สัมพันธภาพที่ดีในการพยากรณ์โชคชะตาประกอบด้วยการพยากรณ์ที่แม่นยำ การประพฤติในจรรยาบรรณโหรและการเปิดใจยอมรับผู้รับบริการ ผลที่เกิดจากสัมพันธภาพที่ดีหรือผลสะท้อนจากสัมพันธภาพที่ดีเกิดความไว้วางใจ เกิดศรัทธา ให้ความเคารพนับถือ ยินดีเปิดเผยเรื่องราว กลับมาใช้บริการอีก และแนะนำบอกต่อให้มารับบริการ ซึ่งในทางการปรึกษาเชิงจิตวิทยา มองว่าการที่ผู้รับบริการเกิดความไว้วางใจจนนำมาสู่การเปิดเผยเรื่องราวเป็นสิ่งสำคัญ อันนำไปสู่การช่วยเหลือที่ตรงประเด็นและมีประสิทธิภาพ ในบางแง่มุมการเกิดความรู้สึกด้านลบเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ การมีสัมพันธภาพที่มากหรือน้อยเกินไป ไม่ไว้วางใจ หรือเกินขอบเขตที่เหมาะสม ไม่ส่งผลดีต่อนักพยากรณ์โชคชะตาและผู้รับบริการ

2. กระบวนการช่วยเหลือด้านจิตใจด้วยการพยากรณ์โชคชะตา มีขั้นตอนในกระบวนการช่วยเหลือด้านจิตใจเริ่มจากการสังเกตท่าทางของผู้รับบริการ เพื่อประเมินความรู้สึกนึกคิด และวัดระดับอารมณ์ในการออกคำพยากรณ์ จากนั้นพยากรณ์ตามหลักของศาสตร์และระหว่างพยากรณ์จะเปิดโอกาสให้ซักถามเพิ่มเติมในส่วนที่สงสัยรู้สึกสงสัย เพื่อให้ผู้รับบริการขจัดความกังวลได้อย่างเต็มที่ และลงท้ายด้วยการเสนอแนะแนวทางช่วยเหลือด้านจิตใจ เป็นสิ่งที่อิงบนฐานของความเชื่อในศาสตร์การพยากรณ์โชคชะตา ซึ่งแนวทางที่นักพยากรณ์โชคชะตามักเสนอคือ

2.1 ให้ตั้งสติก่อนค้นหาแนวทางแก้ไข เป็นแนวทางช่วยเหลือเบื้องต้นที่นักพยากรณ์โชคชะตาใช้เพื่อเตือนสติผู้รับบริการ

2.2 ใช้วาทศิลป์เพื่อคลายความกังวลของผู้รับบริการ เป็นหัวใจสำคัญในกระบวนการช่วยเหลือ ไม่ว่าจะนักพยากรณ์โชคชะตาจะสามารถพยากรณ์ได้แม่นยำแต่หาซึ่งขาดความสามารถในการใช้วาทศิลป์ คำพยากรณ์นั้นย่อมไม่ให้ประโยชน์แก่ผู้รับบริการ

2.3 แนะนำให้กระทำความดี สร้างบุญสร้างกุศล เป็นคำแนะนำให้ผู้รับบริการกระทำดีด้วยความเชื่อที่จะทำให้ชีวิตในอนาคตของตนดีขึ้น

2.4 เน้นการกระทำอันนำไปสู่ปัญญา เป็นคำแนะนำให้ปฏิบัติธรรมอันเป็นหนทางนำไปสู่ความสงบ สามารถค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหาในชีวิตได้อย่างถาวร

2.5 ให้แก้ดวงตามดาว เป็นคำแนะนำจากพื้นฐานความเชื่อทางโหราศาสตร์

2.6 เน้นจุดดี เน้นจุดค่อย ด้วยข้อดีของการพยากรณ์โชคชะตาที่สามารถบ่งบอกถึงบุคลิกและนิสัยใจคอของผู้รับบริการ นักพยากรณ์โชคชะตาใช้เพื่อแนะนำข้อดีและข้อเสียแก่ผู้รับบริการเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

2.7 ให้อาสาอย่างเพียงพอปรับภาวะใจของผู้รับบริการ นักพยากรณ์โชคชะตาทำการยุติการบริการในช่วงเวลาที่ผู้รับบริการยังอยู่ในความกังวลกับดวงชะตาของตน ย่อมส่งผลให้ใจของผู้รับบริการไม่ได้รับการช่วยเหลือและยังรู้สึกค้างคาใจ

สิ่งที่ส่งผลให้ผู้รับบริการรู้สึกไม่สบายใจเมื่อได้มาปรึกษากับนักพยากรณ์โชคชะตา คือ กลไกที่พาใจผู้รับบริการให้ผ่อนคลาย ได้แก่

1. ได้ระบายเรื่องราวของปัญหา เป็นกลไกเบื้องต้นที่ทำให้ผู้รับบริการผ่อนคลาย แม้ยังไม่ได้รับการแนะนำจากนักพยากรณ์โชคชะตา

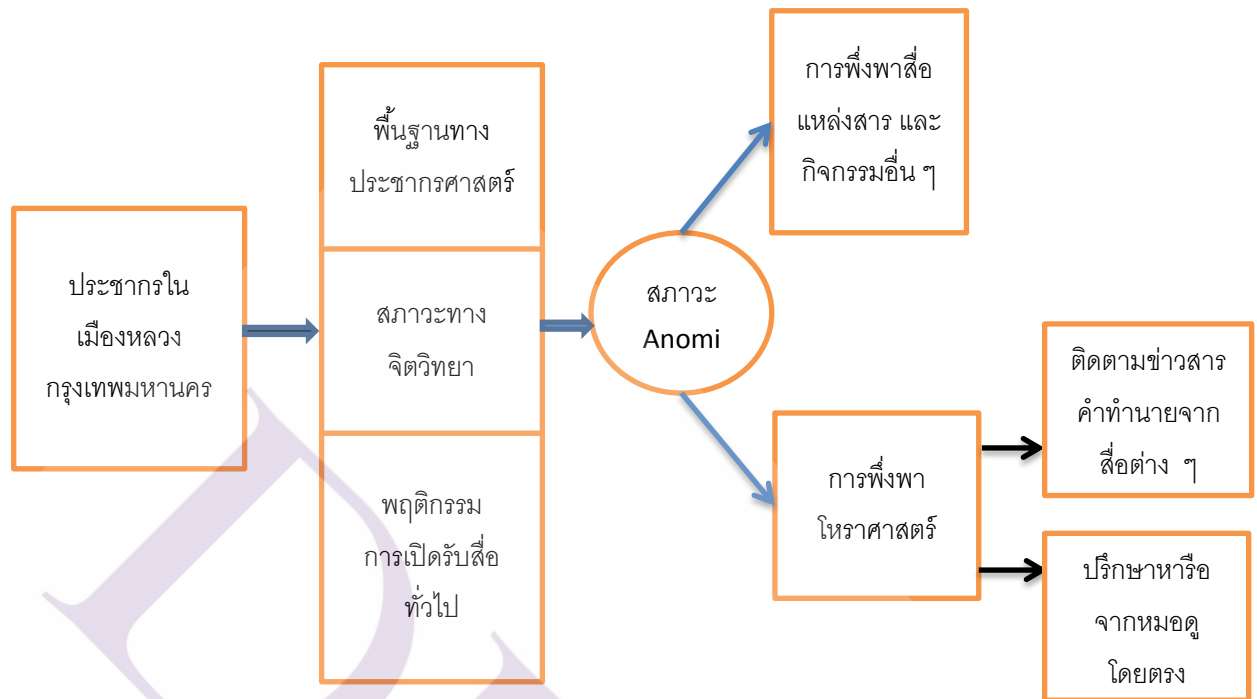
2. ได้ทราบเหตุการณ์ล่วงหน้า การได้ทราบเหตุการณ์ในอนาคตจากคำพยากรณ์ทั้งด้านดีและร้าย เป็นเสมือนการได้เตรียมใจให้พร้อมรับมือกับเหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจริง

3. เชื่อมั่นคำพยากรณ์ ความเชื่อในคำพยากรณ์ว่าวันข้างหน้าเหตุการณ์เลวร้ายที่กำลังเผชิญอยู่จะผ่านพ้นไปในที่สุด ส่งผลให้ผู้รับบริการเกิดความหวัง มีความมั่นใจในการดำเนินชีวิต และการได้กระทำความดีในปัจจุบันเป็นสิ่งที่ผู้รับบริการเชื่อว่าอนาคตจะได้ดีตามคำแนะนำของนักพยากรณ์โชคชะตา

4. ยอมรับความจริง เมื่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นสิ่งที่ยากแก่การแก้ไข สิ่งที่สามารถจะกระทำได้ คือ การปรับใจยอมรับความจริงที่เกิดขึ้น ผู้รับบริการที่สามารถทำใจยอมรับได้ย่อมส่งผลให้สภาวะใจมีความสงบและเกิดความสบายใจ

2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการประมวลแนวคิด ทฤษฎี และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง การรับรู้สภาวะ “อนิมิ” กับ การพึ่งพาสื่อ และการใช้ประโยชน์จากสื่อ และ แหล่งข้อมูลทางโทรศาสตร์ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การรับรู้สถานะ “อโนมี” กับ การพึ่งพาข่าวสาร การใช้ประโยชน์จากสื่อ และจากแหล่งข้อมูลทางโหราศาสตร์ของประชากรในเขตเมืองหลวงกรุงเทพมหานคร” เป็น การศึกษาระดับการรับรู้สถานะสังคมที่สับสน (Anomie) ของคนกรุงเทพมหานครว่ามีความสัมพันธ์ อย่างไรกับการพึ่งพาข่าวสารทั้งจากสื่อดั้งเดิม และสื่อใหม่ และกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งจาก แหล่งข้อมูลทางโหราศาสตร์

3.1 วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative method) ด้วยวิธีการเชิงสำรวจ ผนวกกับวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative method) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อหาคำตอบ ของโจทย์วิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ ดังนี้

1. ระดับการรับรู้สถานะ “อโนมี” ของคนในเขตกรุงเทพมหานครมีความแตกต่างกัน ตามลักษณะประชากรศาสตร์ สถานะทางจิตวิทยา และ พฤติกรรมเปิดรับสื่อทั่วไป

2. การรับรู้สถานะ “อโนมี” ของคนกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับการพึ่งพาและ การใช้ประโยชน์จากสื่อ แหล่งกิจกรรมอื่น ๆ รวมทั้งการใช้ประโยชน์แหล่งบุคคลทางโหราศาสตร์

จากประเด็นสมมติฐานข้างต้นนำไปสู่การออกแบบวิธีวิจัย 2 ลักษณะ คือ (1) วิธีวิจัยเชิงสำรวจ และ (2) วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

3.1.1 ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานตามกรอบแนวคิดการ วิจัยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อวัดตัวแปรในการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างที่เลือกศึกษา โดยการเก็บข้อมูล ตามคำถามในแบบสอบถาม

รูปแบบการศึกษาทั้งการศึกษาด้วยวิธีการเชิงสำรวจ (Survey Research) ตามแนวทางการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical Research) โดยหาความจริงจากข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ ผนวกกับ แหล่งทุติยภูมิ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัย ใช้วิธีการทางสถิติประมวลผลและ ข้อสรุป เพื่อให้เกิดความคลาดเคลื่อน (Error) น้อยที่สุด

การวิจัยเชิงสำรวจในงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งเดียวเพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลเชิงพรรณนา (One-shot descriptive study) ทั้งนี้เลือกผู้ให้ข้อมูลโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร และมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งอยู่ในวัยที่ผ่านประสบการณ์ชีวิตและมีวุฒิภาวะพอสมควรที่จะให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้

งานวิจัยเชิงสำรวจนี้ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์เกี่ยวกับ

(1) การรับรู้สถานะ “อโนมี” (Anomie) ในสังคม เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ศึกษาการรับรู้สถานะ “อโนมี” (Anomie) ในสังคมของคนไทยที่อาศัยในเมืองหลวงเขตกรุงเทพมหานคร

(2) การพึ่งพาสื่อและแหล่งกิจกรรมอื่น ๆ ตลอดจนแหล่งข้อมูลทางโหราศาสตร์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ที่มุ่งศึกษาพฤติกรรมการพึ่งพาสื่อและแหล่งสารอื่น ๆ ตลอดจนแหล่งข้อมูลทางโหราศาสตร์ของคนกรุงเทพมหานคร เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการรับรู้สถานะ “อโนมี” ในสังคมไทย

(3) ความสัมพันธ์ของลักษณะพื้นฐานบุคคลกับระดับการรับรู้สถานะอโนมีและการพึ่งพาข่าวสารจากสื่อ และแหล่งกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งบุคคลทางโหราศาสตร์

กระบวนการวิจัยเชิงสำรวจ กระบวนการวิจัยประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

1. กำหนดประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร 50 เขต การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 1 ปี และมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป เนื่องจากประชากรกลุ่มดังกล่าวมีวุฒิภาวะ และ ประสบการณ์เพียงพอที่จะพิจารณาข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ สามารถตอบคำถามจากแบบสอบถามได้อย่างเป็นอิสระ จำนวน 4,457,168 คน ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรแยกอายุ กรุงเทพมหานคร เดือนธันวาคม พ.ศ. 2559

อายุ	ชาย (คน)	หญิง(คน)	รวม (คน)	อายุ	ชาย(คน)	หญิง(คน)	รวม (คน)
18 ปี	35,180	34,264	69,444	19 ปี	39,782	39,265	79,047
20 ปี	40,312	39,735	80,047	21 ปี	44,199	40,936	85,135
22 ปี	43,441	38,664	82,105	23 ปี	38,594	38,514	77,108
24 ปี	38,176	38,597	76,773	25 ปี	37,499	37,935	75,434
26 ปี	37,006	38,250	75,256	27 ปี	35,541	36,517	72,058
28 ปี	35,964	37,264	73,228	29 ปี	34,038	35,734	69,772
30 ปี	35,541	38,112	73,653	31 ปี	37,723	40,748	78,471
32 ปี	38,338	41,854	80,192	33 ปี	39,788	44,163	83,951
34 ปี	40,712	46,038	86,750	35 ปี	42,128	47,499	89,627
36 ปี	43,726	49,476	93,202	37 ปี	43,899	49,622	93,521
38 ปี	42,256	48,760	91,016	39 ปี	42,904	49,818	92,722
40 ปี	42,951	49,931	92,882	41 ปี	41,379	48,385	89,764
42 ปี	41,127	48,420	89,547	43 ปี	40,110	47,192	87,302
44 ปี	41,581	49,281	90,862	45 ปี	42,756	50,856	93,612
46 ปี	41,962	50,002	91,964	47 ปี	41,262	49,327	90,589
48 ปี	42,415	50,798	93,213	49 ปี	41,234	49,070	90,304
50 ปี	39,669	48,072	87,741	51 ปี	40,909	49,453	90,362
52 ปี	41,305	49,596	90,901	53 ปี	39,481	47,886	87,367
54 ปี	38,431	46,980	85,411	55 ปี	37,425	45,162	82,587
56 ปี	37,386	46,037	83,423	57 ปี	35,785	43,772	79,557
58 ปี	33,020	40,451	73,471	59 ปี	31,631	39,301	70,932
60 ปี	30,496	37,983	68,479	61 ปี	27,760	35,844	63,604
62 ปี	27,532	36,076	63,608	63 ปี	25,658	33,303	58,961
64 ปี	24,248	31,947	56,195	65 ปี	23,154	30,868	54,022
66 ปี	21,969	28,928	50,897	67 ปี	20,635	27,676	48,311

ที่มา: ระบบสถิติทางการทะเบียน กรมการปกครอง http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age_disp.php

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

อายุ	ชาย (คน)	หญิง(คน)	รวม (คน)	อายุ	ชาย(คน)	หญิง(คน)	รวม (คน)
68 ปี	18,201	24,486	42,687	69 ปี	16,191	21,607	37,798
70 ปี	14,239	19,670	33,909	71 ปี	13,057	18,164	31,221
72 ปี	12,370	17,290	29,660	73 ปี	11,681	16,392	28,073
74 ปี	10,559	15,168	25,727	75 ปี	10,555	15,465	26,020
76 ปี	8,898	12,724	21,622	77 ปี	9,237	14,029	23,266
78 ปี	8,681	13,031	21,712	79 ปี	7,871	11,888	19,759
80 ปี	7,320	11,421	18,741	81 ปี	6,134	10,068	16,202
82 ปี	5,570	9,103	14,673	83 ปี	4,833	7,848	12,681
84 ปี	4,419	7,727	12,146	85 ปี	3,551	6,439	9,990
86 ปี	3,046	5,451	8,497	87 ปี	2,444	4,769	7,213
88 ปี	2,076	4,122	6,198	89 ปี	1,729	3,536	5,265
90 ปี	1,394	2,792	4,186	91 ปี	1,121	2,168	3,289
92 ปี	856	1,715	2,571	93 ปี	755	1,446	2,201
94 ปี	607	1,097	1,704	95 ปี	480	862	1,342
96 ปี	455	639	1,094	97 ปี	353	484	837
98 ปี	275	405	680	99 ปี	292	363	655
100 ปี	257	344	601	มากกว่า 100 ปี	218	350	568
			2,246,668*				2,210,500*

* รวมประชากรอายุ 18 ปีขึ้นไปจำนวน 4,457,168 คน

2. การกำหนดขนาดตัวอย่าง จากประชากรกรุงเทพมหานครอายุ 18 ปีขึ้นไป ทุกเพศ ทุกวัยที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวงอย่างต่อเนื่อง 1 ปีขึ้นไป งานวิจัยนี้ได้กำหนดขนาดของตัวอย่างตามวิธีการของ Yamane (1973, p. 725) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ค่าระดับความคลาดเคลื่อนยอมรับได้ไม่ต่ำกว่า 5 เปอร์เซ็นต์ หรือที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สูตรในการคำนวณ

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อกำหนดให้	n	=	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (คน)
	N	=	ขนาดประชากรทั้งหมด (คน)
	e	=	ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (0.05)

แทนค่า

$$n = \frac{4,457,168 \text{ คน}}{1 + (4,457,168 \text{ คน} \times 0.05^2)}$$

$$= 399.96$$

จากการคำนวณได้ขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ เท่ากับ 400 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับเป็น 420 คนเพื่อให้ได้เขตละ 70 คน รวม 6 เขต แต่ในการเก็บข้อมูลจริงได้เก็บทั้งหมด 432 โดยเก็บข้อมูลเกินเขตละ 2 คนเพื่อใช้ข้อมูลทั้งหมดเพื่อป้องกันการขาดหายไปของข้อมูล

3. กำหนดวิธีการสุ่มเลือกตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) โดยวิธีการดังต่อไปนี้

สุ่มเลือกเขตในเขตกรุงเทพมหานครโดยการสุ่มเลือกอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการสุ่มจับฉลาก 6 เขต จากเขตการปกครองที่เป็นเขตชั้นใน เขตชั้นกลาง และเขตชั้นรอบนอก เขตชั้นละ 2 เขตจากจำนวนทั้งหมด 50 เขต

การกำหนดตัวอย่างแบบโควต้า (Quota sampling) โดยศึกษาตัวอย่างคนกรุงเทพในเขตและในกลุ่มต่าง ๆ แบ่งออกเป็น เขตชั้นใน เขตชั้นกลาง เขตชั้นนอก เมื่อกำหนดจำนวนโควต้าในแต่ละกลุ่มได้แล้วเลือกโดยวิธีแบบบังเอิญ โดยในแต่ละเขตเลือกทั้งแบบโควต้าและแบบบังเอิญ

3.1 กำหนดโควต้าเขตชั้นใน ชั้นกลาง และชั้นนอก กลุ่มละ 135 คน

3.2 กำหนดโควต้าตามอาชีพต่าง ๆ อาชีพละ 12 คนใน 1 กลุ่มเขต ในอาชีพดังต่อไปนี้

- แพทย์ ครู อาจารย์	- ทหาร
- พ่อค้าแม่ค้าในตลาด/ร้านค้า	- ตำรวจ
- พนักงานบริษัทเอกชน	- นักศึกษา
- ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	- แม่บ้าน
- นักธุรกิจ / ผู้ลงทุน	- ข้าราชการเกษียณ
- ผู้บริหารหน่วยงาน	- รับจ้างใช้แรงงาน

กรุงเทพชั้นใน คือ เขตคูสิต และเขตจตุจักร ได้แก่ บริเวณใกล้เคียงกับทำเนียบรัฐบาล ตลาดเทเวศร์ ห้างสุพรีม และตลาดนัดจตุจักร

กรุงเทพฯชั้นกลาง คือ เขตลาดพร้าว และเขตบางพลัด ทั้งนี้เลือกห้างเซ็นทรัลเนื่องจากมีประชากรใช้บริการของห้างจำนวนมาก และมีความหลากหลายของช่วงอายุที่แตกต่างกัน

กรุงเทพฯชั้นนอก คือ เขตดอนเมือง สนามบินดอนเมือง และ เขตหลักสี่ คือ ศูนย์ราชการ เมืองทองธานี ห้างเซ็นทรัลแจ้งวัฒนะ และเดอะมอลล์งามวงศ์วาน รวมถึงสถานศึกษา คือ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

4. การกำหนดตัวแปร

ตัวแปรในงานวิจัยในครั้งนี้แบ่งตามหัวข้อสมมติฐาน โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 ระดับการรับรู้สถานะ “อโนมี” ของคนในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกันตามลักษณะสถานะทางจิตวิทยา และ ประชากรศาสตร์

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวแปรต่อไปนี้

คู่ที่ 1 ตัวแปรอิสระคือ ลักษณะสถานะทางจิตวิทยา ตัวแปรตาม คือ ระดับการรับรู้สถานะ “อโนมี” ของคนกรุงเทพมหานคร

คู่ที่ 2 ตัวแปรอิสระคือ ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ตัวแปรตาม คือ ระดับการรับรู้สถานะ “อโนมี” ของคนกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 2 ระดับการรับรู้สถานะ “อโนมี” ของคนกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อทั่วไป ระดับการพึ่งพาสื่อในสถานะมีปัญหา และการพึ่งพาแหล่งบุคคลทางโหราศาสตร์

วิเคราะห์สหสัมพันธ์ของกลุ่มตัวแปรต่อไปนี้

คู่ที่ 1 ตัวแปรอิสระคือระดับการรับรู้สถานะ “อโนมี” ของคนในเขตกรุงเทพมหานคร ตัวแปรตาม คือ การเปิดรับสื่อทั่วไป

คู่ที่ 2 ตัวแปรอิสระคือ ระดับ การรับรู้สถานะ “อโนมี” ของคนในเขตกรุงเทพมหานคร ตัวแปรตามคือ การพึ่งพาสื่อและแหล่งสารอื่น ๆ รวมถึงจากบุคคลทางโหราศาสตร์เมื่อมีปัญหา

5. การสร้างเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาการพึ่งพาและการใช้ประโยชน์จากสื่อ แหล่งสาร และแหล่งบุคคลทางโหราศาสตร์ รวมถึง ทฤษฎีและแนวคิด บทความ หนังสือ และผลงานวิจัยที่เขียนโดย นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ ตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ตมา ทบทวนและสร้างเป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย
 1) ข้อมูลคุณลักษณะทางด้านประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ
 จำนวน 5 ข้อ 2) ลักษณะที่อยู่อาศัย 2 ข้อ 3) สภาวะทางจิตวิทยา 3 ด้าน คือ ความพอใจในชีวิตความ
 เป็นอยู่ปัจจุบัน ความคิดเกี่ยวกับการฆ่าตัวตาย และความบ่อยในการคิดฆ่าตัวตาย

ส่วนที่ 2 สภาวะอนิมี ประกอบไปด้วย 2 ประเด็น ได้แก่ความรู้สึกเกี่ยวกับการรับรู้
 ตนเองและสังคมรอบตัว และสภาวะอนิมีในบริบทสถานที่ทำงานและสถานที่ศึกษาเล่าเรียน

ส่วนที่ 3 การติดตามข่าวสารจากสื่อทั่วไป ประกอบด้วย 3 ประเด็น ได้แก่ การเปิดรับ
 ข่าวสารจากสื่อ เนื้อหาข่าวสารที่ติดตาม ลักษณะการติดตามสื่อ/ข่าวสาร/ความคิดเห็นทางการเมือง
 และการพึ่งพาสื่อในสภาวะที่มีปัญหา

ส่วนที่ 4 การพึ่งพาข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ และแหล่งสารอื่น ๆ เมื่อมีปัญหาคับข้องใจ
 หรือสภาวะอนิมี ประกอบด้วยคำถาม การพึ่งพาสื่อ และแหล่งสารต่าง ๆ เมื่อเกิดสภาวะคับข้องใจ

ส่วนที่ 5 การพึ่งพาแหล่งข้อมูลประเภทหมอดูหรือโหราศาสตร์ ประกอบด้วย
 5 ประเด็น คือ ความถี่ในการเคยไปใช้บริการหาหมอดู ความถี่ในการแสวงหาข่าวสารหรือปรึกษา
 พุคคุยผ่านสื่อหรือช่องทางต่าง ๆ จากการดูหมอดู การไปหาหมอดูโดยตรง ความคาดหวังในการไป
 หาหมอดูหรือนักโหราศาสตร์ และจุดมุ่งหมายต่าง ๆ ในการไปปรึกษาหมอดู

คำถามในส่วนที่ 2 – ส่วนที่ 5 เป็นคำถามแบบมาตรวัดเชิงประเมินค่า (rating scale)
 5 ระดับ โดยมีความหมาย คือ 5 หมายถึงมากที่สุด 4 หมายถึงมาก 3 หมายถึงปานกลาง 2 หมายถึง
 น้อย และ 1 หมายถึงน้อยที่สุด โดยแบ่งช่วงคะแนนในแต่ละระดับออกเป็นอันตรภาคชั้น (Class
 Interval) ที่มีช่วงชั้นเท่า ๆ กัน 5 ระดับ ดังนี้ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546: 141-142)

1.00 - 1.80	หมายถึง	น้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	น้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	ปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	มาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	มากที่สุด

6. การทดสอบเครื่องมือวิจัย

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการตรวจสอบความตรง (Validity)
 และความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามเพื่อนำไปดำเนินการทดสอบก่อนการเก็บข้อมูลจริง
 มีดังต่อไปนี้

6.1 การตรวจสอบความตรงเฉพาะหน้า (Face validity) โดยนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาข้อความต่าง ๆ ซึ่งเป็นคำถามที่วัดตัวแปรที่ศึกษา คือ ระดับ Anomie และการพึ่งพาสื่อและแหล่งสาร (Media Dependency) ว่าสอดคล้อง ครอบคลุม ตรงประเด็นที่ศึกษาหรือไม่อย่างไร รวมถึงพิจารณาความเหมาะสมของข้อความและภาษาที่ใช้ให้สื่อความหมาย

6.2 การหาความเที่ยง (Reliability) ก่อนเก็บข้อมูลจริงผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ทำขึ้นไปทำการทดสอบ (Pre-test) กับประชาชนนอกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อทำการทดสอบหาความเที่ยงตรงภายในของแบบสอบถามด้วยการคำนวณค่าแอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1951) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องภายใน (internal consistency) โดยเกณฑ์การแปลผล ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมืออยู่ระหว่าง 0.00 – 1.00 ยิ่งใกล้ 1.00 ยิ่งมีความเชื่อมั่นสูง เกณฑ์การแปลผลความเชื่อมั่นมีดังนี้ (เกียรติสุดา ศรีสุข, น. 144)

0.00 – 0.20 ความเชื่อมั่นต่ำมาก/ไม่มีเลย

0.21 – 0.40 ความเชื่อมั่นต่ำ

0.41- 0.70 ความเชื่อมั่นปานกลาง

0.71 – 1.00 ความเชื่อมั่นสูง

ในการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นหรือความสอดคล้องภายในของเครื่องมือวัดตัวแปรต่าง ๆ พบว่า ชุดแบบสอบถามมีค่า α หรือระดับความเชื่อมั่น ในระดับ สูง ทุกตัวแปรดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 3.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
การรับรู้สภาวะอนิเมะ	0.899
การเปิดรับข่าวสารจากสื่อทั่วไป	0.880
การพึ่งพาสื่อในสถานะที่มีปัญหา	0.927
พึ่งพาคำทำนายของหมอดู ทางสื่อต่าง ๆ	0.957
พฤติกรรมการไปปรึกษาหารือหมอดูโดยตรง	0.941
สภาวะจิตใจ ด้านความพึงพอใจในการใช้ชีวิต	0.941

จากตารางที่ 3.2 มาตรวัดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.973 -0.967 ผู้วิจัยเห็นว่าแบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาไม่ต่ำกว่า 0.70 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่มีความเชื่อถือได้ (Cronbach, 1990 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

7. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้มีการตรวจแก้ไขและทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามไปยังพื้นที่กลุ่มตัวอย่าง โดยมีการดำเนินการขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้วิจัยเข้าไปแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างในแต่ละคน ในแต่ละเขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่าง โดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบแบบสอบถามเอง

2. เก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบ แล้วจึงได้นำข้อมูลที่ได้อาจระเบียบและลงรหัสเพื่อใช้ในการประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

3. ประมวลผลข้อมูล

4. นำผลที่ได้มาลงตารางวิเคราะห์ทางสถิติ แปลความหมายที่ประมวลได้

5. จัดทำรายงานการวิจัยและสรุปผลในด้านสถิติเชิงปริมาณ

8. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

หลังจากเก็บข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้ง 400 ชุด แล้วจึงได้นำข้อมูลที่ได้อาจระเบียบและลงรหัส เพื่อใช้ในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานและหาค่านัยสำคัญทางสถิติต่อไปนี้

1. สถิติพรรณนา (descriptive statistic) ได้แก่ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percent) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการแปลความเชิงบรรยายเพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการศึกษา

2. สถิติอ้างอิง (inferential statistic) เป็นสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน (hypothesis testing statistic) ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ยและทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มโดยใช้ t -test เพื่อทดสอบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน และใช้การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) สำหรับทดสอบความแตกต่างมากกว่า 2 กลุ่ม นอกจากนั้น การทดสอบรายคู่จากสูตรของ Scheffe ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้มีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficients) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบายค่านัยสำคัญทางสถิติต่อไป โดยผู้วิจัยได้กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ระดับ 0.05

3.2 ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพในงานวิจัยนี้ มุ่งวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อเสริมหรือเพื่อขยายความเข้าใจข้อมูลเชิงปริมาณในลักษณะต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์บริบทสถานะสังคม

การวิเคราะห์บริบทเป็นส่วนที่จะเสริมภาพสถานะสังคมที่อาจจะนำไปสู่ระดับ Anomie โดยสำรวจเอกสารจากสื่อประเภทหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับบริบทสังคมที่อาจเป็นประเด็นเกี่ยวกับสถานะอนิมี่ ของประชากรกรุงเทพมหานครเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2558 ถึง สิงหาคม พ.ศ. 2560 เพื่อประมวลว่าสถานะสังคมขณะนั้นมีประเด็นปัญหาอะไร มีความสงบเรียบร้อย หรือมีประเด็นปัญหาวุ่นวายหรือความขัดแย้งอย่างไร

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก

เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกเจาะจงเลือกกลุ่มผู้รับสารที่มีการพึ่งพาแหล่งต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มที่เลือกการดูแลเป็นทางออกในสถานะผู้ที่มีปัญหาทางจิตใจ หรือ Anomie ทั้งนี้โดยมีข้อสันนิษฐานว่ากลุ่มนี้มีแรงจูงใจจากปัญหาสถานะอนิมี่ ทั้งนี้ต่าง ๆ ครอบคลุมทั้งประชากรที่มีสถานภาพทางสังคมในระดับกลางจนถึงระดับสูงและในระดับกลาง

ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Key informant) คือ กลุ่มผู้พึ่งพาโหราศาสตร์ จำนวน 12 คน ที่มีสถานภาพทางสังคมหลากหลายต่างกัน โดยคัดเลือกจากกลุ่มอาชีพดังนี้

- แพทย์ ครู อาจารย์	- ทหาร
- พ่อค้าแม่ค้าในตลาด/ร้านค้า	- ตำรวจ
- พนักงานบริษัทเอกชน	- นักศึกษา
- ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	- แม่บ้าน
- นักธุรกิจ / ผู้ลงทุน	- ข้าราชการเกษียณ
- ผู้บริหารหน่วยงาน	- รับจ้างใช้แรงงาน

การศึกษามุ่งเจาะลึกการพึ่งพาแหล่งบุคคลทางโหราศาสตร์ รวมถึงทัศนคติ ความเชื่อ และการใช้ประโยชน์จากโหราศาสตร์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัย เนื่องจากเรื่องที่จะสัมภาษณ์เป็นเรื่องที่เป็นส่วนบุคคลและมีความอ่อนไหวทั้งในด้านที่เป็นเรื่องราวและความคิดเห็น ดังนั้นรูปแบบของการสนทนาจะช่วยให้เข้าถึงข้อมูลเชิงลึกได้จากการซักถามที่ไม่จำกัด และการซักถามโดยติดต่อกับตัวอย่างเป้าหมายโดยเฉพาะที่มีประสบการณ์ในการพึ่งพาโหราศาสตร์จำนวน 19 คน เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มผู้พึ่งพาโหราศาสตร์ รวมทั้งผู้ไม่พึ่งพา

โหราศาสตร์ จากกลุ่มคนที่ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วยชนชั้นสูง ชนชั้นกลาง และชนชั้นล่างทั้งนี้ เพื่อตรวจสอบการวิจัยเชิงปริมาณ

โดยการสนทนาเชิงลึกเพื่อให้เข้าใจในประเด็นวิจัย เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของลักษณะพื้นฐานบุคคลกับระดับการรับรู้สภาวะอโนมิและการพึ่งพามูลคทางโหราศาสตร์ ว่ามีเหตุปัจจัยใดที่เป็นตัวแปรสำคัญ รูปแบบของการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้วิธีการรูปแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เนื่องจากมีแนวคำถามและลำดับของคำถามในการดำเนินการโดยสามารถยืดหยุ่นได้ ซึ่งแนวคำถามปลายเปิด และจำกัดอยู่ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะสัมภาษณ์ซึ่งแนวทางการตั้งคำถามยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลัก เพื่อให้ตอบใจทฤษฎีการวิจัยได้อย่างดีที่สุด โดยการแปลหัวข้อคำถามจากประเด็นที่สำคัญ แต่ละแนวคิดออกมาเป็นคำถามปลายเปิด และในแต่ละคำถามจะเตรียมประเด็นเพื่อการซักต่อไว้

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ประกอบด้วยคำถามดังต่อไปนี้

- (1) วัตถุประสงค์ (แรงจูงใจ) ในการใช้บริการ สภาวะจิตใจของคนที่จะไปดูหมอ หรือ ที่ไปดูหมอมา มีสภาวะจิตใจอย่างไร มีปัญหาอะไร มีความรู้สึกต่อตัวเองต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไร
- (2) ความคาดหวังกับตัวหมอดู และ แหล่งหมอดูที่คิดว่าจะช่วยแก้ปัญหาเขาได้ ความคาดหวังกับตัวหมอดูเป็นอย่างไรมากน้อยแค่ไหน ในประเด็นใด
- (3) พฤติกรรมในการพึ่งพามอดู แต่ละคนมีการพึ่งพามอดูที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาที่เข้ามากระทบจิตใจ หรือเรียกว่า แต่ละคนมีวิธีจัดการกับปัญหาที่แตกต่าง
- (4) ลักษณะของการดูว่าเลือกดูหมอประเภทไหน
- (5) การเลือกหมอดู ว่ามีความสามารถ และมีบุคลิกภาพแบบใด
- (6) ความพึงพอใจในการพึ่งพามอดูว่าได้ตอบสนองต่อความคาดหวังหรือไม่ คือพอใจ ได้ในสิ่งที่ต้องการ ได้ความสบายใจ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การรับรู้สถานะ “อโนมี” กับการพึ่งพาข่าวสาร เพื่อใช้ประโยชน์จากสื่อ และแหล่งข้อมูลทางโหราศาสตร์ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาาระดับการรับรู้สถานะสังคมที่สับสนไร้บรรทัดฐาน (Anomie) ของคนกรุงเทพมหานครว่ามีความสัมพันธ์อย่างไรกับการพึ่งพาข่าวสารจากสื่อทั้งสื่อใหม่ สื่อดั้งเดิม และแหล่งสารอื่น ๆ รวมทั้งแหล่งข้อมูลทางโหราศาสตร์ งานวิจัยนี้ได้ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) รวบรวมข้อมูล ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การนำเสนอผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ผลการวิจัยเชิงปริมาณ และผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

4.1 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ในการวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกรุงเทพมหานครอายุ 18 ปีขึ้นไป ทุกเพศทุกวัย เขตละ 70 คน รวม 6 เขต รวม 432 คน ผลการวิจัยเชิงปริมาณแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ 1) ผลการศึกษาลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) สถานะอโนมี 3) การติดตามข่าวสารจากสื่อทั่วไป และ 4) การพึ่งพาสื่อและแหล่งข้อมูลประเภทหมอดู หรือ โหราศาสตร์ในสถานะมีปัญหา

4.1.1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม

(1) ลักษณะทางประชากร

ผู้ตอบแบบสอบถามอาศัยอยู่ในเขตชั้นในของกรุงเทพมหานครมากที่สุด คือ ร้อยละ 40.7 รองลงมาเป็นเขตชั้นกลางและชั้นนอกในอัตราที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 30.8 และร้อยละ 28.5 ตามลำดับ

ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.6 มีอายุมากที่สุดอยู่ในช่วง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.7 รองลงมาคืออายุ 31-40 ปี และ 41-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.6 และ 24.5 ตามลำดับ ที่มีสัดส่วนน้อยที่สุด คือ กลุ่มอายุ 71 ปีขึ้นไป ซึ่งมีเพียงร้อยละ 1.6 เท่านั้น

เมื่อพิจารณา ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่หรือมากกว่าครึ่ง มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 51.2 รองลงมา มีการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายคิดเป็นร้อยละ 13.9 และ 10.9 ตามลำดับ ในขณะที่มีผู้ระบุว่ามีการศึกษาปริญญาเอก ร้อยละ 1.6

รายได้ต่อเดือน ที่มีสัดส่วนมากที่สุดอยู่ในกลุ่มที่มีรายได้ ต่ำกว่า 15,000 บาท ร้อยละ 31.7 รองลงมา มีรายได้ 15,000-20,000 บาท และ 20,001-30,000 บาท ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 24.1 และร้อยละ 23.6 ตามลำดับ ส่วนที่มีรายได้มากกว่า 100,000 บาท มีเพียงร้อยละ 1.9 เท่านั้น

สำหรับ อาชีพ ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่ามีสัดส่วนสูงสุดอยู่ในกลุ่มอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 31.9 รองลงมา มีอาชีพ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ และอาชีพ รับจ้าง/ใช้แรงงาน คิดเป็นร้อยละ 21.8 และร้อยละ 8.3 ตามลำดับ นอกนั้นกระจายไปหลากหลายอาชีพ แต่ที่น้อยที่สุด คือ นักธุรกิจ ผู้ลงทุน มีเพียงร้อยละ 0.5 เท่านั้น ดังรายละเอียดตาราง 4.1

ตาราง 4.1 ความถี่และร้อยละลักษณะทางประชากร จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ต่อเดือน และอาชีพ

ลักษณะทางประชากร		N=432	ร้อยละ
เขตที่อยู่อาศัย	กรุงเทพเขตชั้นใน	176	40.7
	กรุงเทพเขตชั้นกลาง	133	30.8
	กรุงเทพเขตชั้นนอก	123	28.5
เพศ	ชาย	150	34.7
	หญิง	279	64.6
	ไม่ระบุ	3	0.7
อายุ	15-20 ปี	22	5.1
	21-30 ปี	150	34.7
	31-40 ปี	128	29.6
	41-60 ปี	106	24.5
	61-70 ปี	18	4.2
	71 ปีขึ้นไป	7	1.6
	ไม่ระบุ	1	0.2

ตาราง 4.1 (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร		N=432	ร้อยละ
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	19	4.4
	มัธยมศึกษาตอนต้น	30	6.9
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	47	10.9
	ระดับอาชีวศึกษา/อนุปริญญา	44	10.2
	ปริญญาตรี	221	51.2
	สูงกว่าปริญญาตรี	60	13.9
	อื่นๆ	7	1.6
	ไม่ระบุ	4	0.9
รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 15,000 บาท	137	31.7
	15,000-20,000 บาท	104	24.1
	20,001-30,000 บาท	102	23.6
	30,001-50,000 บาท	58	13.4
	50,001-100,000 บาท	18	4.2
	มากกว่า 100,000 บาท	8	1.9
	ไม่ระบุ	5	1.1
	อาชีพ	เจ้าของกิจการ	17
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ		94	21.8
ทหาร/ ตำรวจ		28	6.5
ผู้เกษียณอายุราชการ		18	4.2
รับจ้าง/ใช้แรงงาน		36	8.3
แม่ค้า/พ่อค้าทั่วไป		18	4.2
พนักงานบริษัทเอกชน		138	31.9
นักธุรกิจ ผู้ลงทุน		2	0.5
นิสิต/นักศึกษา		31	7.2
แม่บ้าน		13	3.0
อาชีพอิสระ		23	5.3
อื่นๆ		9	2.1
ไม่ระบุ		5	1.2
รวม		432	100.0

(2) ลักษณะที่อยู่อาศัย

สภาพการอยู่อาศัยของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่หรือประมาณ 1 ใน 3 อาศัยอยู่ใน บ้านเดี่ยวคิดเป็นร้อยละ 31.0 รองลงมาอาศัยอยู่ในทาวน์เฮาส์และตึกแถว คิดเป็นร้อยละ 26.6 และร้อยละ 13.7 ตามลำดับ ที่มีสัดส่วนน้อยที่สุดอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด ซึ่งมีเพียงร้อยละ 4.2

จากสภาพการอยู่อาศัย คือ ที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า เกือบครึ่งหรือร้อยละ 47.9 ระบุว่า เป็นเจ้าของเอง รองลงมาระบุว่าเช่าอยู่และพักอาศัยอยู่กับผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 25.7 และร้อยละ 14.6 ตามลำดับ ที่มีสัดส่วนน้อยที่สุด หรือร้อยละ 4.4 ระบุอื่น ๆ เช่น หอพัก/คอนโด/อพาร์ทเมนต์ เป็นต้น รายละเอียดอื่น ๆ ปรากฏในตารางที่ 4.2

ตาราง 4.2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานะที่อยู่อาศัย

สถานะการอยู่อาศัย		N=432	ร้อยละ
สถานที่อยู่อาศัยใน กรุงเทพมหานคร	ชุมชนแออัด	18	4.2
	ตึกแถว	59	13.7
	คอนโดมิเนียม	50	11.6
	ทาวน์เฮาส์	115	26.6
	บ้านเดี่ยว	134	31.0
	อื่น ๆ	53	12.3
	ไม่ระบุ	3	0.7
	รวม	432	100.0
การมีที่อยู่อาศัยเป็น ของตนเอง	เป็นเจ้าของเอง	207	47.9
	เช่าอยู่	111	25.7
	พักอาศัยอยู่กับผู้อื่น	63	14.6
	อยู่บ้านพักสวัสดิการของบริษัท, รัฐวิสาหกิจ หรือส่วนราชการ	27	6.3
	อื่น ๆ	19	4.4
	ไม่ระบุ	5	1.2
	รวม	432	100.0

(3) สภาวะทางจิตวิทยา

สภาวะทางจิตวิทยา พิจารณาใน 3 ด้าน คือ (1) ความพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ปัจจุบัน (2) ความคิดเกี่ยวกับการฆ่าตัวตาย และ (3) ความถี่ในการคิดฆ่าตัวตาย

3.1 สภาพทางจิตวิทยาเกี่ยวกับความรู้สึกถึงความเป็นอยู่ในปัจจุบัน

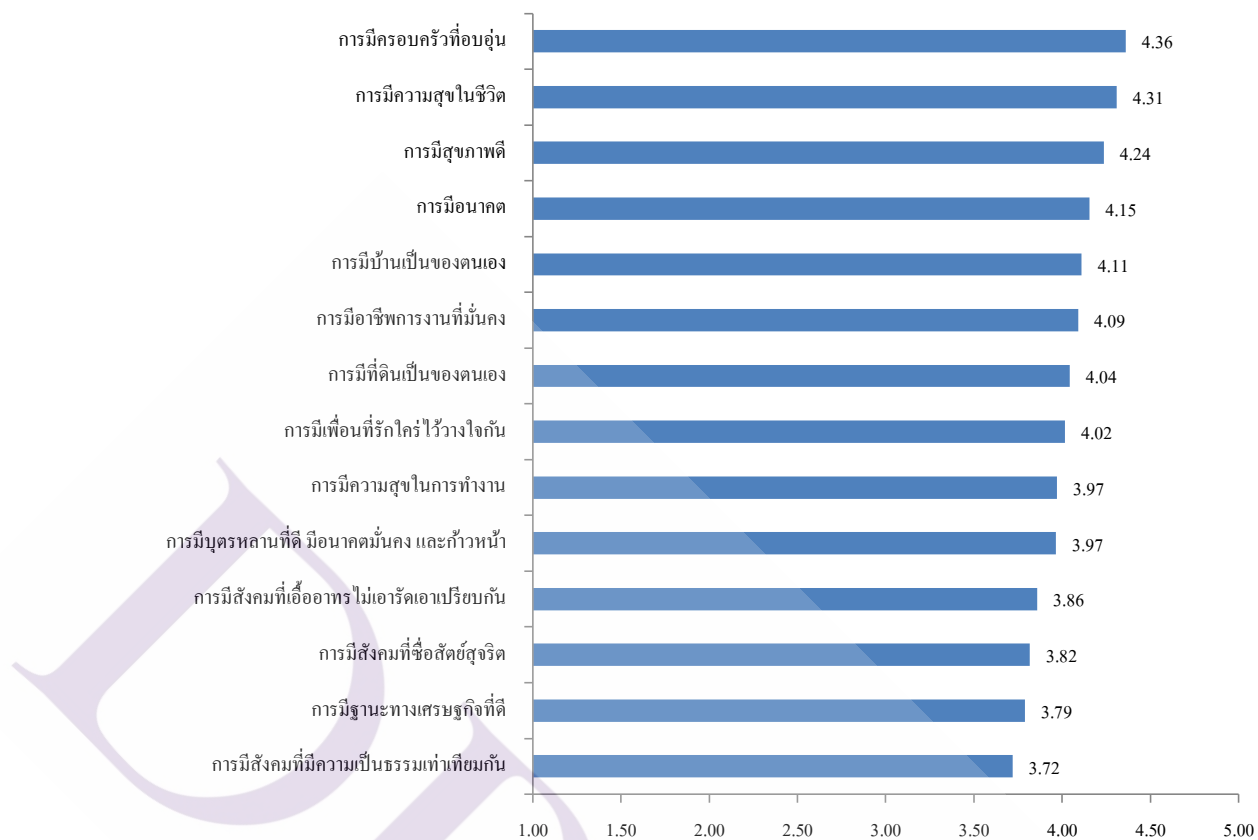
จากข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกในเรื่อง การมีครอบครัวที่อบอุ่น (ค่าเฉลี่ย 4.36) การมีความสุขในชีวิต (ค่าเฉลี่ย 4.31) และการมีสุขภาพดี (ค่าเฉลี่ย 4.24) ทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับดีมากทั้งสิ้น ประเด็นที่มีความรู้สึกที่ด้อยที่สุด คือ การมีสังคมที่มีความเป็นธรรมเท่าเทียมกัน (ค่าเฉลี่ย 3.72) แต่ถึงอย่างไรก็ดี ทุก ๆ ด้านให้ความพึงพอใจในระดับมากขึ้นไป ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.03 ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.3 และภาพที่ 4.1

ตาราง 4.3 การรู้สึกพอใจของชีวิตความเป็นอยู่ด้านต่าง ๆ ในปัจจุบัน โดยจำแนกตามจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ประเด็น		ไม่พอใจ มาก	ไม่พอใจ	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ค่าเฉลี่ย
การมีที่ดินเป็นของตนเอง	จำนวน	8	18	96	132	175	4.04
	ร้อยละ	1.9	4.2	22.4	30.8	40.8	
การมีบ้านเป็นของตนเอง	จำนวน	9	20	78	131	193	4.11
	ร้อยละ	2.1	4.6	18.1	30.4	44.8	
การมีอาชีพการงานที่มั่นคง	จำนวน	6	12	86	156	167	4.09
	ร้อยละ	1.4	2.8	20.1	36.5	39.1	
การมีความสุขในการทำงาน	จำนวน	6	15	108	156	144	3.97
	ร้อยละ	1.4	3.5	25.2	36.4	33.6	
การมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี	จำนวน	3	26	146	136	117	3.79
	ร้อยละ	0.7	6.1	34.1	31.8	27.3	
การมีครอบครัวที่อบอุ่น	จำนวน	4	8	52	130	235	4.36
	ร้อยละ	0.9	1.9	12.1	30.3	54.8	
การมีสุขภาพดี	จำนวน	4	13	63	148	203	4.24
	ร้อยละ	0.9	3.0	14.6	34.3	47.1	
การมีความสุขในชีวิต	จำนวน	3	8	48	165	206	4.31
	ร้อยละ	0.7	1.9	11.2	38.4	47.9	

ตาราง 4.3 (ต่อ)

ประเด็น		ไม่พอใจ มาก	ไม่พอใจ	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ค่าเฉลี่ย
การมีอนาคต	จำนวน	9	8	69	164	178	4.15
	ร้อยละ	2.1	1.9	16.1	38.3	41.6	
การมีบุตรหลานที่ดี มีอนาคตมั่นคง และ ก้าวหน้า	จำนวน	14	19	88	138	154	3.97
	ร้อยละ	3.4	4.6	21.3	33.4	37.3	
การมีเพื่อนที่รักใคร่ ไว้วางใจกัน	จำนวน	4	15	91	182	140	4.02
	ร้อยละ	0.9	3.5	21.1	42.1	32.4	
การมีสังคมที่เอื้อ อาหารไม่เอารัดเอา เปรียบกัน	จำนวน	3	32	119	146	131	3.86
	ร้อยละ	0.7	7.4	27.6	33.9	30.4	
การมีสังคมที่มีความ เป็นธรรมเท่าเทียม กัน	จำนวน	12	37	126	142	115	3.72
	ร้อยละ	2.8	8.6	29.2	32.9	26.6	
การมีสังคมที่ ซื่อสัตย์สุจริต	จำนวน	12	31	115	136	133	3.82
	ร้อยละ	2.8	7.2	26.9	31.8	31.1	
ค่าเฉลี่ยในภาพรวม							4.03

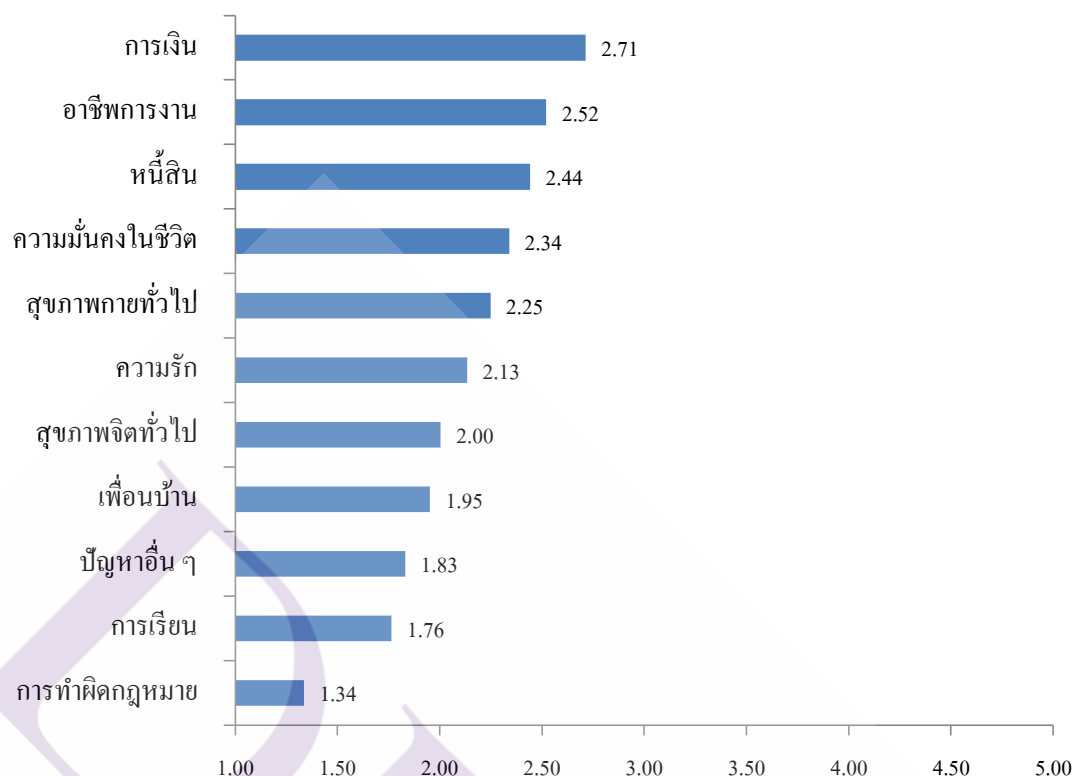

ภาพที่ 4.1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความรู้สึกพอใจในความเป็นอยู่ในปัจจุบัน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

เมื่อจัดกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่รู้สึกพอใจของชีวิตความเป็นอยู่ด้านต่าง ๆ ในปัจจุบันของตนเองอยู่ในกลุ่มระดับมาก จำนวน 302 คน คิดเป็นร้อยละ 69.9 รองลงมาอยู่ในกลุ่มพึงพอใจปานกลาง จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 และ อยู่ในกลุ่มพึงพอใจต่ำมีจำนวนน้อยที่สุด คือ 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1

ตาราง 4.5 (ต่อ)

ปัญหา		ไม่มีเลย	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ค่าเฉลี่ย
การเงิน	จำนวน	58	108	183	61	20	2.71
	ร้อยละ	13.5	25.1	42.6	14.2	4.7	
หนี้สิน	จำนวน	106	109	149	51	15	2.44
	ร้อยละ	24.7	25.3	34.7	11.9	3.5	
การทำผิดกฎหมาย	จำนวน	335	57	31	6	2	1.34
	ร้อยละ	77.7	13.2	7.2	1.4	.5	
สุขภาพจิตทั่วไป	จำนวน	155	142	116	16	3	2.00
	ร้อยละ	35.9	32.9	26.9	3.7	.7	
สุขภาพกายทั่วไป	จำนวน	98	159	150	17	7	2.25
	ร้อยละ	22.7	36.9	34.8	3.9	1.6	
ความมั่นคงในชีวิต	จำนวน	106	121	162	25	13	2.34
	ร้อยละ	24.8	28.3	37.9	5.9	3.0	
ปัญหาอื่น ๆ (เช่น เรื่องที่ไม่คาดคิดว่าจะ เกิด)	จำนวน	38	11	9	3	4	1.83
	ร้อยละ	58.5	16.9	13.8	4.6	6.2	
ค่าเฉลี่ยรวม							2.12

ภาพที่ 4.2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปัญหาในเรื่องต่าง ๆ เรียงลำดับ

3.2 สถานะด้านจิตวิทยาเกี่ยวกับความคิดฆ่าตัวตาย

ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 19.0 ระบุว่าเคยคิดฆ่าตัวตาย ทั้งนี้ร้อยละ 11.0 ระบุว่าความคิดฆ่าตัวตายนั้นเกิดขึ้นไม่บ่อยนัก คือ เกิดขึ้นในบางครั้ง ส่วนสาเหตุที่คิดฆ่าตัวตายเป็นร้อยละ 23.5 เนื่องจาก จิตใจหดหู่ สับสน รองลงมาร้อยละ 18.5 เป็นสาเหตุอื่น ๆ เช่น ร้อยละ 14.8 คือ เรื่องครอบครัว ส่วนสาเหตุที่ระบุน้อยที่สุด คือ เรื่องการงาน และ การเรียน ซึ่งมีเพียงร้อยละ 2.5 เท่านั้น สาเหตุอื่น ๆ นั้นผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่าสาเหตุไม่ได้เกิดจากเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงอย่างเดียว เช่น เรื่อง ความรักและเรื่องการเงิน เรื่องครอบครัวและเรื่องความรัก ความคิดแบบเด็ก ๆ อารมณ์ประชดพ่อแม่ จิตใจหดหู่ สับสน และ เบื่อสังคมรอบด้าน หรือบางคนระบุว่าไม่มีปัญหาในทุก ๆ เรื่องประกอบกัน รายละเอียดอื่น ๆ แสดงไว้ในตารางที่ 4.6

ตาราง 4.6 จำนวนและร้อยละ ของการคิดฆ่าตัวตาย

ประเด็น		N=432	ร้อยละ
การเคยคิดฆ่าตัวตาย	เคย	82	18.98
	ไม่เคย	349	80.79
	ไม่ตอบหรือไม่ระบุ	1	0.23

3.3 ความบ่อยในการคิดฆ่าตัวตาย

ความบ่อยในการคิดฆ่าตัวตายในภาพรวมพบว่าส่วนใหญ่ไม่เคยคิดฆ่าตัวตาย ร้อยละ 78.70 รองลงมาบางครั้ง ร้อยละ 11.57 ครั้งเดียวร้อยละ 6.20 ส่วนสาเหตุที่คิดจะฆ่าตัวตายของผู้ที่ระบุว่าเคยคิดฆ่าตัวตายส่วนใหญ่มาจากจิตใจหดหู่สับสน ร้อยละ 23.5 รองลงมา ครอบครัว ร้อยละ 14.8 และ การเงินและความรัก ร้อยละ 12.3 เท่ากัน แสดงดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละความบ่อยในการคิดฆ่าตัวตายในภาพรวม

ประเด็น		N=432	ร้อยละ
ผู้เคยคิดฆ่าตัวตายระบุ ความบ่อยที่มีความคิดฆ่าตัวตาย	บ่อยมาก (5)	2	0.46
	บ่อย (4)	3	0.69
	บางครั้ง (3)	50	11.57
	ครั้งเดียว (2)	26	6.02
	ไม่เคยเลย (1)	340	78.70
	ไม่ตอบหรือไม่ระบุ	11	2.55
ผู้เคยคิดฆ่าตัวตายระบุ สาเหตุที่คิดจะฆ่าตัวตาย ของคน 82 คน	ความรัก	11	12.3
	การงาน	2	2.5
	การเงิน	10	12.3
	การเรียน	2	2.5
	ครอบครัว	12	14.8
	สุขภาพ	5	6.2
	จิตใจหดหู่ สับสน	19	23.5
	เบื่อสภาพสังคมรอบด้าน	6	7.4
อื่น ๆ เช่น เบื่อโลก	15	18.5	

เมื่อพิจารณาถึงความบ่อยในการคิดฆ่าตัวตายจำแนกตามประชากรพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเขตชั้นกลาง ระบุว่าเคยคิดฆ่าตัวตายมากกว่ากลุ่มอื่น โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.47 ส่วนเพศหญิงมีระบุว่าเคยคิดฆ่าตัวตายมากกว่าเพศชายโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.37 สำหรับอายุพบว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 61-70 ปี ระบุว่าเคยคิดฆ่าตัวตายมากกว่ากลุ่มอายุอื่น โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.44 สำหรับการศึกษพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกระบุว่าเคยคิดฆ่าตัวตายมากกว่ากลุ่มระดับการศึกษาอื่น โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.86 ส่วนรายได้ต่อเดือนกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 100,000 บาท เคยคิดฆ่าตัวตายมากกว่ากลุ่มอื่นมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.75 และอาชีพพบว่ากลุ่มที่มีอาชีพอื่น ๆ เช่น ไม่ได้ทำงานระบุว่าเคยคิดฆ่าตัวตายมากกว่ากลุ่มอื่นค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.78 แสดงดังตาราง 4.8

ตาราง 4.8 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ความบ่อยในการคิดฆ่าตัวตาย จำแนกตามลักษณะทางประชากร

ตัวแปร			ความคิดในการฆ่าตัวตาย					รวม	ค่าเฉลี่ย
			ไม่เคยเลย	ครั้งเดียว	บางครั้ง	มาก	บ่อยมาก		
กลุ่มเขตที่อยู่อาศัย	กรุงเทพมหานครชั้นใน	จำนวน	144	6	20	3	0	173	1.32
		ร้อยละ	83.2	3.5	11.6	1.7	.0	100.0	
	กรุงเทพมหานครชั้นกลาง	จำนวน	94	13	22	0	1	130	1.47
		ร้อยละ	72.3	10.0	16.9	.0	.8	100.0	
	กรุงเทพมหานครชั้นนอก	จำนวน	102	7	8	0	1	118	1.23
		ร้อยละ	86.4	5.9	6.8	.0	.8	100.0	
เพศ	ชาย	จำนวน	119	5	21	1	1	147	1.37
		ร้อยละ	81.0	3.4	14.3	.7	.7	100.0	
	หญิง	จำนวน	219	21	28	2	1	271	1.32
		ร้อยละ	80.8	7.7	10.3	.7	.4	100.0	
อายุ	15-20 ปี	จำนวน	18	2	2	0	0	22	1.27
		ร้อยละ	81.8	9.1	9.1	.0	.0	100.0	
	21-30 ปี	จำนวน	122	9	11	2	2	146	1.31
		ร้อยละ	83.6	6.2	7.5	1.4	1.4	100.0	
	31-40 ปี	จำนวน	98	5	19	1	0	123	1.37
		ร้อยละ	79.7	4.1	15.4	.8	.0	100.0	
	41-60 ปี	จำนวน	83	8	13	0	0	104	1.33
		ร้อยละ	79.8	7.7	12.5	.0	.0	100.0	
	61-70 ปี	จำนวน	13	2	3	0	0	18	1.44
		ร้อยละ	72.2	11.1	16.7	.0	.0	100.0	
	71 ปีขึ้นไป	จำนวน	6	0	1	0	0	7	1.29
		ร้อยละ	85.7	.0	14.3	.0	.0	100.0	

ตาราง 4.8 (ต่อ)

ตัวแปร			ความถี่ในการฆ่าตัวตาย					รวม	ค่าเฉลี่ย
			ไม่เคยเลย	ครั้งเดียว	บางครั้ง	มาก	บ่อยมาก		
การศึกษา	ประถมศึกษา	จำนวน	12	1	5	0	0	18	1.61
		ร้อยละ	66.7	5.6	27.8	.0	.0	100.0	
	มัธยมศึกษาตอนต้น	จำนวน	21	1	8	0	0	30	1.57
		ร้อยละ	70.0	3.3	26.7	.0	.0	100.0	
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	จำนวน	42	2	1	1	0	46	1.15
		ร้อยละ	91.3	4.3	2.2	2.2	.0	100.0	
	ระดับอาชีวศึกษา/อนุปริญญา	จำนวน	36	4	2	0	1	43	1.28
		ร้อยละ	83.7	9.3	4.7	.0	2.3	100.0	
	ปริญญาตรี	จำนวน	181	12	22	2	1	218	1.30
		ร้อยละ	83.0	5.5	10.1	.9	.5	100.0	
	สูงกว่าปริญญาตรี	จำนวน	43	4	8	0	0	55	1.36
		ร้อยละ	78.2	7.3	14.5	.0	.0	100.0	
	ปริญญาเอก	จำนวน	3	2	2	0	0	7	1.86
		ร้อยละ	42.9	28.6	28.6	.0	.0	100.0	
รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 15,000 บาท	จำนวน	113	7	13	2	0	135	1.29
		ร้อยละ	83.7	5.2	9.6	1.5	.0	100.0	
	15,000-20,000 บาท	จำนวน	80	7	13	0	1	101	1.37
		ร้อยละ	79.2	6.9	12.9	.0	1.0	100.0	
	20,001-30,000 บาท	จำนวน	78	8	13	0	1	100	1.38
		ร้อยละ	78.0	8.0	13.0	.0	1.0	100.0	
	30,001-50,000 บาท	จำนวน	46	3	4	1	0	54	1.26
		ร้อยละ	85.2	5.6	7.4	1.9	.0	100.0	
	50,001-100,000 บาท	จำนวน	15	1	2	0	0	18	1.28
		ร้อยละ	83.3	5.6	11.1	.0	.0	100.0	
มากกว่า 100,000 บาท	จำนวน	5	0	3	0	0	8	1.75	
	ร้อยละ	62.5	.0	37.5	.0	.0	100.0		
อาชีพ	เจ้าของกิจการ	จำนวน	12	2	2	0	0	16	1.38
		ร้อยละ	75.0	12.5	12.5	.0	.0	100.0	
	ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	จำนวน	73	7	9	0	0	89	1.28
		ร้อยละ	82.0	7.9	10.1	.0	.0	100.0	
	ทหาร/ตำรวจ	จำนวน	25	0	1	1	0	27	1.19
		ร้อยละ	92.6	.0	3.7	3.7	.0	100.0	
	ผู้เกษียณอายุราชการ	จำนวน	14	2	2	0	0	18	1.33
		ร้อยละ	77.8	11.1	11.1	.0	.0	100.0	

ตาราง 4.8 (ต่อ)

ตัวแปร		ความถี่ในการมาตัวคย					รวม	ค่าเฉลี่ย
		ไม่เคยเลย	ครั้งเดียว	บางครั้ง	มาก	บ่อยมาก		
รับจ้าง/ใช้ แรงงาน	จำนวน	26	0	6	1	2	35	1.66
	ร้อยละ	74.3	.0	17.1	2.9	5.7	100.0	
แม่ค้า/พ่อค้า ทั่วไป	จำนวน	12	2	4	0	0	18	1.56
	ร้อยละ	66.7	11.1	22.2	.0	.0	100.0	
พนักงาน บริษัทเอกชน	จำนวน	113	7	16	0	0	136	1.29
	ร้อยละ	83.1	5.1	11.8	.0	.0	100.0	
นักธุรกิจ ผู้ ลงทุน	จำนวน	2	0	0	0	0	2	1.00
	ร้อยละ	100.0	.0	.0	.0	.0	100.0	
นิสิต/ นักศึกษา	จำนวน	26	2	3	0	0	31	1.26
	ร้อยละ	83.9	6.5	9.7	.0	.0	100.0	
แม่บ้าน	จำนวน	9	1	2	0	0	12	1.42
	ร้อยละ	75.0	8.3	16.7	.0	.0	100.0	
อาชีพอิสระ	จำนวน	20	1	2	0	0	23	1.22
	ร้อยละ	87.0	4.3	8.7	.0	.0	100.0	
อื่น ๆ เช่น ไม่ได้ทำงาน	จำนวน	5	2	1	1	0	9	1.78
	ร้อยละ	55.6	22.2	11.1	11.1	.0	100.0	

4.1.2 สภาวะอโนมี

งานวิจัยนี้ได้สำรวจสภาวะอโนมีจากการรับรู้หรือประเมินตนเองของผู้ตอบแบบสอบถามชาวกรุงเทพมหานครจำนวน 432 คน โดยแบ่งกลุ่มคำถามเป็นการรับรู้สภาวะอโนมีในบริบทตนเอง ครอบครัวและสังคมส่วนหนึ่ง และการรับรู้สภาวะอโนมีในบริบทสถานที่ทำงานและสถานศึกษาอีกส่วนหนึ่ง

1. สภาวะอโนมีในประเด็นการรับรู้ตนเองและสังคมรอบตัว

กลุ่มตัวอย่างชาวกรุงเทพมหานครรับรู้สภาวะอโนมีในบริบทตนเอง ครอบครัวและสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำกว่าปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.60) ซึ่งหมายถึงมีสภาวะอโนมีโดยภาพรวมของคนกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ประเด็นที่สะท้อนถึงการรับรู้สภาวะอโนมีมากกว่าด้านอื่น ๆ คือ ความรู้สึกว่าสภาพสังคมในปัจจุบันต่างคนต่างอยู่ คิดแต่การทำมาหากินแข่งขันเอาชนะกัน โดยอยู่ในค่าเฉลี่ยสูงกว่าปานกลางเล็กน้อย (ค่าเฉลี่ย 3.28) รองลงมา คือ ประเด็นสังคมที่ท่านอยู่มีอันตรายรอบตัวอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน (3.12) และสังคมที่อยู่ขาดศีลธรรม มีการโกงกินเป็นเรื่องปกติ และคิดว่าคนส่วนใหญ่ในสังคมเห็นแก่ตัว ขาดความเอื้อเฟื้อ

ขาดการช่วยเหลือผู้อื่นอยู่ในระดับปานกลางใกล้เคียงกัน (3.10) ส่วนประเด็นที่มีการรับรู้ในทิศทางสถานะ อโนมีน้อยที่สุด คือ ความรู้สึกว่าคุณอยู่อย่างไรความหมายซึ่งอยู่ในระดับน้อยมาก (1.87) แสดงดังตารางที่ 4.9 และภาพที่ 4.3

ตาราง 4.9 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยในประเด็นความรู้สึกเกี่ยวกับการรับรู้ตนเองและสังคมรอบตัว

เรื่อง		ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ก้ำกึ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	Mean
ท่านรู้สึกว่าตนเอง อยู่อย่างไร ความหมาย	จำนวน	153	204	47	17	6	1.87
	ร้อยละ	35.8	47.8	11.0	4.0	1.4	
การใช้ชีวิตในสังคม ปัจจุบันรู้สึกว่าไม่มี ความมั่นคง	จำนวน	99	160	113	47	9	2.32
	ร้อยละ	23.1	37.4	26.4	11.0	2.1	
การใช้ชีวิตในสังคม ปัจจุบันรู้สึกว่าไม่มี ความปลอดภัย	จำนวน	84	139	131	67	10	2.49
	ร้อยละ	19.5	32.3	30.4	15.5	2.3	
การใช้ชีวิตในสังคม ปัจจุบันรู้สึกว่าไม่ น่าอยู่	จำนวน	91	190	117	22	6	2.30
	ร้อยละ	21.3	44.5	27.4	5.2	1.4	
การใช้ชีวิตในสังคม ปัจจุบันรู้สึกว่าไม่มี อนาคต	จำนวน	123	202	76	16	6	2.01
	ร้อยละ	29.1	47.8	18.0	3.8	1.4	
คนในสังคมนรอบ ข้างไม่น่าเชื่อถือ ไว้วางใจไม่ได้	จำนวน	34	105	208	73	10	2.81
	ร้อยละ	7.9	24.4	48.4	17.0	2.3	
สังคมที่อยู่อาศัย ปัจจุบันไร้กฎเกณฑ์ ไว้บรรทัดฐาน ไม่มี มาตรฐานทางสังคม	จำนวน	37	100	159	107	27	2.97
	ร้อยละ	8.6	23.3	37.0	24.9	6.3	

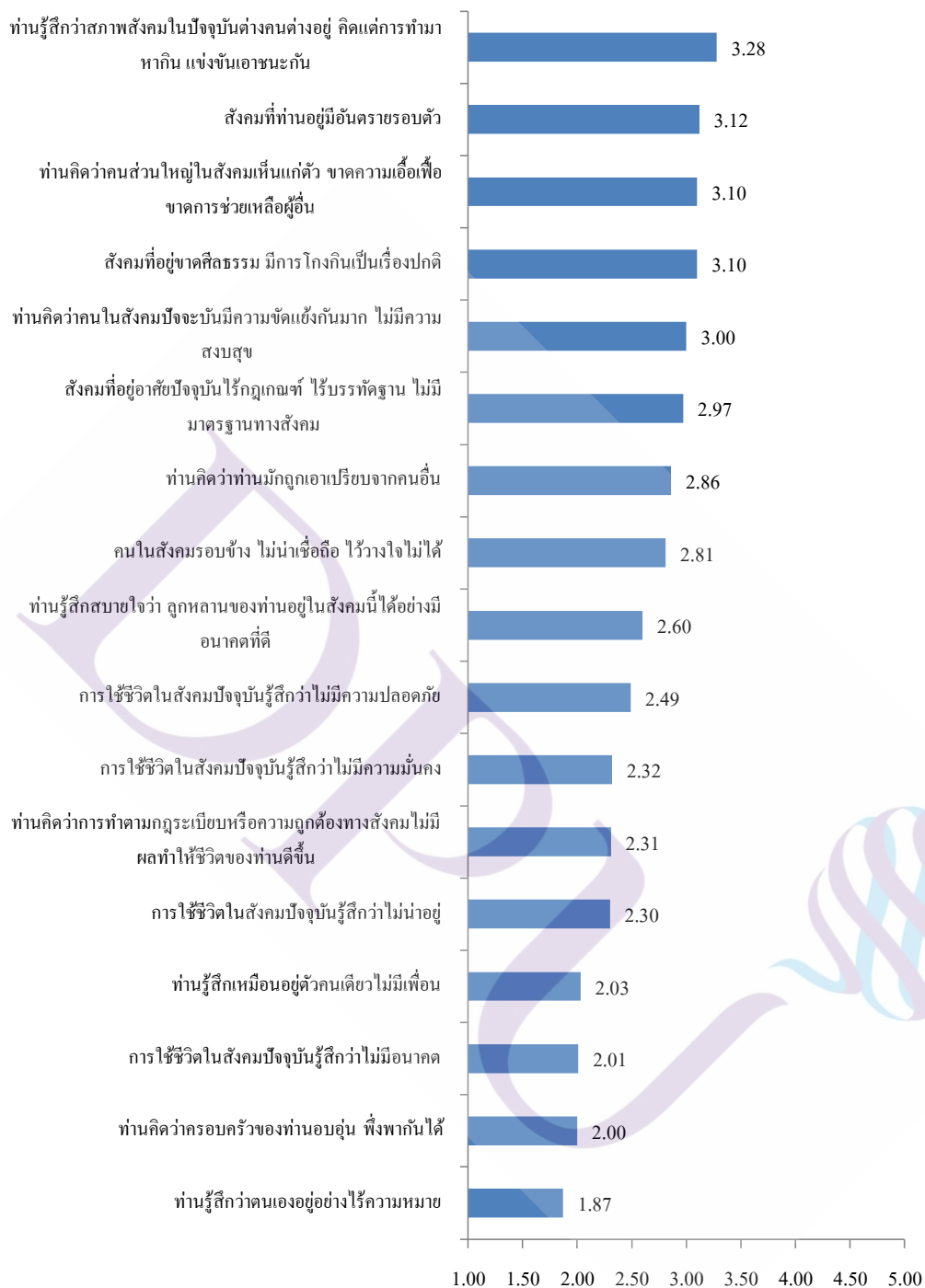
ตาราง 4.9 (ต่อ)

เรื่อง		ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ก้ำกึ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	Mean
สังคมที่อยู่ขาด ศีลธรรม มีการ โกง กินเป็นเรื่องปกติ	จำนวน	41	87	137	139	27	3.10
	ร้อยละ	9.5	20.1	31.7	32.2	6.3	
สังคมที่ท่านอยู่มี อันตรายรอบตัว	จำนวน	35	84	140	142	31	3.12
	ร้อยละ	8.1	19.4	32.4	32.9	7.2	
ท่านคิดว่าท่านมัก ถูกเอาเปรียบจากคน อื่น	จำนวน	33	110	189	81	18	2.86
	ร้อยละ	7.7	25.5	43.9	18.8	4.2	
ท่านคิดว่าคนส่วนใหญ่ในสังคมเห็น แก่ตัว ขาดความ เอื้อเฟื้อ ขาดการ ช่วยเหลือผู้อื่น	จำนวน	27	81	177	114	33	3.10
	ร้อยละ	6.3	18.8	41.0	26.4	7.6	
ท่านรู้สึกว่าคุณภาพ สังคมในปัจจุบัน ต่างคนต่างอยู่ คิด แต่การทำมาหากิน แข่งขันเอาชนะกัน	จำนวน	20	67	158	146	40	3.28
	ร้อยละ	4.6	15.5	36.7	33.9	9.3	
ท่านรู้สึกเหมือนอยู่ ตัวคนเดียวไม่มี เพื่อน	จำนวน	121	210	67	24	7	2.03
	ร้อยละ	28.2	49.0	15.6	5.6	1.6	
ท่านคิดว่าการทำ ตามกฎระเบียบหรือ ความถูกต้องทาง สังคมไม่มีผลทำให้ ชีวิตของท่านดีขึ้น	จำนวน	89	178	114	39	10	2.31
	ร้อยละ	20.7	41.4	26.5	9.1	2.3	

ตาราง 4.9 (ต่อ)

เรื่อง		ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ก้ำกึ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	Mean
ท่านคิดว่าคนใน สังคมปัจจุบันมี ความขัดแย้งกันมาก ไม่มีความสุข	จำนวน	31	91	180	104	24	3.00
	ร้อยละ	7.2	21.2	41.9	24.2	5.6	
ท่านคิดว่าครอบครัว ของท่านอบอุ่น พึงพอกันได้*	จำนวน	14	23	53	196	142	2.00
	ร้อยละ	3.3	5.4	12.4	45.8	33.2	
ท่านรู้สึกสบายใจว่า ลูกหลานของท่าน อยู่ในสังคมนี้ได้ อย่างมีอนาคตที่ดี*	จำนวน	19	40	166	158	47	2.60
	ร้อยละ	4.4	9.3	38.6	36.7	10.9	
ค่าเฉลี่ยในภาพรวม							2.60

*คะแนนข้อคำถามนี้คำนวณค่าน้ำหนักในทางกลับกันกับข้ออื่น (เห็นด้วยอย่างยิ่ง = 1 แทนที่จะเป็น 5 ซึ่งหมายถึงมีการรับรู้ในทิศทางอะโนมีต่ำมาก)

ภาพที่ 4.3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้สึกเกี่ยวกับการรับรู้ตนเองและสังคมรอบตัว

2. สภาวะอโนมีในบริบทสถานที่ทำงานและสถานที่ศึกษา

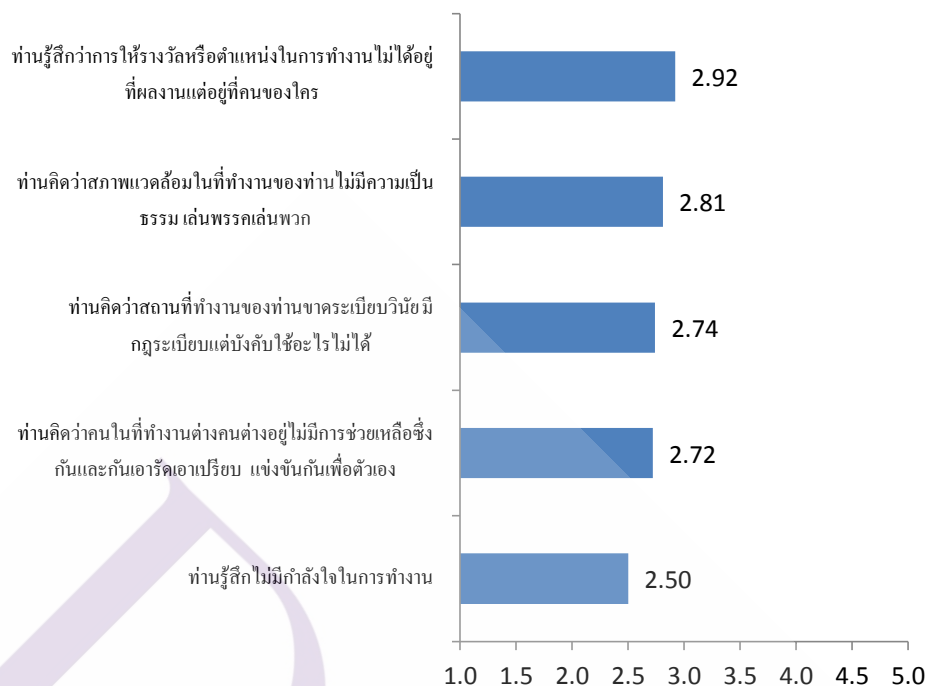
ชาวกรุงเทพมหานครรับรู้สภาวะอโนมีในบริบทสถานที่ทำงานและสถานที่ศึกษาเล่าเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยกว่าปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.79) ซึ่งหมายถึงมีสภาวะอโนมีค่อนข้างน้อย โดยประเด็นการรับรู้สภาวะอโนมีมากที่สุดอยู่ในระดับสูงกว่าปานกลางเล็กน้อย คือ รู้สึกว่าการเรียนในปัจจุบันมุ่งได้ปริญญามากกว่าได้ความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.32) รองลงมาสังคมนี้หาความสุขจิตยุติธรรมยากขึ้น แม้แต่ในสถาบันการศึกษา (3.28) และในประเด็นความรู้สึกว่าการให้รางวัลหรือตำแหน่งในการทำงานไม่ได้อยู่ที่ผลงานแต่อยู่ที่คนของใคร (2.92) ส่วนประเด็นที่มีการรับรู้ต่ำที่สุดคือ คิดว่าการเรียนของตนเองไร้ประโยชน์ในอนาคตความเห็น โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับไม่เห็นด้วย (ค่าเฉลี่ย 2.0) หรือไม่มีปัญหาการรับรู้ที่เป็นอโนมี แสดงดังตารางที่ 4.14 และภาพที่ 4.4-4.6

ตาราง 4.10 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยในประเด็นสภาวะอโนมีในบริบทสถานที่ทำงานและสถานที่ศึกษาเล่าเรียน

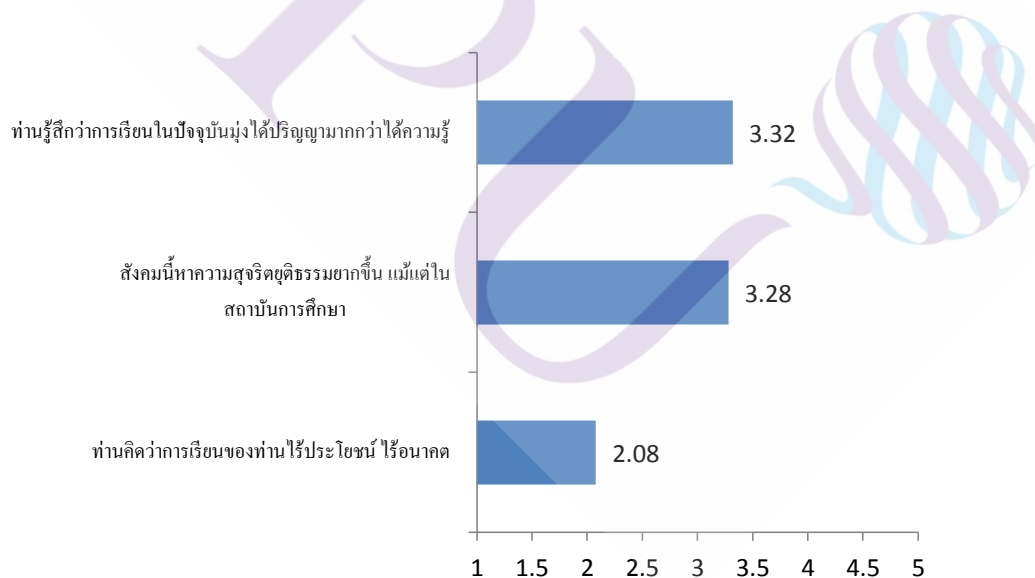
ประเด็น		ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	ก้ำกึ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	Mean
ท่านคิดว่าคนในที่ทำงาน ต่างคนต่างอยู่ไม่มีการ ช่วยเหลือซึ่งกันและ กันเอารัดเอาเปรียบ แข่งขันกันเพื่อตัวเอง	จำนวน	40	144	162	68	17	2.72
	ร้อยละ	9.3	33.4	37.6	15.8	3.9	
ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อม ในที่ทำงานของท่านไม่มี ความเป็นธรรม เล่น พรรคเล่นพวก	จำนวน	34	129	172	76	19	2.81
	ร้อยละ	7.9	30.0	40.0	17.7	4.4	
ท่านคิดว่าสถานที่ทำงาน ของท่านขาดระเบียบ วินัย มีกฎระเบียบแต่ บังคับใช้อะไรไม่ได้	จำนวน	38	150	151	71	21	2.74
	ร้อยละ	8.8	34.8	35.0	16.5	4.9	

ตาราง 4.10 (ต่อ)

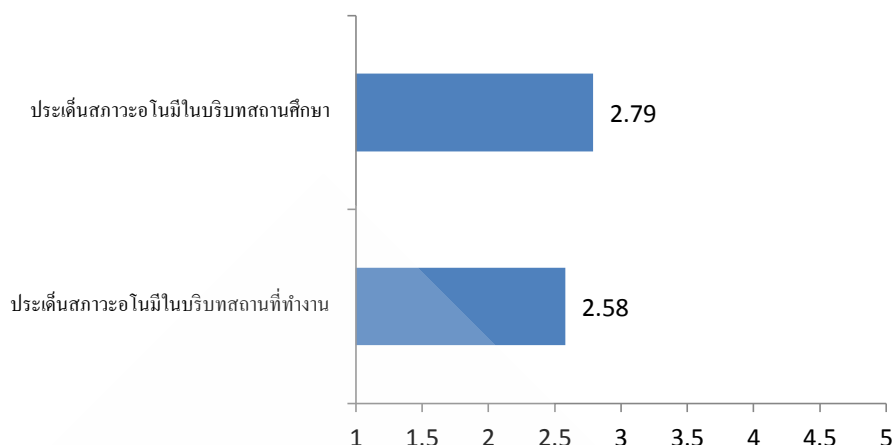
ประเด็น		ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	ก้ำกึ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	Mean
ท่านรู้สึกไม่มีกำลังใจใน การทำงาน	จำนวน	59	175	126	56	11	2.50
	ร้อยละ	13.8	41.0	29.5	13.1	2.6	
ท่านรู้สึกว่าการให้รางวัล หรือตำแหน่งในการ ทำงาน ไม่ได้อยู่ที่ผลงาน แต่อยู่ที่คนของใคร	จำนวน	39	121	137	102	31	2.92
	ร้อยละ	9.1	28.1	31.9	23.7	7.2	
รวม	จำนวน	54	159	149	56	14	2.58
	ร้อยละ	12.5	36.8	34.5	13.0	3.2	
ท่านรู้สึกว่าการเรียนใน ปัจจุบันมุ่งได้ปริญญา มากกว่าได้ความรู้	จำนวน	26	85	100	163	55	3.32
	ร้อยละ	6.1	19.8	23.3	38.0	12.8	
สังคมนี้หาความสุจริต ยุติธรรมยากขึ้น แม้แต่ ในสถาบันการศึกษา	จำนวน	18	87	121	169	37	3.28
	ร้อยละ	4.2	20.1	28.0	39.1	8.6	
ท่านคิดว่าการเรียนของ ท่านไร้ประโยชน์ ไร้อ อนาคต	จำนวน	115	197	93	19	6	2.08
	ร้อยละ	26.7	45.8	21.6	4.4	1.4	
รวม	จำนวน	41	87	210	79	15	2.86
	ร้อยละ	9.5	20.1	48.6	18.3	3.5	
ค่าเฉลี่ยรวม							2.79

ภาพที่ 4.4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้สึกเกี่ยวกับการรับรู้สภาวะอโนมิในบริบทสถานที่ทำงาน

ภาพที่ 4.5 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้สึกเกี่ยวกับการรับรู้สภาวะอโนมิในบริบทสถานที่ศึกษาเล่าเรียน

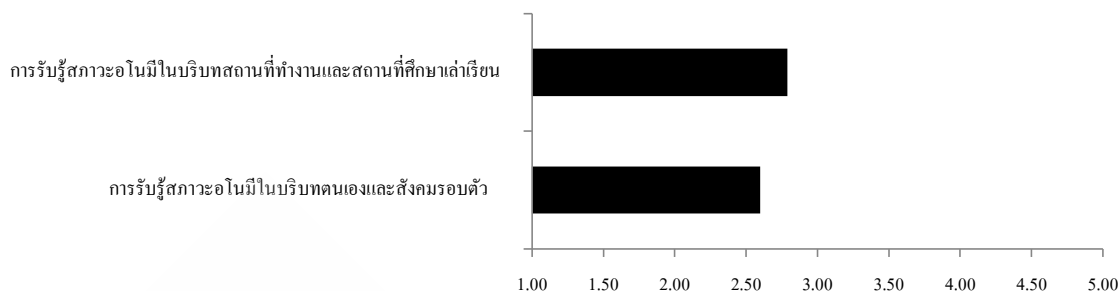
ภาพที่ 4.6 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้สึกเกี่ยวกับการรับรู้สภาวะอนิมีในบริบทสถานที่ทำงาน และสถานที่ศึกษาเล่าเรียน ในภาพรวม

3. สภาวะอนิมีโดยรวม

ชาวกรุงเทพมหานครรับรู้สภาวะอนิมีโดยรวมทุกบริบทอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.68) โดยการรับรู้สภาวะอนิมีในบริบทสถานที่ทำงานและสถานที่ศึกษาเล่าเรียนอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.79) การรับรู้สภาวะอนิมีในบริบทตนเองและสังคมรอบตัวเล็กน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.60) ดังตารางที่ 4.11 และภาพที่ 4.7

ตาราง 4.11 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยในประเด็นสภาวะอนิมีในทุกบริบท

ประเด็น		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	กำกวม	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	Mean	ความหมาย
การรับรู้สภาวะอนิมีในบริบทตนเองและสังคมรอบตัว	จำนวน	34	176	164	29	4	2.60	ปานกลาง
	ร้อยละ	7.9	40.7	38.0	6.7	0.9		
การรับรู้สภาวะอนิมีในบริบทสถานที่ทำงานและสถานที่ศึกษาเล่าเรียน	จำนวน	33	131	186	69	12	2.79	ปานกลาง
	ร้อยละ	7.6	30.3	43.1	16.0	2.8		
ภาพรวม	จำนวน	31	155	171	38	6	2.68	ปานกลาง
	ร้อยละ	7.2	35.9	39.6	8.8	1.4		

ภาพที่ 4.7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประเด็นสภาวะอนโม่ในทุกบริบท

4. การวิเคราะห์องค์ประกอบการรับรู้สภาวะ “อนโม่” ผู้วิจัยได้นำคำตอบเกี่ยวกับ Anomie ทุกข้อคำถามมาทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เพื่อจัดกลุ่มการรับรู้สภาวะ “อนโม่” จากคำถามทั้งหมดว่าสามารถจัดเป็นองค์ประกอบได้กี่องค์ประกอบจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อสำรวจหาองค์ประกอบของตัวแปร “อนโม่” จากการวิเคราะห์ครั้งนี้ (exploratory factor analysis) ได้เลือกใช้การสกัดองค์ประกอบด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (principle component analysis) ร่วมกับการหมุนแกนแบบตั้งฉาก (orthogonal rotation) ด้วยวิธี แวริแมกซ์ (Varimax rotation) เพื่อให้องค์ประกอบที่เป็นอิสระต่อกัน โดยตั้งเกณฑ์การพิจารณาองค์ประกอบไว้ 3 ข้อ ดังนี้

1. องค์ประกอบ ต้องมีค่าไอเกน (Eigen value) ตั้งแต่ 1.00 ขึ้นไป
2. ตัวแปรแต่ละตัวในองค์ประกอบนั้น ๆ ต้องมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factorloading) คิดตามค่าสัมบูรณ์ (absolute value) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป
3. มีตัวแปรในองค์ประกอบตั้งแต่ 3 ตัวแปร ขึ้นไป

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ค่าน้ำหนักของข้อคำถามต่าง ๆ เกี่ยวกับสภาวะอนโม่ 23 ข้อคำถามที่มีน้ำหนักสูงต่ำอยู่ในองค์ประกอบต่าง ๆ 4 องค์ประกอบ ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของแบบสอบถาม องค์ประกอบการรับรู้สภาวะ “อโนมี”

คำถาม	องค์ประกอบ			
	1	2	3	4
ท่านคิดว่าสังคมที่ท่านอยู่มีอันตรายรอบตัว	.779	.136	.101	.262
ท่านคิดว่าคนส่วนใหญ่ในสังคม เห็นแก่ตัวขาดความเอื้อเฟื้อ ขาดการช่วยเหลือผู้อื่น	.766	.248	.177	.028
ท่านคิดว่าคนในสังคมปัจจุบันมีความขัดแย้งกันมาก ไม่มีความสุข	.733	.228	.167	.067
ท่านคิดว่าสังคมที่ท่านอาศัยอยู่ในปัจจุบันไร้กฎเกณฑ์ ไร้บรรทัดฐาน ไม่มีมาตรฐานทางสังคม ไม่มีการยอมรับกฎกติกา คนทำดีกลับไม่ได้ดี แต่คนทำชั่วกลับได้ดี	.719	.178	.076	.291
ท่านรู้สึกว่าสภาพสังคมในปัจจุบันต่างคนต่างอยู่ คิดแต่การทำมาหากิน แข่งขันเอาชนะกัน ไม่มีความเห็นอกเห็นใจ	.704	.225	.142	.008
ท่านคิดว่าท่านมักถูกเอาเปรียบจากคนอื่น	.687	.280	.271	.114
ท่านคิดว่าสังคมที่ท่านอยู่ขาดศีลธรรม มีการโกงกินเป็นเรื่องปกติ	.600	.099	-.001	.150
ท่านคิดว่าคนในสังคมรอบข้าง มีความไม่น่าเชื่อถือ ไร้วางใจไม่ได้	.547	.302	.153	.342
ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมในที่ทำงานของท่านไม่มีความเป็นธรรมชาติ เล่นพรรคเล่นพวก	.135	.806	.162	.010
ท่านคิดว่าสถานที่ทำงานของท่านขาดระเบียบวินัย มีกฎระเบียบแต่บังคับอะไรไม่ได้	.196	.725	.228	.108
ท่านรู้สึกว่าทำให้รางวัล หรือตำแหน่งในการทำงานไม่ได้อยู่ที่ผลงาน แต่อยู่ที่เป็นคนของใคร	.304	.724	.078	.180
ท่านคิดว่าคนในที่ทำงานของท่านต่างคนต่างอยู่ ไม่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเอาแต่เอาเปรียบ แข่งขันกันเพื่อตัวเอง	.144	.691	.294	.047
ท่านรู้สึกว่าการศึกษาปัจจุบันมุ่งได้ปริญญามากกว่าได้ความรู้	.274	.601	-.105	.180
สังคมนี้หาความสุขจิตธรรมยากขึ้น แม้แต่ในสถาบันการศึกษา	.462	.599	.042	.106
ท่านรู้สึกไม่มีกำลังใจในการทำงาน	.203	.586	.383	.219
ท่านรู้สึกว่าตนเองอยู่อย่างไรความหมาย	.063	.075	.757	.282
ท่านรู้สึกเหมือนอยู่ตัวคนเดียว ไม่มีเพื่อน	.315	.215	.684	-.004
การใช้ชีวิตของท่านในสังคมปัจจุบันรู้สึกว่าไม่มีอนาคต	.150	.191	.640	.506
ท่านคิดว่าชีวิตการเรียนของท่านไร้ประโยชน์ ไร้อนาคต	.118	.424	.544	.093

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

คำถาม	องค์ประกอบ			
	1	2	3	4
ท่านคิดว่าการทำตามกฎระเบียบหรือความถูกต้องทางสังคมไม่มีผลทำให้ชีวิตของท่านดีขึ้น มีแต่แย่ง	.468	.170	.532	-.086
การใช้ชีวิตของท่านในสังคมปัจจุบันรู้สึกว่าคุณไม่มีความปลอดภัย	.348	.163	.249	.722
การใช้ชีวิตของท่านในสังคมปัจจุบันรู้สึกว่าคุณไม่มีความมั่นคง	.212	.135	.480	.682
การใช้ชีวิตของท่านในสังคมปัจจุบันรู้สึกว่าไม่น่าอยู่	.101	.132	-.004	.670

ทั้งนี้ เมื่อแยกตามองค์ประกอบ มีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วย 8 ตัวแปร หรือข้อคำถามในประเด็นต่าง ๆ โดยมีรายละเอียดค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .547 - .799 มีค่าไอเกน เท่ากับ 4.922 องค์ประกอบที่ 1 มีข้อประเด็นคำถามที่เรียกว่าการรับรู้ความรู้สึกตนเองและสังคมนรอบตัว ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.13 ดังนี้

ตารางที่ 4.13 องค์ประกอบที่ 1 การรับรู้ความรู้สึกตนเองและสังคมนรอบตัว

คุณลักษณะ/สมรรถนะย่อย	น้ำหนัก องค์ประกอบ
ท่านคิดว่าสังคมที่ท่านอยู่มีอันตรายรอบตัว	.779
ท่านคิดว่าคนส่วนใหญ่ในสังคม เห็นแก่ตัวขาดความเอื้อเฟื้อ ขาดการช่วยเหลือผู้อื่น	.766
ท่านคิดว่าคนในสังคมปัจจุบันมีความขัดแย้งกันมากไม่มีความสุข	.733
ท่านคิดว่าสังคมที่ท่านอาศัยอยู่ในปัจจุบันไร้กฎเกณฑ์ ไร้บรรทัดฐาน ไม่มีมาตรฐานทางสังคม ไม่มีการยอมรับกฎกติกา คนทำผิดกลับไม่ได้ดีแต่คนทำชั่วกลับได้ดี	.719

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

คุณลักษณะ/สมรรถนะย่อย	น้ำหนัก องค์ประกอบ
ท่านรู้สึกว่าคุณภาพสังคมในปัจจุบันต่างคนต่างอยู่ คิดแต่การทำมาหากิน แข่งขันเอาชนะกัน ไม่มีความเห็นอกเห็นใจ	.704
ท่านคิดว่าท่านมักถูกเอาเปรียบจากคนอื่น	.687
ท่านคิดว่าสังคมที่ท่านอยู่ขาดศีลธรรม มีการโกงกินเป็นเรื่องปกติ	.600
ท่านคิดว่าคนในสังคมรอบข้าง มีความไม่น่าเชื่อถือ ไร้ความไว้วางใจไม่ได้	.547
ค่าไอเกน เท่ากับ 4.922 ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 19.678	

องค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วย 7 ตัวแปร หรือข้อคำถามในประเด็นต่าง ๆ โดยมี
รายละเอียดค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .586 - .806 มีค่าไอเกน เท่ากับ 4.002 องค์ประกอบที่
2 มีข้อประเด็นคำถามที่เรียกได้ว่า ความรู้สึกเกี่ยวกับสภาวะการทำงานและสภาวะการเรียนใน
ประเด็นต่าง ๆ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.14 ดังนี้

ตารางที่ 4.14 องค์ประกอบที่ 2 ความรู้สึกเกี่ยวกับสภาวะการทำงานและสภาวะการเรียน

คุณลักษณะ/สมรรถนะย่อย	น้ำหนัก องค์ประกอบ
ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมในที่ทำงานของท่านไม่มีความเป็นธรรม เล่นพรรคเล่นพวก	.806
ท่านคิดว่าสถานที่ทำงานของท่านขาดระเบียบวินัย มีกฎระเบียบแต่บังคับอะไรไม่ได้	.725
ท่านรู้สึกว่าการให้รางวัล หรือตำแหน่งในการทำงานไม่ได้อยู่ที่ผลงาน แต่อยู่ที่เป็นคน ของใคร	.724
ท่านคิดว่าคนในที่ทำงานของท่านต่างคนต่างอยู่ไม่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเอา รอดเอาเปรียบ แข่งขันกันเพื่อตัวเอง	.691
ท่านรู้สึกว่าการเรียนปัจจุบันมุ่งได้ปริญญามากกว่าได้ความรู้	.601
สังคมนี้หาความสุขจิตธรรมยากขึ้น แม้แต่ในสถาบันการศึกษา	.599
ท่านรู้สึกไม่มีกำลังใจในการทำงาน	.586
ค่าไอเกน เท่ากับ 4.002 ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 16.007	

องค์ประกอบที่ 3 ประกอบด้วย 5 ตัวแปรหรือข้อคำถามในประเด็นต่าง ๆ โดยมีรายละเอียดค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .532 - .757 มีค่าไอเกน เท่ากับ 2.922 องค์ประกอบที่ 3 มีข้อประเด็นคำถามที่เรียกได้ว่าการรู้สึกไร้คุณค่าในตัวเองดังรายละเอียดในตารางที่ 4.15 ดังนี้

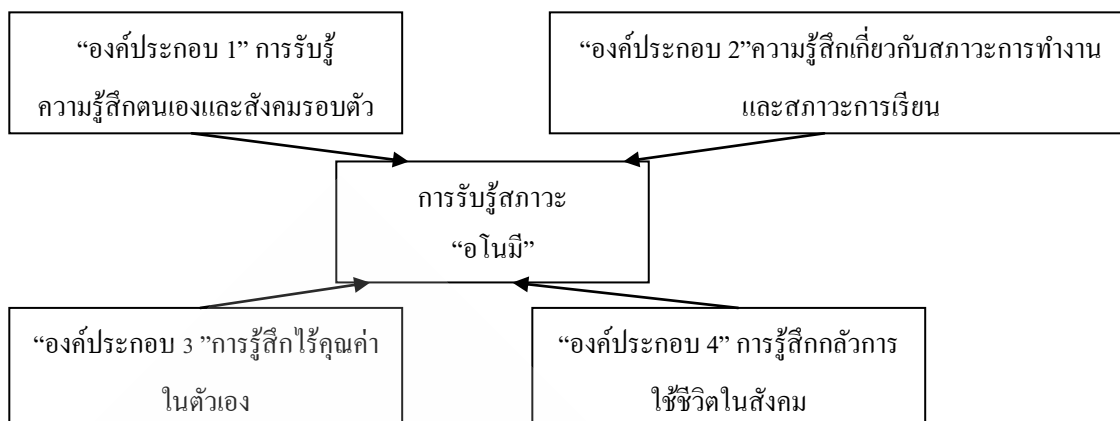
ตารางที่ 4.15 องค์ประกอบที่ 3 การรู้สึกไร้คุณค่าในตัวเอง

คุณลักษณะ/สมรรถนะย่อย	น้ำหนัก องค์ประกอบ
ท่านรู้สึกว่าตนเองอยู่อย่างไรความหมาย	.757
ท่านรู้สึกเหมือนอยู่ตัวคนเดียวไม่มีเพื่อน	.684
การใช้ชีวิตของท่านในสังคมปัจจุบันรู้สึกว่าไม่มีอนาคต	.640
ท่านคิดว่าชีวิตการเรียนของท่านไร้ประโยชน์ ไร้อนาคต	.544
ท่านคิดว่าการทำตามกฎระเบียบหรือความถูกต้องทางสังคมไม่มีผลทำให้ชีวิตของท่านดีขึ้น มีแต่แย่ลง	.532
ค่าไอเกน เท่ากับ 2.922 ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 11.688	

องค์ประกอบที่ 4 ประกอบด้วย 3 ตัวแปร หรือข้อคำถามในประเด็นต่าง ๆ โดยมีรายละเอียดค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .670 - .722 มีค่าไอเกน เท่ากับ 2.272 องค์ประกอบที่ 4 มีข้อประเด็นคำถามที่เรียกได้ว่า การรู้สึกกลัวการใช้ชีวิตในสังคม ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.16 ดังนี้

ตารางที่ 4.16 องค์ประกอบที่ 4 การรู้สึกกลัวการใช้ชีวิตในสังคม

คุณลักษณะ/สมรรถนะย่อย	น้ำหนัก องค์ประกอบ
การใช้ชีวิตของท่านในสังคมปัจจุบันรู้สึกว่าไม่มีความปลอดภัย	.722
การใช้ชีวิตของท่านในสังคมปัจจุบันรู้สึกว่าไม่มีความมั่นคง	.682
การใช้ชีวิตของท่านในสังคมปัจจุบันรู้สึกว่าไม่น่าอยู่	.670
ค่าไอเกน เท่ากับ 2.272 ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 9.090	

ภาพที่ 4.8 องค์ประกอบ 4 ด้านของการรับรู้สถานะ “อโนมี”

เมื่อทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของสถานะอโนมีแต่ละองค์ประกอบซึ่งแต่ละด้านพบว่า องค์ประกอบที่ 1 การรับรู้ความรู้สึกตนเองและสังคมรอบตัวมีค่าเฉลี่ยสถานะอโนมีมากกว่าด้านอื่น ๆ โดยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.03) รองลงมาองค์ประกอบ 2 ความรู้สึกเกี่ยวกับสถานะการทำงานและสถานะการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.89) ส่วนองค์ประกอบ 4 การรู้สึกดีว่าการใช้ชีวิตในสังคม อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.32) และองค์ประกอบที่ 3 ของสถานะอโนมี ด้านการรู้สึกไว้คุณค่าในตัวเองมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.05) ดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบการรับรู้สถานะอโนมี

องค์ประกอบ		ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	กำกวม	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	Mean
“องค์ประกอบ 1” การ รับรู้ความรู้สึกตนเองและ สังคมรอบตัว	จำนวน	30	77	185	120	20	3.03
	ร้อยละ	6.9	17.8	42.8	27.7	4.6	
“องค์ประกอบ 2” ความรู้สึกเกี่ยวกับสถานะ การทำงานและสถานะ การเรียนรู้	จำนวน	25	131	171	86	19	2.89
	ร้อยละ	5.8	30.3	39.7	19.9	4.4	

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

องค์ประกอบ		ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	ก้ำกึ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	Mean
“องค์ประกอบ 3” การรู้สึกไร้คุณค่าใน ตัวเอง	จำนวน	177	188	51	13	3	2.05
	ร้อยละ	41.0	43.5	11.8	3.0	.7	
“องค์ประกอบ 4” การรู้สึกกลัวการใช้ ชีวิตในสังคม	จำนวน	94	162	139	29	8	2.32
	ร้อยละ	21.8	37.5	32.2	6.7	1.9	

4.1.3 การเปิดรับสื่อและข่าวสาร

1. การติดตามข่าวสารจากสื่อทั่วไป

จากการสอบถามในประเด็นการติดตามข่าวสารจากสื่อทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นชาวกรุงเทพมหานคร พบว่าโดยรวมการติดตามข่าวสารทั่วไปจากทั้งสื่อใหม่ สื่อดั้งเดิม และสื่ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.06) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของการใช้สื่อจากมากไปหาน้อย โดยแบ่งตามสื่อดั้งเดิม สื่อใหม่ และสื่ออื่น ๆ ดังนี้

การติดตามข่าวสารทั่วไปจากสื่อดั้งเดิมพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นชาวกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ติดตามข่าวสารผ่านสื่อโทรทัศน์มากที่สุดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.81) รองลงมา ติดตามข่าวสารทั่วไปผ่านวิทยุอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.74) และภาพยนตร์อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.69)

ส่วนการติดตามข่าวสารทั่วไปจากสื่อใหม่พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นชาวกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ติดตามข่าวสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.16) รองลงมา คือ ไลน์ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.10) และไลน์อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.07)

สำหรับการติดตามข่าวสารทั่วไปจากสื่ออื่น ๆ พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นชาวกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ติดตามข่าวสารผ่านโทรศัพท์มือถือ/สมาร์ทโฟน อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.23) รองลงมา คือ ตำรา / หนังสือวิชาการ (ค่าเฉลี่ย 2.94) และเกมส์ออนไลน์ / ออฟไลน์ (ค่าเฉลี่ย 2.55) ดังตารางที่ 4.18

ตาราง 4.18 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ในประเด็นสื่อที่ใช้เพื่อการติดตามข้อมูลข่าวสาร

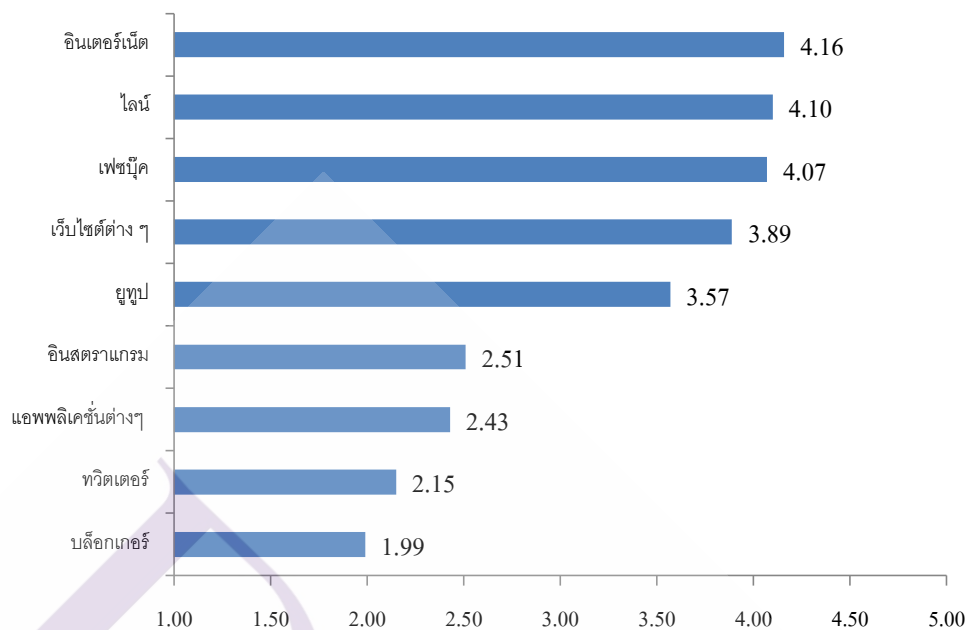
สื่อ		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
สื่อดั้งเดิม								
โทรทัศน์	จำนวน	12	45	94	142	138	3.81	มาก
	ร้อยละ	2.8	10.4	21.8	32.9	32.0		
วิทยุ	จำนวน	50	138	142	72	28	2.74	ปานกลาง
	ร้อยละ	11.6	32.1	33.0	16.7	6.5		
ภาพยนตร์	จำนวน	63	127	142	72	25	2.69	ปานกลาง
	ร้อยละ	14.7	29.6	33.1	16.8	5.8		
หนังสือพิมพ์	จำนวน	44	140	156	63	26	2.74	ปานกลาง
	ร้อยละ	10.3	32.6	36.4	14.7	6.1		
นิตยสาร	จำนวน	68	197	124	29	12	2.35	น้อย
	ร้อยละ	15.8	45.8	28.8	6.7	2.8		
ค่าเฉลี่ยการเปิดรับสื่อดั้งเดิม							2.87	ปานกลาง
อินเทอร์เน็ต	จำนวน	19	13	48	151	200	4.16	มาก
	ร้อยละ	4.4	3.0	11.1	35.0	46.4		
ไลน์	จำนวน	16	14	74	132	194	4.10	มาก
	ร้อยละ	3.7	3.3	17.2	30.7	45.1		
เฟซบุ๊ก	จำนวน	18	26	61	128	197	4.07	มาก
	ร้อยละ	4.2	6.0	14.2	29.8	45.8		
เว็บไซต์ต่าง ๆ	จำนวน	24	26	70	166	145	3.89	มาก
	ร้อยละ	5.6	6.0	16.2	38.5	33.6		
ยูทูป	จำนวน	40	42	97	138	114	3.57	มาก
	ร้อยละ	9.3	9.7	22.5	32.0	26.5		
อินสตราแกรม	จำนวน	129	104	92	53	49	2.51	น้อย
	ร้อยละ	30.2	24.4	21.5	12.4	11.5		
แอปพลิเคชันต่าง ๆ	จำนวน	82	49	100	34	11	2.43	น้อย
	ร้อยละ	29.7	17.8	36.2	12.3	4.0		
ทวิตเตอร์	จำนวน	182	88	93	34	29	2.15	น้อย
	ร้อยละ	42.7	20.7	21.8	8.0	6.8		

ตาราง 4.18 (ต่อ)

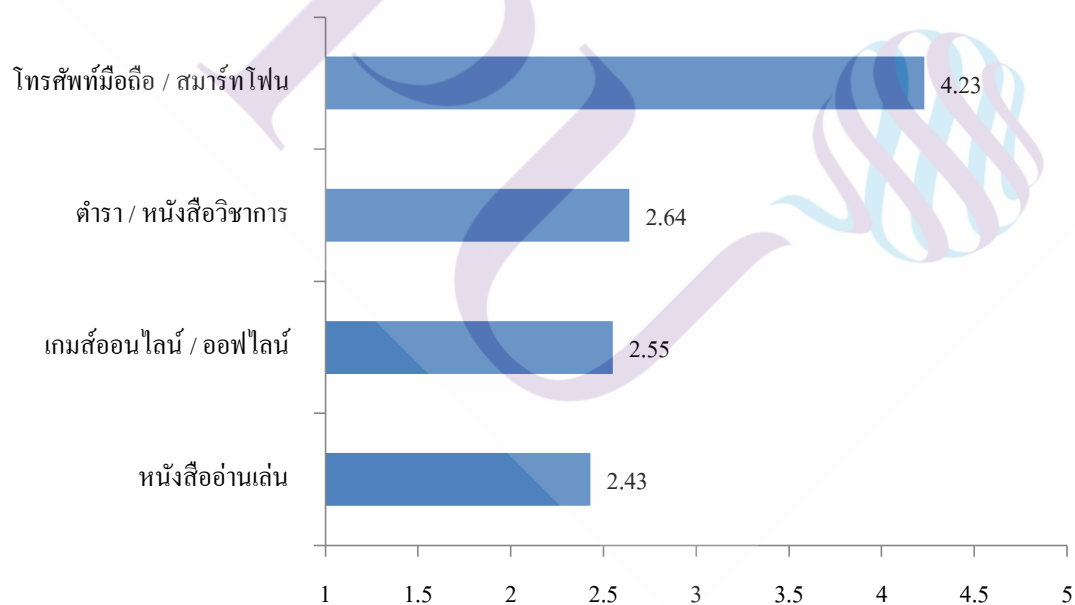
สื่อ		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
บล็อกเกอร์	จำนวน	190	103	75	30	17	1.99	น้อย
	ร้อยละ	45.8	24.8	18.1	7.2	4.1		
ค่าเฉลี่ยการเปิดรับสื่อใหม่							3.21	ปานกลาง
โทรศัพท์มือถือ / สมาร์ทโฟน	จำนวน	13	17	50	124	220	4.23	มากที่สุด
	ร้อยละ	3.1	4.0	11.8	29.2	51.9		
ตำรา / หนังสือวิชาการ	จำนวน	47	130	164	60	9	2.64	ปานกลาง
	ร้อยละ	11.5	31.7	40.0	14.6	2.2		
เกมส์ออนไลน์ / ออฟไลน์	จำนวน	118	99	96	74	35	2.55	น้อย
	ร้อยละ	28.0	23.5	22.7	17.5	8.3		
หนังสืออ่านเล่น	จำนวน	61	185	134	37	12	2.43	น้อย
	ร้อยละ	14.2	43.1	31.2	8.6	2.8		
ค่าเฉลี่ยการเปิดรับสื่ออื่น ๆ							2.96	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม							3.06	ปานกลาง

ภาพที่ 4.9 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการติดตามข่าวสารทั่วไปจากสื่อดั้งเดิม

ภาพที่ 4.10 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการติดตามข่าวสารทั่วไปจากสื่อใหม่

ภาพที่ 4.11 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการติดตามข่าวสารจากสื่อลักษณะอื่น ๆ

2. เนื้อหาข่าวสารที่ติดตาม

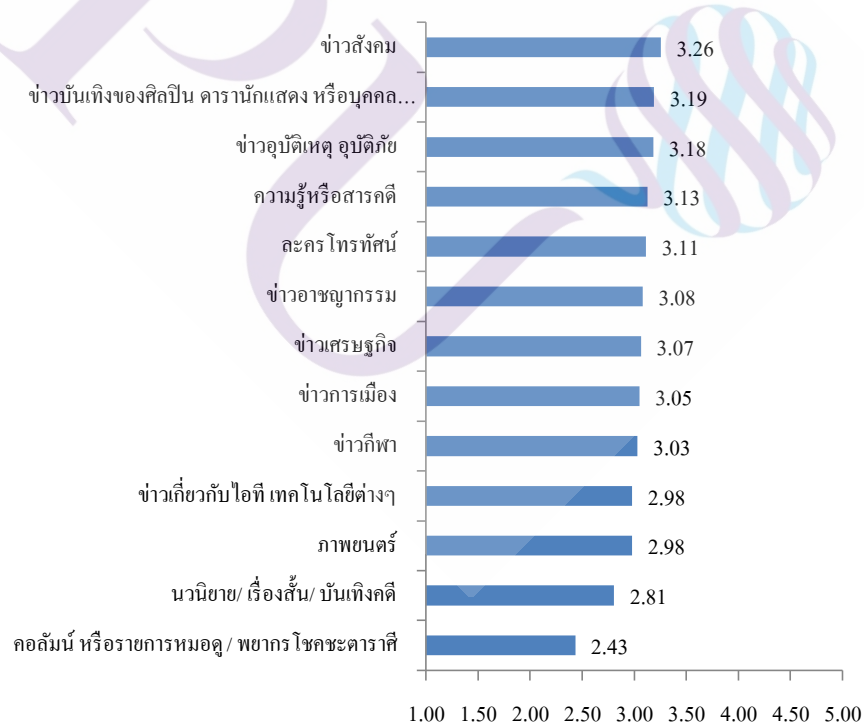
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวกรุงเทพมหานครระบุว่าประเด็นเกี่ยวกับการติดตามเนื้อหาจากสื่อ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของการติดตามข่าวสารต่าง ๆ จากมากไปหาน้อย พบว่าเนื้อหาที่ติดตามข่าวสารสูงสุด 2 อันดับแรก เป็นเนื้อหาความบันเทิง เนื้อหาเบา ๆ คือ มีค่าเฉลี่ย 3.26 อยู่ในระดับปานกลาง เป็นข่าวสังคม มีค่าเฉลี่ย 3.19 เป็นข่าวบันเทิงของศิลปิน ดารา นักแสดง หรือบุคคลมีชื่อเสียงและเป็นที่น่าสนใจของสังคม และมีค่าเฉลี่ย 3.18 เป็นข่าวอุบัติเหตุ อุบัติภัย ในภาพรวมการเปิดรับเนื้อหาไม่แตกต่างกันมากนัก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ในขณะที่เนื้อหาของคอลัมน์ หรือรายการหมอดู / พยากรณ์โชคชะตาราศี มีการระบุว่าติดตามในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.43 รายละเอียดอื่น ๆ ปรากฏในตารางที่ 4.19 และภาพที่ 4.12

ตาราง 4.19 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในประเด็นเนื้อหาข่าวสารที่ติดตาม

ประเภทของเนื้อหาที่ติดตาม		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ข่าวการเมือง	จำนวน	4.6	19.0	48.1	22.5	5.3	3.05	ปานกลาง
	ร้อยละ	4.7	19.1	48.4	22.6	5.3		
ข่าวสังคม	จำนวน	3.9	12.0	44.7	32.4	6.5	3.26	ปานกลาง
	ร้อยละ	4.0	12.1	44.9	32.6	6.5		
ข่าวเศรษฐกิจ	จำนวน	4.6	18.1	48.6	22.7	5.6	3.07	ปานกลาง
	ร้อยละ	4.7	18.1	48.8	22.8	5.6		
ข่าวอาชญากรรม	จำนวน	4.9	20.6	42.1	25.0	6.7	3.08	ปานกลาง
	ร้อยละ	4.9	20.7	42.4	25.2	6.8		
ข่าวอุบัติเหตุ อุบัติเหตุภัย	จำนวน	3.2	17.4	45.1	23.8	9.0	3.18	ปานกลาง
	ร้อยละ	3.3	17.6	45.8	24.2	9.2		
ข่าวบันเทิงของ ศิลปิน ดารา นักแสดง หรือ บุคคลมีชื่อเสียงและ เป็นที่สนใจของ สังคม	จำนวน	4.6	16.2	42.6	27.3	8.6	3.19	ปานกลาง
	ร้อยละ	4.7	16.3	42.9	27.5	8.6		
ข่าวกีฬา	จำนวน	5.6	22.9	41.7	21.1	8.1	3.03	ปานกลาง
	ร้อยละ	5.6	23.1	42.0	21.2	8.2		
ข่าวเกี่ยวกับไอที เทคโนโลยีต่าง ๆ	จำนวน	5.8	22.5	44.7	21.1	5.6	2.98	ปานกลาง
	ร้อยละ	5.8	22.6	44.9	21.2	5.6		

ตาราง 4.19 (ต่อ)

ประเภทของเนื้อหาที่ติดตาม		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ความรู้หรือสารคดี	จำนวน	6.0	14.6	45.4	26.2	6.5	3.13	ปานกลาง
	ร้อยละ	6.1	14.8	46.0	26.5	6.6		
นวนิยาย/ เรื่องสั้น/ บันเทิงคดี	จำนวน	12.5	24.5	37.5	19.2	5.6	2.81	ปานกลาง
	ร้อยละ	12.6	24.7	37.8	19.3	5.6		
ละครโทรทัศน์	จำนวน	7.4	23.4	32.2	23.1	13.2	3.11	ปานกลาง
	ร้อยละ	7.5	23.5	32.4	23.3	13.3		
ภาพยนตร์	จำนวน	11.1	23.4	30.1	25.5	9.0	2.98	ปานกลาง
	ร้อยละ	11.2	23.6	30.4	25.7	9.1		
คอลัมน์ หรือรายการหมวดดู / พยากรณ์ โฆษณาตราสี	จำนวน	20.4	32.9	31.0	12.0	2.8	2.43	ปานกลาง
	ร้อยละ	20.6	33.2	31.3	12.1	2.8		

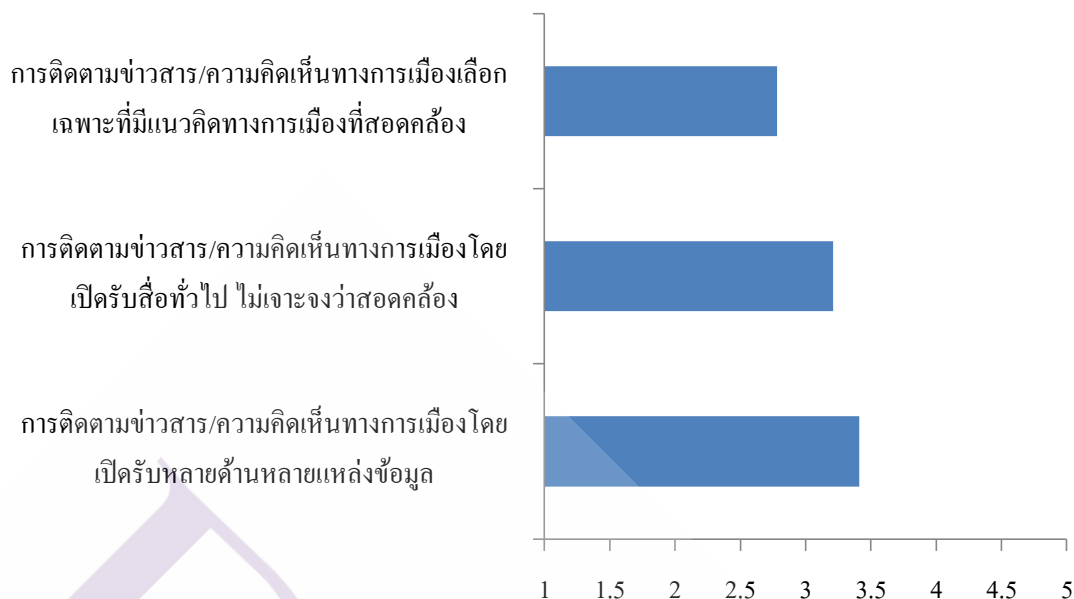
ภาพที่ 4.12 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในประเด็นเนื้อหาข่าวสารที่ติดตาม

3. ลักษณะการติดตามสื่อ/ข่าวสาร/ความคิดเห็นทางการเมือง

ลักษณะการติดตามสื่อ/ข่าวสาร/ความคิดเห็นทางการเมือง ของผู้ให้ข้อมูล พบว่ามีลักษณะการติดตามข่าวสาร และความคิดเห็นทางการเมืองเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 3.41 เปิดรับหลายแหล่งข้อมูล รองลงมา มีค่าเฉลี่ย 3.21 เลือกติดตามข่าวสาร/ความคิดเห็นทางการเมืองทั่วไปโดยไม่เจาะจงว่าสอดคล้องกับแนวคิดทางการเมืองของตนเอง และมีค่าเฉลี่ย 2.78 คือ เลือกติดตามข่าวสาร/ความคิดเห็นทางการเมืองเฉพาะที่มีแนวคิดทางการเมืองที่สอดคล้องกับแนวความคิดของตนเอง ซึ่งใน 2 ลำดับหลังค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ปรากฏในตาราง 4.20 และภาพที่ 4.10

ตาราง 4.20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะการติดตาม สื่อ/ข่าวสาร/ความคิดเห็นทางการเมือง

ลักษณะการติดตามข่าวสาร		น้อยที่สุด	บ่อย	ปานกลาง	บ่อยมาก	มากที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
การติดตามข่าวสาร/ความคิดเห็นทางการเมืองเลือกเฉพาะที่มีแนวคิดทางการเมืองที่สอดคล้อง	จำนวน	37	90	246	45	12	2.78	ปานกลาง
	ร้อยละ	8.6	20.9	57.2	10.5	2.8		
การติดตามข่าวสาร/ความคิดเห็นทางการเมืองโดยเปิดรับสื่อทั่วไป ไม่เจาะจงว่าสอดคล้อง	จำนวน	19	59	206	103	42	3.21	ปานกลาง
	ร้อยละ	4.4	13.8	48.0	24.0	9.8		
การติดตามข่าวสาร/ความคิดเห็นทางการเมืองโดยเปิดรับหลายด้านหลายแหล่งข้อมูล	จำนวน	18	41	182	121	67	3.41	มาก
	ร้อยละ	4.2	9.6	42.4	28.2	15.6		

ภาพที่ 4.13 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยลักษณะการติดตาม สื่อ/ข่าวสาร/ความคิดเห็นทางการเมือง

4.1.4 การพึ่งพาสื่อในสถานะที่มีปัญหา

การพึ่งพาสื่อในสถานะที่มีปัญหา มีความคับข้องใจหรือรู้สึกมีความสับสนไว้ที่พึ่งพาในด้านต่าง ๆ ผู้ตอบแบบสอบถามชาวกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่จะพึ่งพาสื่อดังเดิมมากที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.11) รองลงมา คือ สื่อใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.84) และสื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 2.73) เมื่อพิจารณาแยกตามประเภทของสื่อจะพบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามชาวกรุงเทพมหานครพึ่งพาสื่อบุคคลในสถานะที่มีปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.73) โดยขอคำปรึกษาจากพ่อแม่ ญาติพี่น้องมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.42)

ส่วนสื่อสื่อดั้งเดิมผู้ตอบแบบสอบถามชาวกรุงเทพมหานครพึ่งพาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.11) โดยดูหนัง ฟังเพลง ดูละคร และรายการทางทีวี (ค่าเฉลี่ย 3.70)

สำหรับสื่อใหม่ผู้ตอบแบบสอบถามชาวกรุงเทพมหานครพึ่งพาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.84) โดยใช้ไลน์ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.11) และเฟซบุ๊ก (ค่าเฉลี่ย 4.00)

การพึ่งพาแหล่งอื่น ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานะที่มีปัญหา พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.37) โดยให้ความสนใจเล่นกีฬามากที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.90)

สำหรับการพึ่งพาแหล่งโหราศาสตร์ในกรณีที่พบปัญหาในชีวิต อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.22) ซึ่งสื่อที่มีการพึ่งพามากที่สุดของแหล่งโหราศาสตร์ คือ อ่านคอลัมน์หรือดูรายการหมอดูทางสื่อ อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.59) ดังตารางที่ 4.21 และภาพที่ 4.11-4.16

ตาราง 4.21 ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แหล่งพึ่งพาเพื่อการแสวงหาวิธีการแก้ปัญหา เมื่อเกิดความคับข้องใจ สับสน ไร้ที่พึ่งพา

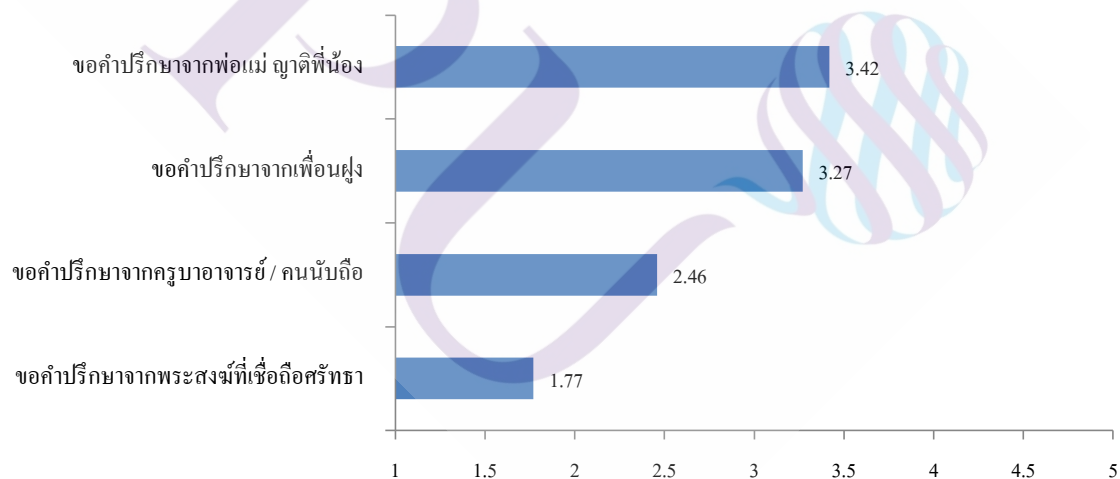
แหล่งพึ่งพาเมื่อมีปัญหา		ไม่เคยเลย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่บ่อยนัก	บ่อยครั้ง	เป็นประจำ	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
สื่อบุคคล								
ขอคำปรึกษาจากพ่อแม่ ญาติพี่น้อง	จำนวน	27	73	125	100	103	3.42	มาก
	ร้อยละ	6.3	17.1	29.2	23.4	24.1		
ขอคำปรึกษาจากเพื่อนฝูง	จำนวน	21	77	146	138	49	3.27	ปานกลาง
	ร้อยละ	4.9	17.9	33.9	32.0	11.4		
ขอคำปรึกษาจากครูบาอาจารย์ / คนนับถือ	จำนวน	104	100	165	48	13	2.46	น้อย
	ร้อยละ	24.2	23.3	38.4	11.2	3.0		
ขอคำปรึกษาจากพระสงฆ์ที่เชื่อถือศรัทธา	จำนวน	234	93	73	24	5	1.77	น้อยที่สุด
	ร้อยละ	54.5	21.7	17.0	5.6	1.2		
ค่าเฉลี่ยรวมแหล่งบุคคล							2.73	ปานกลาง
สื่อสิ่งพิมพ์								
อ่านหนังสือ	จำนวน	35	68	134	129	37	3.16	ปานกลาง
	ร้อยละ	8.7	16.9	33.3	32.0	9.2		
อ่านนิยาย	จำนวน	106	140	113	47	19	2.37	น้อย
	ร้อยละ	24.9	32.9	26.6	11.1	4.5		
ดูโทรทัศน์	จำนวน	14	44	118	150	103	3.66	มาก
	ร้อยละ	3.3	10.3	27.5	35.0	24.0		
ดูภาพยนตร์	จำนวน	44	97	126	126	37	3.03	ปานกลาง
	ร้อยละ	10.2	22.6	29.3	29.3	8.6		
ค่าเฉลี่ยรวมสื่อสิ่งพิมพ์							3.06	ปานกลาง

ตาราง 4.21 (ต่อ)

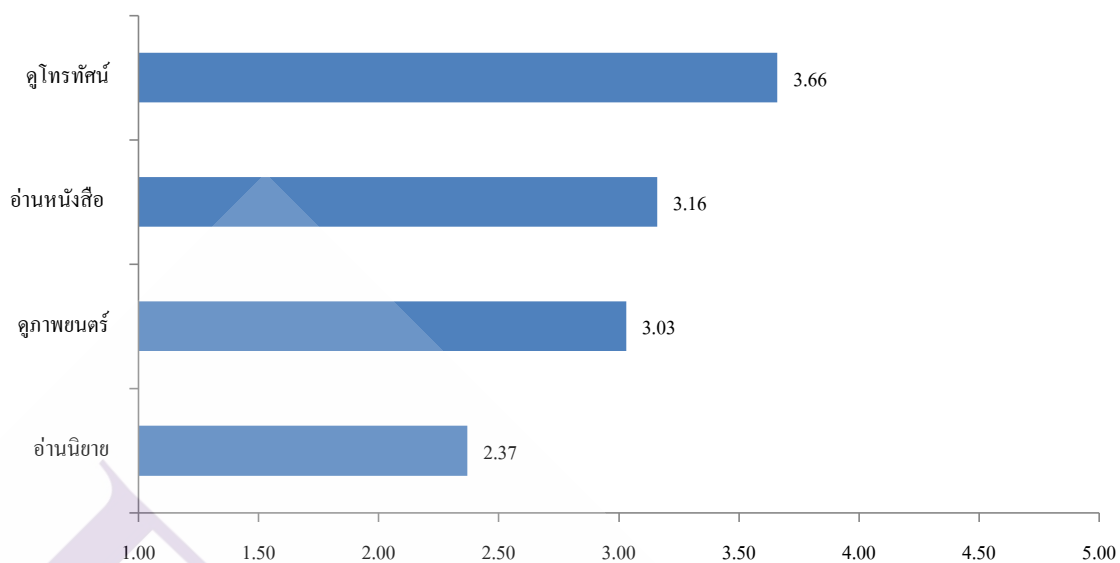
แหล่งพึ่งพาเมื่อมีปัญหา		ไม่เคยเลย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่บ่อยนัก	บ่อยครั้ง	เป็นประจำ	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
เฟซบุ๊ก	จำนวน	25	30	56	123	191	4.00	มาก
	ร้อยละ	5.9	7.1	13.2	28.9	44.9		
ไลน์	จำนวน	19	23	53	133	202	4.11	มาก
	ร้อยละ	4.4	5.3	12.3	30.9	47.0		
ทวิตเตอร์	จำนวน	211	74	71	40	32	2.08	น้อย
	ร้อยละ	49.3	17.3	16.6	9.3	7.5		
บล็อกเกอร์	จำนวน	246	78	62	25	15	1.79	น้อยที่สุด
	ร้อยละ	57.7	18.3	14.6	5.9	3.5		
สื่อใหม่อื่น ๆ	จำนวน	48	11	18	14	8	2.22	น้อย
	ร้อยละ	48.5	11.1	18.2	14.1	8.1		
ค่าเฉลี่ยรวมสื่อใหม่							2.84	ปานกลาง
หมวดดูทางสื่อ								
อ่านคอลัมน์หรือดูรายการหมวดดูทางสื่อ	จำนวน	24	43	95	156	114	3.68	มาก
	ร้อยละ	5.6	10.0	22.0	36.1	26.4		
หมวดดูโดยตรง								
ปรึกษาจากหมวดดูหรือนักโหราศาสตร์โดยตรงตัวต่อตัว	จำนวน	83	138	117	68	26	2.57	น้อย
	ร้อยละ	19.2	31.9	27.1	15.7	6.0		
แหล่งกิจกรรมอื่น ๆ								
เล่นเกม	จำนวน	72	105	99	106	47	2.89	ปานกลาง
	ร้อยละ	16.8	24.5	23.1	24.7	11.0		
ฟังเพลง	จำนวน	24	39	90	168	107	3.69	มาก
	ร้อยละ	5.6	9.1	21.0	39.3	25.0		
เล่นกีฬา	จำนวน	43	120	132	95	35	2.90	ปานกลาง
	ร้อยละ	10.1	28.2	31.1	22.4	8.2		

ตาราง 4.21 (ต่อ)

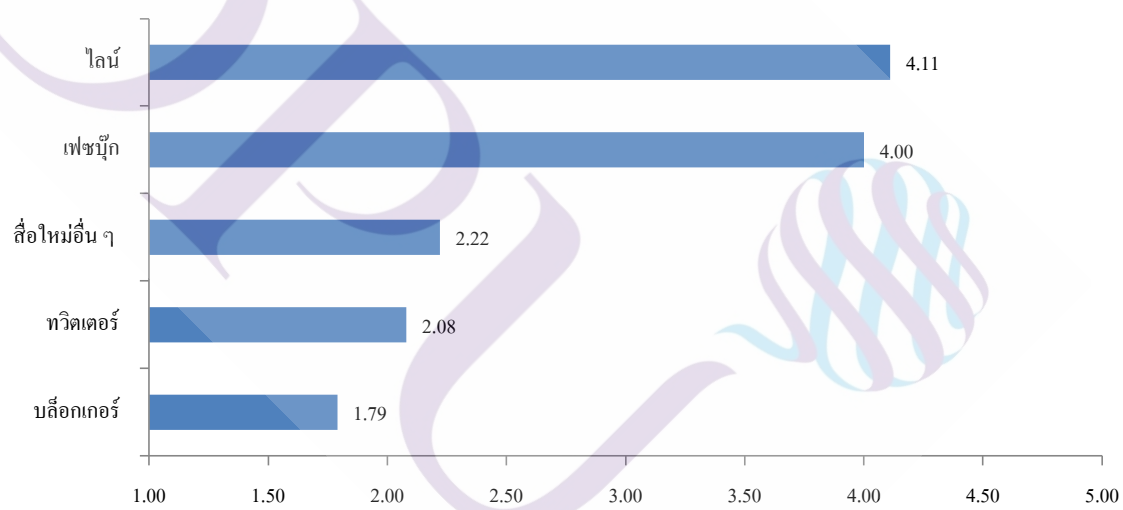
แหล่งพึ่งพาเมื่อมีปัญหา		ไม่เคยเลย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่บ่อยนัก	บ่อยครั้ง	เป็นประจำ	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ไปท่องเที่ยว หาความ บันเทิงใน สถานที่ต่าง ๆ	จำนวน	76	123	129	76	27	2.66	ปานกลาง
	ร้อยละ	17.6	28.5	29.9	17.6	6.3		
ดื่มสุรา หรือ ใช้สารเสพติด ประเภทต่าง ๆ	จำนวน	226	89	71	34	8	1.85	น้อย
	ร้อยละ	52.8	20.8	16.6	7.9	1.9		
อื่น ๆ	จำนวน	34	13	6	10	4	2.06	น้อย
	ร้อยละ	50.7	19.4	9.0	14.9	6.0		
ค่าเฉลี่ยรวมความสนใจด้านอื่น ๆ							2.68	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวมทุกแหล่งที่พึ่งพา							2.76	ปานกลาง

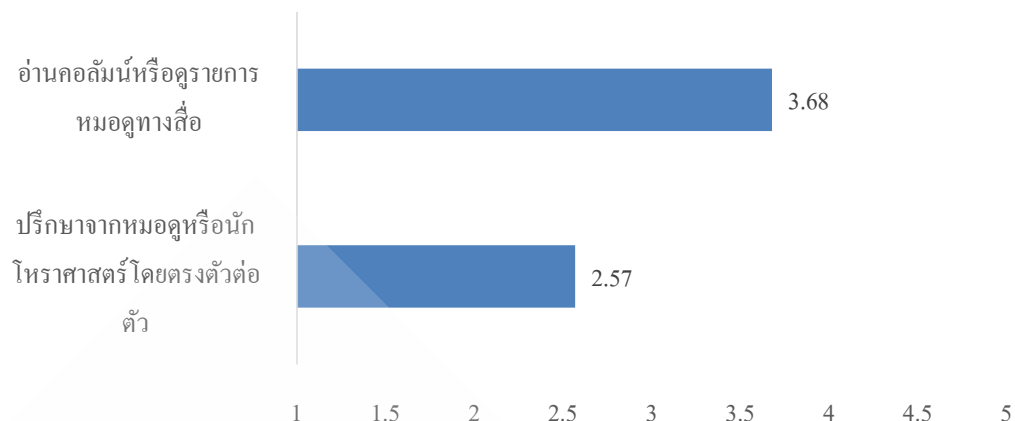
ภาพที่ 4.14 ค่าเฉลี่ยการพึ่งพาสื่อบุคคลในสภาวะมีปัญหา

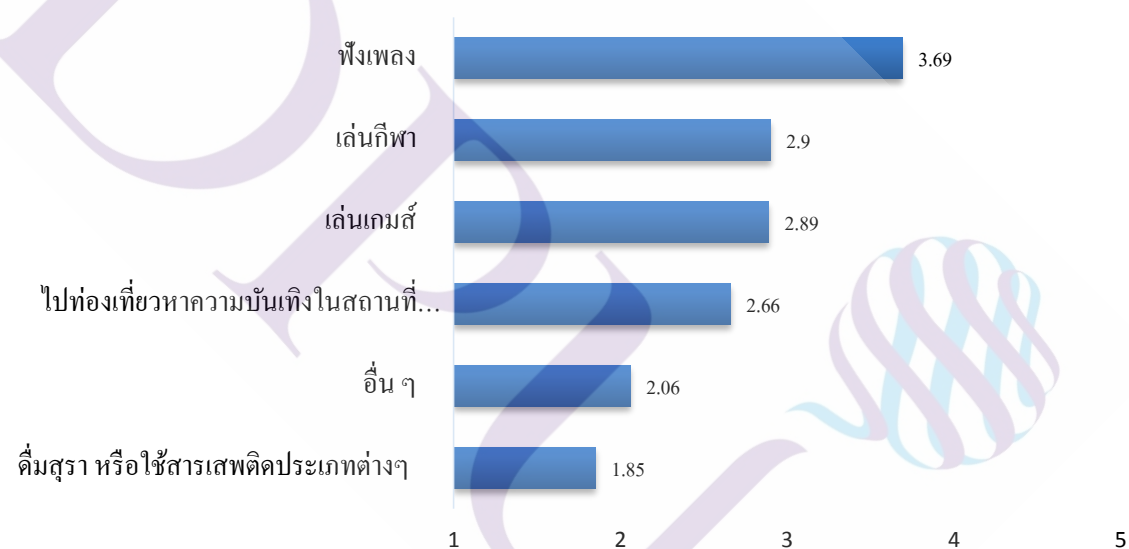
ภาพที่ 4.15 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการพึงพาสื่อดั้งเดิมในสภาวะมีปัญหา

ภาพที่ 4.16 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการพึงพาสื่อใหม่ในสภาวะมีปัญหา

ภาพที่ 4.17 ค่าเฉลี่ยการพึงพาหมอดูในสถานะมีปัญหา

ภาพที่ 4.18 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความสนใจด้านอื่น ๆ ในสถานะมีปัญหา

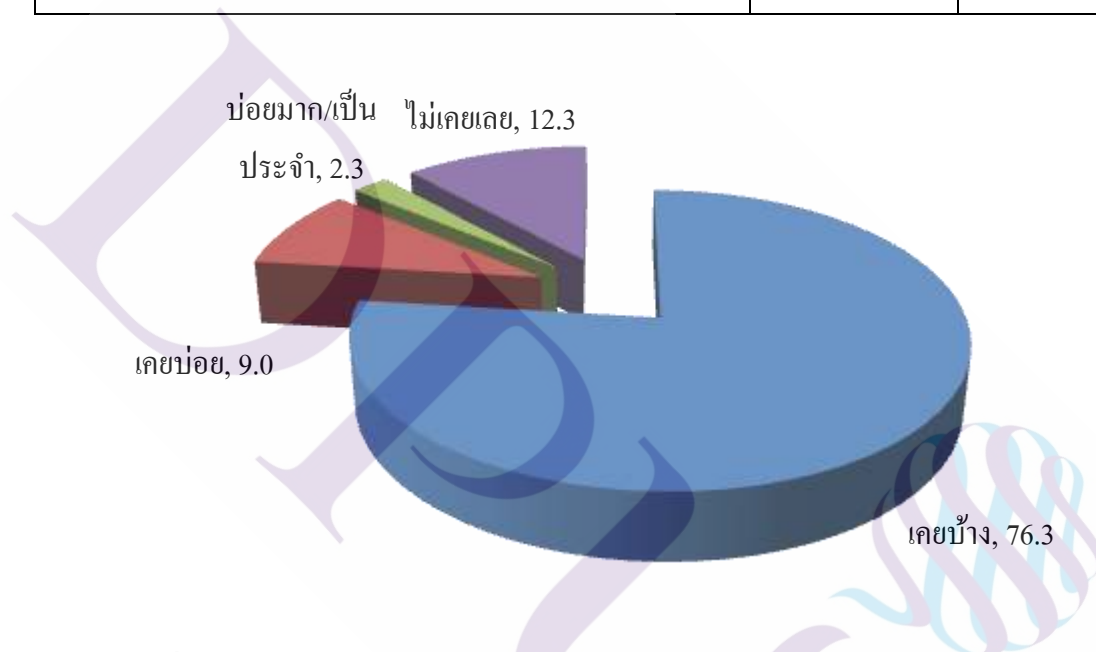
4.1.5 พฤติกรรมการพึ่งพาแหล่งข้อมูลประเภทหมอดูหรือโหราศาสตร์

1. ความถี่ในการเคยไปใช้บริการหาหมอดู

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าเคยบ้างในการไปหาหมอดู หรือปรึกษานักโหราศาสตร์เพื่อให้ดวง หรือทำนายโชคชะตาราศีโดยมีสัดส่วนร้อยละ 76.4 รองลงมาไม่เคยเลย ร้อยละ 12.3 และเคยในระดับบ่อย ร้อยละ 9.0 ส่วนเคยในระดับบ่อยมาก/เป็นประจำ ร้อยละ 2.3 รายละเอียดในตารางที่ 4.22 และภาพที่ 4.16

ตาราง 4.22 จำนวนและร้อยละของความถี่ในการเคยไปใช้บริการหาหมอ

ความถี่	จำนวน	ร้อยละ
เคยบ้าง	330	76.4
เคยบ่อย	39	9.0
บ่อยมาก/เป็นประจำ	10	2.3
ไม่เคยเลย	53	12.3
รวม	432	100.0

ภาพที่ 4.19 การเปรียบเทียบค่าร้อยละของการเคยไปใช้บริการหาหมอ

2. ความถี่ในการใช้บริการหมอผ่านสื่อหรือช่องทางต่าง ๆ

การแสวงหาข่าวสารหรือปรึกษาพูดคุยผ่านสื่อหรือช่องทางต่าง ๆ จากการดูหมอบพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามพึงพาการดูหมอบโดยแสวงหาข่าวสารหรือปรึกษาพูดคุยผ่านสื่อดั้งเดิม โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 2.61) ระดับปานกลาง ส่วน หนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 2.41) นิตยสาร / วารสาร (ค่าเฉลี่ย 2.22) ต่างก็อยู่ในระดับน้อย

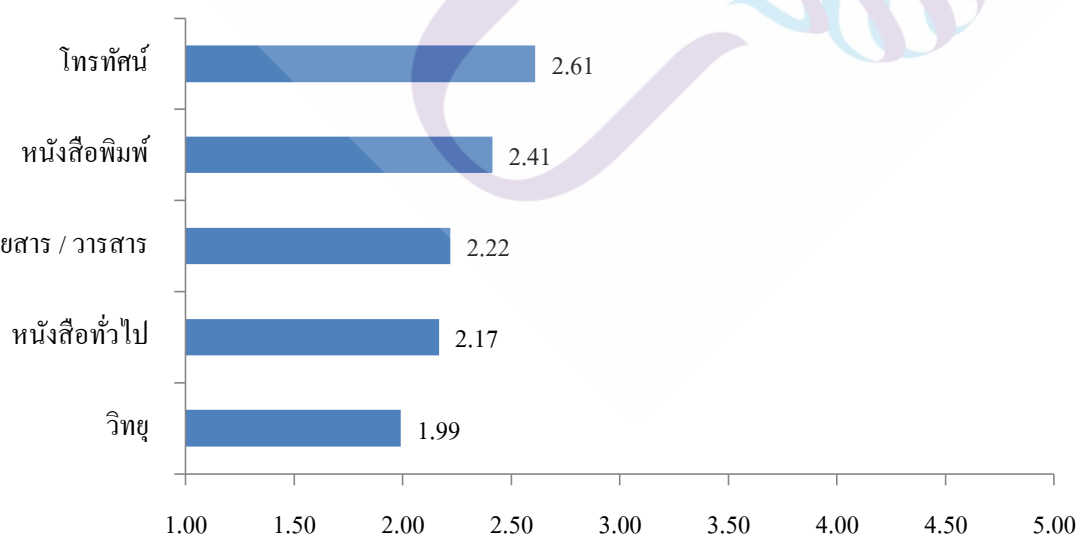
ส่วนสื่อใหม่ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ เฟซบุ๊ก (ค่าเฉลี่ย 3.15) เว็บไซต์ (ค่าเฉลี่ย 3.00) และแชทกับเพื่อ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง คนรู้จักในแอปพลิเคชันต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 2.80) ใช้บล็อกเกอร์น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.65) รายละเอียดตามตารางที่ 4.23 และภาพที่ 4.17

ตาราง 4.23 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในประเด็นของการพึ่งพาโทรศัทพ์ผ่านสื่อหรือช่องทางต่าง ๆ

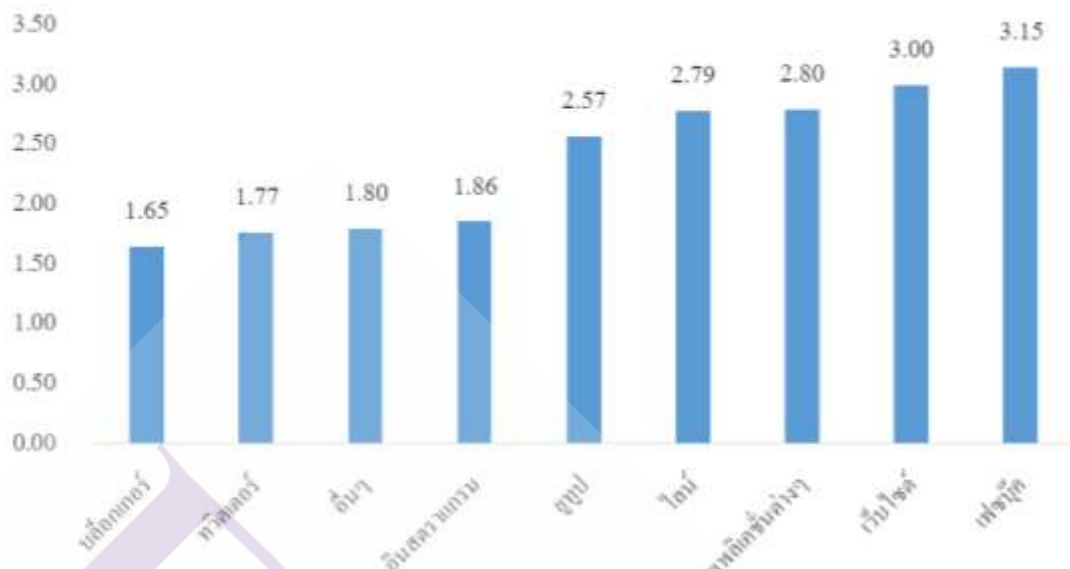
การหาข่าวสารถ้าต้องการพึ่งพาการดูหมอ		ไม่เคย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่บ่อยนัก	บ่อยครั้ง	เป็นประจำ	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
สื่อดั้งเดิม								
หนังสือพิมพ์	จำนวน	94	125	141	41	14	2.41	น้อย
	ร้อยละ	22.7	30.1	34.0	9.9	3.4		
นิตยสาร/วารสาร	จำนวน	111	147	121	27	9	2.22	น้อย
	ร้อยละ	26.7	35.4	29.2	6.5	2.2		
หนังสือทั่วไป	จำนวน	123	143	113	29	7	2.17	น้อย
	ร้อยละ	29.6	34.5	27.2	7.0	1.7		
วิทยุ	จำนวน	151	149	90	18	7	1.99	น้อย
	ร้อยละ	36.4	35.9	21.7	4.3	1.7		
โทรทัศน์	จำนวน	92	104	121	65	31	2.61	ปานกลาง
	ร้อยละ	22.3	25.2	29.3	15.7	7.5		
ค่าเฉลี่ยรวม							2.28	น้อย
สื่อใหม่								
เฟซบุ๊ก	จำนวน	72	67	95	87	92	3.15	ปานกลาง
	ร้อยละ	17.4	16.2	23.0	21.1	22.3		
เว็บไซต์	จำนวน	77	74	95	106	60	3.00	ปานกลาง
	ร้อยละ	18.7	18.0	23.1	25.7	14.6		
ยูทูป	จำนวน	118	92	96	68	40	2.57	น้อย
	ร้อยละ	28.5	22.2	23.2	16.4	9.7		
ทวิตเตอร์	จำนวน	239	86	46	27	15	1.77	น้อยที่สุด
	ร้อยละ	57.9	20.8	11.1	6.5	3.6		

ตาราง 4.23 (ต่อ)

การหาข่าวสารถ้าต้องการฟังพาดูหม่อ		ไม่เคย เลย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่บ่อย นัก	บ่อยครั้ง	เป็น ประจำ	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
อินสตราแกรม	จำนวน	212	107	50	30	15	1.86	น้อย
	ร้อยละ	51.2	25.8	12.1	7.2	3.6		
ไลน์	จำนวน	119	65	87	73	71	2.79	ปานกลาง
	ร้อยละ	28.7	15.7	21.0	17.6	17.1		
บล็อกเกอร์	จำนวน	251	84	38	23	9	1.65	น้อยที่สุด
	ร้อยละ	62.0	20.7	9.4	5.7	2.2		
แชทกับ เพื่อน พ่อแม่ ญาติพี่น้อง คนรู้จักใน แอปต่าง ๆ	จำนวน	86	93	97	86	48	2.80	ปานกลาง
	ร้อยละ	21.0	22.7	23.7	21.0	11.7		
อื่น ๆ	จำนวน	36	14	8	3	3	1.80	น้อยที่สุด
	ร้อยละ	56.3	21.9	12.5	4.7	4.7		
ค่าเฉลี่ยรวม							2.38	น้อย

ภาพที่ 4.20 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการหาข่าวสารถ้าต้องการฟังพาดูหม่อจากสื่อดั้งเดิม

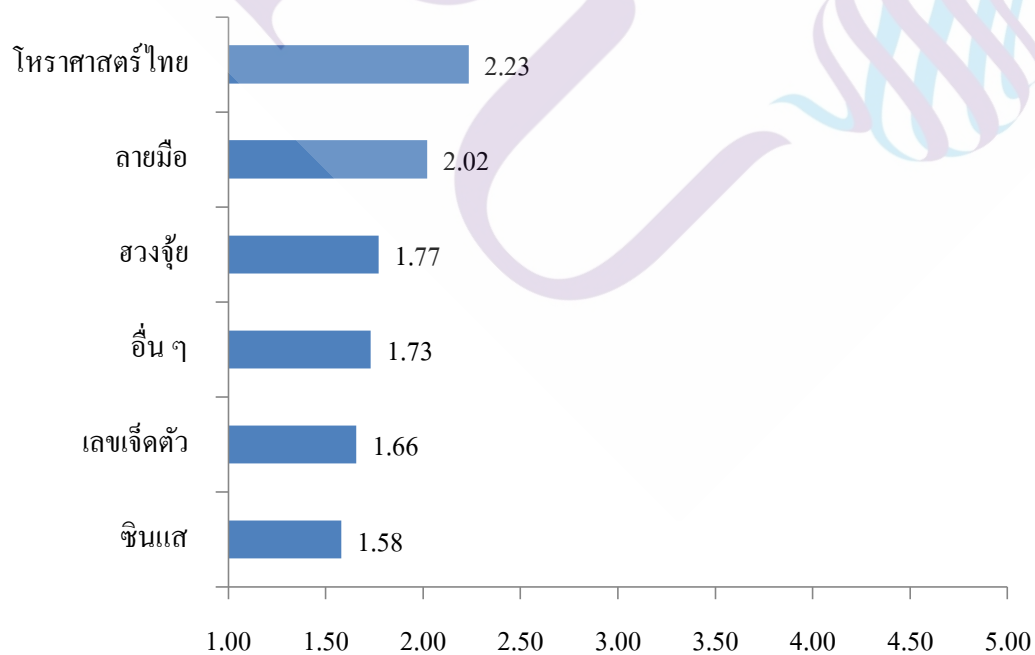
ภาพที่ 4.21 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการหาข่าวสารถ้าต้องการพึ่งพาโหราศาสตร์จากสื่อใหม่

3. พฤติกรรมการพึ่งพาหมอดูโดยตรง

ในการไปพบหมอดูโดยตรงนั้น ได้สอบถามในเรื่องของประเภทของหมอดู สถานที่ที่ไปหาหมอดู และสาเหตุที่ไปหาหมอดู ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ประเภทของหมอดูที่ผู้ให้ข้อมูลระบุถึงการไปใช้บริการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ โหราศาสตร์ไทย (ค่าเฉลี่ย 2.23) รองลงมา คือ ปลายมือ (ค่าเฉลี่ย 2.02) และ ไขชวงจ้อย (ค่าเฉลี่ย 1.77) ประเภทที่ใช้บ่อยที่สุด คือ เลขเจ็ดตัวซึ่งมีค่าเฉลี่ย 1.66 อยู่ในระดับน้อยที่สุด ส่วนสถานที่ที่มักจะไป ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าไปหาหมอดูที่วัดมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.87) รองลงมา คือ ไปหาหมอดูที่สำนัก (ค่าเฉลี่ย 1.81) และหาหมอดูตามงานเทศกาลต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 1.52) ทุกข้อที่กล่าวมาอยู่ในระดับน้อยทั้งสิ้น และปัญหาที่ต้องการพบหมอดู ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เมื่อมีความรู้สึกเครียด รู้สึกวิตกกังวลและ เวลาเจ็บป่วย ค่าเฉลี่ย 2.09 2.07 และ 1.71 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตาราง 4.24, 4.17 และ 4.18

ตาราง 4.24 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในประเด็นประเภทของหมอดู

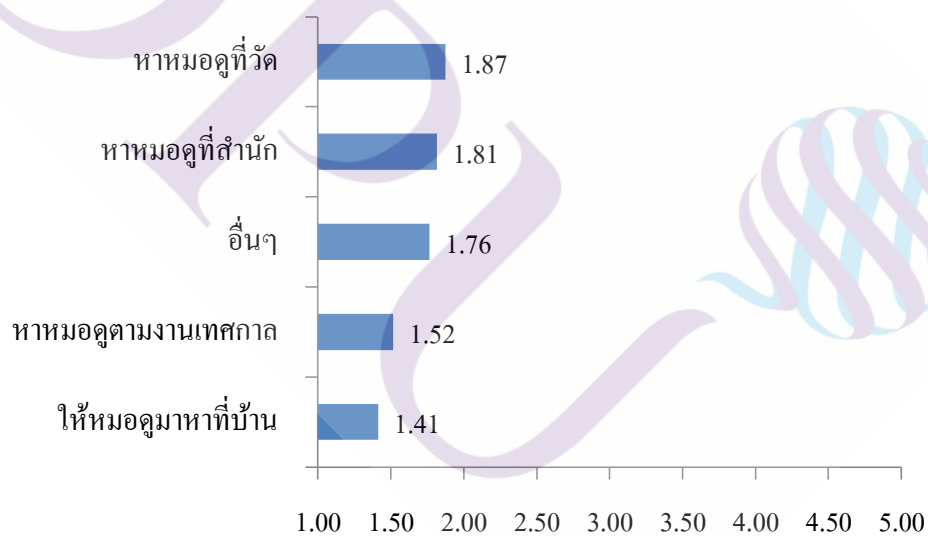
ประเภทของหมอดู		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
โหราศาสตร์ไทย	จำนวน	150	88	96	45	19	2.23	น้อย
	ร้อยละ	37.7	22.1	24.1	11.3	4.8		
เลขเจ็ดตัว	จำนวน	239	78	53	14	8	1.66	น้อยที่สุด
	ร้อยละ	61.0	19.9	13.5	3.6	2.0		
ลายมือ	จำนวน	176	97	69	41	11	2.02	น้อย
	ร้อยละ	44.7	24.6	17.5	10.4	2.8		
ฮวงจุ้ย	จำนวน	219	85	57	24	8	1.77	น้อยที่สุด
	ร้อยละ	55.7	21.6	14.5	6.1	2.0		
ซินแส	จำนวน	241	90	42	9	6	1.58	น้อยที่สุด
	ร้อยละ	62.1	23.2	10.8	2.3	1.5		
อื่น ๆ	จำนวน	63	15	8	4	7	1.73	น้อยที่สุด
	ร้อยละ	64.9	15.5	8.2	4.1	7.2		

ภาพที่ 4.22 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประเภทของหมอดูที่ไปหา

ตาราง 4.25 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในประเด็นสถานที่ไปดูหมอดู

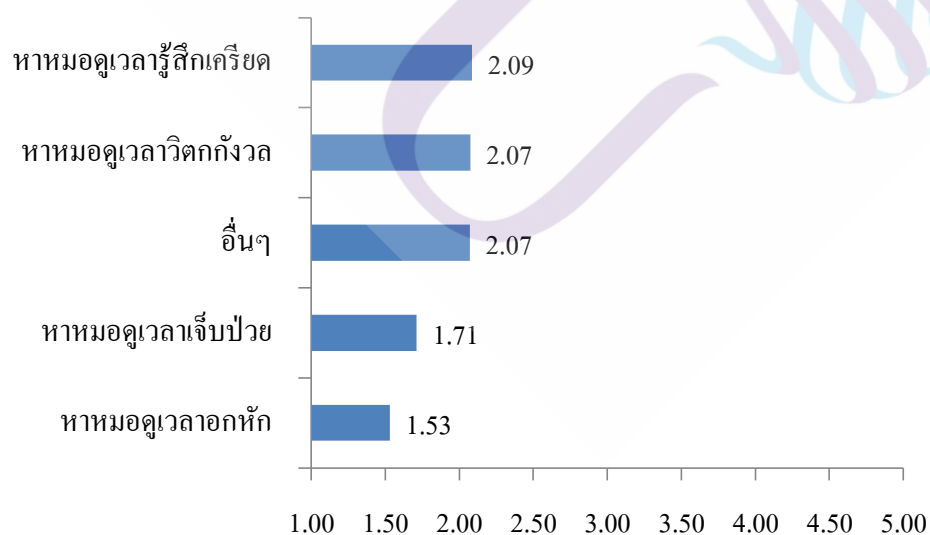
สถานที่ไปดูหมอดู		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
สำนัก	จำนวน	211	80	55	26	11	1.81	น้อย
	ร้อยละ	55.1	20.9	14.4	6.8	2.9		
วัด	จำนวน	198	91	60	31	9	1.87	น้อย
	ร้อยละ	50.9	23.4	15.4	8.0	2.3		
ให้มาหาที่บ้าน	จำนวน	286	64	24	8	6	1.41	น้อยที่สุด
	ร้อยละ	73.7	16.5	6.2	2.1	1.5		
งานเทศกาล	จำนวน	249	82	37	11	2	1.52	น้อย
	ร้อยละ	65.4	21.5	9.7	2.9	.5		
อื่น ๆ	จำนวน	66	16	9	5	5	1.76	น้อย
	ร้อยละ	64.7	15.7	8.8	4.9	4.9		

ภาพที่ 4.23 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสถานที่ที่ไปพบหมอดู

ตาราง 4.26 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในประเด็นปัญหาที่ต้องการพบหมอ

ปัญหาที่ต้องการพบหมอ		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
รู้สึกเครียด	จำนวน	166	93	62	40	19	2.09	น้อย
	ร้อยละ	43.7	24.5	16.3	10.5	5.0		
วิตกกังวล	จำนวน	176	85	74	34	21	2.07	น้อย
	ร้อยละ	45.1	21.8	19.0	8.7	5.4		
เจ็บป่วย	จำนวน	217	93	53	16	7	1.71	น้อยที่สุด
	ร้อยละ	56.2	24.1	13.7	4.1	1.8		
อกหัก	จำนวน	256	68	32	16	5	1.53	น้อยที่สุด
	ร้อยละ	67.9	18.0	8.5	4.2	1.3		
อื่น ๆ เช่น ความก้าวหน้า ความโชคดี ความรัก และ โอกาสทางธุรกิจ	จำนวน	50	20	8	11	9	2.07	น้อย
	ร้อยละ	51.0	20.4	8.2	11.2	9.2		

ภาพที่ 4.24 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปัญหาที่ต้องการพบหมอ

4. การทำหน้าที่ของนักโหราศาสตร์ในสภาวะอโนมีพิจารณาจากความคาดหวังของผู้ไปหาหมอดูทางโหราศาสตร์

ผู้ตอบแบบสอบถามยอมรับบทบาทหน้าที่ของโหราศาสตร์หรือหมอดูกับสภาวะอโนมี โดยระบุว่ามีความคาดหวังในการไปหาหมอดูหรือนักโหราศาสตร์ ทั้งนี้มีการระบุเหตุผลของความคาดหวังในการไปหาหมอดู หรือนักโหราศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกและอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด เรียงตามลำดับ คือ เพื่อตรวจสอบตัวเองในการรับมือกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต (ค่าเฉลี่ย 2.88) เพื่อนำคำแนะนำมาเป็นเครื่องเตือนสติของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 2.86) และต้องการรับรู้ดวงชะตา และอนาคต (ค่าเฉลี่ย 2.85) ซึ่งค่าเฉลี่ยต่ำสุดในเรื่องต้องการระบายปัญหา และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.30) รายละเอียดอื่น ๆ แสดงไว้ในตารางที่ 4.27

ตาราง 4.27 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในประเด็นความคาดหวังในการไปปรึกษาหมอดู

เรื่องที่คาดหวังในการไปหาหมอดู		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ตรวจสอบตัวเองในการรับมือกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต	จำนวน	81	60	131	79	47	2.88	ปานกลาง
	ร้อยละ	20.4	15.1	32.9	19.8	11.8		
สร้างความเชื่อมั่นให้กับตัวเอง	จำนวน	80	69	132	86	34	2.81	ปานกลาง
	ร้อยละ	20.0	17.2	32.9	21.4	8.5		
ต้องการคำอธิบายเหตุผลและลดความวิตกกังวล	จำนวน	89	87	117	76	34	2.70	ปานกลาง
	ร้อยละ	22.1	21.6	29.0	18.9	8.4		
ต้องการปรึกษาปัญหาในเรื่องการทำงาน การเงินและความรัก	จำนวน	89	81	113	83	38	2.75	ปานกลาง
	ร้อยละ	22.0	20.0	28.0	20.5	9.4		
ต้องการรับรู้ดวงชะตาและอนาคต	จำนวน	83	65	134	77	46	2.85	ปานกลาง
	ร้อยละ	20.5	16.0	33.1	19.0	11.4		
สร้างกำลังใจและความหวัง	จำนวน	84	75	131	75	38	2.77	ปานกลาง
	ร้อยละ	20.8	18.6	32.5	18.6	9.4		
ช่วยบรรเทาทุกข์ทางจิตใจ	จำนวน	94	86	121	73	30	2.65	ปานกลาง
	ร้อยละ	23.3	21.3	30.0	18.1	7.4		
นำคำแนะนำมาเป็นเครื่องเตือนสติของตนเอง	จำนวน	79	66	130	92	38	2.86	ปานกลาง
	ร้อยละ	19.5	16.3	32.1	22.7	9.4		

ตาราง 4.27 (ต่อ)

เรื่องที่คาดหวังในการไปหาหมอ		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ได้รับความสนุกสนาน ผ่อนคลาย	จำนวน	115	86	126	62	16	2.45	น้อย
	ร้อยละ	28.4	21.2	31.1	15.3	4.0		
ช่วยให้จิตใจมีความเข้ม แข็งมากขึ้น	จำนวน	88	61	158	69	27	2.72	ปานกลาง
	ร้อยละ	21.8	15.1	39.2	17.1	6.7		
หาฤกษ์ทำการมงคลต่าง ๆ	จำนวน	107	70	109	92	25	2.65	ปานกลาง
	ร้อยละ	26.6	17.4	27.0	22.8	6.2		
ตัดสินใจปัญหาสำคัญ	จำนวน	108	98	128	58	9	2.41	น้อย
	ร้อยละ	26.9	24.4	31.9	14.5	2.2		
ต้องการทราบแนวทางการ ดำเนินชีวิต	จำนวน	93	70	139	78	23	2.67	ปานกลาง
	ร้อยละ	23.1	17.4	34.5	19.4	5.7		
ต้องการระบายปัญหา	จำนวน	134	91	113	49	14	2.30	น้อย
	ร้อยละ	33.4	22.7	28.2	12.2	3.5		
อื่น ๆ	จำนวน	48	11	19	5	4	1.92	น้อย
	ร้อยละ	55.2	12.6	21.8	5.7	4.6		

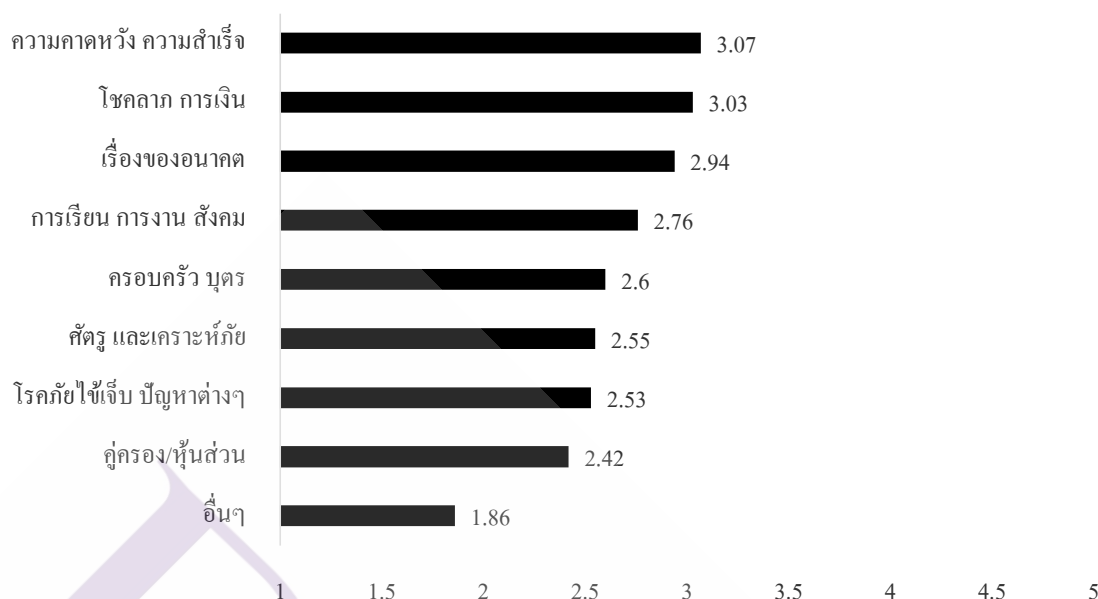
ภาพที่ 4.25 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการรับรู้บทบาทหน้าที่หรือความคาดหวังต่อโหราศาสตร์และการไปหาหมอดู

5. ประเด็นจุดมุ่งหมาย ในการไปปรึกษาหมอดู

ผู้ตอบแบบสอบถามระบุจุดมุ่งหมายในการไปปรึกษาหมอดูในประเด็นต่าง ๆ พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกและอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด โดยปรึกษาในประเด็นเรียงตามลำดับคือ ประเด็นความคาดหวัง ความสำเร็จ (ค่าเฉลี่ย 3.07) ประเด็นโชคลาภ การเงิน (ค่าเฉลี่ย 3.03) และประเด็นเรื่องของอนาคต (ค่าเฉลี่ย 2.94) ซึ่งค่าเฉลี่ยต่ำสุดในประเด็นอื่น ๆ และอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.86) รายละเอียดอื่น ๆ แสดงไว้ในตารางที่ 4.28

ตาราง 4.28 ประเด็นจุดมุ่งหมายในการไปปรึกษาหมอดูจำแนกตามค่าเฉลี่ยรายข้อและค่าเฉลี่ยรวม

ประเด็นจุดมุ่งหมาย ปรึกษาหมอดู		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
โชคลาภ การเงิน	จำนวน	71	55	119	101	55	3.03	ปานกลาง
	ร้อยละ	17.7	13.7	29.7	25.2	13.7		
ความ คาดหวัง ความสำเร็จ	จำนวน	68	55	116	109	56	3.07	ปานกลาง
	ร้อยละ	16.8	13.6	28.7	27.0	13.9		
การเรียนรู้ การทำงาน สังคม	จำนวน	89	78	111	91	35	2.76	ปานกลาง
	ร้อยละ	22.0	19.3	27.5	22.5	8.7		
ครอบครัว บุตร	จำนวน	103	79	126	65	30	2.60	ปานกลาง
	ร้อยละ	25.6	19.6	31.3	16.1	7.4		
โรคภัยไข้ เจ็บ ปัญหา ต่าง ๆ	จำนวน	102	92	125	63	21	2.53	ปานกลาง
	ร้อยละ	25.3	22.8	31.0	15.6	5.2		
คูครอง/ หุ้นส่วน	จำนวน	123	93	102	62	22	2.42	ปานกลาง
	ร้อยละ	30.6	23.1	25.4	15.4	5.5		
ศัตรู และ เคราะห์ภัย	จำนวน	103	98	105	73	25	2.55	ปานกลาง
	ร้อยละ	25.5	24.3	26.0	18.1	6.2		
เรื่องของ อนาคต	จำนวน	81	72	98	98	55	2.94	ปานกลาง
	ร้อยละ	20.0	17.8	24.3	24.3	13.6		
อื่น ๆ	จำนวน	46	14	8	3	7	1.86	น้อย
	ร้อยละ	59.0	17.9	10.3	3.8	9.0		

ภาพที่ 4.26 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประเด็นจุดมุ่งหมายหรือการยอมรับบทบาทหน้าที่ของโหราศาสตร์และการไปหาหมอดู

4.1.6 การทดสอบสมมติฐาน

การวิจัยครั้งนี้มีสมมติฐานในการวิจัย 2 ข้อ ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ระดับการรับรู้หรือสภาวะ “อโนมี” ของคนในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกันตามลักษณะทางประชากร และสภาวะทางจิตใจ

สมมติฐานข้อที่ 2 ระดับการรับรู้หรือสภาวะอโนมีมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อการพึ่งพาสื่อในภาวะมีปัญหา การพึ่งพาแหล่งสาร และบุคคลทางโหราศาสตร์

(1) การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมี” ของคนในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกันตามลักษณะทางประชากร และสภาวะทางจิตใจ โดยใช้สถิติ t-test สำหรับตัวแปรอิสระ 2 กลุ่ม และใช้ F-test (One Way ANOVA) สำหรับตัวแปรอิสระตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไปในการทดสอบสมมติฐาน

1.1 ผลการทดสอบระหว่างลักษณะทางประชากรกับระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมี”

ผลการทดสอบสมมติฐานระหว่างลักษณะทางประชากรด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ กับระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมี” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะประชากรด้านต่าง ๆ แตกต่างกัน มีระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมี” ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงดังในตารางที่ 4.29

ตาราง 4.29 ผลการทดสอบระหว่างเพศกับระดับการรับรู้หรือสภาวะ“อโนมี”

ลักษณะทางประชากร		mean	t-prob	p-value	แปลค่า
เพศ	ชาย	2.63	.902	.364	ไม่แตกต่าง
	หญิง	2.55			

ตาราง 4.30 ผลการทดสอบระหว่างอายุ การศึกษา รายได้ และอาชีพ กับระดับการรับรู้หรือสภาวะ“อโนมี”

ลักษณะทางประชากร		mean	F-prob	p-value	แปลค่า
อายุ	15-20 ปี	2.42	.863	.536	ไม่แตกต่าง
	21-30 ปี	2.56			
	31-40 ปี	2.69			
	41-60 ปี	2.53			
	61-70 ปี	2.37			
	71 ปีขึ้นไป	2.57			
การศึกษา	ประถมศึกษา	2.80	.857	.490	ไม่แตกต่าง
	มัธยมศึกษาตอนต้น	2.61			
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	2.88			
	ระดับอาชีวศึกษา/ อนุปริญญา	2.56			
	ปริญญาตรี	2.52			
	สูงกว่าปริญญาตรี	2.48			
	อื่น ๆ	3.33			
รายได้	ต่ำกว่า 15,000 บาท	2.66	1.385	.229	ไม่แตกต่าง
	15,000-20,000 บาท	2.55			
	20,001-30,000 บาท	2.64			
	30,001-50,000 บาท	2.46			
	50,001-100,000 บาท	2.35			
	มากกว่า 100,000 บาท	2.12			

ตาราง 4.30 (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร		mean	F- prob	p-value	แปลค่า
อาชีพ	เจ้าของกิจการ	2.73	1.230	.265	ไม่แตกต่าง
	ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	2.51			
	ทหาร/ ตำรวจ	2.68			
	ผู้เกษียณอายุราชการ	2.44			
	รับจ้าง/ใช้แรงงาน	2.91			
	แม่ค้า/พ่อค้าทั่วไป	2.65			
	พนักงานบริษัทเอกชน	2.53			
	นักธุรกิจ ผู้ลงทุน	1.50			
	นิสิต/นักศึกษา	2.46			
	แม่บ้าน	2.67			
	อาชีพอิสระ	2.77			
	อื่น ๆ	2.50			

1.2 ผลการทดสอบระหว่างระดับการรับรู้สถานะ “อโนมี” กับสภาวะจิตใจ

ผลการทดสอบสมมติฐานระหว่างระดับการรับรู้สถานะ “อโนมี” กับความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ด้านต่าง ๆ พบว่าประชากร ที่มีระดับความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ในด้านต่าง ๆ โดยรวมที่แตกต่างกัน มีการรับรู้สถานะ “อโนมี” ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงดังตารางที่ 4.31

ตาราง 4.31 ผลการทดสอบระหว่างระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมี” กับความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่โดยรวม

การรับรู้สภาวะอโนมี		mean	F-prob	p-value	แปลค่า
ความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ ด้านต่าง ๆ โดยรวม	พึงพอใจต่ำ	2.35	2.420	.090	ไม่แตกต่าง
	พึงพอใจปานกลาง	2.73			
	พึงพอใจมาก	2.63			

ผลการทดสอบสมมติฐานระหว่างระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมี” กับสภาวะทางจิตใจในประเด็น ความคิดฆ่าตัวตายพบว่าระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมี” ที่แตกต่างกันมีความคิดในการฆ่าตัวตายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่เคยคิดฆ่าตัวตายมีสภาวะ “อโนมี” สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เคยคิดฆ่าตัวตาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงดังตารางที่ 4.32

ตาราง 4.32 ผลการทดสอบระหว่างระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมี” กับสภาวะทางจิตใจในด้านความคิดฆ่าตัวตาย

ระดับการรับรู้สภาวะอโนมี		mean	t-prob	p-value
ความคิดฆ่าตัวตาย	เคย	2.91	3.46	.001*
	ไม่เคย	2.52		

*แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการทดสอบระหว่างระดับการรับรู้หรือสภาวะ “อโนมี” กับสภาวะทางจิตใจในด้านความบ่อยในการคิดฆ่าตัวตาย พบว่า ความบ่อยในการคิดฆ่าตัวตายที่แตกต่างกันมีการรับรู้สภาวะ “อโนมี” แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงดังตารางที่ 4.33 และเมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่พบว่ากลุ่มที่มีความคิดในการฆ่าตัวตายบ่อยจนถึงบ่อยมาก มีสภาวะอโนมีที่สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เคยคิดฆ่าตัวตายหรือคิดจะฆ่าตัวตายแค่บางครั้งหรือเพียงครั้งเดียว

ตาราง 4.33 ผลการทดสอบระหว่างระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมี” กับความบ่อยในการคิดฆ่าตัวตาย

สภาวะทางจิตใจ		ค่าเฉลี่ย	F-prob	p-value	ผลการทดสอบรายคู่	
ความบ่อยในการคิด ฆ่าตัวตาย	1	บ่อยมาก	5.00	8.256	.000*	1>3,4,5
	2	บ่อย	4.00			2>5
	3	บางครั้ง	2.78			-
	4	ครั้งเดียว	2.76			-
	5	ไม่เคยเลย	2.52			-

*แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

(2) การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมี” มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อทั่วไป และการพึ่งพาสื่อประเภทต่าง ๆ ในสภาวะที่มีปัญหา โดยใช้การวิเคราะห์สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson’s product moment correlation coefficients)

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 แบ่งออกเป็นการทดสอบระหว่างการรับรู้สภาวะอโนมีกับการเปิดรับสื่อโดยทั่วไป และการทดสอบระหว่างการรับรู้สภาวะอโนมีกับการพึ่งพาสื่อประเภทต่าง ๆ ในสภาวะที่มีปัญหา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 สภาวะอโนมีกับการเปิดรับสื่อทั่วไป

ผลการศึกษาพบว่าระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมี” ของคนในกรุงเทพมหานคร ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการเปิดรับข่าวสารทั่วไปโดยรวมและไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารในแต่ละกลุ่มสื่อ ไม่ว่าจะเป็นสื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่

ตาราง 4.34 ผลการหาความสัมพันธ์โดยใช้การวิเคราะห์สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างระดับการรับรู้หรือสภาวะอโนมีกับการเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากสื่อ

ตัวแปร	การรับรู้หรือสภาวะอโนมี	
	R	p-value
สื่อดั้งเดิม		
- โทรทัศน์	-.006	.901
- วิทยุ	-.059	.224
- ภาพยนตร์	.039	.417
- หนังสือพิมพ์	-.117	.016*
- นิตยสาร	-.080	.096
- หนังสืออ่านเล่น	-.029	.545
- ตำรา / หนังสือวิชาการ	-.066	.179
รวม	-.015	.750
สื่อใหม่		
- อินเทอร์เน็ต	-.086	.075
- เว็บไซต์ต่าง ๆ	-.049	.307
- เฟซบุ๊ก	.003	.955
- ไลน์	-.040	.413
- ทวิตเตอร์	-.056	.245
- อินสตราแกรม	-.019	.700
- ยูทูบ	-.025	.607
- บล็อกเกอร์	-.067	.172
- แอปพลิเคชันต่าง ๆ ระบุ	-.032	.593
- โทรศัพท์มือถือ / สมาร์ทโฟน	-.060	.220
- เกมส์ (ออนไลน์ / ออฟไลน์)	-.013	.797
รวม	-.037	.439
การเปิดรับข่าวสารจากสื่อทั่วไปโดยรวม	-0.031	0.533

2.2 การมีปัญหหรือสภาวะออนไลน์กับการฟังสื่อและแหล่งสารประเภทต่าง ๆ

ผลการหาความสัมพันธ์โดยใช้การวิเคราะห์สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างระดับการรับรู้สภาวะมีปัญหหรือสภาวะออนไลน์กับการฟังและการใช้ประโยชน์จากสื่อ การฟังแหล่งสาร รวมทั้งการฟังพหุศาสตร์ พบว่ามีความสัมพันธ์กับการขอคำปรึกษาจากสื่อบุคคลโดยรวม โดยมีความสัมพันธ์กับการขอคำปรึกษาจากเพื่อนฝูง การขอคำปรึกษาจากครูบาอาจารย์/คนนับถือ และจากพระสงฆ์ที่เชื่อถือศรัทธา แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชนโดยรวม ไม่สัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อใหม่โดยรวมเช่นกัน นอกจากนี้ยังพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อกิจกรรมอื่น ๆ โดยรวม แต่ในรายละเอียดมีความสัมพันธ์กับการดูซีรีส์ หรือใช้สารเสพติดประเภทต่าง ๆ และ ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อหมอดูโดยรวม ยกเว้นการอ่านคอลัมน์หรือดูรายการหมอดูทางสื่อ

ตาราง 4.35 ผลการทดสอบสหสัมพันธ์โดยใช้การวิเคราะห์ระหว่างระดับการรับรู้ในสภาวะที่มีปัญหหรือสภาวะออนไลน์กับการฟังสื่อและแหล่งสาร

ตัวแปร	การรับรู้หรือสภาวะออนไลน์	
	r	p-value
1.1 การขอคำปรึกษาจากสื่อบุคคล (โดยรวม)	.262*	.000
จากพ่อแม่ ญาติพี่น้อง	-.053	.273
จากเพื่อนฝูง	.357*	.000
จากครูบาอาจารย์/คนนับถือ	.456*	.000
จากพระสงฆ์ที่เชื่อถือศรัทธา	.262*	.000
1.2 การเปิดรับสื่อดั้งเดิม (โดยรวม)	-.057	.234
อ่านหนังสือ	-.063	.207
อ่านนิยาย	-.071	.146
ดูโทรทัศน์	-.044	.369
ดูภาพยนตร์	-.038	.437
1.3 การเปิดรับสื่อใหม่ (โดยรวม)	-.063	.192
เฟซบุ๊ก	.009	.848
ไลน์	-.048	.319
ทวิตเตอร์	-.050	.300
บล็อกเกอร์	-.047	.336

ตาราง 4.35 (ต่อ)

ตัวแปร	การรับรู้หรือสภาวะอโนมี	
	r	p-value
1.4 การเปิดรับแหล่งกิจกรรมอื่น ๆ (โดยรวม)	.045	.367
เล่นเกมส์	.063	.196
ฟังเพลง	-.020	.683
เล่นกีฬา	-.063	.196
ไปท่องเที่ยวหาความบันเทิงในสถานที่ต่าง ๆ	-.034	.475
ดื่มสุรา หรือใช้สารเสพติดประเภทต่าง ๆ	.138*	.004
1.5 การเปิดรับสื่อหมอดู (โดยรวม)	.095	.059
ปรึกษาจากหมอดู หรือนักโหราศาสตร์โดยตรงตัวต่อตัว	.097	.045
อ่านคอลัมน์หรือดูรายการหมอดูทางสื่อ	.117*	.015
การพึ่งพาจากสื่อและแหล่งสารต่าง ๆ ในสภาวะที่มีปัญหา (โดยรวม)	0.033	0.510

4.1.7 การวิเคราะห์การรับรู้สภาวะอโนมีกับสภาวะทางจิตใจและการพึ่งพาสื่อโดยจำแนกตามองค์ประกอบ 4 ด้านของการรับรู้สภาวะอโนมี

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบตัวแปรการรับรู้สภาวะอโนมีที่แบ่งได้เป็น 4 ด้านดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 การรับรู้ความรู้สึกตนเองและสังคมรอบตัว

องค์ประกอบที่ 2 ความรู้สึกเกี่ยวกับสภาวะการทำงานและสภาวะการเรียน

องค์ประกอบที่ 3 การรู้สึกไร้คุณค่าในตัวเอง

องค์ประกอบที่ 4 การรู้สึกกลัวการใช้ชีวิตในสังคม

ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบ 4 ด้านของการรับรู้สภาวะอโนมีมาเป็นตัวแปรหาความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับตัวแปรหลักของงานวิจัยนี้ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรด้านสภาวะจิตใจ: (1) ความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม (2) การเคยคิดฆ่าตัวตาย (3) ความบ่อยในการคิดฆ่าตัวตาย และตัวแปรด้านการพึ่งพาสื่อด้านต่าง ๆ

ตัวแปรด้านสภาวะจิตใจ:

(1) ความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมี” ในแต่ละด้าน (องค์ประกอบ) กับความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมพบว่า การรับรู้สภาวะอโนมีด้านความรู้สึกตนเอง และสังคมรอบตัว ด้านความรู้สึกเกี่ยวกับสภาวะการทำงานและสภาวะการเรียน ด้านการรู้สึกไร้คุณค่าในตัวเอง และด้านการรู้สึกกลัวการใช้ชีวิตในสังคม ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม

ตาราง 4.36 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมี” ในแต่ละด้านกับ สภาวะจิตใจด้านความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม

สภาวะอโนมี	ความพึงพอใจ	
	R	p-value
ด้านการรับรู้ความรู้สึกตนเองและสังคมรอบตัว	.058	.253
ด้านความรู้สึกเกี่ยวกับสภาวะการทำงานและสภาวะการเรียน	.018	.417
ด้านการรู้สึกไร้คุณค่าในตัวเอง	.037	.465
ด้านการรู้สึกกลัวการใช้ชีวิตในสังคม	.073	.146

(2) การเคยคิดฆ่าตัวตาย

ผลการทดสอบระหว่างระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมี” ในแต่ละด้าน (องค์ประกอบ) กับ สภาวะทางจิตใจในด้านความคิดฆ่าตัวตาย พบว่ากลุ่มที่เคยคิดฆ่าตัวตายมีการรับรู้สภาวะอโนมีแตกต่างจากกลุ่มที่ไม่เคยคิดฆ่าตัวตายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยกลุ่มที่เคยคิดฆ่าตัวตายมีระดับสภาวะอโนมีแต่ละด้านสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เคยคิดฆ่าตัวตายแสดงดังตารางที่ 4.37

ตาราง 4.37 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างการรับรู้สถานะ “อโนมี” ด้านต่าง ๆ กับสถานะทางจิตใจ ในด้านความคิดฆ่าตัวตาย

องค์ประกอบ	ความคิดฆ่าตัวตาย	mean	t-prob	p-value
1 การรับรู้ความรู้สึกละอายใจและสังคมรอบตัว	เคย	3.26	2.98	.003*
	ไม่เคย	2.97		
2 ความรู้สึกเกี่ยวกับสถานะการทำงานและสถานะการเรียน	เคย	3.16	3.31	.001*
	ไม่เคย	2.82		
3 การรู้สึกไร้คุณค่าในตัวเอง	เคย	2.44	5.06	.000*
	ไม่เคย	1.96		
4 การรู้สึกกลัวการใช้ชีวิตในสังคม	เคย	2.70	3.05	.002*
	ไม่เคย	2.28		

*แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

(3) การพึ่งพาสื่อด้านต่าง ๆ

เมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างสถานะอโนมีด้านต่าง ๆ 4 ด้าน กับการพึ่งพาสื่อและแหล่งสารทางโหราศาสตร์ ผลการวิจัยไม่พบว่ามีความสัมพันธ์ใดๆ ระหว่างคู่ตัวแปรสถานะอโนมีกับการพึ่งพาสื่อและแหล่งสารทุกประเภท ยกเว้นสถานะอโนมีด้านความรู้สึกไร้คุณค่าในตัวเอง มีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับการเปิดรับสื่อดั้งเดิมโดยรวม และมีความสัมพันธ์เล็กน้อยกับการเปิดรับสื่อที่มีเนื้อหาจากโหราศาสตร์หรือ หมอดู รวมทั้งมีความสัมพันธ์กับการปรึกษาหมอดูโดยตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.39

ตาราง 4.39 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้สภาวะอโนมีด้านต่าง ๆ กับการพึ่งพาสื่อและแหล่งสารเมื่ออยู่ในสภาวะที่มีปัญหา

องค์ประกอบ	การพึ่งพาสื่อและแหล่งสาร	ความสัมพันธ์	
		r	p-value
ด้านการรับรู้ ความรู้สึกตนเอง และสังคมรอบตัว	1.1 การขอคำปรึกษาจากสื่อบุคคล	.045	.357
	1.2 การเปิดรับสื่อดั้งเดิม	-.027	.595
	1.3 การเปิดรับสื่อใหม่	-.028	.568
	1.4 การเปิดรับแหล่งกิจกรรมอื่น ๆ	.004	.930
	1.5 การเปิดรับสื่อหมอดู (โดยรวม)	.061	.211
	1.6 ปรึกษาจากหมอดู หรือนักโหราศาสตร์โดยตรงตัวต่อตัว	.065	.179
	1.7 อ่านคอลัมน์หรือดูรายการหมอดูทางสื่อ	.029	.544
ด้านความรู้สึก เกี่ยวกับสภาวะการ ทำงานและสภาวะ การเรียน	1.1 การขอคำปรึกษาจากสื่อบุคคล	.020	.685
	1.2 การเปิดรับสื่อดั้งเดิม	-.022	.660
	1.3 การเปิดรับสื่อใหม่	-.042	.393
	1.4 การเปิดรับแหล่งกิจกรรมอื่น ๆ	.001	.977
	1.5 การเปิดรับสื่อหมอดู (โดยรวม)	.089	.066
	1.6 ปรึกษาจากหมอดู หรือนักโหราศาสตร์โดยตรงตัวต่อตัว	.083	.087
	1.7 อ่านคอลัมน์หรือดูรายการหมอดูทางสื่อ	.059	.226
ด้านการรู้สึกได้ คุณค่าในตัวเอง	1.1 การขอคำปรึกษาจากสื่อบุคคล	.004	.942
	1.2 การเปิดรับสื่อดั้งเดิม	-.108*	.031
	1.3 การเปิดรับสื่อใหม่	-.040	.419
	1.4 การเปิดรับแหล่งกิจกรรมอื่น ๆ	.007	.884
	1.5 การเปิดรับสื่อหมอดู (โดยรวม)	.177*	.000
	1.6 ปรึกษาจากหมอดู หรือนักโหราศาสตร์โดยตรงตัวต่อตัว	.136*	.005
	1.7 อ่านคอลัมน์หรือดูรายการหมอดูทางสื่อ	.164*	.001
ด้านการรู้สึกกลัว การใช้ชีวิตในสังคม	1.1 การขอคำปรึกษาจากสื่อบุคคล	-0.017	0.734
	1.2 การเปิดรับสื่อดั้งเดิม	-0.052	0.301
	1.3 การเปิดรับสื่อใหม่	-0.038	0.437
	1.4 การเปิดรับแหล่งกิจกรรมอื่น ๆ	0.055	0.261
	1.5 การเปิดรับสื่อหมอดู (โดยรวม)	0.077	0.113
	1.6 ปรึกษาจากหมอดู หรือนักโหราศาสตร์โดยตรงตัวต่อตัว	0.081	0.095
	1.7 อ่านคอลัมน์หรือดูรายการหมอดูทางสื่อ	0.046	0.341

4.2 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

(1) การประมวลสภาวะปัญหาในบริบททางสังคมของกลุ่มตัวอย่างในช่วงการสัมภาษณ์

ในช่วงที่เก็บข้อมูลนั้นเป็นช่วงที่ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครต้องเผชิญกับสภาวะแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ที่มีความเปลี่ยนแปลงในบริบทของสังคม ณ ขณะนั้น ซึ่งมีเหตุการณ์สำคัญนับตั้งแต่วันที่ 13 ต.ค. 2559 สำนักพระราชวังประกาศพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร สวรรคต ที่โรงพยาบาลศิริราช เป็นการสูญเสียพระมหากษัตริย์อันเป็นที่รักยิ่งของปวงชนชาวไทย พระองค์ทรงเป็นมหาราชผู้เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวไทยทั้งประเทศ ข่าวกองการสูญเสียครั้งนี้จึงมีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสภาวะจิตใจและการใช้ชีวิตของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร (บีซีไทย, 2560).

นอกจากนี้มีการชุมนุมของภาคประชาชนเพื่อคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ นำมาสู่รัฐประหารที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อันมีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะ ทำให้สภาพทางการเมืองของประเทศไทยต้องอยู่ภายใต้รัฐบาลทหารจนถึงปัจจุบัน (ทีมข่าวการเมือง, 2557).

ข่าวเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาใหญ่ในประเทศประเทศไทยที่ปรากฏในสื่อมีมากมาย การบังคับใช้กฎหมาย เช่น การตรวจสอบการทุจริตคดีสินบนการจัดซื้อเครื่องยนต์โรลล์รอยซ์ของบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) (สำนักข่าวอิศรา, 2560). คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือ ป.ป.ช. มีมติ 7 ต่อ 0 ซึ่งมีความผิดคดีนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ฐานปล่อยปละละเลยและเพิกเฉยให้มีการทุจริตโครงการรับจำนำข้าว ทำให้รัฐเสียหายกว่า 5 แสนล้านบาท และมีการสรุปตัวเลขความเสียหายจากโครงการนี้มากกว่า 6 แสน 8 หมื่นล้านบาท (ไทยพับลิก้า, 2557).

ปัญหาทุจริตคอร์รัปชันคดีบริษัทไร่ส้มยักษ์ออกเงินค่าโฆษณาส่วนเกินจากสถานีโทรทัศน์ อสมท. ช่อง 9 ซึ่งศาลรอลงอาญา จำคุก 13 ปี คุณสรยุทธ สุทัศนะจินดา ในฐานะที่ทำหน้าที่สื่อมวลชน แต่กลับคดีสินบนพนักงาน อสมท ผู้ดูแลคิวโฆษณา เพื่อยกออกเงินจากการโฆษณา คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือ ป.ป.ช. ลงมติเอกฉันท์ ซึ่งมีความผิดเจ้าพนักงานของบริษัท อสมท. ว่ามีมูลความผิดทางวินัยร้ายแรงและมีมูลความผิดทางอาญาด้านสนับสนุนพนักงานกระทำความผิด (เอ็มไทยดอทคอม, 2555)

ปัญหาของอาชญากรรมและความโหดร้ายที่สื่อได้รายงานทางสังคมเป็นการเสนอข่าวบุคคลที่เกี่ยวข้องในข่าวราวกับเป็น ดารา เช่น ข่าวเปรี้ยวฆ่าหั่นศพ ปัญหาครอบครัว ปัญหาความ

ชิมเศร้าของผู้สูงอายุ และคนมีปัญหาทางจิตในรวมถึงวัยรุ่นและเยาวชนที่นำไปสู่การอนัตริยกรรมมากมาย ปัญหาเรื่องของการคอร์ปชั่นการโกงกิน การทำผิดในสังคมเป็นเรื่องปกติ และกฎหมายไม่สามารถทำอะไรได้ นอกจากนี้ปัญหาอาชญากรรมทางสังคมที่ไร้เหตุผล เหตุการณ์ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ย่อมกระทบกับความรู้สึกของประชาชน ทำให้คนกังวลในการดำเนินชีวิต กลายเป็นประเด็นที่ทำให้เกิดความรู้สึกที่เป็นบวกหรือเป็นลบ หรือการมีสภาวะอโนมี (เอ็มไทยดอทคอม, 2560).

ตามที่ประมวลมาข้างต้น ได้สรุปได้ว่าสภาวะสังคมของคนเมืองหลวงในขณะนั้นที่มีผลกระทบทางจิตใจต่อคนไทยและสังคมไทยทั้งประเทศแต่โดยเฉพาะคนในเมืองหลวงอาจมีสภาวะกดดันอื่น ๆ เสริม เช่น ลักษณะสังคมเมืองใหญ่ที่มีการแข่งขันกัน เผชิญกับสภาพการจราจรติดขัด มีอาชญากรรมเยอะ และการเห็นแก่ตัว

(2) การประมวลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้บริการหมอดู

ในการที่จะรวบรวมข้อมูลเพื่อขยายประเด็นของการวิจัยเชิงปริมาณ ได้มีการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรที่อยู่ในกรุงเทพฯ ที่คาดว่าจะอยู่ในการรับรู้ หรือมีสภาวะอโนมี และตกอยู่ในสภาวะที่ต้องพึ่งพาข่าวสาร โดยเฉพาะข่าวสารที่มาจากแหล่ง โดยเฉพาะทางด้านโหราศาสตร์ โดยการพิจารณาเลือกกลุ่มบุคคลมากกลุ่มหนึ่งซึ่งพยายามที่จะให้กระจายทางอาชีพต่าง ๆ และตามลักษณะต่าง ๆ เหมือนวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้วิธีเลือกตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) หรือการแนะนำต่อ ๆ กันไป กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่จะสัมภาษณ์ให้มีคุณลักษณะตรงกับที่ต้องการศึกษา โดยวิธีการเจาะจง (Purposive Selective Sampling) เพื่อไปสัมภาษณ์เก็บข้อมูล และได้ขอให้ช่วยแนะนำเพื่อนหรือคนรู้จักที่มีลักษณะตรงกับที่ต้องการ โดยมีชื่อที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ไว้ เป็นการแนะนำและบอกต่อไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งได้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวนที่ต้องการ

ทั้งนี้การนำเสนอจะให้เห็นภาพรวมของบทสัมภาษณ์ของแต่ละบุคคลและจะสรุปให้เห็นเป็นประเด็นว่าเป็นใคร และคนเหล่านั้นมีพฤติกรรมหมอดูน้อยแค่ไหน มีความคาดหวังจากการดูหมอดูอย่างไร มีความพึงพอใจจากการดูหมอดูน้อยแค่ไหน ซึ่งอาจจะศรัทธาหรือไม่ศรัทธาก็ได้แต่เพื่อให้เห็นเป็นภาพคร่าว ๆ ของคนที่ชอบดูหมอดูว่าเป็นอย่างไร โดยจะนำเสนอข้อมูลของแต่ละคนและจะสรุปเป็นประเด็นโดยวิธีนำเสนอจะแบ่งประเด็นออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ

การวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาเรื่อง “การรับรู้สภาวะ “อโนมี” กับการพึ่งพาข่าวสารการใช้ประโยชน์จากสื่อและแหล่งข้อมูลทางโหราศาสตร์ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์ต้องการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการที่กลุ่มประชากรที่พึ่งพาแหล่งสารทางโหราศาสตร์เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเสริมกับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยกลุ่มคนที่ทำการศึกษา คือ กลุ่มคนหลากหลายอาชีพจำนวน 17 คน ได้แก่ เจ้าของกิจการ 1 คน ข้าราชการ 2 คน พนักงานรัฐวิสาหกิจ 1 คน

ข้าราชการเกษียณ 1 คน พนักงานบริษัทเอกชน 9 คน นักศึกษา 4 คน แม่บ้าน 2 คน โดยแยกเป็นเพศชาย 4 คน เพศหญิง 13 คน เป็นผู้ที่เคยดูหมอทั้งเป็นประจำ ดูเป็นบางครั้ง หรือเคยดูเพียงครั้งเดียว และไม่ดูหมอละ เป็นคนที่มีฐานะปานกลางถึงดี และเป็นคนทำงานระดับล่าง ทั้งนี้เลือกคนที่มีความหลากหลาย เพื่อจะดูความเห็นที่อาจจะหลากหลายหรืออาจจะเหมือนกัน โดยศึกษาในประเด็นของเรื่องต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ (แรงจูงใจ) ในการใช้บริการ สภาวะจิตใจของคนที่จะไปดูหมอ หรือที่ไปดูหมอมามีสภาวะจิตใจอย่างไร มีปัญหาอะไร มีความรู้สึกต่อตัวเองต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไร
2. ความคาดหวังกับตัวหมอดู และ แหล่งหมอดูที่คิดว่าจะช่วยแก้ปัญหาเขาได้ ความคาดหวังกับตัวหมอดูเป็นอย่างไรมากน้อยแค่ไหน ในประเด็นใด
3. พฤติกรรมในการพึ่งพาหมอดู แต่ละคนมีการพึ่งพาหมอดูที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาที่เข้ามากระทบจิตใจ หรือเรียกว่า แต่ละคนมีวิธีการจัดการกับปัญหาที่แตกต่างกัน
4. ลักษณะของการดูว่าเลือกดูหมอประเภทไหน
5. การเลือกหมอดู ว่ามีความสามารถ และมีบุคลิกภาพแบบใด
6. ความพึงพอใจในการพึ่งพาหมอดูว่า ได้ตอบสนองต่อความคาดหวังหรือไม่ คือพอใจ ได้ในสิ่งที่ต้องการ ได้ความสบายใจ

ดังมีรายละเอียดอธิบายแยกออกเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1. แรงจูงใจในการไปหาหมอดู

จากการไปสัมภาษณ์โดยภาพรวมแล้วสะท้อนให้เห็นว่า คนที่ไปหาหมอดูส่วนใหญ่ตกอยู่ในสภาพความรู้สึก/สภาวะ Anomie ที่เผชิญกับปัญหาในเรื่องที่ไม่เชื่อใจในสังคมรอบข้าง ไม่เชื่อใจในคนรอบข้าง เช่น เวลามีปัญหาทุกข์ใจเลือกที่จะปรึกษาหมอดูก่อน หรืออาจหาที่พึ่งทางใจอย่างอื่นเช่น ไปไหว้พระ เดินห้าง ท่องเที่ยว หรือทำกิจกรรมอย่างอื่นเพื่อให้เกิดความผ่อนคลาย

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ กลุ่มประชากรตามอาชีพต่าง ๆ เช่น

แพทย์หญิงอดีตข้าราชการเกษียณอายุที่สัมภาษณ์ท่านหนึ่งเปิดเผยว่า “... เมื่อมีความเครียดเราก็อยากรู้ว่าปัญหาที่เราพบว่าจะจบปัญหาหรือว่าจะได้รับคำตอบจากปัญหานั้นอย่างไร การได้รู้อนาคตว่าปัญหาจะออกมารูปแบบไหนมันช่วยทำให้หายเครียด ส่วนใหญ่แล้วเกิดจากความกังวลว่าเราต้องเจอปัญหารุนแรงมากขึ้นกว่าเดิมหรือไม่ และการแก้ไขปัญหานั้นจะคลี่คลายไปเมื่อไร มันควรบอกคำตอบได้จึงคิดถึงหมอดู เพราะทราบดีว่าโหราศาสตร์เป็นวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ มีการเก็บสถิติการโคจรของดวงดาวที่มีผลกระทบกับมนุษย์ จึงเป็นลักษณะของวิชาการมีวิธีอธิบายและเชื่อมโยงอนุมานอย่างมีหลักการ ไม่ใช่พูดเรื่อยเปื่อย”

ส่วนกัปตันบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) เผยความในใจว่า “... เมื่อรู้สึกเจอปัญหาหรือเครียด ปกติแล้วจะใช้วิธีการแก้ปัญหาอย่างอื่นก่อน เช่น หากิจกรรมทำ ออกกำลังกาย ไปเที่ยว หรือ สวดมนต์ไหว้พระทำบุญ แต่จะพึ่งพาหมอเฉพาะเวลาที่หาทางออกไม่ได้จริง ๆ และบางทีก็ต้องการความแน่นซัด หรือตัวช่วยในการตัดสินใจ ในสถานการณ์บางอย่าง เช่น เรื่องงาน เรื่องความรัก อยากรู้ว่าเมื่อไหร่อุปสรรคจะผ่านพ้นไปได้ แต่โดยรวมจะเลือกเชื่อในสิ่งที่ดูแล้วดี เพื่อเป็นเหมือนการให้กำลังใจตัวเองที่กำลังจะดีขึ้น”

ด้านผู้จัดการฝ่ายต่างประเทศบริษัทเอกชนท่านหนึ่งระบุว่า “... เวลาเครียดหรือมีความกังวลใจมาก ๆ อันดับแรก คือ จะเลือกคุยกับคนในครอบครัวก่อน แต่หากคุยแล้วยังไม่สามารถคลายวิตกกังวลใจได้จะหันมาพึ่งที่พึ่งทางใจอีกทางหนึ่งซึ่ง คือ การตรวจดวงชะตาของตนเอง เหตุผลที่เลือกพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญทางโหราศาสตร์เพราะต้องการอยากได้คำตอบจากคนที่เขาไม่รู้จักตัวตนเรามาก่อน อยากฟังเรื่องราวที่ผู้เชี่ยวชาญทางโหราศาสตร์วิเคราะห์โดยพิจารณาจากวันเดือนปีเกิดว่าเป็นอย่างไร ซึ่งตรงนี้มีมันมีความท้าทาย โดยไม่คำนึงว่าผลนั้นจะออกมาดีหรือไม่ดี เพราะคำทำนายนั้นทำให้ตนเองคลายความกังวลไปได้ แม้จะเป็นเวลาเพียงชั่วขณะก็ตาม”

ผู้จัดการฝ่าย บริษัทเอกชนอีกท่านหนึ่งให้เหตุผลว่า “เลือกพึ่งพาหมอมือเมื่อเกิดเรื่องกับข้องใจ เพราะเชื่อว่าวิชาโหราศาสตร์จะช่วยชี้แนะทางออกให้กับชีวิตในขณะนั้นได้ เหมือนเป็นเครื่องบรรเทาทุกข์ หรือเป็นเครื่องคลายความกังวลความสงสัยที่มีอยู่ โดยส่วนใหญ่จะหมอมือเมื่อมีเรื่องความสุข และความทุกข์เข้ามาในชีวิต เช่น เรื่องการงาน การเงิน ความรัก ครอบครัว และเป็นเรื่องของอนาคตทั้งหมด เหมือนต้องการทิศทางให้กับชีวิต อยากรู้ชีวิตจะเป็นอย่างไร กรณีที่มีปัญหาที่เชื่อว่าหมอมือจะมีวิธีทางช่วยเหลือ หรือช่วยตัดสินใจอะไรบางอย่างได้”

ขณะที่ผู้ดูแลหมอมืออีกท่านหนึ่งที่อยู่ในระดับผู้จัดการบริษัทเอกชนเช่นกัน ให้ข้อมูลว่า “... เมื่อรู้สึกกังวลใจในเรื่องที่เหนือการควบคุมจะไปหาหมอมือตลอด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความรัก ครอบครัว การงาน เหตุผลหนึ่ง คือ หมอมือ เป็นคนนอกวงการชีวิตเรา เรื่องที่พูดไปก็ไม่อาจบอกต่อ ซึ่งปัจจัยนี้มีผลต่อการใช้ชีวิตเป็นปกติต่อไปได้ มองว่าเขา คือ จิตแพทย์ที่มีหลักวิชา สามารถทำนายอนาคตให้ได้ แม้ว่าจะมีส่วนถูกและผิดในคำพยากรณ์ แต่อย่างน้อยเขาก็แบ่งเบาความทุกข์ ความร้อนไปจากใจเราได้”

ในขณะที่เดียวกันเลขานุการผู้บริหารเอกชน ได้เล่าประสบการณ์ว่า “... จะไปใช้บริการหมอมือเฉพาะในเรื่องที่เราปรึกษาคนสนิทรอบ ๆ ข้างเราไม่ได้ และเป็นสิ่งที่เค้าเหล่านั้นจะไม่เข้าใจเรา บางครั้งที่ไม่หาหมอมือ บางทีก็ไม่ได้อยากได้คำตอบอะไรชัดเจน แค่อยากคุยกับคนที่เข้าใจในเรื่องที่เราเป็นกังวลอยู่เท่านั้นเอง พอได้พูดคุย ได้ข้อคิดบางอย่างมา เราก็จะสบายใจขึ้น บางครั้งอยากได้แนวทางมาสนับสนุนสมมติฐานที่มีอยู่ในใจเรา ให้มันชัดเจนยิ่งขึ้น หรือสมมติฐานเราคิดกัน

แน่ ซึ่งในบางครั้งหมอดูเก่ง ๆ จะมีมุมมองที่หลากหลายแนวทางให้เราได้กลับไปคิดต่อ เพื่อหาคำตอบที่เป็นตัวของเราเองในที่สุด”

กล่าวโดยสรุปวัตถุประสงค์ของการไปดูหมอดูมีความคล้ายคลึงกัน คือ หมอดูเป็นทางเลือกหนึ่งของการคลายความวิตกกังวล เป็นการสื่อสารสองทาง คือ สามารถเล่าเรื่องได้ทุกเรื่อง โดยไม่ต้องปิดบังและผู้ที่สามารถได้ตอบหรือแสดงความรู้สึกโดยไม่ต้องเก็บความไม่สบายใจนั้นไว้ให้อึดอัดคับข้องใจ ทำให้รู้สึกสบายใจเพราะหมอดูช่วยรับฟัง ช่วยแก้ปัญหาให้คำปรึกษาและมั่นใจว่าหมอดูก็ คือ คนอื่นที่ไม่ได้รู้จักกับคนที่เรามีสมาคมด้วย ดังนั้นจึงไม่ต้องกลัวว่าจะเอาเรื่องไปบอกต่อคนอื่น ส่วนใหญ่คนที่มาดูหมอดูจะมีสภาวะทางจิตใจที่สับสน มีปัญหาหรือมีข้อคับข้องใจกับบรรทัดฐานทางสังคมที่อาจจะไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือการเลือกปฏิบัติ การถูกกระทำบางอย่างที่ทำให้เกิดปัญหากับจิตใจและไม่สามารถจัดความรู้สึกเหล่านั้นให้ออกจากใจได้ จึงตัดสินใจจึงเลือกที่จะสื่อสารกับหมอดู ดังเช่นเหตุผลต่อไปนี้

- ต้องการรู้ในเรื่องบางอย่าง และสิ่งที่ต้องการรู้อาจจะเกินความสามารถที่จะเขาจะรับรู้ได้ด้วยตนเองเลย จึงอยากพูดคุยกับนักโหราศาสตร์เพื่อให้เกิดความสบายใจ
- มีความกังวลว่าจะต้องเจอปัญหารุนแรงมากขึ้นกว่าเดิมหรือไม่ และการแก้ไขปัญหานั้นจะคลี่คลายไปเมื่อใด หรือ ว่าออกไปในแนวทางไหน
- หมอดูเป็นเสมือนที่พึ่งทางใจ เพราะบางเรื่องก็เป็นความลับที่ไม่สามารถบอกให้ใครรู้ได้ การมีที่ปรึกษาทางโหราศาสตร์ที่ดีทำให้ความสบายใจ เหมือนได้ระบายความคับข้องใจบางอย่าง
- ต้องการคำตอบจากคนที่เขาไม่รู้จักตัวตนเรามาก่อน ว่าจะมีคำตอบอย่างไรให้กับปัญหาที่เผชิญอยู่ มีความท้าทายด้วยความที่อยากจะรู้
- มีความเชื่อว่าวิชาโหราศาสตร์จะช่วยชี้แนะทางออกให้กับชีวิตในขณะนั้นได้ เหมือนเป็นเครื่องบรรเทาทุกข์ หรือเป็นเครื่องคลายความกังวล/ความสงสัยที่มีอยู่ภายในใจ
- ต้องการรู้เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อที่จะได้ตั้งรับถูก เหมือนเป็นการเตรียมใจว่าถ้าเหตุการณ์นั้นต้องเกิดขึ้นแน่ ๆ จะได้วางแผน อะไรที่จะเกิดขึ้นให้บอกมาตรง ๆ ต้องการคำทำนายที่ตรงกับเป็นความจริง ไม่ได้ปลอมใจอย่างเดียว
- เวลาที่มีปัญหาทุกข์ใจ เรื่องของ การงาน ความรัก ก็อยากพูดคุยกับหมอดู และถามถึงโอกาสของความร่ำรวย อนาคตที่จะลำบากหรือสบาย
- เมื่อรู้สึกกังวลใจ ในเรื่องที่อยู่ นอกเหนือการควบคุมของตนเอง จะนึกถึงหมอดูให้ช่วยคลายความกังวลดังกล่าว

- หมอคือเป็นคนนอกวงการของชีวิต ดังนั้นเรื่องที่ต้องสื่อสารหรือระบายออกไป จึงไม่ต้องกลัวว่าเขาจะไปบอกต่อ หรือมีเรื่องย้อนกลับมาหาตัวเรา ปัจจุบันนี้มีผลต่อการใช้ชีวิตให้เป็นปกติต่อไปได้ โดยไม่ต้องหวาดระแวง

- หมอคือ เปรียบเสมือนจิตแพทย์ ที่มีหลักวิชา สามารถทำนายอนาคตให้ได้ แม้ว่าอาจจะจะมีส่วนถูกหรือผิดในคำพยากรณ์ แต่อย่างน้อยหมอก็ได้แบ่งเบาความทุกข์ร้อนไปจากใจได้

- ส่วนมากอยากรู้เรื่องตัวเองว่าควรดำเนินการไปอย่างไรเวลาที่ต้องเจอปัญหา จริง ๆ ไปหาหมอเพื่อความหวังและกำลังใจ เพิ่มความมั่นใจให้ตัวเอง

- เวลามีปัญหาจะปรึกษาหมอกับการทำอย่างอื่น ทั้งนี้เพื่อเบี่ยงเบนความวิตกกังวลหรือหมกมุ่นจากเรื่องที่กำลังเผชิญอยู่

- จะใช้บริการหมอเฉพาะในเรื่องที่ไม่สามารถปรึกษาคณศนิตรอบ ๆ ตัวได้ และเป็นปัญหาที่เขาเหล่านั้นไม่เข้าใจในสิ่งที่เราเผชิญอยู่ จะเลือกหาหมอ

- อยากทราบเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไร มีเรื่องอะไรที่ต้องระมัดระวัง

- จะพึ่งพาหมอเฉพาะเวลาที่เบื่อกว่า หรือ หาทางไม่ออกจริง ๆ และบางทีก็อาจจะต้องการความแน่นซัด หรือตัวช่วยในการตัดสินใจ

2. หน้าที่ของหมอจากความคาดหวังของผู้ที่ไปพบหมอ

จากการสัมภาษณ์พบว่าแต่ละคนก็จะมีคามคาดหวังจากหมอที่ไม่เหมือนกัน แต่ส่วนใหญ่จะให้เหตุผลกับความคาดหวังที่คล้ายกัน คือ ต้องการความถูกต้องเที่ยงตรงของผลการพยากรณ์ไม่ว่าจะออกมาดีหรือร้าย การได้คุยกับหมอทำให้ได้กำลังใจข้อคิดดี ๆ อย่างน้อยมีคำตอบให้กับปัญหาที่ค้างคาใจ สามารถช่วยลดความกังวลใจได้ และประเด็นที่น่าสนใจคือกรอบความคิดของหมอของแต่ละคนสามารถอธิบายถึงการมองปัญหาจากประสบการณ์ที่แตกต่าง เพื่อหาทางออกที่เหมาะสมกับปัญหาที่เผชิญได้ ช่วยทำให้ลบล้างความคิดที่ไม่ดีให้ออกไป เพราะความเครียดมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานที่ลดลง ส่งผลให้อาจจะเกิดความผิดพลาดในงานได้เมื่อรู้สึกเครียดแล้วบำบัดรักษาด้วยการทานยาแก้เครียดพอหมดฤทธิ์ยา ก็จะกลับมาคิดใหม่ แต่การที่ได้ปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญทางโหราศาสตร์ เป็นเหมือนการเคลียร์ความคิดที่วนเวียนอยู่ในหัว ทำให้มีทางออก และหายกังวลใจ จึงเทียบไม่ได้ว่ามีมูลค่าต่อจิตใจแค่ไหน แต่นับว่ามีค่ายิ่งกว่าการรักษาใด ๆ ประเมินค่าไม่ได้เลย แต่ถ้าความคิดถูกจัดความเครียดออกไปมันคุ้มค่ากับสภาวะจิตใจที่ดีขึ้นมากมาย การเคลียร์ความคิดย่อมดีกว่าการกินยา

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล เช่น

อดีตอธิบดีอัยการ ซึ่งเป็นข้าราชการเกษียณ ให้ข้อมูลว่า “ในอดีตตอนเรียนจบที่ ธรรมศาสตร์ เคยให้นักโหราศาสตร์พยากรณ์เรื่องการประกอบอาชีพอะไรดีระหว่างผู้พิพากษา กับ อัยการ หมอดูบอกว่าให้เป็นอัยการจะดีกว่าเพราะตามดวงชะตาเป็นคนใจร้อน ทุกวันนี้ก็เป็น อัยการตามคำทำนายนะเคยถามหมอดูว่าเราสามารถช่วยเหลือบ้านเมืองหรือทำให้เกิดความยุติธรรม ให้เกิดความเป็นธรรมกับประชาชนทั่วถึงหรือไม่ ก็ได้รับคำตอบว่าสามารถทำได้ดี ส่วนตัวรู้สึกดี กับการได้ปรึกษาหมอดู เพราะคำพยากรณ์ให้ผลใกล้เคียงกับความเป็นจริง และยอมรับว่าเป็น ศาสตร์หนึ่งที่สามารถนำมาใช้ช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาได้ดี”

ส่วนอดีตข้าราชการอีกท่านหนึ่งที่เป็นแพทย์หญิง กล่าวว่า “...สิ่งที่ต้องการ คือ คำตอบ ในส่วนของปัญหาที่เราไปปรึกษานั้นว่าจะออกในรูปแบบไหนจะร้ายหรือว่าดีขึ้นกว่าเดิมทำให้ คลายกังวลหรืออย่างน้อยมีคำตอบให้กับปัญหาที่ค้างคาใจ ช่วยลดความกังวลใจได้ คาดหวัง ความถูกต้องเที่ยงตรงจากการทำนาย และกำลังใจซื่อสัตย์ งาม Touching” อีกทั้งบอกความคิดของ การมองปัญหาและทางออกของปัญหาที่เหมาะสมช่วยให้เคลียร์ความคิดที่ไม่ดีให้ออกไป มีทางออกของปัญหาว่าจะจบเมื่อไร ทราบอนาคตหรือความน่าจะเป็น มีวันเวลาที่กำหนดชัดเจน แบบนี้รู้สึกดีขึ้น ทำให้หายเครียดกังวลไปได้เยอะมาก

นอกจากนี้ผู้จัดการด้านการตลาดของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ก็ให้ข้อมูลว่า “...ในการไป หาหมอดูไม่ได้คาดหวังว่าหมอดูต้องพยากรณ์ได้แม่นยำ 100% แต่ต้องการคำชี้แนะหรือวิธีการ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ดีขึ้น มีความรวดเร็วในการให้คำพยากรณ์ ไม่ต้องต่อคิวนาน ราคาไม่แพง จนเกินไป ปริมาณคำทำนายซัดลึกลับไม่สั้นจนรู้สึกว่าจะไม่คุ้มกับเงินที่เสียไป”

เช่นเดียวกันกับผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัดและวิศวกรควบคุมงานก่อสร้าง กล่าวว่า “...การเลือกที่จะปรึกษาหมอดูเพราะคิดว่าน่าจะหาทางออกให้ได้ หรือมีคำแนะนำอะไรดี ๆ ที่ สามารถนำไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ โดยมาต้องการรู้เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจะได้ตั้งรับ ถูก เหมือนเป็นการเตรียมใจว่าต้องเกิดขึ้นแน่ ๆ และอยากได้คำทำนายที่เป็นความจริง สิ่งที่ยอกมา นั้นไม่ได้ปัดป้องใจ ต้องการให้พูดตรง ๆ”

3. พฤติกรรมในการพึ่งพาหมอดู

การพึ่งพาหมอดูจะมีราคาถูกหรือแพงขึ้นกับศาสตร์ที่ใช้ในการทำนาย รายละเอียดใน การพยากรณ์ ซึ่งช่องทางในการติดต่อสื่อสารนอกจากเข้าไปหาหมอดูตามสถานที่จัดงานต่าง ๆ ตาม ห้างสรรพสินค้า อาจจะมีการสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ หรือผ่านทีวี เพื่อหาคำตอบได้ดีที่สุด ให้กับปัญหาที่ต้องเผชิญอยู่ ณ ขณะนั้น เพราะเป็นการดูในเรื่องคน ๆ เดียวกันหมอดูอาจจะมี มุมมองหรือให้ข้อคิดที่แตกต่างกัน โดยมากจะเลือกสื่อสารกับหมอดูที่เป็นที่เคารพนับถือ หรือเคยดู มาจากรุ่นสู่รุ่น หรือถ้าเป็นหมอดูรุ่นใหม่ ๆ จากสื่อออนไลน์ จะได้รับการแนะนำจากเพื่อน ซึ่งการ

ตัดสินใจที่จะดูดวงกับหมอดูคนไหน อย่างน้อยต้องรู้สักว่าคุณแล้วหมอดูท่านนั้นมีความน่าเชื่อถือ วางตัวเหมาะสม และมีภูมิความรู้ในศาสตร์ที่ท่านาย เพราะหมอดูในยุคสมัยนี้ล้วนเป็นคนมีการศึกษา

ตัวอย่างความคิดเห็นมีดังนี้

กัปตันบริษัท การบินไทย จำกัด(มหาชน) เปิดเผยว่า “... ส่วนใหญ่จะเลือกดูหมอดูจากการได้รับคำแนะนำจากเพื่อน หรือคนที่เคยไปดูมาก่อนแล้วบอกว่าหมอดูคนนั้นดูแม่น ก็จะตามไปดู อาจจะเป็นที่บ้าน ที่ร้าน หรือสถานที่ที่นัดหมายกันได้ ร่องลงมา คือ การหาตามสื่อออนไลน์ว่าที่ไหนแม่นก็อาจจะทดลองโทรไปสอบถาม”

ในขณะที่ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายบัญชีบริษัทมหาชนท่านหนึ่ง กล่าวว่า “... เป็นคนที่ชอบดูดวงกับหมอดูได้ทุกประเภท เนื่องจากศาสตร์การดูของแต่ละประเภทยุคนั้นแตกต่างกัน แต่มีสิ่งหนึ่งที่เหมือนกัน คือ ถ้าหมอดูที่มีความแม่นยำจะใช้ศาสตร์ใด อธิบายแบบไหน ถ้าหากเป็นคำถามในเรื่องเดียวกันผลการทำนายย่อมออกมาเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน จะนำคำทำนายนั้นมาผสมผสานกันเพื่อหาคำตอบที่ดีที่สุด ในอดีตจะพิจารณาหมอดูจากการที่เพื่อนแนะนำมา ซึ่งจะไปตามบ้าน ตามสำนักต่าง ๆ แต่ด้วยวิวัฒนาการที่ทันสมัยมากขึ้น การสื่อสารด้วยการคุยผ่าน Line หรือ Messenger ทำให้ได้รับความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น”

ส่วนผู้จัดการฝ่ายต่างประเทศในบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งก็ให้ความคิดเห็น “... เนื่องจากคุณแม่เป็นคนชอบดูดวง ถ้าแม่บอกว่าดีก็อยากดู อาจจะติดมาจากคุณแม่ที่เป็นคนชอบดูดวง ที่บ้านเลขชอบดูดวงกันทั้งบ้านค่ะ”

4. การเลือกพึ่งพาหมอดูประเภทต่าง ๆ

จากที่ได้สัมภาษณ์พบว่าส่วนใหญ่จะดูหมอดูหลายประเภท เพื่อดูว่าเหตุการณ์จะมีความเป็นไปได้หรือไม่ตามที่หมอดูได้กล่าวมา เพราะแต่ละศาสตร์ในการทำนายมีหลายประเภท แต่หากเป็นเรื่องเกี่ยวกับดวงชะตาคน ๆ เดียวกัน ย่อมต้องมีผลที่ออกมาต้องคล้ายหรือใกล้เคียงกัน แม้ว่าจะเป็นการพยากรณ์จากคนละศาสตร์ก็ตาม ดังนั้นผู้ที่ชอบดูหมอดูจึงสามารถดูกับหมอดูได้ทุกประเภท แต่สิ่งหนึ่งที่ตอบสนองความต้องการของผู้ดูดวง คือ เรื่องของความแม่นยำ ไม่ว่าศาสตร์ใด จะพยากรณ์หรืออธิบายออกมาลักษณะไหน ผลการทำนายย่อมออกมาจะเหมือนหรือใกล้เคียงกัน

ส่วนมากจะเป็นการดูไพ่ยิปซีเพราะเป็นศาสตร์ที่เข้าถึงง่ายและค่าใช้จ่ายไม่แพงมากนัก อีกทั้งรูปแบบการให้บริการที่เปิดกว้างและเข้าถึงที่มีอยู่ตามห้างสรรพสินค้า รวมถึงจำนวนหมอดูที่ให้บริการในสื่อออนไลน์และออฟไลน์ที่มีจำนวนมากและบางครั้งก็มีการให้ดูฟรีตามเว็บไซต์ต่าง ๆ หรือตามงานอีเว้นท์ต่าง ๆ ที่นอกจากได้ทราบเรื่องดวงชะตาแล้วยังเป็นการทำบุญร่วมงาน

การกุศล และอีกประเภท คือ โหราศาสตร์ ซึ่งจะมีค่าที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับไฟลิปซี แต่เนื่องจากมีสถิติรองรับจึงทำให้มีความน่าเชื่อถือ พิจารณาจากวันเดือนปีเวลาเกิดและสถานที่เกิด ผูกดวงชะตาและสามารถที่จะทำนายอดีตปัจจุบันและอนาคต โดยอาศัยการโคจรของดวงดาวเป็นปัจจัยสำคัญ แต่ผู้ที่มีปัญหาทางด้านจิตใจที่ต้องการหาทางออกให้กับชีวิตยินดีที่จะจ่ายจำนวนมากกว่า เพื่อหาเหตุและผลกับสิ่งที่ตนเผชิญอยู่ เพื่อต้องการคำตอบว่าปัญหานั้นจะจบเมื่อไร และมีความน่าจะเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อที่จะได้เตรียมใจรับกับปัญหาเป็นต้น ไม่ว่าจะเป็นการดูดวงด้วยศาสตร์ใดขึ้นอยู่กับความเชื่อหรือศรัทธาว่าเขาต้องการแนวไหน อาจจะดูหลายแบบก็ได้จนกว่าความรู้สึกเครียดจะหายไป หรือได้พบหมอดีที่เคลียร์ปัญหาได้ก็อาจจะยุติการดูหมอลงสำหรับปัญหานั้น ๆ

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ กลุ่มประชากรตามอาชีพต่าง ๆ เช่น

อดีตข้าราชการเกษียณ แพทย์หญิง เปิดเผยว่า “ปกติที่บ้านจะปรึกษานักโหราศาสตร์ จากรุ่นสู่รุ่น หรือหากมีคนที่เคยไปดูมาแล้วแนะนำว่าดีก็อยากสื่อสารด้วย บางทีก็มากจากคุณพ่อคุณแม่หรือเพื่อลูกแนะนำ หรือไม่ก็ในเฟซบุ๊ก ตามสื่อออนไลน์ โซเชียลมีเดียต่าง ๆ ที่มีการคอนเฟิร์มว่ามีความน่าเชื่อถือ ก็จะถูกคะ”

ในขณะที่รองกรรมการผู้จัดการอาวุโส บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง กล่าวว่า “... นักโหราศาสตร์จะใช้การโคจรของดวงดาวมาอธิบายและสามารถบอกระยะเวลาที่เราเจอว่าปัญหาจะจบลงเมื่อไร ตรงนี้เป็นความสบายใจที่ปัญหาจะคลี่คลาย นอกจากนี้เป็นเรื่องฤกษ์ในการออกรถ Mercedes Benz ตั้งแต่ใช้รถมาก็ไม่มีปัญหาอะไร มีแต่ความโชคดียตลอด โดยเฉพาะเรื่องฤกษ์ยามเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ส่วนตัวเชื่อว่าสามารถทำให้ความเป็นไปของชีวิตดีหรือร้ายก็ได้”

ส่วนผู้จัดการ หจก. และวิศวกรควบคุมการก่อสร้าง มีประสบการณ์ คือ “... เป็นคนชอบดูหมอลประเภทดูจากวันเดือนปีเกิด คือ โหราศาสตร์ เพราะมีสถิติรองรับ และชอบสื่อวารกับนักโหราศาสตร์ผ่านสื่อออนไลน์ เพราะสะดวกไม่ต้องเสียเวลาเดินทาง การที่ได้พูดคุยกับหมอดูจะรู้สึกสบายใจเหมือนได้ปลดปล่อย และได้รับคำแนะนำในสิ่งที่เราไม่สามารถหาทางออกได้”

สำหรับนักวิชาการที่เป็นข้าราชการ เห็นว่า “... การดูดวงเป็น Option เสริมมากกว่า เพราะอยากรู้แนวทางแก้ไขปัญหาในชีวิตช่วงเวลานั้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการทำงานหรือการศึกษาต่อ หมอดูที่เลือกปรึกษาส่วนใหญ่ที่ถูกโผลดจะเป็นหมอดูผู้หญิง เคยดูหมอดูผู้ชายที่สมาคมโหราสมาคมจัดงาน event การกุศล ก็ดูแมนแต่พอลงทางออก ก็ตอบอะไรได้ไม่มากไปกว่าเดี๋ยวก็นึกถึงก็จบลงด้วยดี ต่างกับหมอดูที่เป็นผู้หญิงที่จะให้คำตอบที่ละเอียดกว่า คิดว่าตัวเราคงชอบคนที่ให้ข้อมูลเยอะ ถ้ารู้ว่าสมาคมโหราฯ จัดงาน event หรือดูดวงการกุศลที่อยู่ใกล้ ๆ ที่ไหน ถ้าว่างก็ชอบที่จะไป เพราะคิดว่าได้ทำบุญไปด้วย”

ในส่วนของผู้จัดการฝ่ายบุคคล บริษัทเอกชน เผยความในใจว่า “... ส่วนใหญ่ดูจากเพื่อนแนะนำเกือบ 100% หมอดูทางเว็บไซต์ และหมอไปพรมหาหมอแถมพระราม 2 ชอบที่ใจดี ทายแม่น หมอดูที่ห้างพันทิพย์ 2 ชั้น 6 ใช้ศาสตร์ดูไฟฟ้าไว้ ดูได้ตรงใจไม่คิดเล็กคิดน้อย ไปสายก็ ยังรอดูให้ คุณร้านปิดคิดค่าดูแค่ครั้งเดียว ตรงนี้ชอบมาก”

และกับต้นบริษัท การบินไทยจำกัด (มหาชน) กล่าวว่า “ ถ้าไม่มีคนแนะนำก็จะเลือกปรึกษาหรือดูหมอจากประเภท (ศาสตร์) ของการดู เลือกเป็นอันดับแรก คือ หมอที่ใช้การผูกดวง วันเดือนปี เกิดและเวลาจากฟากโหราศาสตร์ไทย อันดับสอง คือ ดูลายมือ อันดับ 3 คือ ดูด้วยได้ ชนิดต่าง ๆ แต่ส่วนใหญ่จะเลือกดูหมอจากการได้รับคำแนะนำจากเพื่อน หรือคนที่เคยไปดูมาก่อน แล้วบอกว่าหมอท่านนั้น ๆ ดูแม่นก็จะตามไปดู”

5. ลักษณะของหมอ

ส่วนใหญ่จะตอบเป็นแนวทางเดียวกันว่า ต้องเป็นหมอที่มีจรรยาบรรณ มีความจริงใจ ในการบรรเทาความทุกข์ ของผู้อื่น ต้องมีความจริงใจ ยิ่งถ้าสามารถพยากรณ์ถึงเหตุการณ์ในอดีตที่ เคยเกิดขึ้นได้ และสามารถพยากรณ์อนาคตจากหลักวิชาด้วยความแม่นยำ จะรู้สึกประทับใจมาก เพราะเขาไม่ได้รู้จักเรามาก่อน ต้องเป็นคนที่สามารถอธิบายแนวทาง หรือให้คำแนะนำ แก้ไขให้ ไปปรับใช้กับปัญหาที่เผชิญได้ การดูดวงสมัยนี้มีการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย สามารถดู โพรไฟล์จากเฟสบุ๊ก หรือกิจกรรมที่หมอท่านนั้นมีกิจกรรมผ่านหน้าไทม์ไลน์ เป็นการทำความ รู้จักพื้นฐานของหมอท่านนั้น และต่อมาก็ติดต่อสื่อสารผ่านข้อความส่วนตัวในไลน์ หรือ เฟสบุ๊ก การสื่อสารโต้ตอบระหว่างกันสามารถสัมผัสได้ถึงความจริงใจ ความปรารถนาดี และความ ช่วยเหลือต่อกัน ทำให้มีรู้สึกดีเหมือน ได้พบได้พบกับกัลยาณมิตร และพัฒนาสื่อสารกันอย่าง ต่อเนื่อง แม้ไม่ดูหมอแล้วก็ตาม แต่มิตรภาพที่ดียังมีอยู่ 1. คำถามในเรื่องการพึ่งพาหมอ แหล่งสาร ที่ เป็น หมอ ดู โดย การ ประมวล คน ที่ สัม ภา ยณ์ พบ ว่า ทั้ ง ห ม ด เป็น คน ที่ เคย ดู หม อ และ บาง คน ดู หม อ เป็น ประจำ โดยช่องทางในการสื่อสารมีดังนี้

- เลือกปรึกษาจากการแนะนำบอกต่อของเพื่อน โดยเฉพาะเพื่อนสนิทที่บอกต่อมา
 - เลือกหมอโดยปรึกษาจากคนในครอบครัว พ่อแม่ แนะนำ หรือ บอกต่อจากรุ่น
- สู่รุ่น
- จากคำแนะนำของผู้บริหารภายในบริษัท
 - ดูกับหมอประจำที่เป็นบุคคลโดยไปพบหมอที่ร้าน ที่บ้าน หรือที่นัดหมาย
 - ชอบการสื่อสารกับหมอผ่านสื่อออนไลน์เช่น เฟซบุ๊ก Line หรือ Messenger

เพราะสะดวกไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทาง

- หมอคนที่เลือกปรึกษามักจะต้องคุ้นเคย หรือรู้จักกันมานาน จนไว้วางใจเหมือนญาติพี่น้อง มากกว่า หมอคุณาจร และลักษณะของหมอมักจะเน้นช่วงวัยที่มากกว่าหรือใกล้เคียง เพราะวัยของหมอ มีผลต่อความน่าเชื่อถือ ความเชื่อมั่น

- ลักษณะของหมอต้องให้ความรู้สึกเหมือนเพื่อนรุ่นพี่ หรือคนในครอบครัวเหมือนผู้ใหญ่ที่เราเคารพนับถือ สามารถให้คำปรึกษากับเราได้เวลาที่เรามีปัญหา

ตัวอย่างการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามอาชีพ พบว่า

ข้าราชการเกษียณที่มีตำแหน่งเคยเป็นอธิบดีอัยการท่านหนึ่ง เปิดเผยว่า “...การจะเลือกปรึกษาหมอ ก็เมื่อใคร่ครวญดูแล้วว่า หมอคุณานันั้นมีความตรงไปตรงมา มีลักษณะท่าทางหรือมีภูมิปัญญา มีความน่าเชื่อถือ สามารถให้คำปรึกษาหารือได้เป็นอย่างดีหรือไม่ด้วย ซึ่งส่วนใหญ่จะเลือกหมอดูจากการแนะนำของเพื่อน โดยเฉพาะเพื่อนสนิทที่บอกต่อมา”

ส่วนผู้จัดการฝ่ายการตลาด บริษัทเอกชน แห่งหนึ่งให้ความเห็นว่า “...ถ้ามีความแม่นยำในการทำงาน การบริการทั้งก่อนและหลังการตรวจ การพูดจาของหมอดูสุขภาพ สามารถชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง มีศีลธรรมจรรยา ปรึกษาแล้วให้ความสบายใจ”

เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารงาน บริษัทเอกชน เปิดเผยว่า “... ชอบหมอดูที่มีลักษณะการพูดจาที่ตรงไปตรงมา ส่วนใหญ่จะเลือกหมอดูที่ได้มาจากการแนะนำของเพื่อนสนิทค่ะ พอได้ดูแล้วก็จะดูกันนานเลยไม่ค่อยเปลี่ยน”

ไม่ต่างกันกับเลขานุการผู้บริหาร บริษัทเอกชน ที่เห็นว่า “... ส่วนตัวชอบหมอดูที่มีจิตวิทยาที่ดี รู้ว่าควรและไม่ควรบอกอะไร จลาจลอ่านคนเป็น มีเมตตา และอยู่ในศีลธรรมอันดีค่ะ จะเลือกปรึกษาเฉพาะหมอดูที่ถูกจริตกับเราเท่านั้น เพราะหากการทดลองส้อมตามห้างร้านทั่ว ๆ ไป บางทีก็ต้องย้อนถามหมอดูที่ดูให้เราว่า พี่คะ ๆ ที่กำลังพูดเรื่องราวอยู่นี้ใช่เรื่องราวในชีวิตหนูหรือคะ”

นอกจากนี้ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายบัญชี บริษัทจำกัด (มหาชน) ให้ความเห็นในทำนองเดียวกันว่า “... จะรู้สึกว่หมอดูมีจรรยาบรรณ มีความจริงใจในการบรรเทาความทุกข์ของผู้อื่น ดูด้วยความจริงใจ โหราศาสตร์ไทยดูย้อนอดีตที่เกิดขึ้นได้ ดูอนาคตได้ เพียงบอกข้อความไม่กี่ตัวอักษรก็สามารถบรรยายเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและมีแนวทางให้ไปแก้ไขเอง ถึงแม้เป็นการสื่อสารผ่าน Line แต่ข้อความที่โต้ตอบกัน ก็สามารถสัมผัสได้ถึงความจริงใจและความปรารถนาดีที่ต้องการช่วยเหลือกัน”

6. ความรู้สึกพึงพอใจต่อหมอ

ส่วนใหญ่จะตอบเป็นแนวทางเดียวกันว่ารู้สึกประทับใจในการให้บริการ ตอบสนองความพึงพอใจ หรือความคาดหวังจากการที่ได้ไปปรึกษาหมอดู อย่างน้อย คือ ลดความกังวลใจ ทำ

ให้มองเห็นทางออกของปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ในขณะนั้น ทำให้เกิดความสบายใจ มีกำลังใจมากขึ้น

ยกตัวอย่างผู้ที่รับการสัมภาษณ์ได้กล่าวว่า

อดีตข้าราชการเกษียณ ที่เป็นแพทย์หญิง มีความรู้สึกที่ “... ประทับใจในการให้ข้อคิด และกำลังใจจากหมอ คุณถามว่าคุ้มหรือไม่กับค่าใช้จ่ายที่เสียไป ตอบว่าคุ้มมากนะค่ะ เพราะว่าความกังวลใจไม่สามารถประเมินเป็นมูลค่าได้ หมอมีหน้าที่รักษาคณไข้ เมื่อมีความเครียดย่อมมีผลต่อการรักษาคณไข้ ประสิทธิภาพการทำงานลดลง ถ้ามองในเรื่องการทำงานอาจจะเกิดความผิดพลาดได้ เมื่อเครียดทานยาแก้เครียดหมดฤทธิ์ก็กลับมาคิดใหม่ แต่การได้ปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญทางโหราศาสตร์ เป็นเหมือนการเคลียร์ความคิด ทำให้หายกังวลใจ จึงเทียบไม่ได้ว่ามีมูลค่าต่อจิตใจแค่ไหน แต่ก็นับว่ามีค่ายิ่งกว่าการรักษาใด ประเมินค่าไม่ได้นะค่ะ ถ้าความคิดถูกขจัดความเครียดออกไปมันคุ้มค่ากับสภาวะจิตใจที่ดีขึ้นมากมาย การเคลียร์ความคิดย่อมดีกว่าการกินยาแน่นอนค่ะ”

ในขณะที่รองกรรมการผู้จัดการอาวุโส บริษัทเอกชน ก็เปิดเผยว่า “มีความประทับใจในผู้เชี่ยวชาญทางโหราศาสตร์ เพราะเป็นการให้คำปรึกษาอย่างมีหลักการ ชอบตรงที่มีความสบายใจที่ได้ปรึกษาก่อนที่จะลงมือทำอะไร”

ส่วนผู้จัดการฝ่ายต่างประเทศ บริษัทเอกชน แห่งหนึ่ง ก็ “... รู้สึกประทับใจหมอดูที่มีการพูดอธิบายถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และกำลังจะเกิดขึ้นให้เข้าใจ หากเกิดสิ่งไม่ดีก็จะมีคำอธิบายและคำพูดที่ทำให้คลายความเครียดลงเพื่อพร้อมรับชะตากรรมที่จะเกิด ทุก ๆ ครั้งจะได้คติข้อคิดต่าง ๆ เสริมเข้ามา ทำให้เวลามีปัญหาหรือกังวลใจเรื่องใด ๆ ก็ตามจะกลับมาดูซ้ำกับหมอดูท่านนี้เสมอ ส่วนค่าครูเราก็เต็มใจจ่าย เพราะถือว่า ผลที่ได้กลับมา คือ ความสบายใจ ถือว่าคุ้มค่ามากค่ะ”

และในระดับผู้จัดการฝ่ายการตลาด, บริษัทเอกชน ท่านหนึ่งก็ให้ความเห็นว่า “... ประทับใจที่สุด คือ ตอนที่คอนโดถูกไฟไหม้ และได้ปรึกษากับหมอดูเกี่ยวกับกรณีพิพาทกับคู่กรณี ช่วงนั้นยอมรับว่าเครียดและคุบกับใครไม่ได้ ก็ต้องหันมาหาหมอดู ซึ่งเขามีภูมิความรู้ นอกจากเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับดวงชะตา ยังอธิบายเรื่องของการรับประกันทรัพย์สินได้ด้วย อันนี้ประทับใจมากเพราะเขามีความรอบรู้มากและสามารถอธิบายได้ว่าเราต้องติดต่อใครและทำอะไรต่อไป เพราะเรื่องคอนโดนั้นแอบซื้อทางบ้านไม่ทราบมาก่อน พอเครียดไม่รู้จะระบายกับใคร หมอดูท่านนี้จะทราบทุกอย่างของชีวิตในช่วงนั้นค่ะ”

เช่นเดียวกันกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารงาน บริษัทเอกชน กล่าวว่า การไปพบหมอดูเพราะ “... ส่วนใหญ่จะประทับใจกับการดูดวงเพราะได้ปรึกษาพูดคุยเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิต ได้แชร์

ประสบการณ์ทำให้ไม่เครียด ได้รับความกำลังใจ เพราะการที่ได้คุยกับหมอดูที่สนิทเราสามารถเล่าได้ทุกเรื่องโดยไม่ปิดบัง ไม่ต้องมีความลับ สบายใจมากค่ะ เพราะหมอดูรับฟัง ช่วยแก้ปัญหา ให้คำปรึกษาและไม่เอาเรื่องของเราไปพูดต่อแน่นอน เรามองว่าคุ้มมากกับเงินที่เสียใจ เพราะพี่เค้าดูแลเราตลอดมีปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ถามได้ตลอดเวลาค่ะ”

ส่วนข้าราชการนักวิชาการ ให้ความเห็นว่า “... ส่วนใหญ่ที่เจอหมอดูก็คุ้มค่ากับเงินที่เสียไปนะ แล้วก็มักจะกลับไปใช้บริการซ้ำ จนหมอดูที่ดูกันเป็นประจำกลายเป็นเพื่อนรุ่นพี่ที่สนิทกันไป ค่าตอบแทนถ้าไม่ให้เป็นตัวเงินก็จะให้ข้าวของหรือความช่วยเหลือระหว่างกันในอนาคตมากกว่า ประทับใจและกลับไปใช้บริการอย่างแน่นอน”

ไม่ต่างกันกับผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายบัญชี บริษัทจำกัด (มหาชน) มีความเห็นว่า “... จะประทับใจกับตัวหมอดูยิ่งหากช่วงเวลานั้นดวงไม่ดี ประสบวิบากกรรมแล้วหมอดูแนะนำให้ไปแก้ไขโดยทำบุญกับโรงพยาบาลสงฆ์ ทำบุญโลงศพด้วยกำลังศรัทธา จะมีความรู้สึกว่ามีหมอดูนี้มีจรรยาบรรณ ทำให้มีความรู้สึกที่ดี และการพูดคุยที่ต่อเนื่องถึงแม้ไม่ดูหมอแล้วก็ตาม กลายเป็นได้พบกัลยาณมิตรที่ดีเพิ่มขึ้นอีก 1 คน เป็นพี่เป็นน้องกันค่ะ”

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมไปยังกลุ่มนักศึกษาและคนใช้แรงงานระดับล่าง โดยสัมภาษณ์ใน วันเสาร์ที่ 4 พฤศจิกายน 2560 ณ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เป็นผู้ใช้แรงงานชาย 1 มีอาชีพแม่บ้านจำนวน 2 คน และนักศึกษาชาย 1 หญิง 2 คน ทำงานบริษัทเอกชน 1 ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

พนักงานบริษัท, จำกัด (มหาชน) กล่าวว่า “... เมื่อรู้สึกว่าต้องเผชิญกับปัญหาคับข้องใจกับสภาพบางอย่างที่เผชิญอยู่ จะขอหาเพื่อน แบบว่าพูดคุยกัน หรือมานั่งปรับทุกข์ กินเหล้าไป แล้วพูดคุยกันไป ถามว่าเคยดูหมอหรือไม่ เคยดู เป็นบ้านของหมอดูเลยคะ เป็นหมอที่สามารถดูเรื่องชาติภพ ว่าชาติที่แล้วเราเป็นอะไร ทำกรรมอะไรไว้ แล้วชาตินี้ต้องใช้กรรมอย่างไร ต้องแก้กรรมด้วยวิธีไหน ซึ่งโดยมากการไปหาหมอดูเพราะอยากรู้ชีวิตภายภาคหน้าว่าจะเป็นอย่างไรมะ ทุกข์หรือสุข หรือว่าจะเจอเรื่องราวร้ายดีมากมายขนาดไหน ชอบดูหมอ หรืออยากดูหมอกับคนที่ มีลักษณะเป็นคนใจดี น้ำเสียงนุ่มนวลน่าฟัง และดูมีความน่าเชื่อถือ และจะเลือกดูหมอดูท่านนั้น เพราะมีคนเคยบอกหรือเล่าให้ฟังว่าแม่น เคยไปดูแล้วโดนทักว่าชีวิตความเป็นอยู่ตอนนี้ผลกระทบจากในอดีตชาติส่งผลให้เกิดมาชาตินี้เป็นคนอากัปกิริยาเรื่องคู่ ถ้ามีคู่ก็ต้องเจอกับคนที่เปิ่นหม้าย มีลูกมาแล้ว ถ้าแต่งงานก็ต้องห้ามมีพิธีการเหมือนงานแต่งงานคนอื่น อันนี้ทำให้เกิดความกังวลใจและไม่สบายใจมาก ส่วนเรื่องความรู้สึกที่ทำให้อยากไปหาหมอดูเพราะชีวิตมันแย่มาก ๆ อย่างตัวเองเกิดมาพอกับแม่ก็ยากกัน พ่อโตมาเรียนหนังสือก็ไม่มีคนส่งให้เรียน ต้องหาเงินส่งตัวเอง พ่อทำงานก็เจอแต่เพื่อนร่วมงานแน่ ๆ พ่อมีความรักใคร่แฟนก็มีปัญหาและเลิกกัน แแน่ที่สุด คือ

อาการป่วยที่หมอหาสาเหตุไม่พบว่าเกิดจากอะไร รักษายาวนานใช้เวลา 6-7 ปี เลยอยากให้หมอดูดูสิว่ามันเกิดจากสาเหตุอะไร ทำไมชะตาชีวิตถึงได้แย่งขนาดนี้”

ในขณะที่นักศึกษาหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง เปิดเผยว่า “... เมื่อรู้สึกว่ามีปัญหาซับซ้อนใจเครียดวิตกกังวลไม่ว่าจะเป็นเรื่องเรียน เรื่องภายในครอบครัว เรื่องส่วนตัว หรือเวลาที่รู้สึกไม่มั่นใจในบางเรื่องก็จะหาทางคลี่คลายปัญหาด้วยการไปเที่ยวต่างจังหวัดกับเพื่อนที่สนิท อาจจะไปเข้าเย็นกลับหรือไปค้างคืนก็แล้วแต่ ต้องดูที่เงินที่มีด้วย แต่ส่วนมากจะชอบเที่ยวนะ อย่างน้อยก็ปลดปล่อยความรู้สึกแย่ ๆ ออกไป ไม่เก็บอะไรไว้กับตัว ปวดหัว...”

และนักศึกษาหญิงอีกท่านหนึ่ง ก็ให้ความเห็นว่า “... เวลาที่มีเรื่องกระทบใจ รับรู้เรื่องไม่ดีอะไรก็ตาม ชอบวิธีคลายเครียดด้วยการอยู่กับตัวเอง อาจดูหนังฟังเพลง หรือไปเที่ยวคนเดียว อยู่เงียบ ๆ สักพัก เป็นคนชอบอยู่กับตัวเอง ได้ทบทวนอะไรบ้าง ปัญหาเกิดจากอะไร แล้วมันเกินขอบเขตที่เราจะแก้ไขได้หรือเปล่า ถ้ามันสิ้นสุดแค่นี้ก็ปล่อยไป ส่วนใหญ่คงเป็นเรื่องผลการเรียน เรื่องแฟน มีแค่นี้ที่จะเครียด...”

ส่วนนักศึกษาชาย กำลังศึกษาที่มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง ก็เปิดเผยว่า “... จริง ๆ เวลาติดขัดกับสถานการณ์บางอย่าง ทั้งเรื่องครอบครัวเรื่องเรียน ก็จะหาทางออกให้กับตัวเองด้วยการกินของอร่อย ตะเวนหาของกินให้สบายใจ อิ่มแล้วก็นอน ถ้ายังไม่รู้สึกดีก็หาข้อมูลของอร่อยที่เขารีวิวมันอยู่ร้านไหน ถ้าใกล้ ๆ ก็ไปหมด มีความสุขกับการกิน อย่างน้อยมันก็ไม่ต้องคิดมากอะไร เพราะชีวิตเราที่เป็นแค่นี้ จะมานั่งเครียดอะไรนาน ๆ ก็ไม่ไหว ปวดหัวเปล่า ๆ”

ส่วนแม่บ้าน ทำงานที่มหาวิทยาลัยเอกชน กล่าวว่า “.... ปัญหาที่เข้ามากระทบใจแตกต่างกัน ฉันเป็นแม่บ้านก็มีบ้างความเครียด ส่วนใหญ่ก็จะเป็นเรื่องงานและรายได้ที่ไม่พอใช้ เวลาติดขัดใจหรือมีความไม่สบายใจจะหาทางออกให้ตัวเองด้วยการหากิจกรรมอะไรทำให้ตัวเองไม่ว่าง เป็นแม่บ้านก็เช็ดถูอะไรไปจะได้ไม่ต้องมานั่งคิด อาจจะเอาผ้ามาซัก ซักแล้วซักอีกอยู่อย่างนั้น แต่ก็เคยไปหาหมอดูเวลาที่รู้สึกที่ไม่หายเครียด เป็นหมอดูลายมือ หรือหมอดูที่ดูจากวันเดือนปีเกิด เพราะว่าอยากรู้ทุกเรื่องเกี่ยวกับชีวิตเรา ทำไมต้องเจอเหตุการณ์อะไรแบบนั้น อย่างน้อยเขาตอบเราได้ ว่าเพราะดูจากเส้นลายมือแล้วจึงหว่าเวลาจะเจออะไร อย่างหมอดูวันเดือนปีเกิดก็บอกได้ จะหาหมอดูจากเพื่อนที่แนะนำว่าเป็นคนที่ดูแม่น พุดจากดีให้กำลังใจ โดยรวมต้องดูแล้วยังมีความน่าเชื่อถือ...”

เช่นเดียวกับคนงานชาย เปิดเผยว่า “... เวลาที่มีปัญหาความเครียดเข้ามา ส่วนใหญ่จะแก้ไขอะไรไม่ได้ และหาทางคลี่คลายด้วยการเดินห้างอากาศเย็น ๆ ดูอะไรไปให้สบายตาสบายใจ ดูหนังดูละคร หรือไม่ก็เดาะบอลออกกำลังกายทำงานไป แต่ยังไม่หายก็จะไปหาหมอดู ดูพวก

ไฟอิปซี คุลายมือ หรือหมอดูที่ดูจากวันเดือนปีเกิด อยากไปหาให้เขาบอกว่าเราต้องทำอะไร ส่วนใหญ่คนเราก็จะอยากรู้แค่อนาคต ครอบครัวจะเป็นอย่างไรต่อไป จะเลิกดูหมอดูจากเพื่อน แนะนำ และบอกว่าแม่น คุตามห้างที่ราคาไม่แพง ประทับใจที่หมอดูเขาทายเรื่องราวที่ผ่านมาว่า เราเจออะไรมาบ้าง อันนี้แม่นยอมรับเลย...”

ส่วนแม่บ้านมหาวิทยาลัยเอกชนอีกท่านหนึ่ง ก็พูดว่า “... จริง ๆ โดยส่วนตัวเป็นคนที่ไม่เครียดนะ หรือเพราะฉันเป็นคนไม่เคยคาดหวังกับอะไรในชีวิต อยู่ตัวคนเดียวก็ไม่รู้จะเครียดเรื่องอะไรจะอยู่อย่างไรก็ได้ แต่ก็เคยไปหาหมอดู ก็ดูเล่น ๆ ไปแบบนั้น จากการที่เพื่อนแนะนำ ประเภทพวกหมอดูไฟอิปซี เพราะอยากรู้อันอนาคตจะเป็นอย่างไร จะลำบากกว่านี้หรือเปล่า แต่คำตอบจะอย่างไรก็ต้องอยู่ได้นะ ชอบหมอดูที่ดูมีความน่าเชื่อถือ และต้องมีชื่อเสียงว่าดูวงแม่น”

สรุปจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดนั้น โดยส่วนใหญ่ ถ้าตกอยู่ในสภาพความรู้สึกหรือสภาวะ Anomie ที่เผชิญอยู่ อาจจะเนื่องจากปัญหาในเรื่องที่ไม่เชื่อใจในสังคมรอบข้าง ไม่เชื่อใจในคนรอบข้าง มีความเครียดทั้งในเรื่องสภาวะเศรษฐกิจในครอบครัว และเรื่องการทำงาน ซึ่งจะมีการพึ่งทางใจเช่นไปไหว้พระ เดินห้าง ท่องเที่ยว หรือทำกิจกรรมอื่นเพื่อให้เกิดความผ่อนคลาย นอกจากนี้ก็มีบางส่วนที่ไปพึ่งพานักโหราศาสตร์ เพราะ รู้สึกสบายใจที่ได้พูดคุย ข้อมูลการพยากรณ์ดวงชะตาใช้เป็นทางเลือกหนึ่งในการช่วยตัดสินใจปัญหา และพบว่าการพึ่งพาแหล่งสารทางโหราศาสตร์เป็นเครื่องมือเยียวยาทางจิตวิทยาที่ได้ผลสำหรับคนไทยกลุ่มหนึ่งมาโดยตลอด

ความเห็นของผู้ที่ไม่ได้พึ่งพามอดู ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมไปยังกลุ่มประชากรชนชั้นกลางในประเด็นของการไม่พึ่งพามอดูเพิ่มเติม เพื่อต้องการทราบว่าเมื่อมีประสบปัญหาคับข้องใจจะมีทางออกให้กับชีวิตอย่างไร ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชน ณ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต และ เจ้าของกิจการร้านเสริมสวย โดยสัมภาษณ์ใน วันเสาร์ที่ 19 พฤษภาคม 2561 เป็นอาจารย์ ชาย 1 และเจ้าของกิจการ 1 ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

อาจารย์มหาวิทยาลัยท่านหนึ่ง ก็ให้ความเห็นว่า “... สาเหตุที่ไม่ไปหาหมอดู หรือไม่คิดจะพึ่งพามอดู เพราะโดยธรรมชาติแล้วเป็นคนที่ยากได้อะไรก็จะทำด้วยตนเองมาตั้งแต่เด็ก อาจจะเป็นเพราะด้วยลักษณะของตัวเองที่ไม่เคยหวังพึ่งพาคคนอื่นเท่าไร แต่เมื่อรู้สึกเครียดกังวลใจคับข้องใจในเรื่องต่าง ๆ จะชอบทำกิจกรรม เช่น เล่นกีฬา หรือไปไหว้พระ ซึ่งก็ไม่ได้ขอให้ชีวิตตัวเองดีขึ้น หากจะขอเพียงแค่ให้ตนเองมีความสุขในจิตใจ มีสมาธิทำงานและเมื่อต้องเผชิญปัญหาต่าง ๆ... อีกทั้งแถมเมื่อครั้งยังเป็นเด็กแถมบ้านมีสำนักหมอดู จะเห็นพฤติกรรมของคนที่มาหาส่วนใหญ่จะเป็นเลิกกับสามีแล้วมาหาหมอดู โดยสำนักหมอดูจะออกแนวไสยศาสตร์เมื่อเห็นแบบนี้เลยไม่มีความเชื่อถือ เวลาเครียดหรือมีปัญหาชีวิตก็ไม่คิดจะพึ่งหมอดูด้วยเหตุผลที่กล่าวมา

แต่ส่วนใหญ่จะปรึกษาคนในครอบครัวและเพื่อน ๆ แต่รู้สึกว่าการได้ระบายก็จะสบายใจขึ้น อีกทั้งในเรื่องหน้าที่การงานก็ไม่ได้มีตำแหน่งบริหาร ไม่ได้มีความคาดหวังในงานมากนัก จึงไม่มีความจำเป็นในการปรึกษาใครให้วุ่นวาย แต่โดยส่วนตัวมองว่า หมอคูสามารถเป็นบุคคลที่ให้คำปรึกษาได้ แต่อาจจะเป็นเพราะติดภาพลักษณะในเรื่องของหมอคูคู่กับไสยศาสตร์ตั้งแต่เด็ก จึงคิดว่าพึ่งตัวเองน่าจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด”

ส่วนเจ้าของกิจการร้านเสริมสวย ก็เปิดเผยว่า “... จริง ๆ เป็นคนมีเรื่องเครียดในชีวิตเยอะมาก เวลาติดขัดกับสถานการณ์บางอย่างโดยเฉพาะเรื่องเงินและเรื่องครอบครัว มักจะพูดกับตัวเองอยู่เสมอว่าเดี๋ยวทุกอย่างก็จะผ่านไปได้ในไม่ช้า หากเวลาเครียดก็จะใช้วิธีระบายผ่านเฟซบุ๊ก เปิดทีวีดู ถ้าไม่รู้จะบอกใครก็จะใช้วิธีพูดกับตัวเอง เปิดบทสวดมนต์ฟังทั้งวันให้รู้สึกผ่อนคลาย คิดอยู่เสมอว่าทำดีแล้วก็ต้องมีสิ่งที่ดีกับชีวิต ทำมาหากินสุจริตแต่ต้องมาเจอเรื่องร้าย ๆ ก็คิดว่าคงเป็นเพราะกรรมเท่านั้น เชื่อในคำสอนของพระพุทธเจ้าว่าตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ทุกวันนี้ก็ไม่หวังพึ่งใครนอกจากผู้ด้วยตัวเอง เครียดมาก ๆ ก็นั่งร้องไห้คนเดียวหันไปมองหน้าลูกแล้วก็กลับมาเข้มแข็งต่อ แต่ไม่ได้เกลียดหรือปฏิเสธหมอคู แต่หากจะให้เสียเงินเพื่อไปใช้บริการหมอคูก็ไม่เอาเก็บเงินไว้ใช้จะดีกว่า เพราะจากประสบการณ์ที่ผ่านมาเคยไปหาหมอคูกับเพื่อนตามสำนักต่าง ๆ จะเห็นเรื่องของพิธีกรรมบางอย่าง เช่น การแก้กรรมด้วยการรดน้ำมนต์ อันนี้หมอคูไม่ใช่พระรดน้ำมนต์ไม่ได้ เลยมีทัศนคติที่ไม่ดีและมองว่าเป็นการหากินกับความทุกข์ยากของคนอื่น”

สรุปจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมในส่วนของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในระดับชนชั้นกลาง ที่ไม่พึ่งพาหมอคู พบว่าเมื่ออยู่ในสภาพความรู้สึกหรือสภาวะ Anomie จะมีวิธีการพึ่งพากิจกรรมอื่น ๆ เช่น การออกกำลังกาย การสวดมนต์ไหว้พระ การพูดคุยผ่านสื่อบุคคล คือ คนในครอบครัวมากกว่า ซึ่งเป็นไปได้ว่ามีความทรงจำหรือทัศนคติที่ไม่คูกับหมอคู เนื่องจากอาจจะเคยเห็นพฤติกรรมบางอย่างไม่เหมาะสม และไม่ได้ปฏิเสธว่าหมอคูมีบทบาทในการเป็นที่พึ่งพาทางใจให้กับคนทั่วไปได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การรับรู้สภาวะ “อโนมี” กับ การพึ่งพาข่าวสาร การใช้ประโยชน์จากสื่อ และแหล่งข้อมูลทางโหราศาสตร์ของประชากรในเขตเมืองหลวงกรุงเทพมหานคร”

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1) เพื่อศึกษาการรับรู้สภาวะ “อโนมี” (Anomie) ในสังคมของคนไทยที่อาศัยในเมืองหลวงเขตกรุงเทพมหานคร

2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการพึ่งพาสื่อและแหล่งสารอื่น ๆ ตลอดจนแหล่งข้อมูลทางโหราศาสตร์ของคนกรุงเทพมหานคร ในสภาวะมีปัญหาที่เกิดจากการสภาวะ “อโนมี” ในสังคมไทย และ

3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะพื้นฐานบุคคลกับระดับการรับรู้สภาวะอโนมี และการพึ่งพาข่าวสารจากสื่อ และแหล่งสารต่างๆ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญทางโหราศาสตร์

ในการวิจัยครั้งนี้มีสมมติฐาน 2 ข้อ ประกอบด้วย

สมมติฐานข้อที่ 1 ระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมี” ของคนในเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกันตามลักษณะทางประชากร และสภาวะทางจิตใจ

สมมติฐานข้อที่ 2 ระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมี” มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อทั่วไป การพึ่งพาสื่อประเภทต่าง ๆ ในสภาวะมีปัญหา และการพึ่งพาแหล่งสารจากบุคคลทางโหราศาสตร์

การดำเนินการวิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยแบบพร้อมกัน (Convergent Parallel Design) โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสองรูปแบบไปพร้อมกัน การวิเคราะห์ข้อมูลแยกจากกันโดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์เชิงสถิติ (Statistic analysis) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก

(1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นประชาชนชาวกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีอายุ 18 ปีขึ้นไป เขตละ 70 คน จำนวน 6 เขต รวม 432 คน ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามอาศัยอยู่ในเขตชั้นในของกรุงเทพมหานครมากที่สุดคือร้อยละ 40.7 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.6 มีอายุมากที่สุดอยู่ในช่วง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.7 เมื่อพิจารณา ระดับการศึกษา พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่หรือมากกว่าครึ่ง มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 51.2 มีรายได้ต่อเดือน ที่มีสัดส่วนมากที่สุดอยู่ในกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท ร้อยละ 31.7 สำหรับ อาชีพ ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่ามีสัดส่วนสูงสุดอยู่ในกลุ่มอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 31.9 สภาพการอยู่อาศัยของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่หรือประมาณ 1 ใน 3 อาศัยอยู่ในบ้านเดี่ยวคิดเป็นร้อยละ 31.0 และเกือบครึ่งหรือร้อยละ 47.9 ระบุว่า เป็นเจ้าของ

(2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) ในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นกลุ่มบุคคลที่พึ่งพาหมอดูหรือโหราศาสตร์ในเขตกรุงเทพมหานครเป็นกลุ่มคนที่ทำการศึกษา คือ กลุ่มคนหลากหลายอาชีพจำนวน 17 คน ได้แก่ เจ้าของกิจการ 1 คน ข้าราชการ 2 คน พนักงานรัฐวิสาหกิจ 1 คน ข้าราชการเกษียณ 1 คน พนักงานบริษัทเอกชน 9 คน นักศึกษา 4 คน แม่บ้าน 2 คน โดยแยกเป็นเพศชาย 4 คน เพศหญิง 13 คน เป็นผู้ที่เคยดูหมอดูทั้งเป็นประจำ ดูเป็นบางครั้ง หรือเคยดูเพียงครั้งเดียว และไม่ดูหมอดูเลย เป็นคนที่มีฐานะปานกลางถึงดี รวมทั้งเป็นคนทำงานระดับล่าง

5.1.2 สภาวะทางจิตวิทยา

สภาวะทางจิตวิทยา พิจารณาใน 3 ด้าน คือ 1) ความพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ปัจจุบัน 2) ความคิดเกี่ยวกับการฆ่าตัวตาย และ 3) ความบ่อยครั้งในการคิดฆ่าตัวตาย

1) ความพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ปัจจุบัน พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกในเรื่องการมีครอบครัวที่อบอุ่น การมีความสุขในชีวิต และการมีสุขภาพดี ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับดีมาก ประเด็นที่มีความรู้สึกที่ด้อยที่สุด คือ การมีสังคมที่มีความเป็นธรรมเท่าเทียมกัน แต่ถึงอย่างไรก็ดี ทุก ๆ ด้านให้ความพึงพอใจในระดับมากขึ้นไป

สภาวะทางจิตวิทยาเกี่ยวกับการมีปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่เผชิญอยู่พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ เรื่อง การเงิน อาชีพการงาน และหนี้สิน ปัญหาที่ถูกระบุเป็นอันดับสุดท้ายเป็นเรื่องการทำผิดกฎหมาย และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมในทุกด้านพบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย

2) สภาวะด้านจิตวิทยาเกี่ยวกับความคิดฆ่าตัวตาย พบว่าร้อยละ 19.0 ระบุว่าเคยคิดฆ่าตัวตาย ทั้งนี้ความคิดฆ่าตัวตายนั้นเกิดขึ้นในบางครั้ง ส่วนสาเหตุที่คิดฆ่าตัวตายเป็นร้อยละ 23.5 ระบุว่าเนื่องจาก จิตใจหดหู่ สับสน รongลงมาเป็นสาเหตุอื่น ๆ เช่น เรื่องครอบครัว ส่วนสาเหตุที่ระบุ

น้อยที่สุดคือเรื่องการทำงาน และการเรียน สาเหตุอื่น ๆ นั้น ระบุว่าสาเหตุไม่ได้เกิดจากเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพียงอย่างเดียว เช่น เรื่อง ความรักและเรื่องการเงิน เรื่องครอบครัวและเรื่องความรัก ความคิดแบบเด็ก ๆ อารมณ์ประชดพ่อแม่ จิตใจหดหู่สับสน และเบื่อสังคมรอบด้าน หรือบางคนระบุว่ามีปัญหาในทุก ๆ เรื่องประกอบกัน

3) เมื่อพิจารณาถึงความบ่อยในการคิดฆ่าตัวตายจำแนกตามประชากรพบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครชั้นกลาง ระบุว่าเคยคิดฆ่าตัวตายมากกว่ากลุ่มอื่น โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.47 ส่วนเพศหญิงมีระบุว่าเคยคิดฆ่าตัวตายมากกว่าเพศชาย โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.37 สำหรับอายุพบว่าผู้ที่อายุ 61-70 ปี ระบุว่าเคยคิดฆ่าตัวตายมากกว่ากลุ่มอายุอื่น โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.44 สำหรับการศึกษาระดับปริญญาเอกระบุว่าเคยคิดฆ่าตัวตายมากกว่ากลุ่มระดับการศึกษาอื่น โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.86 ส่วนรายได้ต่อเดือนกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 100,000 บาท เคยคิดฆ่าตัวตายมากกว่ากลุ่มอื่นมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.75 และอาชีพพบว่ากลุ่มที่มีอาชีพอื่น ๆ เช่น ไม่ได้ทำงานระบุว่าเคยคิดฆ่าตัวตายมากกว่ากลุ่มอื่นค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.78

5.1.3 สภาวะอนโม่

งานวิจัยนี้แบ่งกลุ่มคำถามเป็นการรับรู้สภาวะอนโม่ในบริบทตนเอง ครอบครัวและสังคมส่วนหนึ่ง และการรับรู้สภาวะอนโม่ในบริบทสถานที่ทำงาน และสถานศึกษาอีกส่วนหนึ่ง

1) ความรู้สึกหรือการรับรู้ตนเองและสังคมรอบตัว ชาวกรุงเทพมหานครที่จัดว่าเป็นสภาวะอนโม่ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.60) ทั้งนี้ประเด็นที่สะท้อนถึงการรับรู้สภาวะอนโม่มากกว่าประเด็นอื่น ๆ คือ ความรู้สึกว่าสภาพสังคมในปัจจุบันต่างคนต่างอยู่ คิดแต่การทำมาหากิน แข่งขันเอาชนะกัน โดยอยู่ในค่าเฉลี่ยสูงกว่าปานกลางเล็กน้อย รองลงมา คือ ประเด็นสังคมที่อยู่มีอันตรายรอบตัวอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน และสังคมที่อยู่ขาดศีลธรรม มีการโกงกิน เป็นเรื่องปกติ และคิดว่าคนส่วนใหญ่ในสังคมเห็นแก่ตัว ขาดความเอื้อเฟื้อ ขาดการช่วยเหลือผู้อื่นอยู่ในระดับปานกลางใกล้เคียงกัน ส่วนประเด็นที่มีการรับรู้ในทิศทางสภาวะอนโม่มีน้อยที่สุด คือ ความรู้สึกว่าตนเองอยู่อย่างไรความหมายซึ่งอยู่ในระดับน้อยมาก

2) สภาวะอนโม่ในบริบทสถานที่ทำงานและสถานศึกษาเล่าเรียน ชาวกรุงเทพมหานครที่จัดอยู่ในสภาวะอนโม่ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.79) ซึ่งหมายถึงมีสภาวะอนโม่ค่อนข้างน้อย โดยประเด็นการรับรู้สภาวะอนโม่มากที่สุดอยู่ในระดับสูงกว่าปานกลางเล็กน้อย คือ รู้สึกว่าการเรียนในปัจจุบันมุ่งได้ปริญญามากกว่าได้ความรู้ รองลงมาสังคมนี้หาความสุขจิตวิทยธรรมยากขึ้น แม้แต่ในสถาบันการศึกษา และในประเด็นความรู้สึกว่าการให้รางวัลหรือตำแหน่งในการทำงานไม่ได้อยู่ที่ผลงานแต่อยู่ที่คนของใคร ส่วนประเด็นที่มีการรับรู้ต่ำที่สุด คือ คิดว่าการเรียนของ

ตนเองไร้ประโยชน์ในอนาคตความเห็นโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับไม่เห็นด้วย หรือไม่มีปัญหาการรับรู้ที่เป็นอโนมี

3) ชาวกรุงเทพมหานครรับรู้สภาวะอโนมีโดยรวมทุกบริบทอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.68) โดยการรับรู้สภาวะอโนมีในบริบทสถานที่ทำงานและสถานที่ศึกษาเล่าเรียนอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.79) และการรับรู้สภาวะอโนมีในบริบทตนเองและสังคมรอบตัวอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.60)

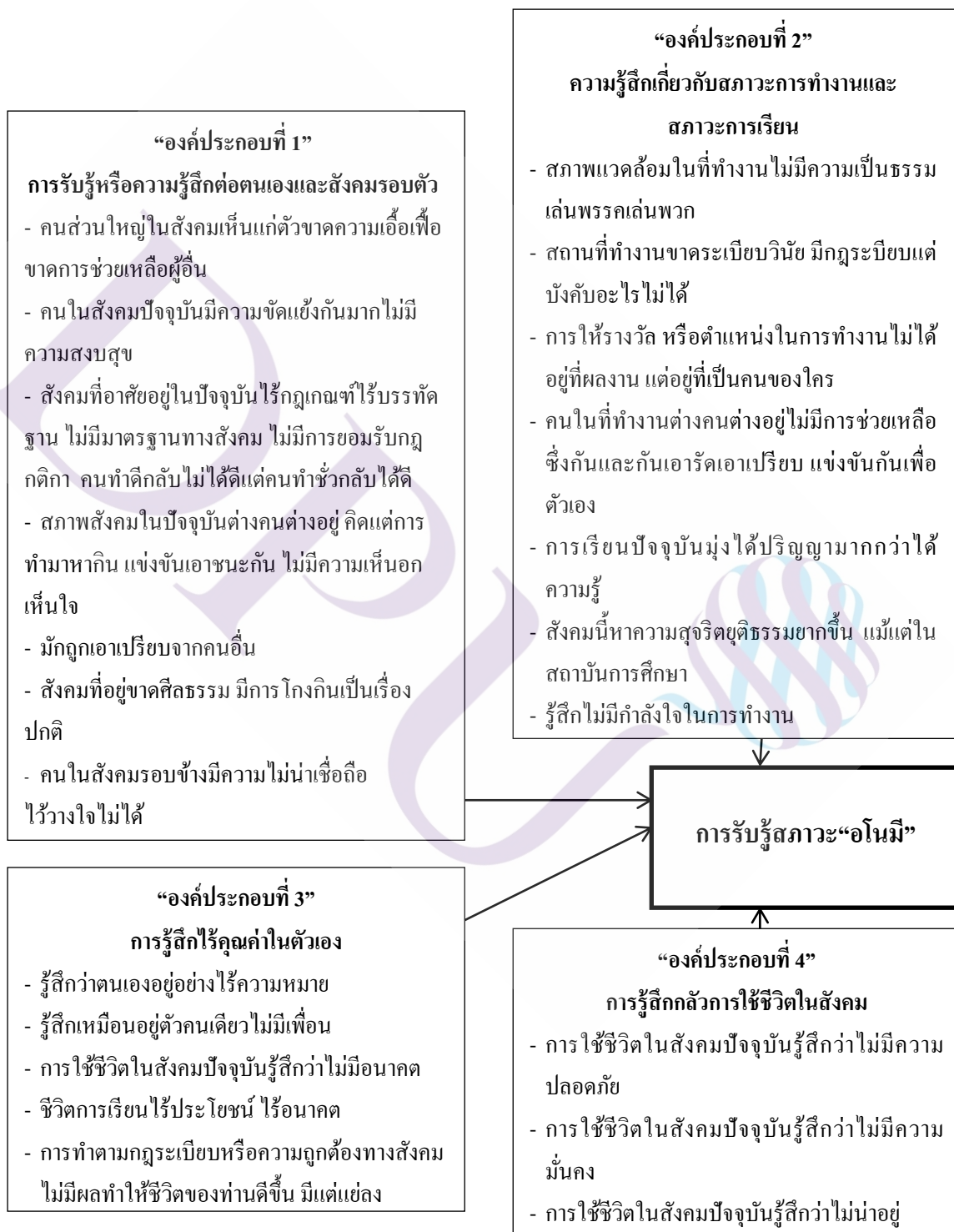
การวิเคราะห์องค์ประกอบการรับรู้สภาวะ “อโนมี” เพื่อจัดกลุ่มการรับรู้สภาวะ “อโนมี” จากข้อคำถามทั้งหมดในทุกบริบทว่าสามารถจัดเป็นองค์ประกอบได้กี่องค์ประกอบหรือกี่ด้านโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อสำรวจหาองค์ประกอบของตัวแปร “อโนมี” (exploratory factor analysis) ผลการวิเคราะห์พบว่า มีทั้งหมด 4 องค์ประกอบ (factors) จากคำถามทั้งหมด 23 ข้อ แยกตามองค์ประกอบ มีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 สภาวะอโนมีด้านการรับรู้หรือความรู้สึกต่อตนเองและสังคมรอบตัว ประกอบด้วย 8 ตัวแปร หรือข้อคำถาม คือ สังคมที่อยู่มีอันตรายรอบตัว คนส่วนใหญ่ในสังคมเห็นแก่ตัวขาดความเอื้อเฟื้อ ขาดการช่วยเหลือผู้อื่น คนในสังคมปัจจุบันมีความขัดแย้งกันมาก ไม่มีความสุข สังคมที่อาศัยอยู่ในปัจจุบันไร้กฎเกณฑ์ ไร้บรรทัดฐาน ไม่มีมาตรฐานทางสังคม ไม่มีการยอมรับกฎกติกา คนทำดีกลับไม่ได้ดีแต่คนทำชั่วกลับได้ดี สภาพสังคมในปัจจุบันต่างคนต่างอยู่ คิดแต่การทำมาหากิน แข่งขันเอาชนะกัน ไม่มีความเห็นอกเห็นใจ มักถูกเอาเปรียบจากคนอื่น สังคมที่อยู่ขาดศีลธรรม มีการโกงกินเป็นเรื่องปกติ และคนในสังคมนอกข้าง มีความไม่น่าเชื่อถือ ไร้วางใจไม่ได้

องค์ประกอบที่ 2 สภาวะอโนมีด้านความรู้สึกเกี่ยวกับสภาวะการทำงาน และสภาวะการเรียน ประกอบด้วย 7 ตัวแปรหรือข้อคำถาม คือ สภาพแวดล้อมในที่ทำงานไม่มีความเป็นธรรมชาติ เล่นพรรคเล่นพวก สถานที่ทำงานขาดระเบียบวินัย มีกฎระเบียบแต่บังคับอะไรไม่ได้ การให้รางวัล หรือตำแหน่งในการทำงานไม่ได้อยู่ที่ผลงาน แต่อยู่ที่เป็นคนของใคร คนในที่ทำงานต่างคนต่างอยู่ไม่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเอาใจเอาเปรียบ แข่งขันกันเพื่อตัวเอง การเรียนปัจจุบันมุ่งได้ปริญญา มากกว่าได้ความรู้ สังคมนี้หาความสุขจิตวิญญาณยากขึ้น แม้แต่ในสถาบันการศึกษา และรู้สึกไม่มีกำลังใจในการทำงาน

องค์ประกอบที่ 3 สภาวะอโนมีด้านความรู้สึกไร้คุณค่าในตัวเอง ประกอบด้วย 5 ตัวแปร หรือข้อคำถามมีรายละเอียดดังนี้ คือ รู้สึกว่าตนเองอยู่อย่างไรความหมาย รู้สึกเหมือนอยู่ตัวคนเดียว ไม่มีเพื่อน การใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบันรู้สึกว่าไม่มีอนาคต ชีวิตการเรียนไร้ประโยชน์ ไร้อนาคต และการทำตามกฎระเบียบหรือความถูกต้องทางสังคมไม่มีผลทำให้ชีวิตของท่านดีขึ้น มีแต่แย่ง

องค์ประกอบที่ 4 สภาวะอโนมีด้านการรู้สึกกลัวการใช้ชีวิตในสังคม ประกอบด้วย 3 ตัวแปร หรือข้อคำถามมีรายละเอียดดังนี้ คือ การใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบันรู้สึกว่าไม่มีความปลอดภัย การใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบันรู้สึกว่าไม่มีความมั่นคง และการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบันรู้สึกว่าไม่น่าอยู่ ดังแสดงในแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 5.1 องค์ประกอบ 4 ด้านของการรับรู้สภาวะ “อโนมี”

และเมื่อทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของแต่ละองประกอบพบว่าองค์ประกอบที่ 1 การรับรู้ ความรู้สึกตนเองและสังคมรอบตัวอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา องค์ประกอบ 2 ความรู้สึก เกี่ยวกับสภาวะการทำงานและสภาวะการเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนองค์ประกอบ 4 การรู้สึก กลัวการใช้ชีวิตในสังคม อยู่ในระดับน้อย และองค์ประกอบที่ 3 การรู้สึกไร้คุณค่าในตัวเอง อยู่ใน ระดับปานกลาง

5.1.4 การพึ่งพาสื่อและแหล่งสาร

1) ความถี่ในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อ ในประเด็นการติดตามข่าวสารจากสื่อทั่วไป ของชาวกรุงเทพมหานคร พบว่าโดยรวมการติดตามข่าวสารทั่วไปจากทั้งสื่อใหม่ สื่อดั้งเดิม และ สื่ออื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของการใช้สื่อจากมากไปหาน้อย โดยแบ่ง ตามสื่อดั้งเดิม สื่อใหม่ และสื่ออื่น ๆ การติดตามข่าวสารทั่วไปจากสื่อดั้งเดิมส่วนใหญ่ติดตาม ข่าวสารผ่านสื่อโทรทัศน์มากที่สุดอยู่ในระดับมาก รองลงมา ติดตามข่าวสารทั่วไปผ่านวิทยุอยู่ใน ระดับปานกลาง และภาพยนตร์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการติดตามข่าวสารทั่วไปจากสื่อใหม่ ส่วนใหญ่ติดตามข่าวสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ไลน์ อยู่ในระดับมาก และเฟซบุ๊กอยู่ในระดับมาก สำหรับการติดตามข่าวสารทั่วไปจากสื่ออื่น ๆ พบว่าส่วนใหญ่ติดตาม ข่าวสารผ่านโทรศัพท์มือถือ/สมาร์ทโฟน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ตำรา / หนังสือ วิชาการ และเกมส์ออนไลน์ / ออฟไลน์

2) เนื้อหาข่าวสารที่ติดตาม ชาวกรุงเทพมหานครระบุว่าประเด็นเกี่ยวกับการติดตาม เนื้อหาจากสื่อ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของการติดตามข่าวสารต่าง ๆ จากมากไปหาน้อย พบว่า เนื้อหาที่ติดตามข่าวสารสูงสุด 2 อันดับแรก เป็นเนื้อหาความบันเทิง เนื้อหาเบาๆ ข่าวสังคม เป็น ข่าวบันเทิงของศิลปิน ดารานักแสดง หรือบุคคลมีชื่อเสียงและเป็นที่น่าสนใจของสังคม ข่าวอุบัติเหตุ อุบัติภัย ในภาพรวมการเปิดรับเนื้อหาไม่แตกต่างกันมากนัก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งหมด ในขณะที่เนื้อหาของคอลัมน์ หรือรายการหมอดู / พยากรณ์โชคชะตาราศี มีการระบุว่า ติดตามในระดับน้อย

3) ลักษณะการติดตามสื่อ/ข่าวสาร/ความคิดเห็นทางการเมือง พบว่ามีลักษณะการ ติดตามข่าวสาร และความคิดเห็นทางการเมืองเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ เปิดรับ หลายแหล่งข้อมูล เลือกติดตามข่าวสาร/ ความคิดเห็นทางการเมืองทั่วไปโดยไม่เจาะจงว่า สอดคล้องกับแนวคิดทางการเมืองของตนเอง และเลือกติดตามข่าวสาร/ ความคิดเห็นทางการเมือง เฉพาะที่มีแนวคิดทางการเมืองที่สอดคล้องกับแนวความคิดของตนเอง ซึ่ง ใน 2 ลำดับหลังค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง

4) การฟังพาสื่อต่างๆ เมื่ออยู่ในสถานะที่มีปัญหาต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะฟังพาสื่อดั้งเดิมอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ สื่อใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน สำหรับสื่อบุคคลพบว่าฟังพาสื่อบุคคลในสถานะที่มีปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง โดยขอคำปรึกษาจากพ่อแม่ ญาติพี่น้องมากที่สุด ส่วนสื่อสื่อดั้งเดิมผู้ตอบแบบสอบถามชาวกรุงเทพมหานครฟังพาสื่ออยู่ในระดับปานกลาง จากการดูหนัง ฟังเพลง ละคร และรายการทางทีวี สำหรับสื่อใหม่ผู้ตอบแบบสอบถามชาวกรุงเทพมหานครฟังพาสื่อ โดยใช้ไลน์ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ เฟซบุ๊ก สำหรับการฟังพาสื่อในสถานะที่มีปัญหาในกิจกรรมด้านอื่น ๆ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยให้ความสนใจเล่นกีฬา มากที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการฟังพาสื่อแหล่งข่าวสารโหราศาสตร์พบว่ามีอยู่ทั่วไปแต่ทั้งนี้ อยู่ในระดับน้อย และสื่อที่มีการฟังพามากที่สุดของแหล่งโหราศาสตร์ คือ อ่านคอลัมน์หรือดูรายการหมอดูทางสื่อต่าง ๆ

5.1.5 การฟังพาสื่อแหล่งข้อมูลประเภทหมอดูหรือโหราศาสตร์เมื่ออยู่ในสถานะมีปัญหา

1) ความถี่ในการเคยไปใช้บริการหมอดู ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่า เคยบ้างในการไปหาหมอดู หรือนักโหราศาสตร์เพื่อให้ดูดวง หรือทำนายโชคชะตาราศีอยู่ร้อยละ 76.4 รองลงมาไม่เคยเลย ร้อยละ 12.3 เคยในระดับบ่อย ร้อยละ 9.0 และเคยในระดับบ่อยมาก/เป็นประจำ ร้อยละ 2.3

2) ความถี่ในการแสวงหาข่าวสารหรือปรึกษาพูดคุยผ่านสื่อหรือช่องทางต่างๆ จากการดูหมอดู โดยมีการแสวงหาข่าวสารหรือปรึกษาพูดคุยผ่านสื่อหรือช่องทางต่างๆ จากการดูหมอดูพบว่า แสวงหาข่าวสารหรือปรึกษาพูดคุยผ่านสื่อดั้งเดิม โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ โทรทัศน์ ระดับปานกลาง ส่วนหนังสือพิมพ์ นิตยสาร / วารสาร ต่างก็อยู่ในระดับน้อย ส่วนสื่อใหม่ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือเฟซบุ๊ก เว็ปไซค์ และแชทกับเพื่อ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง คนรู้จักในแอปพลิเคชันต่าง ๆ ใช้บล็อกเกอร์น้อยที่สุด

3) การไปหาหมอดูโดยตรง ในการไปหาหมอดูโดยตรงนั้นได้สอบถามในเรื่องของประเภทของหมอดู สถานที่ที่ไปหาหมอดู และสาเหตุที่ไปหาหมอดู ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ประเภทของหมอดูที่ผู้ให้ข้อมูลระบุถึงการไปใช้บริการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โหราศาสตร์ไทย สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ใช้บริการโหราศาสตร์ไทย โดยให้เหตุผลว่ามีสถิติรองรับจึงทำให้มีความน่าเชื่อถือ มีการพิจารณาจากวัน เดือน ปี เกิด และสถานที่เกิด ผูกดวงชะตา และสามารถที่จะทำนายอดีต ปัจจุบัน และอนาคต โดยอาศัยการโคจรของดวงดาวเป็นปัจจัยสำคัญในการทำนาย ซึ่งเมื่อมีปัญหาทางด้านจิตใจที่ต้องการหาทางออกให้กับชีวิตยินดีที่จะจ่ายจำนวนมากๆ เพื่อหาเหตุและผลกับสิ่งที่ตนเผชิญอยู่ เพื่อต้องการ

คำตอบว่าปัญหานั้นจะจบเมื่อไร และมีความน่าจะเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อที่จะได้เตรียมใจรับกับปัญหา

ส่วนสถานที่ที่มักจะไป ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าไปหาหมอดูที่วัดมากที่สุด รองลงมา คือไปหาหมอดูที่สำนัก และหาหมอดูตามงานเทศกาลต่าง ๆ ก่อนข้างที่จะใกล้เคียงกันแต่ทุกข้อที่กล่าวมาอยู่ในระดับน้อยทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้ที่มีฐานะดีหรือกลุ่มผู้ที่อยู่ในสังคมชั้นสูง ที่ให้ข้อมูลว่าแหล่งที่ไปพบหมอดูแล้วแต่สะดวกในการนัดเช่นที่บ้าน ที่ร้าน หรือสถานที่อื่น ๆ หรือดูทางไลน์ ทาง Messenger ส่วนกลุ่มแม่บ้าน ผู้ใช้แรงงาน ส่วนใหญ่จะไปดูที่สำนักหรือที่ร้านของหมอดูเป็นหลัก

สำหรับปัญหาที่ต้องการพบหมอดู ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือเมื่อมีความรู้สึกเครียด ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งกลุ่มผู้ที่มีฐานะดีและกลุ่มผู้ใช้แรงงานจะไปหาหมอดูก็ต่อเมื่อมีความเครียด โดยเหตุผลที่เลือกพบหมอดูเนื่องมาจาก เป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นการสื่อสารสองทาง คือ สามารถเล่าเรื่องได้ทุกเรื่องโดยไม่ต้องปิดบังและผู้ดูก็สามารถโต้ตอบหรือแสดงความรู้สึกโดยไม่ต้องเก็บความไม่สบายใจนั้นไว้ให้อึดอัดคับข้องใจ ทำให้รู้สึกสบายใจ เพราะหมอดูช่วยรับฟัง ช่วยแก้ปัญหาให้คำปรึกษา และมั่นใจว่าหมอดูก็ คือ คนอื่นที่ไม่ได้รู้จักกับคนที่เรามีสมาคมด้วย ดังนั้นจึงไม่ต้องกลัวว่าจะเอาเรื่องไปบอกต่อคนอื่น

4) ความคาดหวังในการไปหาหมอดูหรือนักโหราศาสตร์ ชาวกรุงเทพมหานครมีความคาดหวังในการไปหาหมอดูหรือนักโหราศาสตร์ มีการระบุเหตุผลของความคาดหวังในการไปหาหมอดู หรือนักโหราศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกและอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมดเรียงตามลำดับ คือ เพื่อตรวจสอบตัวเองในการรับมือกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต เพื่อนำคำแนะนำมาเป็นเครื่องเตือนสติของตนเอง และต้องการรับรู้ดวงชะตา และอนาคต สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกที่พบว่า ความคาดหวังในการไปหาหมอดูก็เพื่อลดความกังวล เพื่อหาทางออกให้สามารถรับมือกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในชีวิตในอนาคต หรือในปัจจุบัน

5) จุดมุ่งหมาย ในการไปปรึกษาหมอดู ชาวกรุงเทพมหานครระบุจุดมุ่งหมายในการไปปรึกษาหมอดูในประเด็นต่างๆ พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเด็นความคาดหวังความสำเร็จ ในขณะที่ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จะปรึกษาหมอดูในเรื่องของการคลายความวิตกกังวล ทั้งในกลุ่มผู้ที่มีฐานะดี และกลุ่มผู้ใช้แรงงาน

5.1.6 การทดสอบสมมติฐาน

1) การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมี” ของคนในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกันตามลักษณะทางประชากร และสภาวะทางจิตใจ ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานระหว่างลักษณะทางประชากรด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ กับระดับ

การรับรู้สภาวะ “อโนมี” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะประชากรต่างกันมีระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมี” ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ

ส่วนผลการทดสอบระหว่างระดับการรับรู้หรือสภาวะ “อโนมี” กับสภาวะจิตใจด้าน ความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีระดับความพึงพอใจในชีวิต ความเป็นอยู่ โดยรวมที่แตกต่างกัน มีการรับรู้สภาวะ “อโนมี” ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ

สำหรับผลการทดสอบสมมติฐานระหว่างระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมี” กับสภาวะ ทางจิตใจในประเด็น การมีความคิดฆ่าตัวตาย ผลการศึกษาพบว่า การมีระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมี” ที่แตกต่างกัน มีความคิดในการฆ่าตัวตายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่ เคยคิดมีความฆ่าตัวตายมีสภาวะ “อโนมี” ที่สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เคยคิดฆ่าตัวตาย อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.01

นอกจากนี้ผลการทดสอบระหว่างระดับการรับรู้หรือสภาวะ “อโนมี” กับสภาวะ ทางจิตใจในแง่ความถี่หรือความบ่อยในการคิดฆ่าตัวตาย พบว่า ความถี่หรือความบ่อยในการคิด ฆ่าตัวตายที่แตกต่างกันรับรู้สภาวะ “อโนมี” แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดในการฆ่าตัวตายบ่อยมากมีการ รับรู้สภาวะอโนมีสูงกว่ากลุ่มที่คิดฆ่าตัวตายเพียงบางครั้ง ครั้งเดียว และไม่เคยมีเลย โดยกลุ่มที่มี ความคิดในการฆ่าตัวตายบ่อยจนถึงบ่อยมาก มีสภาวะอโนมีที่สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เคยคิดฆ่าตัวตาย หรือ มีความคิดจะฆ่าตัวตายแค่เพียงบางครั้งหรือเพียงครั้งเดียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2) การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ระดับการรับรู้หรือสภาวะอโนมี มีความสัมพันธ์กับ ตัวแปรการเปิดรับสื่อทั่วไป และตัวแปรการพึ่งพาและการใช้ประโยชน์จากสื่อเมื่ออยู่ในสภาวะมี ปัญหา รวมทั้งตัวแปรการพึ่งพาแหล่งสารจากบุคคลทางโหราศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่าระดับการ รับรู้หรือสภาวะ “อโนมี” ของคนในกรุงเทพมหานคร ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสาร ทั่วไป และการพึ่งพาจากสื่อต่าง ๆ แต่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรการพึ่งพาและการใช้ประโยชน์ จากสื่อบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ดีผลการวิจัยพบว่า ระดับการรับรู้สภาวะอโนมี ไม่มีความสัมพันธ์กับการพึ่งพาแหล่งสารบุคคลทางโหราศาสตร์

นอกจากนี้ เมื่อผู้วิจัยจำแนกการรับรู้อโนมีด้านต่าง ๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ องค์กรประกอบ (factor analysis) เป็น 4 ด้าน ก็ไม่พบความสัมพันธ์กับตัวแปรการพึ่งพาสื่อ เช่นเดียวกัน ยกเว้นในเรื่องสภาวะจิตใจที่เคยคิดฆ่าตัวตายพบว่ามีความสัมพันธ์กับการรับรู้ สภาวะอโนมีในทุกด้าน

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

ประเด็นระดับอโนมี Durkheim (1858-1917) ได้กล่าวไว้ว่า Anomie เป็นแนวคิดทฤษฎีที่เกิดขึ้นในช่วงที่สังคมฝรั่งเศสส่วนนาย Durkheim แสดงทัศนะออกมาในเชิงต่อต้านระบบทางสังคมที่ขาดระเบียบ (Social Disorders) ซึ่งการไร้กฎเกณฑ์ ไร้บรรทัดฐาน ไร้กฎหมาย ก็คือ ผู้ที่กระทำผิดไม่ยอมรับรู้กฎหมายและไม่ยอมรับกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติแบบเดียวกับคนในสังคมนั้นมนุษย์โดยทั่วไปมีความต้องการอยู่ 2 ชนิด คือ ความต้องการทางร่างกาย และความต้องการทางจิตใจแต่การไม่สามารถควบคุมจิตใจได้จะเป็นสาเหตุที่ทำให้ประกอบการกระทำผิดได้ง่าย ทั้งนี้เนื่องจากความรู้สึกนึกคิดของผู้กระทำผิดต้องดิ้นรนต่อสู้แข่งขันกัน ศีลธรรมกำลังเสื่อมลง Durkheim (อ้างถึงใน โยธิน ศันสนยุทธ และคณะ, 2533, น. 14-15) มองว่าความเป็นระเบียบของสังคม (Social order) และความเป็นสุขของประชาชนในสังคมจะเกิดขึ้นและคงอยู่ต่อไปได้นั้นเกิดจากความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม (Social integration) ดังนั้นความสุขของคนในสังคมจึงขึ้นอยู่กับความรู้สึกที่เกิดจากสภาพการณ์ภายนอกรวมถึงสภาวะแวดล้อมทางสังคม การเกิดการฉ้อโกงหรือความวุ่นวายของคนในสังคมล้วนเป็นปัจจัยทำลายความเชื่อมรือยทางสังคม

สภาวะอโนมีของคนกรุงเทพมหานครพิจารณาจากบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองของกรุงเทพมหานครที่เป็นเมืองใหญ่ มีความเจริญก้าวหน้า มีการแข่งขันต่อสู้ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเข้ามาของสิ่งใหม่ ๆ เทคโนโลยีใหม่ ๆ ทำให้ต้องมีการปรับตัว ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดในชีวิตประจำวันตลอดเวลา ในช่วงที่งานวิจัยนี้สำรวจศึกษาพบว่าประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครต้องเผชิญกับสภาวะแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ที่มีความเปลี่ยนแปลงขณะนั้นมีการชุมนุมของภาคประชาชนเพื่อคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ นำมาสู่รัฐประหาร มีข่าวเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน และมีปัญหาของอาชญากรรมค่อนข้างมาก สภาวะเหล่านี้คือบริบทส่วนหนึ่งและอาจเป็นส่วนสำคัญสำหรับประชากรบางกลุ่มที่นำมาสู่การรับรู้อโนมี ดังที่ Durkheim (1951) กล่าวว่าอโนมีเกิดจากการขาดบรรทัดฐานในสังคม คนในสังคมมีความเห็นแก่ตัวและความโลภอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสังคมตลอดเวลา เช่นเดียวกับ Dubin (1959) กล่าวว่า อโนมี คือ สภาพความแตกสลายของโครงสร้างทางวัฒนธรรมและโครงสร้างทางสังคม

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งบริบทแวดล้อมน่าจะนำไปสู่สภาวะอโนมีสูงกว่าส่วนอื่น ๆ ของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่งานวิจัยสุ่มเลือกมาพบว่ามีลักษณะทางประชากรภาพรวม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 21-30 ปี มากที่สุด ส่วนใหญ่หรือมากกว่าครึ่ง มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือนมากที่สุดอยู่ในกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท ส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และสภาพการอยู่อาศัยส่วนใหญ่หรือประมาณ

1 ใน 3 อาศัยอยู่ในบ้านเดี่ยวและมีบ้านเป็นของตนเอง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพอใจในชีวิตความเป็นอยู่โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก และมีสภาวะทางจิตใจ โดยส่วนใหญ่ไม่เคยคิดที่จะฆ่าตัวตาย จากลักษณะกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจในงานวิจัยนี้ซึ่งอาจไม่ใช่กลุ่มประชากรที่จะเกิดการรับรู้สภาวะอโนมีสูงนัก ผลการวิจัยที่พบจึงสะท้อนระดับอโนมีส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มระดับต่ำกว่าปานกลาง (น้อยกว่าค่าเฉลี่ย 3.0 จากพหุคูณค่าเฉลี่ย 5.0)

จากผลการวิจัยที่พบว่าระดับอโนมีของคนในเขตกรุงเทพมหานครมีระดับปานกลางจนถึงต่ำกว่าปานกลาง มีการรับรู้สภาวะอโนมีสูงในบริบทสถานศึกษาจากประเด็นที่รู้สึกว่าการเรียนในปัจจุบันมุ่งได้ปริญญามากกว่าได้ความรู้ ซึ่งอาจเนื่องมาจากใบปริญญาในสังคมไทยเป็นใบผ่านทางที่ทำให้เข้าสู่การทำงานหรือสถานประกอบการได้จึงทำให้สังคมมีค่านิยมส่งลูกหลานให้มุ่งศึกษาเพื่อได้รับปริญญา (<https://prachatai.com/journal/2017/12/74393>) การรับรู้ในประเด็นนี้สะท้อนค่านิยมของคนไทยในเรื่องการศึกษาที่มีการแข่งขันกันสูง ซึ่งเห็นได้จากความคาดหวังของผู้ปกครองในการส่งลูกเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยมีการลงทุนกวาดวิชาราคาแพงให้กับลูกหลาน การศึกษาจึงอาจเป็นการสะท้อนระบบสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำไม่เป็นธรรมในสังคมไทย

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกค่อนข้างพึงพอใจในชีวิตปัจจุบันในด้านต่างๆ โดยอันดับต้นๆ ของความพึงพอใจคือการมีครอบครัวที่อบอุ่น การมีความสุขในชีวิต และการมีสุขภาพดี อันเป็นการสะท้อนวิถีชีวิตคนไทยและความเป็นวัฒนธรรมตะวันออก

เมื่อวิเคราะห์ถึงความเที่ยงตรง (Validity and Reliability) ของการวัดอโนมีของงานวิจัยนี้อาจจะไม่พบว่าคนกรุงเทพมหานครมีความรู้สึกอโนมีสูงมาก ซึ่งน่าจะมาจากเหตุผลต่อไปนี้

1. การเลือกกลุ่มประชากรของคนกรุงเทพมหานครเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลาง อาศัยอยู่ในบ้านเดี่ยว และมีบ้านเป็นของตนเอง และกลุ่มคนเหล่านี้ส่วนใหญ่ก็มีความพึงพอใจในชีวิตของตนเอง จึงอาจเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีใจตัวตนที่ดีของกลุ่มประชากรในเมืองหลวงทำให้ไม่พบสภาวะอโนมีที่สูงมากนัก

2. เครื่องมือในการวัดสภาวะอโนมี อาจจะไม่สามารถวัดสภาวะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและปัญหาของคนไทยได้มากนัก เนื่องจากผู้วิจัยได้ประยุกต์มาจากงานวิจัยของต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยของโลกตะวันตกซึ่งวิเคราะห์ปัญหาทางสังคมวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างกับประเทศไทยซึ่งเป็นโลกทางตะวันออกค่อนข้างชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่องของระบบความคิดความเชื่อ ปรัชญาการมองโลก วิถีปฏิบัติอันเกิดจากอิทธิพลของศาสนา ระบบการศึกษา วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม ระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมืองและวัฒนธรรมการปกครองที่ต่างกันไป เนื่องจากประเทศไทยได้รับอิทธิพลมาจากระบบความคิดความเชื่อของประเทศในโลกตะวันออกและศาสนาพุทธ ดังนั้นจึงมี ระบบทางความคิดและความเชื่อที่มีลักษณะของความเป็น

กลาง การมองแบบองค์รวม (Holistic) ไม่ได้แยกส่วนต่าง ๆ ออกกันอย่างชัดเจน ทำให้คนในสังคมสามารถใช้ชีวิต จึงเป็นการผสมผสานทั้งเรื่องส่วนตัว (Private Life) ชีวิตครอบครัว (Family Life) เชื่อมโยงความสัมพันธ์กับชีวิตการเรียน (Learning life) กับชีวิตการทำงาน (Working life) ได้ จนก่อให้เกิดวัฒนธรรมบางอย่าง ได้แก่ ระบบอาวุโส ระบบพรรคพวก ระบบเครือญาติ ระบบอุปถัมภ์ ที่กลายเป็นข้อดีที่ทำให้สังคมตะวันออกมีความผูกพันต่อกันในระดับที่ดี นอกจากนี้ยังมีเรื่องของความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ (Super Nature) ที่สะท้อนให้เห็นในรูปแบบของความเชื่อในศาสตร์ต่างๆ เช่น เรื่องของโหราศาสตร์ และศาสตร์ด้านการพยากรณ์ที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในสังคมไทย ซึ่งความเชื่อเหล่านี้ยังคงมีอิทธิพลที่ยากจะลบเลือนไปได้ โดยเฉพาะเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่มั่นคงทางความคิดและจิตใจ

ในขณะที่แนวคิดทางซีกโลกตะวันตกหรือทวีปยุโรป อเมริกา หลังจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมนั้นจะมีลักษณะของความเป็นตรรกะ ความเป็นเหตุเป็นผล (rational respect) ความเป็นปัจเจกนิยม (Individualism) ค่อนข้างชัดเจน ซึ่งเน้นการพิสูจน์ หรือหาเหตุผลให้กับคำตอบด้วยวิธีแบบวิทยาศาสตร์ มีการมองแบบแยกส่วน เช่น ความถูกต้องและไม่ถูกต้อง (right and wrong) ความมีเหตุผลและไร้เหตุผล (logic or rational and non-rational) ชีวิตส่วนตัวและชีวิตการทำงาน (private life and work life)

ดังนั้นเมื่อนำเครื่องมือที่มีการศึกษาในซีกโลกตะวันตกมาประยุกต์ใช้กับซีกโลกตะวันออกจึงอาจจะไม่ตอบโจทย์ ไม่สะท้อนปัญหาที่แท้จริง การวัดระดับไอโนมิของกรุงเทพมหานครจึงไม่ตรงประเด็นไม่สะท้อนความเป็นจริงได้ชัดเจนนัก

ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น จากการวัดไอโนมิใน 2 ด้าน ผลการศึกษาพบว่าไม่สูงมากนัก ส่วนใหญ่รับรู้อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเกิดจากวิธีการวัดการรับรู้ไอโนมิในการวิจัยในครั้งนี้ได้นำเครื่องมือวัดมาจากต่างประเทศมาใช้โดยวัดการรับรู้ไอโนมิใน 2 ด้าน คือ ความรู้สึกเกี่ยวกับการรับรู้ตนเองและสังคมรอบตัว และด้านสภาวะไอโนมิในบริบทสถานที่ทำงานและสถานที่ศึกษาเล่าเรียน ซึ่งการวัดมีลักษณะสอดคล้องกับงานวิจัยของยูดี ปีนวิเศษ (2554) ที่ได้นำเอาแบบวัดของ Srole (1956) ซึ่งเป็นชาวต่างประเทศมาใช้ในการวัดการรับรู้ไอโนมิ โดยวัดใน 2 ด้าน คือ มุมมองที่เห็นว่าตนเองอ่อนแอ ไม่มั่นคงและไม่สามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งในงานวิจัยนี้ให้ความหมายรวมว่า “ความรู้สึกว่าตนเองไร้ความหมาย” และมีทัศนคติด้านลบต่อบุคคลอื่นและโลกภายนอก ปรากฏว่าในงานศึกษาของ ยูดี ปีนวิเศษ ก็ไม่พบการรับรู้ไอโนมิในระดับสูงเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบริบทสังคมที่แตกต่างกันการแก้ปัญหาหรือการหาทางออกของปัญหาที่แตกต่างกันระหว่างคนไทยกับชาวต่างชาติ

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ลองจำแนกตัวแปรอโนมิโดยวิเคราะห์องค์ประกอบของสภาวะอโนมิปรากฏว่าสามารถจำแนกหรือวัดองค์ประกอบออกได้เป็น 4 องค์ประกอบ หรือ 4 ด้าน และพบว่า ด้านการรับรู้ความรู้สึกตนเอง และสังคมรอบตัวมีค่าเฉลี่ยสภาวะอโนมิมากกว่าด้านอื่น ๆ โดยอยู่ในระดับปานกลาง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องมาจากประชากรในกรุงเทพมหานครเป็นสังคมใหญ่เมืองอุตสาหกรรม จึงมีความกังวลในเรื่องของอันตรายในสังคมรอบตัว รู้สึกว่าสังคมเห็นแก่ตัวขาดความเอื้อเฟื้อ ขาดการช่วยเหลือผู้อื่น สังคมมีความขัดแย้งกัน ไร้กฎเกณฑ์ ไร้บรรทัดฐาน ไม่มีมาตรฐานทางสังคม ไม่มีการยอมรับกฎกติกา คนทำดีไม่ได้ดีแต่คนทำชั่วกลับได้ดี ต่างคนต่างอยู่ คิดแต่การทำมาหากิน แข่งขันเอาชนะกัน ไม่มีความเห็นอกเห็นใจ ถูกเอาเปรียบจากคนอื่น ขาดศีลธรรม มีการโกงกิน และในสังคมรอบข้างมีความไม่น่าเชื่อถือ ไร้วางใจไม่ได้

การรับรู้สภาวะอโนมิที่สูงหรือปานกลางรองลงมา คือ ด้านความรู้สึกเกี่ยวกับสภาวะการทำงานและสภาวะการเรียน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องมาจากประชาชนชาวกรุงเทพมหานครมองว่าในที่ทำงานไม่มีความเป็นธรรม เล่นพรรคเล่นพวก ขาดระเบียบวินัย ต่างคนต่างอยู่ไม่มีการช่วยเหลือซึ่งกัน ในการเรียนมุ่งได้ปริญญามากกว่าได้ความรู้

ค่าเฉลี่ยสภาวะอโนมิที่ต่ำลงมา คือ ในด้านการรู้สึกกลัวการใช้ชีวิตในสังคมซึ่งอยู่ในระดับน้อย เป็นการรับรู้ของชาวกรุงเทพมหานครในประเด็นที่มองว่าตนเองอยู่อย่างไรความหมายอยู่ตัวคนเดียวไม่มีเพื่อน รู้สึกว่าไม่มีอนาคต ไร้ประโยชน์ และการทำตามกฎระเบียบหรือความถูกต้องทางสังคมไม่มีผลทำให้ชีวิตของท่านดีขึ้น มีแต่แย่ง

และด้านที่พบค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการรู้สึกไร้คุณค่าในตัวเองมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องจากชาวกรุงเทพมหานครมองว่าในสังคมปัจจุบันรู้สึกว่าไม่มีความปลอดภัย ไม่มีความมั่นคง และสังคมไม่น่าอยู่

ประเด็นการเปิดรับสื่อและการพึ่งพาสื่อ

ทฤษฎีสถิตมวลชน (Mass Society Theory) มองว่าสื่อมวลชนสามารถสร้างผลกระทบกับผู้รับสารได้ทั้งในทางบวกและทางลบโดยตรงและทันที ในทางลบ คือเป็นเสมือนโรคภัยในสังคมที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข มีพลังอำนาจที่จะเข้าถึงและมีอิทธิพลโดยตรงต่อคนโดยทั่วไปถ้าเปิดรับสื่อแล้วนำไปใช้ในทางร้ายก็จะมีผลในทางลบ เมื่อคนในสังคมได้รับผลกระทบในทางลบจากสื่อมวลชนก็จะส่งผลตามมาต่อปัญหาสังคมโดยรวมได้ คนทั่วไปอ่อนไหวต่ออิทธิพลจากสื่อมวลชน การอยู่ในสังคมเมืองใหญ่โดดเดี่ยวจากสถาบันทางสังคม ประเพณี ซึ่งสถาบันเหล่านี้เคยเป็นภูมิคุ้มกันจิตใจของคนในสังคมมาตลอด สำหรับสื่อมวลชนตามทฤษฎีสถิตมวลชนมีสมมติฐานเกี่ยวกับผลในทางลบดังนี้ (Baran & Davis, 1995)

1. สื่อมวลชนเป็นเสมือนโรคภัยในสังคมที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข

2. สื่อมวลชนมีพลังอำนาจที่จะเข้าถึงและมีอิทธิพลโดยตรงต่อคนโดยทั่วไป
3. เมื่อคนในสังคมได้รับผลกระทบในทางลบจากสื่อมวลชนก็จะส่งผลตามมาต่อปัญหาสังคมโดยรวมได้
4. คนทั่วไปอ่อนไหวต่ออิทธิพลจากสื่อมวลชน การอยู่ในสังคมเมืองใหญ่โดดเด่นจากสถาบันทางสังคม ประเพณี ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เคยเป็นภูมิคุ้มกันจิตใจ
5. สังคมที่สับสนอลหม่านมีที่มาจากผลกระทบของสื่อมวลชน
6. สื่อมวลชนเป็นผู้นำเสนอวัฒนธรรมมวลชนที่ทำให้ลดรูปแบบความเป็นวัฒนธรรมชั้นสูงและความเป็นศิวิไลซ์แบบดั้งเดิมลงไป ซึ่งสื่อที่พัฒนาจากสื่อดั้งเดิมมาสู่สื่อใหม่ยุคดิจิทัลก็อาจเป็นสาเหตุของสภาวะอโนมีได้เช่นกัน ในงานวิจัยนี้ศึกษาการใช้สื่อโดยสนใจแก่นแง่ความดี แต่ไม่ได้ลงลึกถึงพฤติกรรมบริโภคสื่อ การเสพติดสื่อ การรู้เท่าทันสื่อ ผลกระทบต่อความรู้ ความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมที่อาจนำไปสู่ผลทางลบ หรือเกิดสภาวะอโนมีได้ จึงทำให้ไม่พบความสัมพันธ์ของการใช้สื่อกับสภาวะอโนมี

จากผลการวิจัยศึกษาพบว่ามีการใช้ Social media เช่น ไลน์ เฟซบุ๊ก ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งของการเกิดสภาวะอโนมีได้ เพราะสื่อใหม่ชนิดนี้เป็นลักษณะของสื่อสังคมทางออนไลน์ที่ทุกคนเข้าถึงและสร้างสภาวะสังคมแบบเสมือนได้ การรับรู้หรือการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์อาจนำไปสู่สภาวะความสับสนไร้กฎเกณฑ์ทางสังคมได้ง่าย ในงานวิจัยนี้การเปิดรับสื่อวัดจากความถี่ในการเปิดรับไม่ได้ศึกษาเจาะลึกในระดับเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อมวลชน การวัดการเปิดรับสื่อยังอยู่ในระดับผิวเผิน ไม่สามารถวิเคราะห์ผลกระทบการเปิดรับสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อในยุคดิจิทัลซึ่งอาจจะทำให้หวนกลับมาสู่สภาวะสังคมมวลชน (Mass Society) ในยุคดิจิทัลที่อาจจะสร้างผลกระทบในหลากหลายมิติมากขึ้น รวมทั้งสภาวะอโนมีของคนในสังคมยุคดิจิทัลนี้ด้วย

การศึกษาพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อหรือการพึ่งพาสื่อในเชิงลึกอาจจะต้องวิเคราะห์พฤติกรรมในการรับข่าวสาร การประมวลข่าวสารและการบริโภคข่าวสารของผู้รับสาร ที่อธิบายถึงการเลือกรับหรือแสวงหาข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดเดิมที่มีอยู่ และมักจะหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ขัดแย้งกับความคิดของตนเอง เพื่อหลีกเลี่ยงสภาวะไม่สอดคล้องทางความคิด รวมทั้งในการตีความและจดจำข่าวสารก็มักจะมุ่งให้เกิดความสมดุลทางความคิดที่มีอยู่เดิม ดังนั้นหากมีข่าวสารใหม่หรือประสบการณ์ใหม่ที่ขัดแย้งกับความรู้ ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม คนเรามักจะมีกระบวนการเลือกรับรู้และตีความเพื่อรักษาความสมดุล หรือไม่ก็อาจลดความน่าเชื่อถือของแหล่งสารลงไป และหากหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็อาจถึงขั้นเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมก็ได้

นอกจากนี้ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ (Uses and Gratifications) ของนักทฤษฎีต่าง ๆ ยังสามารถใช้วิเคราะห์การเปิดรับและการใช้ประโยชน์ข่าวสารที่อาจมีความสัมพันธ์กับระดับสภาวะอะโนมีของผู้รับสารในยุคปัจจุบันได้เช่นกัน จากแนวคิดทฤษฎีความไม่สอดคล้องทางความคิด (Cognitive dissonance) แสดงให้เห็นว่า โดยธรรมชาติบุคคลมีแนวโน้มที่จะเปิดรับข่าวสารอยู่ตลอดเวลา แต่จะเปิดรับสื่อประเภทใด เพื่อประโยชน์ด้านไหน ขึ้นอยู่กับผู้รับสารที่มีความแตกต่างกัน จึงทำให้มีความสนใจที่จะเปิดรับสารที่แตกต่างกันไปด้วย ดังนั้นการศึกษาเรื่องการเปิดรับสื่อ นั้น เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของกลุ่มเป้าหมายว่ามีแนวโน้มในการเปิดรับสื่อต่าง ๆ ไปในทิศทางใด โดยเฉพาะในปัจจุบันที่อยู่ในยุคดิจิทัลที่ทุกคนเป็นเจ้าของสื่อ บางข่าวสารยังไม่ได้รับการยืนยันว่าเป็นความจริงแต่ก็ถูกเผยแพร่ไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะทำให้ส่งผลต่อการรับรู้สภาวะอะโนมีได้ อย่างไรก็ตามในการศึกษาก็ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อกับการรับรู้สภาวะอะโนมี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการวัดการเปิดรับสื่อไม่ได้ลงลึกเท่าที่ควร คือ ไม่ได้ดูวิธีการเปิดรับสื่อ การประมวลข่าวสารจากสื่อ การบริโภคเนื้อหาสื่อ ซึ่งถ้าหากนำรายละเอียดเหล่านี้มาศึกษาเชิงลึกโดยมองตามมุมมองของทฤษฎี Elaboration Likelihood Theory ของ Petty และ Cacioppo (Petty, Rucker, Bizer, & Cacioppo, 2004, pp. 65-89) ซึ่งมองเห็นว่า ถ้าคนบริโภคสื่อในสถานการณ์ที่มีการคิดอย่างรอบคอบ เมื่อคิดแล้วเชื่อแล้ว จะจดจำเป็นเวลานานแต่ถ้าไม่มีความรู้ในเรื่องนั้นๆ จะไม่จดจำ ซึ่งถ้าเป็นแบบนี้ก็อาจจะไม่รับรู้สภาวะอะโนมี แต่ในทางกลับกัน ถ้าได้รับข่าวสารแล้วเชื่ออย่างรวดเร็วโดยยังไม่ได้พิจารณาอย่างรอบคอบก็จะทำให้เกิดสภาวะอะโนมีได้ แต่จากการพิจารณาความสัมพันธ์ของสื่อแต่ละประเภทกับสภาวะ อะโนมีในงานวิจัยไม่สามารถพบความเกี่ยวข้องชัดเจนไม่ว่าจะเป็นสื่อใหม่หรือสื่อดั้งเดิม

อย่างไรก็ตามเมื่อถามถึง การตกอยู่ในสภาวะที่มีปัญหาที่มีลักษณะสอดคล้องกับสภาวะอะโนมีว่า คนกรุงเทพมหานครพึ่งพาสื่อหรือแหล่งสารใด งานวิจัยนี้พบว่า แหล่งสารที่เป็นสื่อบุคคลมีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะในประเด็นของการขอคำปรึกษาจากพ่อแม่ ญาติพี่น้อง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าบทบาทสำคัญอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของสื่อบุคคล (personal media) สื่อสารกับผู้รับสารในลักษณะเผชิญหน้าที่เป็นการสื่อสารสองทางทั้งในรูปของการสนทนาหรือในรูปของการประชุมกลุ่ม ซึ่งการใช้สื่อบุคคลในการสื่อสารก่อให้เกิดผลคือ สามารถนำข่าวที่ต้องการเผยแพร่ไปสู่ผู้รับสารได้โดยตรง และทำให้การเผยแพร่ข่าวสารเป็นไปในลักษณะที่ความยืดหยุ่นปรับให้ผู้รับสารเป็นราย ๆ ได้ และทราบความรู้สึกของผู้รับสารได้ทันที (ปรมะ สตะเวทิน, 2526, น. 48)

การสื่อสารระหว่างบุคคล มีผลต่อการทำให้ผู้รับสารยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และยอมรับที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มากที่สุด ดังนั้นสื่อบุคคลจึงมี

ความสำคัญมากกว่าสื่อมวลชนในชั้นสูงใจ ส่วนสื่อมวลชนจะมีความสำคัญกว่าในชั้นของการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง อาจมีผลบ้างในการสร้างทัศนคติในเรื่องที่บุคคลยังไม่เคยรับรู้มาก่อน (Katz & Lazarsfeld, 1955, p. 77) ในกรณีที่ต้องการให้บุคคลใด ๆ เกิดการยอมรับในสารที่เสนอออกไปหรือจะทำการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อให้มีการยอมรับสารนั้น ควรที่จะใช้การสื่อสารระหว่างบุคคล โดยใช้สื่อบุคคลเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสาร สื่อบุคคลนี้จะมีประโยชน์มากในกรณีที่ผู้ส่งสารหวังผลให้ผู้รับเกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับทัศนคติและพฤติกรรมในการรับสาร นอกจากนี้ยังเป็นวิธีช่วยให้ผู้รับสารมีความเข้าใจกระจ่างชัดและตัดสินใจรับสารได้อย่างมั่นใจขึ้น (Rogers, 1969, p. 87)

ซึ่งปัจจัยที่ทำให้การติดต่อสื่อสารโดยผ่านสื่อบุคคลมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลมากกว่าการติดต่อสื่อสารโดยผ่านสื่อมวลชน มี 4 ประการ คือ (Lazarsfeld & Menzel, 1968, p. 45)

- การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล สามารถจัดการเลือกรับสารของผู้ฟังได้เนื่องจาก การหลีกเลี่ยงการสนทนาหรือรับฟังเป็นไปได้อย่างยากกว่าการรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ซึ่งผู้รับสารหลีกเลี่ยงไม่รับฟังเนื้อหาที่ขัดแย้งกับทัศนคติและความเชื่อของตน หรือเรื่องที่ตนไม่สนใจได้ง่าย
- การติดต่อสื่อสารแบบเผชิญหน้า เปิดโอกาสให้ผู้ส่งสารสามารถปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาที่ใช้สนทนากันได้ในเวลาอันรวดเร็ว ถ้าหากเนื้อหาที่สนทนานั้นได้รับการต่อต้านจากคู่สนทนา
- การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลนั้น จะมีลักษณะง่าย ๆ เป็นกันเอง จึงง่ายต่อการชักจูงใจให้คล้อยตาม
- ผู้รับสารส่วนใหญ่มักจะเชื่อถือในข้อตัดสินใจ และความคิดเห็นของผู้ที่เขารู้จักและนับถือมากกว่าบุคคลที่เขาไม่รู้จักมาก่อนแล้วมาติดต่อสื่อสาร

กล่าวโดยสรุป คือ ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล นับเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจในฐานะผู้ถ่ายทอดข่าวสาร เป็นแหล่งข้อมูลที่มีเสถียรภาพและความน่าไว้วางใจสูง แต่มักไม่ได้รับความน่าเชื่อถือในแง่เนื้อหาของสาร ในขณะที่เดียวกันสื่อต่าง ๆ ก็ไม่ได้ทำหน้าที่เป็น แหล่งพึ่งพาของคนกรุงเทพมหานครมีปัญหาทางจิตใจและสังคมได้

สำหรับในกรณีการพึ่งพาโหราศาสตร์และหมอดู เมื่อเกิดปัญหาพบว่าความสัมพันธ์กับ สื่อบุคคลเนื่องจากลักษณะของคนในสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมที่โอบอ้อมอารี สังคมแบ่งปันน้ำใจ มีนิสัยพึ่งพาอาศัยกันให้ความสำคัญระบบอุปถัมภ์และเคารพผู้ใหญ่ เช่น พ่อแม่ผู้ปกครอง พระ ครูฯ จึงทำให้เมื่อมีปัญหาแหล่งพึ่งพาจึงเป็นสื่อบุคคลเป็นหลัก นอกจากนี้ยังพึ่งพาหมอดูซึ่งเป็นสื่อ บุคคลชนิดหนึ่งโดยหมอดูอยู่คู่กับสังคมไทยมาตั้งแต่ประวัติศาสตร์สังคมไทยมองว่าหมอดู

เปรียบเสมือนผู้ใหญ่ที่คอยให้คำปรึกษา ซึ่งจากการวิจัยเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นว่า คนที่ไปหาหมอดูส่วนใหญ่ตกอยู่ในสภาพความรู้สึก/สภาวะ Anomie ที่เผชิญกับปัญหาในเรื่องที่ไม่เชื่อใจในสังคมรอบข้าง ไม่เชื่อใจในคนรอบข้าง เช่น เวลามีปัญหาทุกข์ใจเลือกที่จะปรึกษาหมอดูก่อน หรืออาจหาที่พึ่งทางใจ ซึ่งผลของการไปหาหมอดูทำให้ลดความกังวลใจ มองเห็นทางออกของปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ในขณะนั้น และทำให้เกิดความสบายใจ มีกำลังใจมากขึ้น

ในการพึ่งพาแหล่งสารอื่น (แหล่งหมอดู) ในส่วนของผลการวิจัยเชิงปริมาณ แม้ว่าไม่ได้ชี้ว่าทำหน้าที่เป็นแหล่งพึ่งพา แต่ในงานวิจัยคุณภาพกลับพบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลให้ความคิดเห็นว่าเป็นหมอดูเป็นเครื่องมือ ในการเยียวยาสำหรับผู้ที่มีการรับรู้ โนมิได้ในบางเรื่อง เช่น เมื่อมีความรู้สึกเครียด หมอดูเป็นการสื่อสารสองทางสามารถเล่าเรื่องได้ทุกเรื่องโดยไม่ต้องปิดบังและผู้หมอดูก็สามารถโต้ตอบหรือแสดงความรู้สึกโดยไม่ต้องเก็บความไม่สบายใจนั้นไว้ให้อึดอัดกับตัวเอง ทำให้รู้สึกสบายใจเพราะหมอดูช่วยรับฟัง ช่วยแก้ปัญหาให้คำปรึกษาและมั่นใจว่าหมอดูก็คือ คนอื่นที่ไม่ได้รู้จักกับคนที่เรามีสมาคมด้วย ดังนั้นจึงไม่ต้องกลัวว่าจะเอาเรื่องไปบอกต่อคนอื่น

เมื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการพึ่งพาหมอดู ส่วนหนึ่งอาจด้วยเหตุผลของการให้คำปรึกษาของนักโหราศาสตร์อยู่บนหลักของสถิติ เป็นวิทยาศาสตร์ธรรมชาติโดยเชื่อมโยงกับดวงดาวที่มีผลกับชีวิตของมนุษย์ ซึ่งไม่ได้เพียงแต่รับฟังปัญหาแต่ยังสามารถอธิบายถึงความน่าจะเป็น รวมถึงทางออกของปัญหา และจุดสิ้นสุดของเรื่องต่าง ๆ ในชีวิตได้ โดยยึดโยงการโคจรจากดาวบนท้องฟ้าที่กระทบกับดวงชะตาของมนุษย์แต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นผู้ที่ตกอยู่ในสภาวะอโนมีย่อมต้องการทางออกของปัญหา หมอดูหรือนักโหราศาสตร์จึงเหมือนกับผู้ที่ชี้ช่องทาง และให้เหตุผลที่รับฟังได้ จะเชื่อหรือไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ความเชื่อของแต่ละบุคคล

ในขณะที่มีคนบางส่วนไม่คิดจะพึ่งพาหมอดูหรือนักโหราศาสตร์เพราะว่า เป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง และยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางโดยมีความว่าคนเราจะดีได้ด้วยการกระทำของตนเองไม่เกี่ยวกับโชคชะตา ยึดหลักกรรมมะในการประกอบสัมมาอาชีพ เวลาที่ประสบกับปัญหาชีวิตจะนึกถึงคนในครอบครัวเป็นหลัก นอกจากนี้ ยังมีการรับรู้และมีทัศนคติที่ไม่ดีกับหมอดูประเภทร่างทรง เพราะหลอกลวงผู้ที่กำลังเผชิญกับความทุกข์โดยประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ อีกด้วย

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 คือ ระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมิ” ของคนในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกันตามลักษณะทางประชากร และสภาวะทางจิตใจ ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานระหว่างลักษณะทางประชากรด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ กับระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมิ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะประชากรต่างกันมีระดับการรับรู้สภาวะ “อโนมิ”

ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ ซึ่งการที่สมมติฐานไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์อาจมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น กลุ่มตัวอย่างที่เลือกศึกษาที่ส่วนใหญ่รู้สึกพึงพอใจในชีวิตปัจจุบันมีครอบครัวที่อบอุ่น การมีความสุขในชีวิต และการมีสุขภาพดี การเลือกกลุ่มประชากรของคนกรุงเทพมหานครที่อาจจะมีปัญหาอโนมีน้อย ซึ่งเห็นได้จากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลางอาศัยอยู่ในบ้านเดี่ยว และมีบ้านเป็นของตนเอง และกลุ่มคนเหล่านี้ส่วนใหญ่ก็มีความสุขในชีวิตของตนเอง จึงทำให้ไม่มีสภาวะอโนมีสูงมากพอที่จะเห็นความแตกต่างได้ นอกจากนี้เครื่องมือในการวัดนี้ อาจจะไม่สามารถวัดกับสภาวะอโนมี หรือวิถีชีวิตของคนไทยได้ดั่งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยได้ประยุกต์มาจากงานวิจัยของต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยของสังคมตะวันตกซึ่งมีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างกับประเทศไทยซึ่งเป็นสังคมตะวันออกค่อนข้างชัดเจนไม่ว่าในเรื่องของระบบความคิดความเชื่อที่มีลักษณะแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 2 ระดับการรับรู้หรือสภาวะอโนมี พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรการเปิดรับสื่อทั่วไป และการพึ่งพาและการใช้ประโยชน์จากสื่อเมื่ออยู่ในสภาวะมีปัญหา รวมทั้งไม่มีความสัมพันธ์กับการพึ่งพาแหล่งสารจากบุคคลทางโหราศาสตร์ ซึ่งผลการวิจัยอาจเกิดจากการวัดพฤติกรรมและการพึ่งพาหรือใช้ประโยชน์จากสื่อที่ยังไม่ลึกซึ้งหรือสะท้อนการพึ่งพาที่แท้จริง เนื่องจากในงานวิจัยนี้วัดการใช้สื่อหรือการพึ่งพาสื่อแค่ในระดับความถี่ของการเปิดรับสื่อเท่านั้น

อย่างไรก็ดีเป็นที่น่าสังเกตว่า สภาวะอโนมีในงานวิจัยนี้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับประสบการณ์ในการคิดฆ่าตัวตายของกลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานคร แม้ว่าจำนวนผู้เคยคิดฆ่าตัวตายจะมีจำนวนน้อย แต่ก็มีความเกี่ยวข้องกับสภาวะอโนมีอย่างชัดเจน โดยคนที่เคยคิดฆ่าตัวตายหรือคิดฆ่าตัวตายบ่อยกว่าจะมีสภาวะอโนมีสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เคย หรือเคยน้อยครั้งกว่า สภาวะจิตใจที่คิดฆ่าตัวตายจึงสะท้อนสภาวะอโนมีที่ชัดเจนที่สุด

อนึ่งผลการวิจัยในประเด็นของการพึ่งพาหมอดู ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้วิเคราะห์ 2 ประเด็นคือ ประเด็นแรก คือ แหล่งพึ่งพาเมื่อมีปัญหาพบว่า การพึ่งพานักโหราศาสตร์หรือหมอดูผ่านสื่อทั้งการอ่านคอลัมน์หรือดูรายการหมอดูทางสื่อ มีค่าเฉลี่ย 3.68 ซึ่งมากกว่าการปรึกษาจากหมอดูหรือนักโหราศาสตร์โดยตรงตัวต่อตัวซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.57 ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของการดำเนินชีวิตของคนที่อยู่อาศัยและทำงานในกรุงเทพมหานครเป็นไปด้วยความเร่งรีบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การกินอยู่และดำรงชีพ การดำเนินกิจกรรมนอกบ้านล้วนต้องแข่งกับเวลา การที่คนที่หาหมอดูส่วนใหญ่ไม่ได้ไปหาหมอดูโดยตรงเพราะอาจต้องการพื้นที่ส่วนตัวและไม่อยากเปิดเผยตัวตนให้คนอื่นรู้จึงใช้วิธีพึ่งพาหมอดูผ่านสื่อ อีกทั้งเรื่องของเวลา และการเดินทางที่มีค่าใช้จ่าย ดังนั้นการพึ่งพานักโหราศาสตร์หรือหมอดูผ่านสื่อต่าง ๆ จึงเป็นทางเลือกที่ดีในการเข้าถึงที่ง่ายที่สุด สะดวกในเรื่องของเวลาและประหยัดค่าใช้จ่ายไม่ต้องลงทุนอะไรมาก

ในประเด็นที่ 2 คือ การพึ่งพานักโหราศาสตร์หรือหมอดูโดยตรง ซึ่งเป็นลักษณะของสื่อบุคคล ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าการใช้บริการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อันดับแรก คือ โหราศาสตร์ไทย (ค่าเฉลี่ย 2.23) โดยสถานที่ ๆ มักไปพบหมอดูคือวัดมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.87) ซึ่งปัญหาที่ต้องการพบหมอดูค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือเมื่อรู้สึกเครียด รู้สึกวิตกกังวล และเวลาเจ็บป่วย สอดคล้องกับผลวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจากการพึ่งพานักโหราศาสตร์หรือหมอดูโดยตรงถือเป็นสื่อบุคคลที่สื่อสารได้ทั้งภาษาพูดหรือ วจนภาษา (Verbal Language) และภาษากาย หรืออวจนภาษา (None-Verbal Language) เช่น สีหน้า ท่าทาง อากัปกริยา ซึ่งหมอดูนั้นสามารถวิเคราะห์ และประเมินผู้รับสารได้ทันทีว่าเข้าใจสิ่งที่สื่อสารไปหรือไม่ สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการพูดหรือลักษณะเนื้อหาให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ลักษณะของการสื่อสารมีความยืดหยุ่น (Flexible) มากกว่าการใช้สื่อประเภทอื่น การพูดคุยระหว่างหมอดูและผู้ที่มาปรึกษาเป็นการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal Oral Communication) จึงไม่เพิ่มความอึดอัดใจให้ เมื่อมีการจัดกิจกรรมตรวจดวงชะตาตามวัด หรือห้างสรรพสินค้า จะมีกลุ่มคนจำนวนหนึ่งที่แวะเวียนไปใช้บริการตรวจดวงชะตากับหมอดู จุดเด่นของหมอดู/สื่อบุคคล จะมีลักษณะการพูดคุยกันเสมือนญาติมิตรหรือเพื่อนสนิท ความเป็นกันเอง บุคลิกท่าทางที่มีความน่าเชื่อถือ พูดจาดี และหากเป็นหมอดูที่รู้จักคุ้นเคยกันมาก่อน เคยได้ยินยิตติศัพท์ชื่อเสียง หรือเพื่อนสนิทที่เคยใช้บริการแล้วรู้สึกว่าได้แนะนำให้ บังคับเหล่านี้ยิ่งทำให้มีโอกาสสูงที่จะสามารถโน้มน้าวใจผู้รับสารคล้อยตาม หมอดูจึงเป็นสื่อบุคคลเป็นการสื่อสารสองทางที่ผลต่อความรู้สึกของผู้รับสารทันที หมอดูมีจิตวิทยาในการให้คำปรึกษาและอยู่บนหลักการและพื้นฐานของทฤษฎีการพยากรณ์ ลักษณะการสื่อสารที่รับรู้และเข้าใจในประเด็นปัญหาที่ต้องการปรึกษา สิ่งที่ผู้รับบริการ คือ การต้องการคำตอบและหาทางออกให้กับตนเอง และยังสามารถพัฒนาความสัมพันธ์กลายเป็นกัลยาณมิตรอีกด้วย

บทเรียนสภาวะอโนมี

แม้ว่าจะไม่พบการรู้สึกที่มีสภาวะอโนมีสูงของคนในกรุงเทพมหานครหรือคนในเมืองหลวง แต่ด้วยสภาวะของสังคมและการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลน่าจะทำให้คนในสังคมตกอยู่ในสภาวะอโนมีได้ง่าย ขาดความหวัง รู้สึกว่าตัวเองไร้ค่า งานวิจัยนี้เห็นว่าจะได้มีข้อเสนอแนะให้ หน่วยงานต่าง ๆ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องมีการวางแผนการป้องกันและเยียวยา โดยหน่วยงานต่าง ๆ ในสังคมต้องช่วยกัน โดยเฉพาะในสังคมที่มีแนวโน้มจะเกิดอโนมีสูง เช่น ในกรุงเทพมหานคร โดยควรมีแนวทางป้องกันและเยียวยาดังนี้

1. หาแนวทางที่จะลดการเกิดสภาวะอโนมีของประชากรในสังคม เช่น ลดการแข่งขัน สร้างความเป็นพันธมิตรทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

2. ลดความอยู่ดีธรรมในสังคมโดยใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมไม่มีลักษณะสองมาตรฐาน

3. ลดการทุจริตคอร์รัปชันในระดับต่าง ๆ สร้างวิถีชีวิตและวัฒนธรรมซื่อสัตย์สุจริตตั้งแต่เด็ก

4. ลดอาชญากรรม เพิ่มความปลอดภัยให้กับสังคมมากขึ้น

ส่วนแนวทางในการเยียวยาแก้ไข เช่น :

1. สื่อมวลชนควรเป็นที่ปรึกษาของคนในสังคมอย่างจริงจังเป็นปากเป็นเสียง เป็นเวทีแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย สร้างแนวทางการคิด เป็นที่ปรึกษาในประเด็นสังคมต่าง ๆ นำเสนอข่าวอย่างถูกต้องตรงไปตรงมา ทำงานด้วยความรวดเร็ว และฉับไว และมีประสิทธิภาพ

2. คนในสังคมต้องช่วยกันเป็นหูเป็นตา เมื่อมีกรณีปัญหาเกิดขึ้นควรยึดถือความรับผิดชอบต่อสังคม หรือมีจิตสาธารณะช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ตามฐานานุรูปเพราะสังคมและวัฒนธรรมไทยมีความเอื้ออาทร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีความเสียสละ ซึ่งถือเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่คนไทยในสังคมไทยควรยึดถือ และนำมาปฏิบัติต่อกัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้คนไทยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทุกคนต่างมีน้ำใจ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เกิดเป็นความรัก ความสามัคคี และทำให้สังคมเข้มแข็ง มีความปลอดภัยและน่าอยู่ สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตนของทุกคน

3. การดำเนินชีวิตควรมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่คนรอบข้างไม่ว่าจะเป็นคนในครอบครัว โรงเรียน หรือชุมชน สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความรัก ความเมตตา และความโอบอ้อมอารี การปฏิบัติต่อผู้อื่นเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่น้ำใจให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนโดยทำการช่วยด้วยความมีน้ำใจไม่ตรี ช่วยเหลือเท่าที่สามารถจะช่วยให้ โดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ

4. สถานศึกษาควรปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมพื้นฐาน รวมถึงกำหนดให้มีการเรียนการสอน ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษาโดยบรรจุไว้ให้หลักสูตรพื้นฐานและเป็นวิชาบังคับที่มีการวัดผล รวมถึงเป็นตัวชี้วัดเกี่ยวกับการเรียนการสอนของคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา เพราะเรื่องหน้าที่พลเมืองเป็นเรื่องสำคัญที่ประชาชนทุกคนต้องรับทราบเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ ๆ ฟังมีทั้งต่อตัวเองและต่อสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง การไม่กระทำการใด ๆ ที่เป็นการฉกฉวยผลประโยชน์ให้กับตนเอง การไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ความมีเมตตาปราณี และปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจ มีไมตรีที่ดีต่อคนรอบข้างเสมอ ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามผู้อื่น และความเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพของทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน การปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น การคิด

และปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเมตตา มองโลกในแง่ดี และไม่กระทำในสิ่งที่จะเมิดสิทธิเสรีภาพผู้อื่น
สร้างความดีต่อผู้อื่นรำคาญ สร้างความเสียมเสียต่อผู้อื่นด้วย

5. สื่อมวลชนต้องแสดงบทบาทหน้าที่อย่างสร้างสรรค์ในการเป็นที่ปรึกษาให้กับคน
ในสังคมไทย สามารถเยียวยาและทำหน้าที่ตรวจสอบเนื้อหาสาระของข่าวเพื่อเสนอข้อเท็จจริง
ละเว้นการนำเสนอข่าวด้วยความลำเอียงและมีอคติจนทำให้ข่าวนั้นบิดเบือนจนก่อให้เกิดความ
เสียหายแก่บุคคลในข่าว เกิดความเข้าใจผิดในสังคม การพาดหัวข่าวและการนำเสนอข่าวด้วยความ
บริสุทธิ์ใจ ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวหรือพวกพ้อง การนำเสนอข่าวภาพข่าว ความเห็น
เนื้อหาจากข้อเท็จจริงในข่าว และต้องสะท้อนถึงใจความสำคัญหรือเนื้อหาหลักของข่าว
เพื่อประโยชน์สาธารณะและอรรถประโยชน์ของข่าวต่อสาธารณะ และไม่นำเสนอข่าวในลักษณะ
ชวนเชื่อหรือปลุกเร้าอารมณ์มาจนเกินไป

6. หมอคูเป็นสื่อบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งในการใช้ศาสตร์และศิลป์ของการพยากรณ์
โหราศาสตร์ และสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจกับเจ้าของดวงชะตาจะในการเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ
เพื่อตั้งรับสิ่งที่เกิดอย่างมีสติไม่ว่าดีหรือร้ายดังนั้นหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรที่เกี่ยวข้องควรเห็น
ถึงความสำคัญและสามารถส่งเสริมวิชาชีพหมอคูให้สามารถเป็นกลไกในการช่วยบรรเทาทุกข์
ให้กับประชาชน ในแง่ปัจเจกบุคคลคนจำนวนมากยังคงพึ่งพาจากนักโหราศาสตร์หรือการ
คำทำนายในศาสตร์ต่าง ๆ ด้วยเหตุผล คือ ความกลัวต่อความไม่แน่นอนในชีวิต ที่ต้องเผชิญใน
อนาคต ยิ่งบุคคลนั้นตกอยู่ในสภาวะ โอนิมี หรือต้องเผชิญกับปัญหาสถานการณ์ที่มีความ
ไม่แน่นอนมากเท่าไร บุคคลนั้นยิ่งได้ผลกระทบกับชีวิตมาก และต้องหาทางคลี่คลายปัญหาของ
ชีวิต และมีโอกาสที่จะไปพึ่งพาสิ่งเหนือธรรมชาติมากยิ่งขึ้นด้วย จะสังเกตได้ว่า ในช่วงที่มีการ
เลือกตั้ง และ การปรับคณะรัฐมนตรี รวมถึงช่วงที่มีการชุมนุมทางการเมือง บรรดาเหล่า
นักการเมืองมักจะนิยมไปพบนักโหราศาสตร์ในขณะที่ในช่วงของการแต่งตั้งและโยกย้ายก็จะพบว่า
มี ข้าราชการจำนวนไม่น้อยที่นิยมไปพบนักโหราศาสตร์ หรือศาสตร์การพยากรณ์อื่น ๆ เพื่อค้นหา
คำตอบให้กับตนเอง ดังนั้นแม้สังคมไทยจะมีการพัฒนาเข้าสู่ยุคสังคม 4.0 ที่ดูเหมือนเทคโนโลยี
และการสื่อสารสามารถเข้าถึงความต้องการของทุกคนแล้วก็ตาม แต่ในเรื่องของการเข้าถึงจิตใจ
ของคน สื่อมวลชนอาจจะไม่ได้ตอบโจทย์ได้ดั่งนัก กระแสของความเชื่อและมากกว่าความเป็นเหตุ
และผล การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ตกอยู่ในสภาวะโอนิมีและนักโหราศาสตร์ จะเป็นประโยชน์ใน
การบรรเทาปัญหาของสังคมไทย ซึ่งการทำงานบนพื้นฐานของความเชื่อย่อมส่งผลได้ทั้งทางบวก
และทางลบ แต่หากสังคมสามารถสร้างความเชื่อความศรัทธาในเรื่องคุณธรรมความดี ความเชื่อใน
หลักเหตุและผล และความรู้สึกรับผิดชอบ เช่น ความรัก ความเอื้ออาทร ความสำนึกรับผิดชอบต่อ
สังคมและบ้านเมือง เหล่านี้ย่อมทำให้สังคมพัฒนาไปสู่ทิศทางที่พึงปรารถนาและสร้างสันติสุขขึ้น

ได้ ดังนั้นหากหน่วยงานรัฐตระหนักถึงความสำคัญข้อนี้ สามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้อาชีพนักโหราศาสตร์หรือหมอดู เป็นช่องทางหรือกลไกต้นทางในการบำบัดรักษาเยียวยาผู้ที่ตกสภาวะอโนมีได้มีช่องทางในการเข้าถึง ผ่านสื่อ หรือผ่านกลไกการทำงานของรัฐบาล คล้ายกับสายด่วนสุขภาพจิต ย่อมเกิดประโยชน์ต่อประชาชนและสังคม นอกจากนี้ยังสร้างรายได้และจัดเก็บภาษีเข้าสู่ระบบได้เหมือนสาขาวิชาชีพอื่น ๆ อีกด้วย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าคนกรุงเทพมหานครมีระดับการรับรู้สภาวะอโนมีไม่สูงทั้ง ๆ ที่กรุงเทพมหานครเป็นเมืองใหญ่ เมืองอุตสาหกรรมศูนย์กลางเศรษฐกิจการเมืองและเทคโนโลยี และสังคมกรุงเทพกำลังเข้าสู่ยุคดิจิทัลเต็มตัว ดังนั้นการตระหนักถึงสภาวะอโนมี การป้องกันแก้ไขควรจะทำโดยหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐหรือเอกชนเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้

2. จากผลการวิจัยที่พบว่าคนกรุงเทพมหานคร ไม่ได้พึ่งพาสื่อเมื่อมีปัญหาดังนั้นสื่อควรมีบทบาทและหน้าที่ในเชิงสร้างสรรค์ในเชิงแก้ปัญหาในลักษณะที่เปรียบเสมือนหมอหรือจิตแพทย์ หรือนักสังคมศาสตร์ ที่คอยแนะนำชี้แนะและให้ความรู้ความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ ของสังคมยุคใหม่

3. หมอดูซึ่งมีบทบาทในสังคมไทยมาช้านานควรมีบทบาทมากขึ้นในฐานะผู้ให้คำปรึกษาเป็นแหล่งพึ่งพาสำหรับประชาชนที่มีปัญหา โดยจัดตั้งเป็นสมาคมโหราศาสตร์ไทยที่มีการกำกับดูแลกันเอง มีมาตรฐานคุณธรรมและจรรยาบรรณในการประกอบอาชีพ เหมือนเป็นวิชาชีพหนึ่งที่สำคัญ เพราะต้องทำงานเกี่ยวข้องกับจิตใจความอ่อนไหวของคน ดังนั้นผู้ที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่บุคคลที่มีปัญหานั้นก็ต้องมีกรอบในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน คล้ายกับนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าเรื่องการรับรู้สภาวะอโนมีของกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรื่องที่มีการรับรู้สภาวะอโนมีสูงคือ เรื่องของการรับรู้ว่าสังคมในปัจจุบันต่างคนต่างอยู่ คิดแต่ทำมาหากินแข่งขันเอาชนะกัน โดยเรื่องที่มีการรับรู้สภาวะอโนมีระดับปานกลางคือเรื่องสังคมที่อยู่มีอันตรายรอบตัว และสังคมที่อยู่ขาดศีลธรรมมีการโกงกินเป็นเรื่องปกติ และการรับรู้สภาวะอโนมีน้อยคือเรื่องความรู้สึกว่าตนเองอยู่อย่างไร้ความหมาย

ถึงแม้ในงานวิจัยจะพบว่าการรับรู้สภาวะอโนมีของคนกรุงเทพมหานครมีค่าไม่สูง แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่ายังมีกลุ่มคนในสังคมบางกลุ่มที่ยังคงมีการรับรู้สภาวะอโนมี และจะเป็นประโยชน์หากมีการวัดสภาพจิตใจของคนในสังคมไทย และดำเนินการวิจัยเป็นระยะ ๆ เกี่ยวกับประเด็นอโนมีจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ทันทั่วทั้ง ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญและมีการดำเนินการวิจัยเป็นช่วง ๆ หรือเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ เช่นเดียวกับการวัดระดับความสุขของคนไทยที่มีการสำรวจอยู่เป็นประจำทุกปี ทั้งนี้เพื่อจะได้ใช้เป็นข้อมูลเพื่อหาแนวทางสำหรับการป้องกันแก้ไข หรือเพื่อศึกษาและวางมีมาตรการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อป้องกันปัญหาเรื่องของภาวะแปลกแยกซึ่งอาจนำไปสู่การฆ่าตัวตายของคนที่มีปัญหาส่วนหนึ่งของสังคมในที่สุด

2. ควรมีการวิจัยโดยเพิ่มตัวแปรทฤษฎีความขัดแย้งทางความคิด (Cognitive Dissonance theory) (Festinger, 1957) เนื่องจากมีความน่าสนใจ ซึ่งทฤษฎีนี้เสนอว่ามนุษย์จะมีเจตคติ (attitude) ต่อสิ่งใดนั้นก็ต่อเมื่อมีความขัดกันของข้อมูลของสิ่งนั้นเป็นการเลือกที่จะเชื่อ โดยการที่จะลดการขัดกันของข้อมูลนั้น

3. ควรมีการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อทวิตอโนมีและให้มีการศึกษาเชิงลึกในการรับรู้อโนมีในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่บริโภค วิธีการเปิดรับสื่อและการประมวลข่าวสารที่รับแต่ละวัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์และมีความละเอียดเพียงพอสำหรับการวัดระดับอโนมีจะทำให้เห็นผลที่ชัดเจนและใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหาได้

4. ควรศึกษาเจาะลึกอโนมีกับกลุ่มเฉพาะที่มีแนวโน้มจะรับรู้สภาวะอโนมี ที่ชัดเจนมากกว่าการสำรวจจากคนทั่วไป เช่น เจาะจงศึกษากลุ่มแรงงานข้ามชาติ ผู้ลี้ภัย หรือกลุ่มแรงงานย้ายถิ่น รวมทั้งกลุ่มที่มีแนวคิดรุนแรงหรือแนวคิดก้าวหน้าทางการเมืองและสังคม เป็นต้น

5. ควรจะมีการศึกษาตัวชี้วัดเพื่อทำการวัดอโนมีในสังคมไทยเพื่อที่จะได้ใช้เป็นตัวชี้วัดเพื่อนำมาใช้กับประเทศไทย ซึ่งจะได้ไม่ต้องใช้ของต่างประเทศ ซึ่งอาจจะไม่เหมาะสมกับบริบทด้านสังคมและวัฒนธรรมไทย

6. ควรใช้วิธีการศึกษาการรับรู้อโนมีโดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการประชุมกลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาเชิงลึกจากกลุ่มเฉพาะที่มีปัญหาอโนมีในสังคม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กฤติ ตั้งพร โษติช่วง. (2543). *กระบวนการตัดสินใจใช้บริการพยาบาลโทรศาสตร์ของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- กัญชัช ศศิธร. (2541). *บทบาทของหมอดูในสังคมไทย: กรณีศึกษาเฉพาะเขตกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตร์). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กัลยารัตน์ นีรนาทฤรี. (2549). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยตนเองและพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2529, พฤศจิกายน-มีนาคม). “สังคมมวลชน วัฒนธรรมมวลชน และการสื่อสารมวลชน.” *วารสารนิเทศศาสตร์* (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 7, ไม่มีเลขหน้า.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2541). *ทฤษฎีและแนวคิดทางการสื่อสารมวลชน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2547). *การวิเคราะห์สื่อ : แนวคิดและเทคนิค*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2541). *การวิเคราะห์สื่อ : แนวคิดและเทคนิค*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิริติ คชนทวา. (2556). “การรับรู้ข่าวสารและความพึงพอใจต่อข่าวสารประชาสัมพันธ์ทางการตลาดของตราสินค้าเครื่องสำอางค์เพื่อสุขภาพ และความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค” *วารสารนิเทศศาสตร์*, 31(2). 101-116.
- กุลธิดา สายพรหม. (2555). *การสื่อสารวิทยาศาสตร์ในรายการโทรทัศน์กับการมีเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ต่อวิทยาศาสตร์และเจตคติทางวิทยาศาสตร์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- เกื้อกูล ทาสิทธิ์ และคณะ. (2547). การวิจัยนวัตกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน เรื่องการจัดกิจกรรมอิสระและพัฒนาตนโดยใช้โครงการ เพื่อพัฒนาจิตนิสัยของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา (บางเขน) ระดับมัธยมศึกษา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน.
- โคลแมน, เจมส์. เอ. (Coleman, James A.). (2538). ทฤษฎีสัมพัทธภาพ [Relativity for Layman]. (สุวิทย์ชวเดช, ผู้แปล) (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมิต.
- จิระโชค วีระสย. (2553). ปรัชญาเชิงศาสตร์ *Philosophy of science* ขอบเขตและความลึกลับแห่งปรัชญา. เอกสารประกอบการบรรยาย วิชาขอบเขตและวิธีการศึกษา (9902). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จิตินัน บุญภาพ คอมมอน. (2556). “บทบาทของสื่อใหม่ในการสร้างค่านิยมทางสังคมและอัตลักษณ์ของเยาวชนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร” (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2556
- ณภีพันธุ์ โชติสุริยอักษรกุล. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาสาระในด้านโหราศาสตร์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัชชา ชินธิป. (2548). โหราศาสตร์กับการตัดสินใจทางธุรกิจ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ดวงมณี จงรักษ์. (2549). ทฤษฎีการให้การปรึกษาและจิตบำบัดเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- เทพย์ สาริกบุตร. (2511). โหราศาสตร์ปริทรรศน์ ภาค 1. กรุงเทพฯ: เกษมบรรณกิจ.
- ธนู แก้วโอกาส. (2547). ไลน์สไตน์ในพุทธปรัชญา. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- นวฤทธิ เอิบอ้อม. (2540). แนวทางการสร้างความเชื่อของนักโหราศาสตร์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ในบริบททางโหราศาสตร์และทางธุรกิจ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทา ทองทวีวัฒน์. (2557). การใช้ภาษาโน้มน้าวใจในบทโฆษณาในอนุสาร อ.ส.ท. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 22,(40), 199-212.
- นิยะนันท์ สำเภาเงิน. (2557). อิทธิพลของการรับรู้ความเสี่ยงต่อพฤติกรรมสุขภาพและแนวทางการสื่อสารเพื่อสร้างพฤติกรรมป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของกลุ่มเสี่ยง. (ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นิลาวัณย์ พาณิชย์รุ่งเรือง. (2540). *ความน่าเชื่อถือและความพึงพอใจของประชาชนในกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อรายการข่าวภาคค่ำทางโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่อง (3, 5, 7, 9, 11)*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บริรักษ์ เวชการ. (2535). *หลักโหราศาสตร์ทั่วไป มูลฐานของโหราศาสตร์และประโยชน์ของการศึกษาโหราศาสตร์ มรดกแห่งโหรสยาม*. กรุงเทพฯ: สมาคมโหรแห่งประเทศไทย.
- เบอร์รี่, อาร์ เจ. (2528). *กลไกการสื่อสาร*. (ฉัตรนันทน์ อนวัชศิริวงศ์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปกรณ์ ปริยากร. (2537). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภากาารพิมพ์.
- ประมะ สตะเวทิน. (2541). *การสื่อสารมวลชน กระบวนการและทฤษฎี* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ประมะ สตะเวทิน. (2539). *หลักทฤษฎีในการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พงศธร กนกศิลป์ประธรรม. (2554). *โหราศาสตร์กับการพยากรณ์คนเป็นโรคมาเรียม ทฤษฎีและสถิติจากผู้ป่วยในโรงพยาบาลรามาริบัติ* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พนิตสิริ ศิลประเสริฐ. (2555). *การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ การรับรู้สื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์และปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคของโทรศัพท์มือถือแอปเปิ้ลรุ่น ไอโฟนในเขตกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรณทิพย์ ศิริวรรณบุญชัย, ชีระพร อูวรรณ โฉม, เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์, สุภาพรรณ โคตรจรัส, คัคณางค์ มณีศรี และพรณระพี สุทธิวรรณ. (2545). *การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของคนไทยกับกระบวนการทางสังคมประภคิตของครอบครัวในปัจจุบันที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาสมคิด เสือกะ. (2543). *จริยธรรมในอาชีพโหราจารย์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พิชญานี กุฎระกุล. (2558). *ขั้นตอนกรรมทางการเมืองของนักศึกษาที่เป็ตรีรับข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิมพ์ลอย รัตนมาศ. (2554). *นิสัยการเป็ตรีรับสื่อและความต้องการข่าวสารและพฤติกรรมชมภาพยนตร์ของผู้ชมภาพยนตร์นอกกระแส* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ไพไลรัตน์ รุจิวิณิชกุล. (2524). การศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของผู้มารับบริการจากหมอดู : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้มารับบริการจากหมอดูของสมาคมโหราศาสตร์แห่งประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไพไลรัตน์ รุจิวิณิชกุล. (2524). การศึกษาสุขภาพจิตของผู้มารับบริการจากหมอดู: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้มารับบริการจากหมอดูของสมาคมโหราศาสตร์แห่งประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พีระ จิร โสภณ. (2529). การเลือกสรรและการแสวงหาข่าวสาร. เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและทฤษฎีการสื่อสาร (พิมพ์ครั้งที่ 2). (น. 636-640). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พีระ จิร โสภณ. (2538). หลักและทฤษฎีการสื่อสาร. เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและทฤษฎีการสื่อสาร. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พีระ จิร โสภณ. (2544). ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน. เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและทฤษฎีการสื่อสาร (น. 636-639). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พีระ จิร โสภณ. (2547). ประมวลสาระและแนวทางการศึกษาชุดวิชา ปรัชญา นิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 10 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช บัณฑิตศึกษา. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.
- พีระ จิร โสภณ. (2547). เอกสารการสอนวิชาทฤษฎีและพฤติกรรมสื่อสาร (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.
- พีระ จิร โสภณ. (2554). หน่วยที่ 10 ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน หนังสือปรัชญา นิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช..
- ภิญโญ พงศ์เจริญ. (2543). บทบาทของโหราในสังคมไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- มลินี สมภพเจริญ และนิรันดา ไชยพาน. (2556). การเปิดรับสื่อต่าง ๆ และข้อความสาระสำคัญ กินร้อน ช้อนกลาง ล้างมือ กับการปรับพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อจากอาหารและน้ำ. วารสารนิเทศศาสตร์, 31(3). 81-93.
- ชลดา มณเฑียรมณี. (2538). หมอดู: ทางเลือกสำหรับความมั่นคงทางจิตใจ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ยุติ ปิ่นวิเศษ. (2544). การเปิดรับหนังสือพิมพ์และโลกทัศน์ต่อตนเองและสังคม (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เรวดี สกุดอาริยะ. (2552). *การพยากรณ์ดวงชะตาและการช่วยเหลือทางด้านจิตใจ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลักขมี คงลาภ. (2555). พฤติกรรมการเปิดรับและความต้องการของเด็กและเยาวชนที่มีต่อรายการสำหรับเด็กและเยาวชนทางสถานีโทรทัศน์เพื่อบริการสาธารณะพีบีเอส. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต*, 6(2). 113-143.
- ลิขิต ชีรเวทิน. (2553). *ความรู้สึกแปลกแยกจากสังคม (Alienation)*. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2558, จาก http://www.dhiravegin.com/detail.php?item_id=000867
- วรรณ อัสวสุโชติ. (2530). *ภาวะแปลกแยกและ การปลดปล่อยจากความแปลกแยก : ศึกษากรณีแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิมลพรรณ อภาวาท, สาวิตรี ชีวะสาธน์ และชาญ เดชอัสวง. (2554). *พฤติกรรมการสื่อสารในเฟซบุ๊ก (Facebook) ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
- ศรัญญา อารณณ์พิโมกษ์. (2547). *ความคิดเห็นของนักเรียนอาชีวศึกษาในจังหวัดสงขลาต่อการก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกาย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริเพ็ญ เกษตรศิริกุล. (2556). *สารเพื่อการโน้มน้าวใจ และผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
- ศุภเจตน์ จันทร์สาสน์. (2554, มกราคม-มิถุนายน). *คุณภาพชีวิตคนไทย : นัยจากสถิติการฆ่าตัวตาย*. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 2(2). 50-65.
- สนธยา พลศรี. (2545). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สัจญา สัจญาวิวัฒน์. (2542). *สังคมวิทยาปัญหาสังคม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. น.129.
- सानิต ศรีวิศิษฐ์กุล. (2535). *หมอดู: กระบวนการสร้างตัวตน และความสัมพันธ์ทางสังคม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุกั ศิริวงศ์พากร. (2556). *การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร* (รายงานผลการวิจัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล, กรุงเทพฯ). สืบค้น 5 กรกฎาคม 2558, จาก http://repository.rmutp.ac.th/bitstream/handle/123456789/1248/MCT_56_04.pdf?sequence=1

- สุพัตรา สุภาพ. (2542). *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรัชย์ ทิพย์สุมณฑา. (2553). จากฐานันดรที่ 4 กลายเป็นปัจจัยที่ 5 วิพากษ์ ภาพและข่าวหน้าหนึ่ง คุณค่าของการเป็นสื่อเพื่อประโยชน์สาธารณะ. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2558, จาก http://www.tja.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=2293%A-a-4-5&catid=129%3A2011-02-21-07-06-19&Itemid=7
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2534). *ความขัดแย้ง : การบริหารเพื่อสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: เลิฟแอนอิมเพรส.
- เสริมศิริ นิลคำ. (2550). *หลักคุณค่าข่าวในภาวะวิกฤตทางสังคม*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรพินทร์ สันติชัยอนันต์. (2549). *การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพและปริมณฑล*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
- อรรถพร ใจเจตน์สุข. (2556). *การสื่อสารการตลาดแบบองค์รวมที่มีผลต่อความสนใจและการตัดสินใจซื้อเครื่องแต่งกายของกลุ่มวัยรุ่นเพศชายในกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- อาทิตยา เข้มทอง. (2552). *การเปิดรับสื่อการทำงานดวงชะตา ทำศนคติและพฤติกรรมการใช้บริการทำนายดวงชะตาของคนกรุงเทพฯ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุริษา งามวุฒิวร. (2553). *การเปิดรับสื่อละครโทรทัศน์ การรู้เท่าทันสื่อและความเห็นต่อความนิยมทางเพศ และการเลียนแบบชายรักชายของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาต่างประเทศ

- Altschull, J. H. (1984). *Agents of Power The Role of News Media in Human Affairs*. New York: Longman.
- Ball-Rokeach, S. J., & DeFleur, M. L. (1976). A dependency model of mass media effects. *Communication Research*, 3, 3-21.
- Bandura, A. (1971). *Psychological Modeling: Conflicting Theories*. Chicago: Aldine Altherton.

- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. New Jersey: Prentice - Hall.
- Baran. S. J. & Davis, D. K. (1995). *Mass Communication Theory: Foundations, Ferment and Future*. Belmont, California: Wads Worth Publishing.
- Bentley, J. M. (2012). A Uses and Gratifications Study of Contemporary Christian Radio Web Sites. *Journal of Radio & Audio Media*, 19 (1), 2-16
- Bernstein. D. A. (1999). *Essentials of Psychology*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Carey, J. (1989). *Communication as Culture: Dssay on Media and Society*. Winchester: Unwin Hyman.
- Carey, J. W. (1992.) A Cultural Approach of Communication. In *Communication as culture. Essays on media and society*. (pp.13-36). New York: Routledge.
- Choprapawon, C., & Visalyaputra, S. (1992). Suicidal behaviour in Thailand.” In K. L. Peng and W.S.Tseng (Eds), *Suicidal Behaviour in the Asia-Pacific Region*. (pp. 127–143). Singapore: Singapore University Press
- Dahrendorf, R. (1968). *Essays in the Theory of Society*. Stanford: Stanford University Press.
- Dahrendorf, R. (1974). *The New Liberty*. UK: BBC Radio Reith Lectures.
- Dahrendorf, R. (1979). *Life chances: Approaches to Social and Political Theory*. London: Weidenfeld and Nicolson. .
- Dahrendorf, R. (1990). *Reflections on the Revolution in Europe: In a letter intended to have been sent to a gentleman in Warsaw*. New York: Random House.
- Dahrendorf, R. (1959). *Class and Class Conflict in Industrial Society*. Stanford: Stanford University Press.
- Dahrendorf, R. (1967). *Society and Democracy in Germany*. New York: W. W. Norton.
- DeFleur, M. L. (1988). Diffusing information. *Society*, 25, 72-81.
- Defleur, M. L., & Ball-Rokeach, S. (1989). *Theories of Mass Communication (5ed)*. New York: Longman.
- DeFleur, M. L., & Quinney, R. (1966). A reformulation of Sutherland’s differential association theory and strategy for empirical verification. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 3 (1), 1-23.
- Dubin, R. (1959). Deviant Behavior and Social Structure: Continuities in Social Theory. *American Sociological Review*, 24, 147-164.

- Durkheim, E. (1951). *Suicide: A study in sociology*. (J. Spaulding & G. Simpson, Trans.). New York: Free Press. (Original work published 1897).
- Traubott, M. (Ed.). (1978). *Emile Durkheim on institutional analysis*. Chicago: University of Chicago Press.
- Festinger, L. (1957). *A Theory of Cognitive Dissonance*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Festinger, L., Riecken, H. W., & Schachter, S. (1956). *When prophecy fails*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Fishbein, M. (Ed.). (1967). *Reading in Attitude Theory and Measurement*. New York: John Wiley.
- Greenberg, B. S. (1974). Gratifications of Television Viewing and Their Correlates for British Children. In J. G. Blumler & E. Katz (Eds.) *The Uses of Mass Communications*. Newbury Park: Sage.
- Hunt, T. & Ruben, B. D. (1992). *Mass Communication: Producers and Consumers*. New York: HarperCollins College.
- Katz, E. (1959). Mass Communication research and the study of popular culture: An editorial note on a possible future for this journal. *Studies in Public Communication*, 2, 1-6.
- Katz, E. Gurevitch, M., & Hass, H. (1973). On the Use of the Mass Media for Important Things. *American Sociological Review*, 38, 164-181.
- Klapper, J. T. (1960). *The Effects of Mass Communication*. NY: Free Press.
- LaRose, R. & Eastin, M. S. (2004). A Social Cognitive Theory of Internet Uses and Gratifications: Toward a New Model of Media Attendance. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 48(3), 358-377.
- Lasswell, H. D. (2007). *The Structure and Function of Communication in Society*. Retrieved July 21, 2018, from pracowink.kul.pl/files/37108/public/Lasswell.pdf.
- Lasswell, H. (1948). The structure and Function of Communication in society. In L. Bryson, (Ed.). *The Communication of Ideas*. New York: Harper and Brother.
- Lavine, R.V. (2003). *The Power of Persuasion: How We're Bought and Sold*. New York: John Wiley & Sons.
- Leung, L. (2001). Gratifications, chronic loneliness and internet use. *Asian Journal of Communication*, 11 (1), 96-119.

- Lillqvist, O., & Lindeman, M. (1998). Belief in Astrology as a Strategy for Self-Verification and Coping With Negative Life-Events. *European Psychologist*, 3 (3), 202-208.
- McCombs, M. E. & Becker, L. B. (1979). *Using Mass Communication Theory*. New York: Prentice Hall.
- McQuail, D., Blumler, J., & Brown, G. (1972). The Television Audience: a Revised Perspective. In D. McQuail (Eds.) *Sociology of Mass Communication*. Harmondsworth. England: Penguin.
- McQuail, D. (1984). With the Benefit of Hindsight: Reflections on Uses and Gratification Research. *Critical Studies in Mass Communication*, 1, 177-193.
- McQuail, D., Blumler, J. & Brown, R. (1972). *The television audience: a revised perspective*. in D. McQuail (Ed.): *Sociology of Mass Communication*. London: Longman.
- Merton, R. K. (1949). *Social Theory and Social Structure*. New York: Free Press.
- Merton, R. K. (1995). Opportunity Structure: The Emergence, Diffusion, and Differentiation of a Sociological Concept, 1930-1950. In E. Aldler & W. S. Laufer (Eds.), *The Legacy of Anomie Theory: Advance in Criminology Theory*. (pp. 3-78) . New Brunswick, NJ: Transaction.
- Mills, C.W. (1951). *White Collar: The American Middle Classes*. New York: Oxford University Press.
- Palmgreen, P., & Reyburn, J. D. (1984). A Comparison of Gratification Models of Satisfaction. *Paper presented at the Association of Education in Journalism and Mass Communication Annual Conference in Gainesville, Florida*.
- Palmgreen, P., & Rayburn, J. D. (1985). An Expectancy-Value Approach to Media Gratifications. In K. E. Rosengren, L. A. Werner and P. Palmgreen (Eds.), *Media Gratifications Research: Current Perspectives*. Newbury Park: Sage.
- Petty, R. E., & Wegener, D. T. (1999). The Elaboration Likelihood Model: Current Status and Controversies. In S. Chaiken & Y. Trope (Eds.). *Dual-Process Theories in Social Psychology* . (pp.41-72). New York: Guilford Press.
- Petty, R. E., Heesacker, M., & Hughes, J. N. (1997). The Elaboration Likelihood Model: Implications for the Practice of School Psychology. *Journal of School Psychology* 35, 107-136.

- Petty, R. E., Priester, J. R., & Wegener, Duane T. (1994). Cognitive Processes in Attitude Change." In R. S. Wyer & T. K. Srull (Eds.) *Handbook of Social Cognition* (2nd ed.). (pp.69-142) Hillsdale, NJ: Earlbaum.
- Petty, R. E., Rucker, D. D., Bizer, G. Y. & Cacioppo, J. T. (2004). The Elaboration Likelihood Model of Persuasion. In J. S. Seiter & R. H. Gass Eds. *Perspectives on Persuasion, Social Influence, and Compliance Gaining*. (pp.65-89). Boston: Pearson.
- Rayburn, J. D., & Palmgreen, P. (1984). Merging uses and gratifications and expectancy-value theory. *Communication Research*, 11, 537-562.
- Rosenberg, M. (1957). *Occupations and Values*. Glencoe, IL: Free Press.
- Rosengren, K. E. (1981). *Advances in Content Analysis*. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Rubin, A. M. & Windahl, S. (1986). The uses and dependency model of mass Communication. *Critical Studies in Mass Communication*, 3, 184-199.
- Severin, W. J., & Tankrad, J. W. (1997). *Communication Theories* (4th ed). New York: Longman.
- Sibert, F.S., Peterson, T.B & Scharam, W. (1956). *Four Theories of the Press*. Urbana: University of Illinois Press.
- Signorielli, N., & Morgan, M. (Eds). (1990). *Cultivation analysis: New directions in media effects research*. Newbury Park, CA: SAGE.
- Simmel, G. (1905). The metropolis and mental life. In P. K. Hatt & A. J. Reiss. (Eds.) *Reader in urban sociology* (pp. 562-574). Glencoe IL: Free Press.
- Srole, L. (1956). Social integration and certain corollaries: An exploratory study. *American Sociological Review*, 21, 709-716.
- Tsahuridu, E. E. (2009, July 13-15). An exploration of factors affecting anomia at work. *Paper to be presented at the 6th Critical Management Studies Conference Warwick Business School, University of Warwick*. UK.
- Wang, J., Tang, X., Pang, Y., & Duan, W. (2014). Analysis on Modern Anomie Situation of Traditional Festivals. *Asian Culture and History*, 6, 2. ISSN 1916-9655.
- Westley, B., & MacLean, M. (1957). A conceptual Model for Mass Communication Research. *Journalism Quarterly*, 34, 31-8.
- White. D. M. (1950). The Gate-keeper: A Case Study in the Selection of News. *Journalism Quarterly*, 27, 383-90.

Wirth, L. (1938). Urbanism as a way of life. *The American Journal of Sociology*, 44(1), 1-24.

Wright, C. K. (1959). *Mass Communication: A Sociological Perspective*. New York: Random House.

Zanden, V. (1993). *Human Development*. New York: McGraw-Hill

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถามเรื่อง “ การรับรู้สภาวะ “อินโม่” กับการพึ่งพาข่าวสาร การใช้ประโยชน์จากสื่อ
และแหล่งข้อมูลทางโหราศาสตร์ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ”

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลไปใช้ในการทำวิจัยเรื่อง การรับรู้สภาวะ “อินโม่” กับการพึ่งพาข่าวสาร การใช้ประโยชน์จากสื่อ และแหล่งข้อมูลทางโหราศาสตร์ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับตัวท่านมากที่สุด และ/หรือ กรอกข้อความให้สมบูรณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง 3. อื่น ๆ ระบุ
2. อายุ 1. 15 - 20 ปี 2. 21 - 30 ปี 3. 31 - 40 ปี
 4. 41 - 60 ปี 5. 61 - 70 ปี 6. 71 ปี ขึ้นไป
3. การศึกษา 1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย 4. ระดับอาชีวศึกษา / อนุปริญญา
 5. ปริญญาตรี 6. สูงกว่าปริญญาตรี
 7. อื่น ๆ ระบุ.....
4. รายได้ต่อเดือน 1. ต่ำกว่า 15,000 บาท 2. 15,000 – 20,000 บาท
 3. 20,001 – 30,000 บาท 4. 30,001 - 50,000 บาท
 5. 50,001 – 100,000 บาท 6. มากกว่า 100,000 บาท
5. อาชีพ 1. เจ้าของกิจการ 2. ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 3. ทหาร, ตำรวจ 4. ผู้เกษียณอายุราชการ
 5. อาชีพรับจ้าง / ไร่แรงงาน 6. แม่ค้า / พ่อค้า ทั่วไป
 7. พนักงานบริษัทเอกชน 8. นักธุรกิจ ผู้ลงทุน
 9. นิสิต / นักศึกษา 10. แม่บ้าน
 11. อาชีพอิสระ 12. อื่น ๆ ระบุ.....

6. ความพอใจของชีวิตความเป็นอยู่ของท่านในปัจจุบันในด้านต่างๆ
ท่านรู้สึกว่าเป็นอยู่ในปัจจุบันในด้านต่างๆ ต่อไปนี้เป็นอย่างไร

ประเด็นสภาวะชีวิตความเป็นอยู่	พอใจมากที่สุด	พอใจมาก	พอใจปานกลาง	ค่อนข้างไม่พอใจ	ไม่พอใจมาก
1. การมีที่ดินเป็นของตนเอง					
2. การมีบ้านเป็นของตนเอง					
3. การมีอาชีพการงานที่มั่นคง					
4. การมีความสุขในการทำงาน					
5. การมีฐานะทางเศรษฐกิจดี					
6. การมีครอบครัวที่อบอุ่น					
7. การมีสุขภาพดี					
8. การมีความสุขในชีวิต					
9. การมีอนาคตที่ดี					
10. การมีบุตรที่ดี มีอนาคตมั่นคง และก้าวหน้า					
11. การมีเพื่อนที่รักใคร่ไว้วางใจกัน					
12. การมีสังคมที่เอื้ออาทร ไม่เอาเปรียบ					
13. การมีสังคมที่มีความเป็นธรรม เท่าเทียมกัน					
14. การมีสังคมที่ซื่อสัตย์สุจริต					

7. สถานที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานคร

1. ชุมชนแออัด 2. ตึกแถว 3. คอนโดมิเนียม
 4. ทาวน์เฮาส์ 5. บ้านเดี่ยว
 6. อื่น ๆ ระบุ.....

8. ท่านมีที่อยู่อาศัยเป็นของตัวเองหรือไม่อย่างไร

1. เป็นเจ้าของเอง 2. เช่าอยู่ 3. พักอาศัยกับผู้อื่น
 4. อยู่บ้านพักสวัสดิการของบริษัท, รัฐวิสาหกิจ หรือส่วนราชการ
 5. อื่น ๆ ระบุ.....

9. ขณะนี้ท่านมีปัญหาต่อไปนี้หรือไม่ ในระดับใด

ปัญหา	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
1. ความรัก					
2. ในครอบครัว (คู่สมรส, บุตร, ญาติ)					
3. เพื่อนบ้าน					
4. การเรียน					
5. อาชีพการงาน					
6. การเงิน					
7. หนี้สิน					
8. การทำผิดกฎหมาย					
9. สุขภาพจิตทั่วไป					
10. สุขภาพกายทั่วไป					
11. ความมั่นคงในชีวิต					
12. อื่นๆ ระบุ.....					

10. ท่านเคยมีความคิดจะฆ่าตัวตายหรือไม่

1. เคย 2. ไม่เคย

10.1. ความคิดฆ่าตัวตายนี้ เคยมีบ่อยเพียงใด

1. บ่อยมาก 2. บ่อย 3. บางครั้ง
 4. ครั้งเดียว 5. ไม่เคยเลย

10.2. ถ้าเคยคิดฆ่าตัวตายด้วยสาเหตุใด

1. ความรัก 2. การงาน 3. การเงิน
 4. การเรียน 5. ครอบครัว 6. สุขภาพ
 7. จิตใจหดหู่ สับสน 8. เบื่อสภาพสังคมรอบด้าน
 9. อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 การรับรู้ตนเองและสังคมรอบตัว

11.1. ท่านมีความรู้สึกที่ตัวท่านเอง/ ในครอบครัวท่าน/ในสังคมรอบ ๆ ตัวท่าน เป็นอย่างไรบ้างในประเด็นต่อไปนี้

การรับรู้สถานะตนเอง/ ครอบครัว/สังคมทั่วไป	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	กำกวม	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. ท่านรู้สึกว่าตนเองอยู่อย่างไรความหมาย					
2. การใช้ชีวิตของท่านในสังคมปัจจุบันรู้สึกว่:					
2.1 ไม่มีความมั่นคง					
2.2 ไม่มีความปลอดภัย					
2.3 ไม่น่าอยู่					
2.4 ไม่มีอนาคต					
3. ท่านคิดว่าคนในสังคมรอบข้าง มีความไม่น่าเชื่อถือ ไร้วางใจไม่ได้					
4. ท่านคิดว่าสังคมที่ท่านอาศัยอยู่ในปัจจุบัน ไร้กฎเกณฑ์ ไร้บรรทัดฐาน ไม่มีมาตรฐานทางสังคม ไม่มีการยอมรับกฎกติกา คนทำดีกลับไม่ได้ดีแต่คนทำชั่วกลับได้ดี					
5. ท่านคิดว่าสังคมที่ท่านอยู่ขาดศีลธรรม มีการโกงกิน เป็นเรื่องปกติ					
6. ท่านคิดว่าสังคมที่ท่านอยู่มีอันตรายรอบตัว					
7. ท่านคิดว่าท่านมักถูกเอาเปรียบจากคนอื่น					
8. ท่านคิดว่าคนส่วนใหญ่ในสังคม เห็นแก่ตัวขาดความเอื้อเฟื้อ ขาดการช่วยเหลือผู้อื่น					
9. ท่านรู้สึกว่าสภาพสังคมในปัจจุบันต่างคนต่างอยู่ คิดแต่การทำมาหากิน แข่งขันเอาชนะกัน ไม่มีความเห็นอกเห็นใจ					
10. ท่านรู้สึกเหมือนอยู่ตัวคนเดียวไม่มีเพื่อน					
11. ท่านคิดว่าการทำตามกฎระเบียบหรือความถูกต้องทางสังคม ไม่มีผลทำให้ชีวิตของท่านดีขึ้น มีแต่แย่ลง					
12. ท่านคิดว่าคนในสังคมปัจจุบันมีความขัดแย้งกันมาก ไม่มีความสุข					
13. ท่านคิดว่าครอบครัวของท่านอบอุ่น ฟังพากันได้					
14. ท่านรู้สึกสบายใจว่าลูกหลานของท่านอยู่ในสังคมนี้ได้อย่างมีอนาคตที่ดี					

11.2 ท่านมีความรู้สึกต่อสถานะการทำงานหรือที่ทำงาน / สถานะการเรียนหรือสถาบันที่เรียนเป็น
อย่างไรในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

บริบทแวดล้อมด้านการทำงาน / การเรียนการศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	กำกวม	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
1. ท่านคิดว่าคนในที่ทำงานของท่านต่างคน ต่างอยู่ไม่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เอาใจเอาเปรียบ แข่งขันกันเพื่อตัวเอง					
2. ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมในที่ทำงานของท่านไม่มี ความเป็นธรรม เล่นพรรคเล่นพวก					
3. ท่านคิดว่าสถานที่ทำงานของท่านขาดระเบียบวินัย มีกฎระเบียบแต่บังคับอะไรไม่ได้					
4. ท่านรู้สึกไม่มีกำลังใจในการทำงาน					
5. ท่านรู้สึกว่าการให้รางวัล หรือตำแหน่งในการ ทำงานไม่ได้อยู่ที่ผลงาน แต่อยู่ที่เป็นคนของใคร มากกว่า					
6. ท่านรู้สึกว่าการเรียนปัจจุบันมุ่งได้ปริญญามากกว่า ได้ความรู้					
7. สังคมนี้อาหาความสุขจิตธรรม ยากขึ้น แม้แต่ในสถาบันการศึกษา					
8. ท่านคิดว่าชีวิตการเรียนของท่าน ไร้ประโยชน์ ไร้อนาคต					

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการติดตามข่าวสารจากสื่อทั่วไป

12. ท่านเปิดรับ (อ่าน / ฟัง / ดู / ใช้) สื่อต่อไปนี้โดยเฉลี่ยบ่อยแค่ไหน

ประเภทสื่อ	ค่าเฉลี่ยของการใช้สื่อ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด / ไม่เคย
1. สื่อมวลชนทั่วไป					
1.1 โทรทัศน์					
1.2 วิทยุ					
1.3 ภาพยนตร์					
1.4 หนังสือพิมพ์					
1.5 นิตยสาร					
1.6 หนังสืออ่านเล่น					
1.7 ตำรา / หนังสือวิชาการ					
2. สื่อใหม่ / สื่อสังคมออนไลน์					
2.1 อินเทอร์เน็ต					
2.2 เว็บไซต์ต่างๆ					
2.3 เฟซบุ๊ก					
2.4 ไลน์					
2.5 ทวิตเตอร์					
2.6 อินสตราแกรม					
2.7 ยูทูบ					
2.8 บล็อกเกอร์					
2.9 แอปพลิเคชันต่างๆ ระบุ					
2.10 โทรศัพท์มือถือ / สมาร์ทโฟน					
2.11 เกมส์ (ออนไลน์ / ออฟไลน์)					

13. ท่านได้ติดตามเนื้อหาอะไรบ้างจากสื่อต่างๆ

ประเภทของเนื้อหาที่ติดตาม (จากสื่อใดก็ได้)	ความถี่ของการเปิดรับ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด / ไม่เคย
1. ข่าวการเมือง					
2. ข่าวสังคม					
3. ข่าวเศรษฐกิจ					
4. ข่าวอาชญากรรม					
5. ข่าวอุบัติเหตุ อุบัติภัย					
6. ข่าวบันเทิง ของศิลปิน ดารา นักแสดง หรือ บุคคลมีชื่อเสียงและเป็นที่เป็นที่สนใจของสังคม					
7. ข่าวกีฬา					
8. ข่าวเกี่ยวกับไอที เทคโนโลยีต่าง ๆ					
9. ความรู้หรือสารคดี					
10. นวนิยาย / เรื่องสั้น / บันเทิงคดี					
11. ละครโทรทัศน์					
12. ภาพยนตร์					
13. คอลัมน์หรือรายการหมอดู / พยากรณ์ โชคชะตาราศี					

14. โดยปกติท่านมักมีลักษณะการติดตาม สื่อ / ข่าวสาร / ความคิดเห็นทางการเมือง แบบไหน

ลักษณะการติดตามข่าวสาร / ความคิดเห็นทางการเมือง	ระดับความถี่ของการติดตาม				
	บ่อยมากที่สุด	บ่อย	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เลือกเฉพาะที่มีแนวคิดทางการเมืองสอดคล้องกับตัวท่านเอง					
2. เปิดรับสื่อทั่วไปไม่เจาะจงว่าจะสอดคล้องกับแนวคิดทางการเมืองของท่านเอง					
3. พยายามเปิดรับข่าวสารหลายๆ ด้าน หลากๆ แหล่งข้อมูล					

15. เมื่อท่านมีปัญหา มีความคับข้องใจหรือรู้สึกมีความสับสนไว้ที่พึงพาในด้านต่าง ๆ ท่านมักจะทำอย่างไร ท่านจะแสวงหาข่าวสาร หรือปรึกษาพูดคุยผ่านช่องทางใด บ่อยครั้งเพียงใด

ท่านมักจะทำอย่างไรเมื่อมีปัญหาส่วนตัว / ครอบครัว/ การงาน /การเงิน	ความถี่ของการพึ่งพา				
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	ไม่บ่อยนัก	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
1.ขอคำปรึกษาจาก					
1.1 จากพ่อแม่ ญาติพี่น้อง					
1.2 จากเพื่อนฝูง					
1.3 จากครูบาอาจารย์/คนนับถือ					
1.4 จากพระสงฆ์ที่เชื่อถือศรัทธา					
2. อ่านหนังสือ					
3. เปิดรับสื่อรายการต่างๆ					
3.1 อ่านนิยาย					
3.2 ดูโทรทัศน์					
3.3 ดูภาพยนตร์					
3.4 เล่นเกมส์					
3.5 ฟังเพลง					
3.6 เล่นกีฬา					
3.7 อื่น ๆ ระบุ					
4. ใช้ Social Media / Application					
4.1 เฟซบุ๊ก					
4.2 ไลน์					
4.3 ทวิตเตอร์					
4.4 บล็อกเกอร์					
4.5 อื่น ๆ ระบุ					
5. ดูหนัง ฟังเพลง ดูละคร รายการทางทีวี					
6. อ่านคอลัมน์หรือดูรายการหมอดูทางสื่อ					
7. ปรึกษาจากหมอดู หรือนักโหราศาสตร์ โดยตรงตัวต่อตัว					
8. ไปท่องเที่ยวหาความบันเทิงในสถานที่ต่างๆ					
9. ดื่มสุรา หรือใช้สารเสพติดประเภทต่างๆ					
10. อื่นๆ ระบุ					

ส่วนที่ 4 การพึ่งพา แหล่งข้อมูลประเภท หมอคู่ หรือ โหราศาสตร์

16. ท่านเคยไปหาหมอคู่ หรือ นักโหราศาสตร์ ให้ดูดวง หรือ ทำนายโชคชะตาราศีทั้งจากหมอคู่ หรือดูจากสื่อต่าง ๆ หรือไม่

1. เคยบ้าง
 2. เคยบ่อย
 3. บ่อยมาก / เป็นประจำ
 4. ไม่เคยเลย

17. จากข้อ 16 ถ้าท่านพึ่งพาการดูดวง ท่านจะแสวงหาข่าวสาร หรือปรึกษาพูดคุยผ่านสื่อหรือช่องทางต่างๆบ่อยครั้งเพียงใด

แหล่งข้อมูลประเภท หมอคู่ หรือ โหราศาสตร์	ความถี่				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. จากสื่อดั้งเดิม					
1.1 หนังสือพิมพ์					
1.2 นิตยสาร / วารสาร					
1.3 หนังสือทั่วไป					
1.4 วิทยู					
1.5 โทรทัศน์					
2. จากสื่อใหม่					
2.1 เฟซบุ๊ก					
2.2 เว็บไซต์					
2.3 ยูทูบ					
2.4 ทวิตเตอร์					
2.5 อินสตราแกรม					
2.6 ไลน์					
2.7 บล็อกเกอร์					
2.8 แชทกับเพื่อน พ่อแม่ ญาติพี่น้อง คนรู้จักในแอปพลิเคชันต่างๆ					
2.9 อื่นๆ ระบุ					

18. ในกรณีไปหาหมอโดยตรง โปรดระบุรายละเอียดต่อไปนี้

	ความถี่				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. หาหมอประเภทใด					
1) โหราศาสตร์ไทย					
2) เลขเจ็ดตัว					
3) ลายมือ					
4) ฮวงจุ้ย					
5) ชินแส					
6) อื่น ๆ ระบุ					
2. หาหมอ ณ สถานที่ใด					
1) สำนักงาน					
2) วัด					
3) ให้มาหาที่บ้าน					
4) งานเทศกาล					
5) อื่นๆ ระบุ					
3. ไปหาหมอเนื่องด้วยปัญหาใด					
1) รู้สึกเครียด					
2) วิดกกังวล					
3) เจ็บป่วย					
4) ออกรัก					
5) อื่นๆ ระบุ					

19. ความคาดหวังในการไปหาหมอดูหรือนักโหราศาสตร์ ท่านไปด้วยเหตุผลอะไร

	ความถี่				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ตรวจสอบตัวเองในการรับมือกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต					
2. สร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง					
3. ต้องการคำอธิบายเหตุผลและลดความวิตกกังวล					
4. ต้องการปรึกษาปัญหาในเรื่องการทำงาน การเงิน และความรัก					
5. ต้องการรับรู้ดวงชะตา และอนาคต					
6. เพื่อสร้างกำลังใจและความหวัง					
7. เพื่อช่วยบรรเทาทุกข์ทางจิตใจ					
8. นำคำแนะนำมาเป็นเครื่องเตือนสติของตนเอง					
9. ได้รับความสนุกสนานผ่อนคลาย					
10. ช่วยให้จิตใจมีความเข้มแข็งมากขึ้น					
11. หาฤกษ์ทำการมงคลต่างๆ					
12. ตัดสินใจปัญหาสำคัญ					
13. ต้องการทราบแนวทางการดำเนินชีวิต					
14. เพื่อต้องการระบายปัญหา					
15. อื่นๆ ระบุ					

20. จุดมุ่งหมายต่าง ๆ ในการไปปรึกษาหมอในประเด็นใด

ประเด็นปัญหา	ความถี่ในการใช้บริการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. โชคลาง การเงิน					
2. ความคาดหวัง ความสำเร็จ					
3. การเรียน การงาน สังคม					
4. ครอบครัว บุตร					
5. โรคภัยไข้เจ็บ ปัญหาต่างๆ					
6. คู่ครอง / หุ่นส่วน					
7. ศัตรู และ เกราะห้ภัย					
8. เรื่องของอนาคต					
9. อื่นๆ ระบุ					

😊😊😊ขอขอบคุณอย่างสูงในความร่วมมือกรอกแบบสอบถาม😊😊😊

ภาคผนวก ข
รายละเอียดบันทึกการให้สัมภาษณ์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

บันทึกการสัมภาษณ์

ในคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้เป็นรายละเอียดที่บันทึกการสัมภาษณ์แต่ละคนในประเด็นคำถามต่างๆ

...จริง ๆ แล้วเวลามีปัญหาคับข้องใจ หรือเครียดวิตกกังวลไม่จำเป็นต้องพึ่งพาหมอเสมอไป แล้วแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นว่าสามารถแก้ไขได้หรือเปล่า ถ้าแก้ไขเองได้ก็จะทำ หมอคือเป็นเพียงส่วนประกอบในการช่วยตัดสินใจซึ่งเมื่อเทียบแล้วอาจจะเป็นเพียงส่วนเล็กน้อยเท่านั้น และจะไปคุยกับหมอส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการงานการประกอบอาชีพ เนื่องจากมีความต้องการรู้ในบางอย่างที่อาจจะเกินความสามารถที่จะเราจะรับรู้ได้ด้วยตนเองเลยอยากพูดคุยกับนักโหราศาสตร์ แต่ไม่ถึงกับเครียดจนต้องไปปรึกษาหมอ แต่แค่อยากให้พยากรณ์หรือทำนายทายทัก รวมถึงแนะนำบางสิ่งบางอย่างที่รู้สึกสงสัยเท่านั้น และการจะเลือกปรึกษาหมอ ก็เมื่อใคร่ครวญดูแล้วว่า หมอคุณนั้นมีความตรงไปตรงมา มีลักษณะท่าทางหรือมีภูมิปัญญา มีความน่าเชื่อถือ สามารถให้คำปรึกษาหารือได้เป็นอย่างดีหรือไม่ด้วย ซึ่งส่วนใหญ่จะเลือกหมอกจากการแนะนำของเพื่อน โดยเฉพาะเพื่อนสนิทที่บอกต่อมา โดยในอดีตที่ผ่านมาตอนเรียนจบที่ธรรมศาสตร์ใหม่ ๆ เคยให้นักโหราศาสตร์พยากรณ์เรื่องการประกอบอาชีพว่าจะประกอบอาชีพอะไรดี หมอบอกว่าให้เป็นอัยการจะดีกว่าโดยแนะนำว่าไม่ให้สอบเป็นผู้พิพากษาเพราะตามดวงชะตาเป็นคนใจร้อน ทุกวันนี้ก็เป็นอัยการตามคำทำนายนะ เคยถามหมอกว่าเราสามารถช่วยเหลือบ้านเมืองหรือให้มีความยุติธรรมให้เกิดความเป็นธรรมกับประชาชนทั่วถึงหรือไม่ ซึ่งก็ได้รับคำตอบว่าสามารถทำได้ ส่วนตัวก็รู้สึกดีกับการได้ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญทางโหราศาสตร์ เพราะคำพยากรณ์ คำทำนายที่ได้มีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และยอมรับว่าเป็นศาสตร์หนึ่งที่สามารถนำมาใช้ช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาได้ดี ...

(ข้าราชการเกษียณ อดีตอธิบดีอัยการ, สัมภาษณ์)

... เมื่อมีความเครียดเนี่ย เราก็อยากรู้ว่าปัญหาที่เราพบว่าจะจบปัญหาหรือว่าจะได้คำตอบจากปัญหานั้นอย่างไรนะ การได้รู้อนาคตว่าปัญหาจะออกมาในรูปแบบไหนมันช่วยทำให้หายเครียด เพราะความเครียดเมื่อเกิดขึ้นกับคน ๆ หนึ่ง ส่วนใหญ่แล้วเกิดจากความกังวลว่าเราจะต้องเจอปัญหารุนแรงมากขึ้นกว่าเดิมหรือไม่และการแก้ไขปัญหานั้นจะคลี่คลายไปเมื่อใด หรือว่าออกไปในแนวทางไหน มันควรที่จะบอกคำตอบได้ ดังนั้น จึงคิดถึงหมอ และมักจะปรึกษาหมอก่อนนะ เพราะทราบดีว่าโหราศาสตร์เป็นวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ มีการเก็บสถิติการโคจรของดวงดาวที่มีผลกระทบกับมนุษย์ จึงเป็นลักษณะของวิชาการมีวิธีการอธิบายและเชื่อมโยงอนุมานอย่างมีหลักการ ไม่ใช่พูดไปเรื่อยเปื่อย แล้วถ้าปัญหานั้นได้รับคำตอบก็ช่วยทำให้คลาย

ความเครียด ยิ่งช่วยคลี่คลายทำให้หายกังวล สิ่งที่ต้องการคือคำตอบในส่วนของปัญหาที่เราไปปรึกษานั้นจะออกมาในรูปแบบไหนนะคะ เลวร้ายหรือว่าดีขึ้นกว่าเดิม ทำให้เราบรรลุลหือคลายความกังวลต่าง ๆ ได้ อย่างน้อยมีคำตอบให้กับปัญหาที่ค้างคาใจ ก็ช่วยลดความกังวลใจได้คะ คาดหวังความถูกต้องเที่ยงตรงและกำลังใจคะและกำลังใจข้อคิดดี ๆ มี Touching คือความประทับใจในผู้เชี่ยวชาญทางโหราศาสตร์ อีกทั้งกรอบความคิดของการมองปัญหาและทางออกปัญหาที่เหมาะสมช่วยทำให้เคลียร์ความคิดที่ไม่ดีให้ออกไปได้ และชอบหมดรูปแบบตรงไปตรงมาคะไม่อ้อมค้อม ถามอะไรก็ตอบตรงประเด็นนะคะ ที่สำคัญคือต้องมีข้อคิดที่ดี มีกำลังให้กำลังใจคะ ผนวกเข้าไปด้วยนะคะ โดยจะเลือกปรึกษาจากมีคนแนะนำบอกต่อ ปกติที่บ้านก็จะมีการปรึกษานักโหราศาสตร์จากรุ่นสู่รุ่น หรือหากจากมีคนที่เคยไปมาแล้วแนะนำว่าโอเค เราก็อยากสื่อสารด้วยนะคะ บางทีก็มากจากคุณพ่อคุณแม่ หรือเพื่อนลูกแนะนำ หรือไม่ก็จากในในเฟซบุ๊กนะคะ ตามสื่อออนไลน์ต่าง ๆ คะหรือ ตามโซเชียลมีเดียต่างๆที่มีการคอนเฟิร์มว่ามีความน่าเชื่อถือคะ ประสพการณ์ตรงเรื่องการปรึกษานักโหราศาสตร์ คือ การได้คุยกับคุณหน้อย (ผู้วิจัย) ซึ่งตอนนั้นเป็นเรื่องของปัญหาของลูกสาวคนโตคะ เกี่ยวกับปัญหาการจรดรถของนักศึกษาแพทย์ของรามฯ ที่มีการใช้ตราขาร่วมกันแล้วถือเป็นการผิดถึงขั้นเข้ากรรมการแพทย์สภา ตอนนั้นลูกสาวเครียดมากและทำให้คุณหมองเองก็เครียด ได้ปรึกษา คุณหน้อยซึ่งก็ได้วางดวงชะตาและอธิบายตามหลักโหราศาสตร์ ให้กำลังใจว่าปัญหาของลูกสาวนั้นเป็นเรื่องเล็กน้อย และมีทางออกตามวันเวลาใด ปัญหาจะจบเมื่อไร เมื่อทราบอนาคตหรือความน่าจะเป็น มีวันเวลาที่กำหนดแบบนี้รู้สึกดีขึ้นชัดเจน ทำให้หายเครียดกังวลไปได้เยอะมาก นอกจากนี้ยังมีเรื่องของการสอบเข้าคณะแพทยศาสตร์ของบุตรสาวคนเล็ก ซึ่งมีการเตรียมความพร้อมมาตลอด 2 ปีแต่มีเหตุพลิกผันลูกมีความคิดอยากไปเรียนคณะอักษรศาสตร์ อินเตอร์ของจุฬาฯ ตอนแรกรู้สึกช็อกกับความรู้สึกมาก แต่พอได้คุยกับคุณหน้อยได้อธิบายเหตุและผลของดวงดาวที่มีอิทธิพลกับความคิดความรู้สึกผ่อนคลายและรู้สึกไม่คิดมากอีกต่อไป จริง ๆ ก็ตั้งแต่มูลค่าของลูกสาวคนโตที่เป็นแพทย์รามฯ คนที่สองที่สอบเข้าคณะทันตแพทย์ ของ ม.รังสิตได้ แล้วก็ลูกสาวคนเล็กตามลำดับ รู้สึกประทับใจในการให้ข้อคิดและกำลังใจจาก คุณหน้อยมาก ๆ คะ ถามว่าคุ้มหรือไม่กับค่าใช้จ่ายที่เสียไป ตอบว่าคุ้มมากนะคะ เพราะความกังวลใจไม่สามารถประเมินเป็นมูลค่าได้ หมอมีหน้าที่รักษาคณไข้ เมื่อมีความเครียดมีผลต่อการรักษาคณไข้ นะคะ ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ถ้ามองเรื่องการทำงานอาจจะเกิดความผิดพลาดได้ เมื่อเครียดแล้วทานยาแก้เครียดหมดฤทธิ์ยากก็กลับมาคิดใหม่ แต่การได้ปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญทางโหราศาสตร์ เป็นเหมือนการเคลียร์ความคิด ทำให้หายกังวลใจจึงเทียบไม่ได้ว่ามีมูลค่าต่อจิตใจแค่ไหน แต่ก็นับว่ามีค่ายิ่งกว่าการรักษาใด ประเมินค่าไม่ได้เลยกับเงินที่ได้ เพราะหมอมิราลัยรับจากการรักษาคณไข้ถูกไหมคะ ถ้ามีความสบายใจวันนั้นรายรับหาได้จำนวนมาก

ดังนั้นเครียดแล้วทานยาไม่นานก็เครียดใหม่ แต่ถ้าความคิดถูกจัดความเครียดออกไปมันคุ้มค่ากับสถานะจิตใจที่ดีขึ้นมากมาย การเคลียร์ความคิดย่อมดีกว่าการกินยาแน่นอนค่ะ...

(อดีตข้าราชการเกษียณ แพทย์หญิง, สัมภาษณ์)

...การเลือกพึ่งพาหมออย่างน้อยเราจะได้รู้ว่าสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตว่ามีความแม่นยำแค่ไหน แต่ทั้งหลายทั้งหมดก็ต้องอยู่ที่ตัวเราที่จะวิเคราะห์เหตุการณ์ตามจริงด้วย การสื่อสารกับหมอเพื่อต้องการอยากรู้เรื่องของธุรกิจและการค้า เรื่องความสำเร็จของบุตร ส่วนความรักเป็นเรื่องรองลงมา ส่วนใหญ่เป็นการขอทุกข์มั่งคั่งต่างๆ เช่น ฤกษ์ออกรถ ขอเลขทะเบียนสวย ๆ แต่ก็ไม่ได้คาดหวังอะไรมากกว่าเป็นการให้ผู้เชี่ยวชาญทางโหราศาสตร์เป็นเสมือนที่พึ่งทางใจ เพราะบางเรื่องก็เป็นความลับที่ไม่สามารถบอกให้ใครรู้ได้ การมีที่ปรึกษาทางโหราศาสตร์ที่ดีทำให้ความสบายใจ เหมือนได้ระบายความคับข้องใจบางอย่าง แต่ไม่คาดหวังอะไรมากเพราะทุกอย่างที่เกิดขึ้นกับชีวิตทุกคนย่อมมีเหตุแห่งปัจจัยทั้งสิ้น อยากรู้ให้หมอที่เป็นที่ปรึกษามีคุณธรรมเป็นพื้นฐาน เพราะคำทำนายหรือการพยากรณ์ก็จะอยู่บนพื้นฐานของความเมตตา และสามารถให้คำแนะนำหรือมีวิธีบริหารปัญหาได้ด้วยความละมุนละม่อม ส่วนใหญ่จะเลือกปรึกษาหมอดูจากการบอกต่อจากเพื่อน หรือผู้บริหารภายในบริษัทว่านักโหราศาสตร์คนไหนที่มีความแม่นยำ และมีคุณธรรมก็อยากจะสื่อสารด้วย เพราะเรื่องภายในบริษัทค่อนข้างมีความละเอียดอ่อน เช่น เกี่ยวกับผลประโยชน์และการขยาย เรื่องภายในบริษัทที่มีปัญหาบางทีก็อยากทราบสาเหตุผลของปัญหาว่าเกิดจากเหตุผลใดตามดวงชะตา นักโหราศาสตร์จะใช้การโคจรของดวงดาวมาอธิบายและสามารถบอกระยะเวลาที่เราเจอปัญหาและจะจบเมื่อไร ซึ่งตรงนี้เป็นความสบายใจที่ปัญหาจะคลี่คลาย นอกจากนี้เป็นเรื่องของการให้ฤกษ์ออกรถ Mercedes Benz คันใหม่ตั้งแต่ใช้รถมาก็ไม่เคยมีปัญหา นำมาซึ่งความโชคติดตลอด มีความประทับใจในผู้เชี่ยวชาญทางโหราศาสตร์เพราะเป็นการให้คำปรึกษาอย่างมีหลักการ โดยเฉพาะเรื่องของฤกษ์ยามเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ส่วนตัวเชื่อว่าสามารถทำให้ความเป็นไปของชีวิตดีหรือร้ายก็ได้ และขอฤกษ์ออกรถให้ลูกชายรู้สึกทุกอย่างราบรื่นไม่มีปัญหาอะไร ขอตรงที่มีความสบายใจที่ได้ปรึกษาก่อนจะทำอะไร...

(รองกรรมการผู้จัดการอาวุโส บริษัทเอกชน, สัมภาษณ์)

... เวลาเครียดหรือมีความกังวลใจมากๆ อันดับแรกคือจะเลือกคุยกับคนในครอบครัวก่อน แต่หากคุยแล้วยังไม่สามารถคลายความวิตกกังวลใจได้จะหันมาหาที่พึ่งทางใจอีกทางหนึ่ง ซึ่งคือการตรวจดวงชะตาของตนเอง เหตุผลที่เลือกพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญทางโหราศาสตร์ เพราะต้องการอยากได้คำตอบจากคนที่เขาไม่รู้จักตัวตนเรามาก่อน อยากรู้เรื่องราวที่ผู้เชี่ยวชาญทางโหราศาสตร์วิเคราะห์โดยพิจารณาจากวันเดือนปีเกิดว่าเป็นอย่างไร ซึ่งตรงนี้มันมีความทำทนาย

ด้วยความที่อยากจะรู้และอยากฟังคำทำนาย โดยไม่คำนึงว่าผลนั้นจะออกมาดีหรือไม่ดีก็ตาม เพราะคำทำนายนั้นจะทำให้ตนเองสามารถคลายความกังวลไปได้ แม้จะเป็นเวลาเพียงชั่วขณะก็ตาม ถ้าหากถูกทำนายทายทักว่าจะมีเรื่องดีๆ เกิดขึ้นตนเองก็จะมีแรงฮึกเหิม และหากถ้าทำนายว่าจะมีเรื่องไม่ดีเกิดขึ้นก็ตาม ก็ยังจะพยายามหาทางแก้ไขปัญหาหรือ หาข้อบกพร่องด้วยความตั้งใจด้วยความหวัง โดยหวังลึก ๆ ว่า ที่สุดแล้วผลจะออกมาดี ด้วยเหตุผลนี้จึงเป็นขอบคูดวง การสื่อสารกับหมอดูเพราะต้องการรู้เรื่องของปัญหาสุขภาพ หน้าที่การงาน ปัญหาเรื่องการเงิน เรื่องการค้าขายกับต่างประเทศ ว่ามีความน่าเป็นเช่นไร คู่ค้าจะคบงหรือหักล้างหรือไม่ หรือที่เขาเป็นหนี้คงค้างจะมีการชำระเมื่อไร รวมถึงปัญหาเรื่องบุคคลากรที่อยู่ภายใต้การปกครองเป็นต้น ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาเหล่านี้ไม่ค่อยมีเรื่องอื่นสักเท่าไร และสิ่งที่คาดหวังจากหมอดูคือความแม่นยำ ไม่ได้คาดหวังว่าดวงชะตาจะต้องถูกทายทักว่าดี ถ้าถูกทายทักว่าร้ายก็จะน้อมรับและขอคำปรึกษาตามความเหมาะสมตามดวงชะตา นี่คือนสิ่งที่คาดหวังจากการดูดวงส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นกับตนเองจนถึงที่สุด หรือเรียกว่าสุดที่จะทนได้ ชอบหมอดูที่พูดจาตรงไปตรงมา ฉะฉาน และมีทัศนคติที่ดีสามารถให้คำแนะนำเราได้หากดวงชะตาถึงคราวเคราะห์ ต้องมีทางออกให้ว่าควรทำอย่างไร ชอบหมอดูที่สามารถทำนายทายทักเราจากวันเดือนปีเกิดมากกว่าไปเจอตั้ว หรือมีปฏิสัมพันธ์กันซึ่งหน้า เพราะตนเองมีความเชื่อว่าการจ้องหน้ามองตากันจะทำให้เกิดความกังวล และ มีความกลัวว่าการแสดงออกทางอาการและท่าทีนั้นจะมีผลต่อการทำนาย ซึ่งส่วนใหญ่จะเลือกพิจารณาหมอดูจากการที่เพื่อนแนะนำค่ะ อีกทั้งคุณแม่เคยดูดวงกับผู้เชี่ยวชาญทางโหราศาสตร์คนนี้นมาก่อน หรือแม่บอกว่าดีก็อยากดู แบบติดตามจากคุณแม่ที่เป็นคนชอบดูดวง ที่บ้านเลขชอบดูดวงทั้งบ้านค่ะ ประสบการณ์ในด้านการดูดวง โดยส่วนตัวชอบการดูดวงแบบการใช้วันเดือนปีเกิดมากกว่าเปิดดูไพ่คะ เคยดูดวงมาหลากหลาย แต่รู้สึกประทับใจอยู่ไม่กี่ท่านหนึ่งในนั้นคือพี่น้อย (ผู้วิจัย) โหราจารย์ท่านนี้มีการพูดอธิบายถึงเหตุการณ์ต่างๆที่เคยเกิดขึ้นและกำลังจะเกิดให้เข้าใจได้ดี และหลังจากการทำนายในแต่ละครั้งถ้าทายทัก หากว่าเกิดสิ่งไม่ดีก็จะมีคำอธิบายและคำพูดที่ดีให้เราคลคลายความเครียดลงได้ส่วนหนึ่งและพร้อมที่จะน้อมรับชะตากรรมที่จะเกิด โหรจะแนะนำวิธีการแก้ไขในทุกๆครั้งและคติข้อคิดต่างๆเสริมเข้ามา ทำให้เวลามีปัญหาหรือความกังวลต่างๆ มักจะมาขอดูดวงซ้ำกับโหราจารย์ท่านนี้เสมอค่ะ ส่วนค่าครูเราก็เต็มใจจ่าย เพราะถือว่าเหตุผลที่ได้กลับมา คือความสบายใจ ถือว่าคุ้มค่ามากค่ะ ...

(ผู้จัดการฝ่ายต่างประเทศ บริษัทเอกชน , สัมภาษณ์)

... เหตุผลที่เลือกพึ่งพาหมอดูเมื่อเกิดเรื่องกับข้องใจ เพราะเชื่อว่าวิชาโหราศาสตร์จะช่วยชี้แนะทางออกให้กับชีวิตในขณะนั้นได้ เหมือนเป็นเครื่องบรรเทาทุกข์ หรือเป็นเครื่องคลายความ

กังวล/ความสงสัยที่มีอยู่โดยส่วนใหญ่จะหาคำตอบเมื่อมีเรื่องความสุข ความทุกข์ในชีวิต เช่น เรื่อง การงาน การเงิน ความรัก ครอบครัว และเป็นเรื่องของอนาคตทั้งหมด เหมือนต้องการทิศทาง ให้กับชีวิต อยากรู้ว่าชีวิตจะเป็นอย่างไร กรณีที่มีปัญหา ก็เชื่อว่าหาคำตอบจะมีวิธีทางช่วยเหลือ หรือ ช่วยตัดสินใจอะไรบางอย่างได้จริง ๆ แล้วไม่ได้คาดหวังว่าหาคำตอบพยากรณ์ได้แม่นยำ 100% ตลอด เพียงแค่ต้องการคำชี้แนะ หรือวิธีทางแก้ไขปัญหาดัง ๆ ให้ดีขึ้น โดยส่วนตัวชอบปรึกษา หาคำตอบที่มีคนอื่น ไปดูมาแล้ว และมาแนะนำว่าดี แม่นยำ มีความรวดเร็ว ว่องไว ในการให้คำ พยากรณ์ มีความน่าเชื่อถือได้ ไม่ต้องต่อกวนาน ราคาไม่แพงจนเกินไป ปริมาณคำทำนายชัด ลึก ไม่สั้นจนรู้สึกว่าจะไม่คุ้มกับเงินที่เสียไป ไม่จำกัดลักษณะการดูด้วยวิธีใด หรือจากตำราใด เพราะ ศาสตร์การทำนายของแต่ละท่านแตกต่างกัน เป็นคนที่สามารถดูได้ทุกที่ แต่ต้องเป็นแหล่งข้อมูลที่มีคนรู้จักแนะนำมา เรียกว่าเคยมีผู้ใช้บริการมาก่อนว่าดี ถึงจะสนใจดูดวงค่ะ ประสบการณ์และ ความประทับใจ ความรู้สึกต่าง ๆ ที่มีต่อนักโหราศาสตร์ คือ ช่วยให้เกิดความสบายใจ แม้คำทำนาย ออกมาไม่ดีก็ตาม แต่ก็ถือว่ายังได้พูดคุยกับหาคำตอบ คือ เหมือนมีช่องทางในการระบายบางสิ่งที่ไม่ สามารถจะบอกใครได้ให้กับหาคำตอบได้รู้และช่วยเราหาวิธีทางแก้ไข พอได้พูดคุยสอบถามสิ่งที่ค้างคาใจ ก็จะรู้สึกโล่งใจไปประหนึ่ง (อะไรทำนองนี้นะคะ) คือ ได้รับมิตรภาพที่ดี ที่นอกเหนือจากการเป็น แค่คนมาดูดวง กับ หาคำตอบ เรื่องของการกลับไปใช้บริการซ้ำนั้น ถ้ามีความแม่นยำในการทำนาย การ บริการดีทั้งก่อนและหลังการดู การพูดจาของหาคำตอบสุภาพ ก็กลับไปใช้บริการอีกแน่นอน ความ คุ้มค่าของเงินวัดได้จากความรู้สึกทางด้านจิตใจที่เราได้รับจากการปรึกษาหาคำตอบ บางคนอาจคิดว่า หาคำตอบนั้นแพง คนนั้นถูก แต่ถ้าปรึกษาแล้วให้ความสบายใจแก่เรา สามารถชี้แนะแนวทางที่ ถูกต้อง มีศีลธรรมจรรยา เรื่องเงินจึงคิดว่าใครๆก็ยอมจ่ายค่ะ ประสบการณ์ที่ประทับใจ คือ ตอน ปรึกษาในเรื่องของความรัก การคบหาดูใจกับคนรัก อนาคตว่าจะเป็นอย่างไร แต่ที่ประทับใจที่สุด คือ ตอนที่คอนโดถูกไฟไหม้และได้ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญทางโหราศาสตร์เกี่ยวกับกรณีพิพาทกับ คู่กรณีที่มีปัญหาอยู่ช่วงนั้น ตอนนั้นยอมรับว่าเครียดและพูดคุยกับใครไม่ได้เลย ไม่รู้ว่าปัญหาจะ คลี่คลายอย่างไรก็เลยต้องปรึกษาหาคำตอบ แล้วพี่เขาก็ให้คำตอบว่าจะมีทางออกไปในแนวทางไหน หาคำตอบที่มีภูมิความรู้นอกจากเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับดวงชะตายังอธิบายถึงเรื่องของการรับประกัน ทรัพย์สินได้ด้วย อันนี้ประทับใจมากเพราะเขามีความรอบรู้มากและสามารถอธิบายเราได้ว่าต้อง ติดต่อใครและทำอะไรต่อไป เพราะเรื่องคอนโดนั้นเพิ่งแอบซื้อและทางบ้านไม่ทราบมาก่อน เลย ไม่อยากทำให้ทางบ้านไม่สบายใจ เราก็ไม่รู้อะไรจะระบายความเครียดกับใคร ก็มีหาคำตอบที่ทราบทุกอย่าง ของชีวิตช่วงนั้นค่ะ ...

(ผู้จัดการฝ่ายตลาด บริษัทเอกชน, สัมภาษณ์)

... การที่เลือกจะปรึกษาหมอดูเพราะคิดว่าหมอดูน่าจะหาทางออกให้ได้หรือมีคำแนะนำอะไรดีๆที่สามารถนำไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ โดยมากต้องการรู้เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจะได้ตั้งรับถูกเหมือนเป็นการเตรียมใจว่าต้องการขึ้นแน่ ๆ และอยากได้คำทำนายที่เป็นความจริงหรือว่าสิ่งที่บอกมานั้นไม่ได้ปลอบใจหรืออะไรที่จะเกิดขึ้นให้บอกมาตรง ๆ เป็นคนชอบดูหมอประเภทดูจากวันเดือนปีเกิด โหราศาสตร์ เพราะมีสติรองรับ และชอบสื่อสารกับนักโหราศาสตร์ผ่านสื่อออนไลน์ เพราะสะดวกไม่ต้องเสียเวลาเดินทางที่ได้พูดคุยกับหมอดู หรือหลังจากที่ได้ปรึกษาและพูดคุยรู้สึกสบายใจเหมือนได้ปลดปล่อยและได้รับการแนะนำในสิ่งที่เราไม่สามารถหาทางออกได้ เหมือนได้เรียกสติของตัวเองกลับมา ประสบการณ์ตอนนั้นจำได้ว่าเคยดูดวงแล้วหมอดูเตือนเรื่องมีเกณฑ์เสียหายทรัพย์สิน ซึ่งตอนนั้นทำงานก่อกินบริเวณทะเล และมีการใช้รถเทรลเลอร์ขุดดินไปด้วย ปรากฏว่า รถจมตกทะเล ไปต้องกู้ขึ้นมาไม่ขึ้นเดินเครื่องต่อไปได้ เลยมานั่งคิดว่าคำเตือนเรื่องของการเสียหายในงานคงเป็นเรื่องนี้ นอกจากนี้ยังเคยขอทะเบียนเลขสวย เพราะเห็นว่าตั้งแต่ซื้อรถคันใหม่มาทำไมเกิดอุบัติเหตุบ่อย และทำอะไรดูจะติดขัด เลยปรึกษาหมอดูขอเลขทะเบียนรถสวยตามดวงชะตาพอได้มาก็ดีขึ้น และอีกกรณีคือเกิดอุบัติเหตุรถปาดโรอีกคันที่ใช้ที่หน้างานพลิกคว่ำเกือบตกสะพาน เหตุการณ์วันนั้นพอดีไปส่งเพื่อนไปต่างประเทศและขับกลับจากสุวรรณภูมิ แต่มาเกิดเหตุแถวสะพานยูเทิร์น ขับมาปกติแล้ว อยู่ ๆ เห็นควบคุมไม่ได้ เพราะชนจนแอร์เบคทำงาน อีกนิดเดียวตกสะพาน วินาทีนั้นตกใจมากนึกถึงหมอดูเลย เกิดอุบัติเหตุหนักแบบนี้ปิดที่บ้านก็ไม่รู้แต่หมอดูรู้ นอนพักฟื้นอยู่โรงพยาบาลเป็นอาทิตย์ก็ได้พูดคุยกับหมอดูเกิดความสบายใจขึ้น ...

(ผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด และวิศวกรควบคุมการก่อสร้าง, สัมภาษณ์)

... การเลือกปรึกษาหมอดูเพราะคำตอบที่ได้จากหมอดู หนูเข้าใจว่าเป็นการตอบแบบมีหลักเกณฑ์ซึ่งจะได้หาแนวทางชีวิตแก้ไขและทำตามให้ถูกต้องค่ะ เกรียดแล้วถ้าทำอย่างอื่นคงเป็นการหาที่พึ่งทางใจอย่างการไปไหว้พระค่ะ แต่สุดท้ายก็ยังคงเลือกที่จะปรึกษาหมอดูก่อนเสมอค่ะ เวลามีปัญหาทุกข์ใจเรื่องของการงานและยอดขาย การขยายตัวทางธุรกิจ ก็จะเลือกปรึกษาหมอดูทันที ว่าเมื่อไรเหตุการณ์จะคลี่คลายทำนองนี้ค่ะ และในส่วนของความรัก หากมีการเข้าใจผิดหรือเกิดความห่างเหินก็จะปรึกษาหมอดูว่ามีเหตุผลอย่างไรตามดวงดาว รวมถึงสอบถามว่าดวงชะตาหนูมีโอกาสสรวยหรือไม่ จะลำบากไหม้ เพื่อความสบายใจในการเดินต่อค่ะ เพราะคิดว่าคนเป็นหมอดูคือ ต้องศึกษาจากตำราเพราะฉะนั้นเราก็จะได้ข้อมูลการพยากรณ์ที่มีฐานข้อมูลที่อ้างอิงตามตำรา หนูเข้าใจแบบนี้คะต้องการข้อมูลทางตำราหรือสถิติความน่าจะเป็นคะ เลยค่อนข้างมั่นใจในคำพูดของหมอดู ว่าเค้าจะไม่พูดอะไรไปเรื่อยเปื่อยคะ ชอบหมอดูที่มีลักษณะการพูดจาตรงไปตรงมาค่ะ ส่วนใหญ่จะเลือกหมอดูที่ได้มาจากการแนะนำจากเพื่อนสนิทค่ะ พอได้ดูแล้วก็จะ

คุณก็นานเลย ไม่ค่อยได้เปลี่ยนค่ะ โดยมากจะเป็นโหราศาสตร์ไทย และไฟยิปซีที่จะดูประปราย เวลาเครียดในเรื่องเล็กน้อย ส่วนใหญ่จะประทับใจกับการดูดวง เพราะได้ปรึกษาพูดคุยเรื่องราวต่างๆ ในชีวิต แשרประสบการณ์ ทำให้ไม่เครียด ได้รับกำลังใจคะ เพราะการที่ได้คุยกับหมอดูที่สนิท เราสามารถเล่าได้ทุกเรื่อง โดยที่ไม่ต้องปิดบัง ไม่ต้องมีความลับ และสบายใจมากคะ เพราะหมอดูรับฟัง ช่วยแก้ปัญหา ให้คำปรึกษาและหมอดูก็ไม่มีเอาเรื่องของเราไปพูดต่อแน่นอนคะ เราเลยสบายใจมากเมื่อได้เล่าและพูดความจริงทุกอย่าง โดยไม่มีการปิดบังหรือสร้างภาพคะ มีการใช้บริการซ้ำแน่นอนคะ ส่วนความคุ้มค่า เรามองว่าคุ้มมากกับเงินที่เสียไป เพราะที่เค้าดูแลเราตลอดคะ มีปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ถามได้ตลอดเวลาคะ ...

(เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารงาน, สัมภาษณ์)

... เมื่อรู้สึกกังวลใจ ในเรื่อง ที่เหนือการควบคุมจะไปหาหมอดูตลอดไม่ว่าจะเป็นเรื่องความรัก ครอบครัว การงาน เหตุผลหนึ่งคือหมอดู เป็น คนนอกวงการของชีวิตเราเรื่องที่พูดไปก็ไม่อาจบอกต่อ ซึ่งปัจจัยนี้มีผลต่อการใช้ชีวิตเป็นปกติต่อไปได้ มองว่าเขาคือ จิตแพทย์ ที่มีหลักวิชาสามารถทำนาขอนาคตให้ได้ แม้ว่าจะมีส่วนถูกและผิดในคำพยากรณ์ แต่อย่างน้อยเขาก็แบ่งเบาความทุกข์ความร้อนไปจากใจเราได้ ส่วนใหญ่ก็จะอยากรู้เรื่องอนาคต การเงิน การงานความรัก โดยทั่วไปก็อยากรู้เรื่องตัวเองว่าควรดำเนินการไปอย่างไรเวลาที่ต้องเจอปัญหา จริง ๆ ไปเพื่อกำลังใจ ความมั่นใจ มากกว่า ไม่ได้หวังผลจริงจังคะ หมอดูที่เลือกปรึกษามักจะต้องคุ้นเคย หรือรู้จักกันมานาน จนไว้วางใจเหมือนญาติพี่น้อง มากกว่า หมอดูชาจร และลักษณะของหมอดูก็มักจะเน้นช่วงวัยที่มากกว่าเรา หรือใกล้เคียง เพราะวัยของหมอดู มีผลต่อความน่าเชื่อถือ ความเชื่อมั่น ของลูกค้ามากเลือกหมอดูจากการที่มีคนแนะนำ คือเป็นคนที่เรารู้จักจาก ที่เชื่อถือได้ ว่า ไม่หลอก ไม่มั่ว หรือ ไม่ได้อวยหมอดูจนเกินจริง ส่วนใหญ่จะเป็นเพื่อนแนะนำเกือบ 100% และหมอดูทางเว็บไซต์คือคนเดียว ชื่อ คุณณู ประสบการณ์จากการไปดูหมอมีสองครั้งที่ประทับใจคะ คือหมอดูที่ชื่อ พี่ณู แถวพระราม 2 เป็นศาสตร์ของพรหมญาณล้านเปอร์เซ็นต์ ชอบที่พี่ณูใจดี เป็นกันเอง อธิบายดี ทายแม่น ทำให้คุณแม่ที่สบายใจ และ เชื่อมั่นในตัวพี่ณูมาก และด้วยความที่นับถืออาจารย์สายเดียวกัน คือ ครูบาริยะชาติ จาก วัดแสงแก้วโพธิญาณ จ. เชียงราย เลยทำให้รู้สึกยิ่งสนิทสนมมากขึ้น และมีหมอดูที่ชื่อ พี่ชนัญ พันทิป2 ชั้น 6 ใช้ศาสตร์ดูไฟทาโร่ คนนี้รู้จักเพราะน้องเลขฯ ผู้บริหาร แนะนำให้ไปดู พี่ชนัญ ดูได้ตรงใจ แถมยังไม่คิดเล็กคิดน้อย คือวันนั้นเราติดงาน ไปสายกว่า 15 นาที พี่เขาก็อังรอที่จะดูให้เรา ดูให้เสร็จจนถึงเวลาร้านปิดเลย แถมยัง คิดค่าครุครั้งเดียว ตรงนี้ชอบมาก...

(ผู้จัดการฝ่ายบุคคล บริษัทเอกชน, สัมภาษณ์)

...เหตุผลของการพึ่งพาหมอดูอันที่จริงเป็นการปรึกษาหมอดูควบคู่กับการทำอย่างอื่น เพื่อเบนความหมกมุ่นของเราไปจากเรื่องที่เรากำลังกังวลอยู่ด้วย โหราหรือหมอดูที่ดูดวงให้เป็นประจำ ให้ความรู้สึกเหมือนเพื่อนรุ่นพี่ หรือคนในครอบครัวอยู่แล้ว เวลาปรึกษาอะไรก็จะไม่ค่อยรู้สึกว่าเป็นการดูหมอดูอย่างจริงจังๆ แต่เหมือนผู้ใหญ่ที่เราเคารพนับถือให้คำปรึกษากับเราเวลาที่เรามีปัญหา แต่เพิ่มเติมคือมีการอ่านดวงให้เรา เหมือนการดูดวงเป็น option เสริมมากกว่า และมักจะอยากรู้แนวทางการแก้ปัญหาในชีวิตช่วงนั้น ส่วนใหญ่เป็นเรื่องหน้าที่การงานหรือการศึกษา ต่อกับหมอดูก็อยากให้เราดูแม่นๆละเนอะ แล้วก็มีการพยากรณ์ ไม่ดูดวงแล้วหลอกเอาเงินทำบุญอะ บางคนดูแม่นบ้างไม่แม่นบ้าง แล้วหลอกเอาเงินทำบุญนี่ เราดูออกนะ ซึ่งโหราที่ดูให้เป็นประจำก็ดูแม่นแล้วก็พยากรณ์มาเต็มอยู่แล้ว เข้ามาตรฐานของเรา หมอดูที่เลือกปรึกษาส่วนใหญ่ที่ถูก โลกส่วนใหญ่เป็นหมอดูผู้หญิง ไม่รู้ทำไม เคยดูหมอดูผู้ชายตอนที่สมาคมโหราฯมาจัดงาน event การกุศล เขาก็ดูแม่นนะ แต่เหมือนกับว่าพื้นดวงเราดี ไม่มีปัญหาอะไรหนัก เขาก็ไม่รู้จะให้คำปรึกษาอย่างไร ก็เลยออกมาแนวเราถามเขา เขาก็ตอบเราอะไรเราไม่มาก บอกแล้วว่าพื้นดวงแบบนี้ มีปัญหาอะไรก็ไม่มันานเดี๋ยวปัญหาก็จบลงด้วยตัวเอง แต่หมอดูที่เป็นผู้หญิงจะให้คำตอบละเอียดกว่า คิดว่าตัวเองคงชอบคนที่ให้ข้อมูลเยอะ ๆ ไว้ก่อนละมั้งนอกจากโหราที่ดูให้เป็นประจำซึ่งรู้จักเป็นการส่วนตัวแล้ว ถ้ารู้ว่าสมาคมโหราฯจัดงาน event หรือ ดูดวงการกุศลใกล้ๆบ้านที่ไหน ถ้าว่างก็จะแวะไป คิดซะว่าทำบุญไปด้วย ส่วนใหญ่ที่เจอหมอดูก็คุ้มค่ากับเงินที่เสียไปนะ แล้วก็มักจะกลับไปใช้บริการซ้ำ จนโหราที่ดูให้เป็นประจำบางคนกลายเป็นเพื่อนรุ่นพี่ที่สนิทไปแล้ว ค่าตอบแทนถ้าไม่ให้เป็นตัวเงินก็ให้ข้าวของหรือความช่วยเหลือระหว่างกันในอนาคตมากกว่า ความประทับใจอย่างอื่น ก็ถ้าดูแม่นมากๆ อธิบายดี มีจรรยาบรรณ ก็ประทับใจและกลับไปใช้บริการต่อแน่นอน...

(ข้าราชการนักวิชาการ, สัมภาษณ์)

... การที่เราเลือกที่จะไปถามบางอย่างกับหมอดูนั้น โดยส่วนตัวจะไปใช้บริการหมอดู เฉพาะในเรื่องที่เราปรึกษาคนสนิทรอบ ๆ ข้างเราไม่ได้ และเป็นสิ่งที่เค้าเหล่านั้นจะไม่เข้าใจเรา บางครั้งก็ไปหาหมอดู บางทีก็ไม่ได้อยากได้คำตอบอะไรชัดเจน แค่อยากคุยกับคนที่เข้าใจในเรื่องที่เราเป็นกังวลอยู่เท่านั้นเอง พอได้พูดคุย ได้ข้อคิดบางอย่างมา เราก็จะสบายใจขึ้น บางครั้งอยากได้แนวทางมาสนับสนุนสมมติฐานที่มีอยู่ในใจเรา ให้มันชัดเจนยิ่งขึ้น หรือ สมมติฐานเรามันผิดกันแน่ ซึ่งในบางครั้ง หมอดูเก่ง ๆ จะมีมุมมองที่หลากหลายแนวทาง ให้เราได้กลับไปคิดต่อ เพื่อหาคำตอบที่เป็นตัวของเราเองได้ในที่สุด คาดหวังว่า ในวันที่เราต้องการจะไปหา หมอดูท่านนั้นจะมีคิวให้เรา ได้เข้าพบค่ะ เพราะ บางเรื่อง บางเหตุการณ์ ที่เราต้องการหาคำตอบให้ได้ มันก็ใช้เวลาในการรอนานไม่ได้ค่ะ ส่วนตัวชอบหมอดูที่มีจิตวิทยาที่ดี รู้ว่าควรบอกอะไร และไม่ควรถูกบอกอะไร

อ่านคนเป็น มีเมตตา และ อยู่ในศีลธรรมอันดีค่ะ จะเลือกปรึกษาเฉพาะหมอดูที่ถูกจริตกับเรา เท่านั้น เพราะจากการทดลองสุ่มดูตามห้าง ร้าน ทั่ว ๆ ไป บางทีก็ต้องขออนุญาตหมอดูที่ดูให้เราว่า “ พี่คะ ๆ นี่พี่กำลังพูดเรื่องราวชีวิตของใครอยู่คะ นี่ใช่เรื่องราวในชีวิตหนูหรือคะ หนูว่าไม่น่าจะใช้ นะคะ ” นั่นแปลว่า หมอดูบางคนก็จะดูไปคนละเรื่องกับชีวิตของเราโดยสิ้นเชิง หรือ สิ่งที่เราได้ ถามหมอดูไปนั้น หมอดูท่านนั้นตอบไม่ได้ จึงได้พูดเรื่องอื่น ๆ ขึ้นมาแทน ความประทับใจในหมอดูแต่ละท่านนั้น จะแตกต่างกันไป ถ้าเราทราบถึงปัญหาของเราว่าเป็นแบบไหน ก็จะเลือกศาสตร์ที่จะไปใช้บริการหมอดูที่คิดว่าจะให้คำตอบกับเราได้ตรงจุดที่สุด เช่น ถ้าเราอยากดูเหตุการณ์ประจำปีนั้น ๆ ว่าจะมีเหตุการณ์อะไรบ้างที่จะเกิดขึ้นกับเราทั้งร้ายและดี จะใช้บริการโหราศาสตร์ไทย ที่ว่าด้วยเรื่องราวของดวงดาว ก็จะเลือกปรึกษากับพี่หมอหน่อยค่ะ เพราะ พี่หมอหน่อยอธิบายถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ละเอียด ง่ายต่อการเข้าใจ ตรงประเด็น กระชับ ได้ใจความ และรู้เรื่องค่ะ ...

(เลขานุการผู้บริหาร บริษัทเอกชน, สัมภาษณ์)

...เหตุผลของการเลือกพึ่งพาหมอดูเนื่องจากอยากทราบเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในระยะเวลา 1-2 เดือน ต่อจากนี้เป็นอย่างไร มีอะไรที่ต้องระมัดระวังเพื่อให้กาย วาจา และใจ พร้อมรับเหตุการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าเรื่องครอบครัว หน้าที่การงาน ลูกน้องได้บังคับบัญชา หัวหน้างาน ด้วยสติ เพื่อมิให้เกิดความเครียดมากยิ่งขึ้น หรือหลีกเลี่ยงสิ่งที่จะเกิดความสบายใจทั้งของตนเอง หรือไปสร้างความไม่สบายใจแก่ผู้อื่นด้วย หากยังไม่สามารถหาหมอดูที่ต้องการ เมื่อเครียดจะไปพูดคุยกับคนที่ไว้ใจ เพื่อระบายให้เกิดความสบายใจ และเพื่อมิให้ยึดติดกับสิ่งที่มากระทบกับใจเรา ให้เกิดความหมกมุ่นกับเหตุการณ์ และติดอยู่กับเหตุการณ์นั้น ปัญหาทับซ้อนใจสุด ๆ แล้ว ยังพึ่งพาหมอดูไม่ได้ จะลาพักร้อน 2-3 วัน เพื่อให้ Start Up ตนเอง เพื่อให้หลุดพ้นปัญหา ณ เวลานั้น เพื่อมาทบทวนว่าปัญหาเกิดจากตนเอง หรือคนอื่น ๆ หากเกิดกับคนอื่น ๆ คงต้องปล่อยไป และมาเริ่มการทำงานตามความรับผิดชอบของตนเองให้ดีที่สุด อะไรจะเกิดก็ต้องเกิด แต่เราต้องใจเย็น ๆ ๆ

ที่ต้องการปรึกษาหมอดูเพราะว่า 1. อยากทราบในช่วงนี้มีเหตุการณ์ หรือ สิ่งต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น เพื่อจะได้ระมัดระวัง และมีสติกับปัญหาที่ได้เจอ ไม่ใช่อารมณ์ในการตัดสินใจ และความอคติของตนเองในการมองคนอื่น ๆ 2. จะเน้นด้านการทำงาน หากทำงานแล้วไม่มีความสุข ต้องหาวิธีการแก้ไข หรือหากมิใช่เกิดจากตนเอง จะได้ปลงกับสิ่งต่าง ๆ ที่มากระทบกับตนเอง 3. จะดูดวงว่าดวงเราตอนนี้ชีวิตจะเดินทางไปไหนทิศทางไหน ถ้าเราทำแบบนี้จะเกิดอะไรขึ้น เพื่อทราบสถานการณ์ปัจจุบันและเรื่องราวที่จะเกิดในอนาคต 4. ดูดวงเพื่อต้องการธุรกิจของตนเองเป็นอย่างไรบ้าง มีแนวทางที่จะสามารถต่อยอดธุรกิจได้หรือไม่ เรื่องความคาดหวังหมอดูนั้นไม่ได้คาดหวังจากหมอดู เพียงนำสิ่งที่หมอดูแจ้งมา พิจารณาด้วยสติ และเพิ่มระมัดระวังให้มากยิ่งขึ้นโดย

ส่วนใหญ่แล้วจะดูหมอดูหลายประเภท เพื่อดูความเป็นไปจริงหรือไม่ที่หมอดูกล่าวมา โดยส่วนตัวแล้วเชื่อว่า ศาสตร์การดูหมอดูหลายประเภท ดูไม่เหมือนกัน แต่มีจุดที่คล้ายกันแน่ ๆ เพราะเป็นชีวิตคน ๆ เดียวกัน ต้องมีผลที่ออกมาต้องคล้ายเหมือนกัน ถึงแม้คนละศาสตร์กันก็ตาม เป็นคนที่ชอบดูกับหมอดู ได้ทุกประเภท เนื่องจากศาสตร์การดูของแต่ละประเภทไม่เหมือนกัน แต่มีสิ่งหนึ่งที่เหมือนกัน หากมีความแม่นยำ ไม่ว่าจะศาสตร์ใด อธิบายแบบไหน ผลออกมาจะเหมือนกัน คล้ายกัน ซึ่งนำมาผสมผสานกัน เพื่อหาคำตอบได้ดีที่สุด เพราะเป็นการดูในเรื่องคน ๆ เดียวกัน ในอดีตจะพิจารณาสื่อสารกับหมอดูจากที่เพื่อนแนะนำมา จะไปดูที่บ้าน หรือตามสำนักต่าง ๆ แต่ปัจจุบันด้วยวิวัฒนาการที่ทันสมัยขึ้น การสื่อสารด้วยการคุยผ่าน Line หรือ Messenger จะได้รับความสะดวก รวดเร็ว มากยิ่งขึ้น ส่วนเรื่องความประทับใจจากการดูหมอดูแล้วประทับใจ เมื่อพูดคุยแล้ว เราสามารถนำมาแก้ไขปัญหาได้ ตามปกติแล้วเป็นคนที่หมอดูจะรู้สึกไม่ดี ต่อหมอดู ที่บอกว่าจะมีวิธีการแก้เคล็ดโดยเรียกค่าใช้จ่ายต่าง ๆ หากเมื่อเจอแล้ว ไม่กลับไปใช้บริการซ้ำ เนื่องจากข้าพเจ้ารู้สึกว่า เป็นการหลอกลวง ใช้จิตวิทยาในการดูดวง มากกว่าใช้วิธีการโหราศาสตร์ที่เคยมีมากในอดีต จะประทับใจกับตัวหมอดูยิ่งหากช่วงเวลานั้นดวงไม่ดี ประสบวิบากกรรม แล้วหมอดูแนะนำในการไปแก้ไขโดยไปทำบุญกับ โรงพยาบาล โรงพยาบาลสงฆ์ การทำบุญ โลงศพ ด้วยกำลังศรัทธา นั้น จะมีความรู้สึก ว่า หมอดูนี้มีจรรยาบรรณ มีความจริงใจในการบรรเทาความทุกข์ ของผู้อื่นดูให้ด้วยความจริงใจ ยิ่ง ณ ปัจจุบันนี้ ได้คุยกับโหราจารย์เนื่องจากสามารถคุยย้อนอดีตที่เกิดขึ้นได้ และสามารถดูอนาคต ซึ่งมีความแม่นยำ และรู้สึกประทับใจมาก เพียงบอกข้อความไม่กี่ตัวอักษรสามารถบรรยายเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง มีแนวทางที่แนะนำแก้ไขให้ไปทำเอง แม้เป็นการสื่อสารผ่าน Line แต่ข้อความที่มีการโต้ตอบกัน สามารถสัมผัสได้ถึงความจริงใจ ความปรารถนาดี และความช่วยเหลือต่อกัน ซึ่งทำให้มีความรู้สึกที่ดี และการพูดคุยที่ต่อเนื่องกัน ถึงแม้ไม่ดูหมอดูแล้วก็ตาม กลายเป็นได้พบกับกัลยาณมิตรที่ดีเพิ่มขึ้นอีก 1 คน กลายเป็นพี่ เป็นน้องกัน ค่ะ...

(ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายบัญชี บริษัทจำกัด (มหาชน), สัมภาษณ์)

... เมื่อรู้สึกปัญหาหรือเครียด ปกติแล้วจะใช้วิธีแก้ปัญหาอย่างอื่นก่อน เช่น การทำกิจกรรมธรรม ออกกำลังกาย ไปเที่ยว หรือไปสวดมนต์ ไหว้พระทำบุญ จะพึ่งพาหมอดูเฉพาะเวลาที่เบื่อ หรือ หาทงไม่ออกจริง ๆ และบางทีก็อาจจะต้องการความแน่ชัด หรือตัวช่วยในการตัดสินใจ ในสถานการณ์ บางอย่าง เช่น เรื่องงาน หรือความรัก แต่ถ้าหากมีเวลาที่แย่มากแล้วไปหาหมอดู จะอยากรู้ว่า เมื่อไหร่อุปสรรคจะผ่านพ้นไปได้ แต่โดยรวมแล้วอาจไม่ได้เชื่อทั้งหมด แต่จะเลือกเชื่อในสิ่งที่ดูดี เพื่อเป็นเหมือนการให้กำลังใจตัวเอง ว่ากำลังใจดีขึ้น ความต้องการจากการไปหาหมอดูคือ ต้องการทราบว่าหมอดูคนนั้น ๆ ดูแม่นยำหรือไม่ ต้องการทราบอนาคตว่าในอนาคตจะมีอะไรเกิดขึ้น

บ้าง ดี หรือไม่ดี และในแต่ละช่วงจังหวะของชีวิตว่าจะอะไรจะเกิดขึ้นบ้างไว้เป็นแนวทาง และคาดหวังหมอดูจะทำนายอนาคตได้อย่างแม่นยำ สามารถฟันธงได้ บอกทางแก้ปัญหา ผ่อนหนักเป็นเบาได้ ซึ่งลักษณะของหมอดูที่เลือกจะปรึกษาด้วยถ้าไม่ได้มีคนแนะนำ จะเลือกปรึกษา หรือดูหมอดูจากประเภท (ศาสตร์) ของการดู เลือกเป็นอันดับแรก คือ หมอดูที่ใช้การผูกดวง วัน เดือน ปี เกิด และ เวลา ตกฟาก อาจจะเป็น โหราศาสตร์ไทย อันดับสอง ที่เลือกดูคือ ดูลายมือ อันดับ 3 คือ ดูด้วยไพ่ ชนิดต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเลือกดูหมอดูจากการได้รับคำแนะนำจากเพื่อน หรือคนที่เคยไปดูมาก่อนแล้วบอกว่าหมอดูคนนั้น ๆ ดูแม่น ก็จะตามไปดู อาจจะเป็นที่บ้าน ที่ร้าน หรือสถานที่ที่นัดหมายกันก็ได้ รองลงมาคือการหาตามสื่อออนไลน์ว่าที่ไหนแม่นก็อาจจะทดลองโทรไปสอบถามบ้าง ปกติจะไม่ประทับใจหมอดูคนไหนเป็นพิเศษ และจะไม่ค่อยดูซ้ำ เพราะมีความรู้สึกว่าได้ถึงแม้จะทำนายแม่น แต่ส่วนใหญ่แล้วจะแม่นในอดีต ส่วนอนาคตจะไม่ค่อยแม่น แต่มีหมอดูอยู่ท่านึง ดูด้วยไพ่ป๊อก ซึ่งตามความรู้สึกของข้าพเจ้าแล้วคิดว่าไพ่ป๊อกไม่น่าบอกหรือทำนายเหตุการณ์อะไรได้มากนัก เนื่องจากคุณลักษณะของไพ่ ที่เป็นเพียงตัวเลข และ ดอก สี ต่างๆเพียงไม่กี่ตัว ไม่เหมือนกับไพ่อื่นๆ ที่มีทั้งภาพ ซึ่งสามารถสื่อถึงความหมาย แต่หมอดูท่านนี้สามารถทัก และทำนายเรื่องที่กำลังเกิดขึ้นซึ่งเป็นเรื่องที่กำลังมีปัญหาได้อย่างใกล้เคียงมาก โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับงาน การเปลี่ยนงาน ที่ทำงาน และเพื่อนร่วมงาน โดยที่ข้าพเจ้ายังไม่ได้พูดข้อมูลอะไรใดๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้เลย รวมถึงพูดถึงสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นในเวลาอันใกล้ ได้อย่างใกล้เคียงมาก ข้าพเจ้าก็เลยรู้สึกประทับใจ และไปดูซ้ำอีก 1-2 ครั้งในภายหลัง แต่หลังจากนั้นก็ไม่ได้ไปดูอีก เนื่องจากต้องรอคิวนาน และสถานที่ดูอยู่ไกล ...

(กัปตันบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน), สัมภาษณ์)

หลังสอบก้าวได้ คณะกรรมการให้สัมภาษณ์กลุ่มระดับล่างเพิ่มเติม

“... เมื่อรู้สึกว่าต้องเผชิญกับปัญหาคับข้องใจกับสภาพบางอย่างที่เผชิญอยู่ จะขอหาเพื่อน แบบว่าพูดคุยกัน หรือมานั่งปรับทุกข์ กินเหล้าไปแล้วพูดคุยกันไป ถามว่าเคยดูหมอดูหรือไม่ เคยดู เป็นบ้านของหมอดูเลยละ เป็นหมอดูที่สามารถดูเรื่องชาติภพ ว่าชาติที่แล้วเราเป็นอะไร ทำกรรมอะไรไว้ แล้วชาตินี้ต้องใช้กรรมอย่างไร ต้องแก้กรรมด้วยวิธีไหน ซึ่งโดยมากการไปหาหมอดู เพราะอยากรู้ชีวิตภายภาคหน้าว่าจะเป็นอย่างไร จะทุกข์หรือสุข หรือว่าจะเจอเรื่องราวร้ายดีมากมายขนาดไหน ขอพบหมอดู หรืออยากดูหมอดูกับคนที่มีความเป็นคนใจดี น้ำเสียงนุ่มนวลน่าฟัง และดูมีความน่าเชื่อถือ และจะเลือกดูหมอดูท่านนั้นเพราะมีคนเคยบอกหรือเล่าให้ฟังว่าแม่น เคยไปดูแล้วโดนทักว่าชีวิตความเป็นอยู่ตอนนี้ผลกระทบจากในอดีตชาติส่งผลให้เกิดมาชาตินี้เป็นคนอาภัพ เรื่องคู่ ถ้ามีคู่ก็ต้องเจอกับคนที่เป็นหม้าย มีลูกมาแล้ว ถ้าแต่งงานก็ต้องห้ามมีพิธีการเหมือนงาน

แต่งคนอื่น อันนี้ทำให้เกิดความกังวลใจและไม่สบายใจมาก ส่วนเรื่องความรู้สึกที่ทำให้อยากไปหาหมอเพราะชีวิตมันแย่มากๆ อย่าง ตัวเองเกิดมาพร้อมกับแม่ก็อย่างกัน พอโตมาเรียนหนังสือก็ไม่มีคนส่งให้เรียน ต้องหาเงินส่งตัวเอง พอทำงานก็เจอแต่เพื่อนร่วมงานแน่ ๆ พอมีความรักใคร่แฟนก็มีปัญหาและเลิกกัน แน่ที่สุดคือ อาการป่วยที่หมอหาสาเหตุไม่พบว่าจะเกิดจากอะไร รักษายาวนานใช้เวลา 6-7 ปี เลยอยากให้หมอรู้ คุณว่ามันเกิดจากสาเหตุอะไร ทำไมชะตาชีวิตถึงได้แย่งขนาดนี้”

(พนักงานบริษัท, จำกัด (มหาชน), สัมภาษณ์)

“... เมื่อรู้สึกรู้ว่ามีปัญหาคับข้องใจเครียดวิตกกังวลไม่ว่าจะเป็นเรื่องเรื่องการเรียนรู้ เรื่องภายในครอบครัว เรื่องส่วนตัว หรือเวลาที่รู้สึกไม่มั่นใจในบางเรื่องก็จะหาทางคลี่คลายปัญหาด้วยการไปเที่ยวต่างจังหวัดกับเพื่อนที่สนิท อาจจะไปเข้าเย็นกลับบ้านหรือไปค้างคืนก็แล้วแต่ ต้องดูที่เงินที่มีด้วย แต่ส่วนมากจะชอบเที่ยวซะ อย่างน้อยก็ปลดปล่อยความรู้สึกแย่ ๆ ออกไป ไม่เก็บอะไรไว้กับตัวปวดหัว...”

(นักศึกษาหญิงมหาวิทยาลัยเอกชน, สัมภาษณ์)

“... เวลาที่มีเรื่องกระทบใจ รับรู้เรื่องไม่ค่อยอะไรก็ตาม ชอบวิธีคลายเครียดด้วยการอยู่กับตัวเอง อาจดูหนังฟังเพลง หรือไปเที่ยวคนเดียว อยู่เงียบ ๆ สักพัก เป็นคนชอบอยู่กับตัวเอง ได้ทบทวนอะไรบ้าง ปัญหาเกิดจากอะไร แล้วมันเกินขอบเขตที่เราจะแก้ไขได้หรือเปล่า ถ้ามันสิ้นสุดแค่นี้ก็ปล่อยไป ส่วนใหญ่คงเป็นเรื่องผลการเรียน เรื่องแฟน มีแค่นี้ที่จะเครียด...”

(นักศึกษาหญิงมหาวิทยาลัยเอกชน, สัมภาษณ์)

“... จริง ๆ เวลาติดขัดกับสถานการณ์บางอย่าง ทั้งเรื่องครอบครัวเรื่องเรียน ก็จะหาทางออกให้กับตัวเองด้วยการกินของอร่อย ตะเวนหาของกินให้สบายใจ อิ่มแล้วก็นอน ถ้ายังไม่รู้สึกดีก็หาข้อมูลของอร่อยที่เขารีวิวมันอยู่ร้านไหน ถ้าใกล้ๆ ก็ไปหมด มีความสุขกับการกิน อย่างน้อยมันก็ไม่ต้องคิดมากอะไร เพราะชีวิตเราก็เป็นแค่นี้ จะมานั่งเครียดอะไรนาน ๆ ก็ไม่ไหว ปวดหัวเปล่า ๆ”

(นักศึกษาชายมหาวิทยาลัยเอกชน, สัมภาษณ์)

“... ปัญหาที่เข้ามากระทบใจแตกต่างกัน ฉันเป็นแม่บ้านก็มีบ้างความเครียด ส่วนใหญ่ก็จะเป็นเรื่องงานและรายได้ที่ไม่พอใช้ เวลาติดขัดใจหรือมีความไม่สบายใจจะหาทางออกให้ตัวเองด้วยการหากิจกรรมอะไรทำให้ตัวเองไม่ว่าง เป็นแม่บ้านก็เช็ดถูอะไรไปจะได้ไม่ต้องมานั่ง

คิด อาจจะเอาผ้ามาซัก ซักแล้วซักอีกอยู่อย่างนั้น แต่ก็เคยไปหาหมอดูเวลาที่รู้สึกว่าจะไม่หายเครียด เป็นหมอดูลายมือ หรือหมอดูที่ดูจากวันเดือนปีเกิด เพราะว่าอยากรู้ทุกเรื่องเกี่ยวกับชีวิตเรา ทำไมต้องเจอเหตุการณ์อะไรแบบนั้น อย่างน้อยเขาตอบเราได้ ว่าเพราะดูจากเส้นลายมือแล้วจึงหว่าเวลาจะเจออะไร อย่างหมอดูวันเดือนปีเกิดก็บอกได้ จะหาหมอดูจากเพื่อนที่แนะนำ ว่าเป็นคนที่ดูแม่น พูดยากดีให้กำลังใจ โดยรวมต้องดูแล้วมีความน่าเชื่อถือ...”

(แม่บ้านมหาวิทยาลัยเอกชน, สัมภาษณ์)

“... เวลามีปัญหาความเครียดเข้ามา ส่วนใหญ่จะแก้ไขอะไรไม่ได้ และหาทางคลี่คลาย ด้วยการเดินห้างอากาศเย็น ๆ คุอะอะไรไปให้สบายตาสบายใจ คุหนังคุละคร หรือไม่ก็เคาะบอลออก กำลังกายทำงานไป แต่ยังไม่หายก็จะไปหาหมอดู คุพวกไฟิปซี คุลายมือ หรือหมอดูที่ดูจากวันเดือนปีเกิด อยากไปหาให้เขาบอกว่าเราต้องทำตัวอย่างไร ส่วนใหญ่คนเราก็จะอยากรู้แค่อนาคต คุรอบครัวจะเป็นอย่างไรต่อไป จะเลือกดูหมอดูจากเพื่อนแนะนำ และบอกว่าแม่น คุตามห้างที่ราคาไม่แพง ประทับใจที่หมอดูเขาทายเรื่องราวที่ผ่านมาว่าเราเจออะไรมาบ้าง อันนี้แม่นยอมรับเลย...”

(คนงานรับจ้างทั่วไปเพศชาย, สัมภาษณ์)

“... จริงๆ โดยส่วนตัวเป็นคนที่ไม่เครียดนะ หรือเพราะฉันเป็นคนไม่เคยคาดหวังกับอะไรในชีวิต อยู่ตัวคนเดียวก็ไม่รู้จะเครียดเรื่องอะไรจะอยู่อย่างไรก็ได้ แต่ก็เคยไปหาหมอดู ก็ดูเล่น ๆ ไปแบบนั้น จากการที่เพื่อนแนะนำ ประเภทพวกหมอดูไฟิปซี เพราะอยากรู้ว่าอนาคตจะเป็นอย่างไร จะลำบากกว่านี้หรือเปล่า แต่คำตอบจะอย่างไรก็ต้องอยู่ได้นะ ชอบหมอดูที่ดูมีความน่าเชื่อถือ และต้องมีชื่อเสียงว่าดูดวงแม่น”

(แม่บ้านมหาวิทยาลัยเอกชน, สัมภาษณ์)

“... สาเหตุที่ไม่ไปหาหมอดู หรือไม่คิดจะพึ่งพาหมอดู เพราะโดยธรรมชาติแล้วเป็นคนที่อยากได้อะไรก็จะทำด้วยตนเองมาตั้งแต่เด็ก อาจจะเป็นเพราะด้วยลักษณะของตัวเองที่ไม่เคยหวังจะพึ่งพาคนอื่นเท่าไร แต่เมื่อรู้สึกเครียดกังวลใจกับข้อใจในเรื่องต่าง ๆ จะชอบทำกิจกรรม เช่น เล่นกีฬา หรือไปไหว้พระ ซึ่งก็ไม่ได้ขอให้ชีวิตตัวเองดีขึ้น หากจะขอเพียงแค่ให้ตนเองมีความสงบในจิตใจ มีสมาธิทำงานและเมื่อต้องเผชิญปัญหาต่าง ๆ... อีกทั้งแถมเมื่อครั้งยังเป็นเด็กแถวบ้าน มีสำนักหมอดู จะเห็นพฤติกรรมของคนที่มาหาส่วนใหญ่จะเป็นเลิกกับสามีแล้วมาหาหมอดู โดยสำนักหมอดูจะออกแนวไสยศาสตร์เมื่อเห็นแบบนี้เลยไม่มีความเชื่อถือ เวลาเครียดหรือมีปัญหาชีวิตก็ไม่คิดจะพึ่งหมอดูด้วยเหตุผลที่กล่าวมา แต่ส่วนใหญ่จะปรึกษาคนในครอบครัวและเพื่อน ๆ แครู้สึกว่าพอได้ระบายก็จะสบายใจขึ้น อีกทั้งในเรื่องหน้าที่การงานก็ไม่ได้มีตำแหน่งบริหาร

ไม่ได้มีความคาดหวังในงานมากนัก จึงไม่มีความจำเป็นในการปรึกษาใครให้ช่วยวាយ แต่โดยส่วนตัวมองว่า หมอคูสามารถเป็นบุคคลที่ให้คำปรึกษาได้ แต่อาจจะเป็นเพราะติดภาพลักษณะในเรื่องของหมอคู่กับไสยศาสตร์ตั้งแต่เด็ก จึงคิดว่า ฟังตัวเองน่าจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด”

(อาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชน, สัมภาษณ์)

“... จริง ๆ เป็นคนมีเรื่องเครียดในชีวิตเยอะมาก เวลาติดขัดกับสถานการณ์บางอย่าง โดยเฉพาะเรื่องเงินและเรื่องครอบครัว มักจะพุดกับตัวเองอยู่เสมอว่าเสียทุกอย่างก็จะผ่านพ้นไปได้ในไม่ช้า หากเวลาเครียดก็จะใช้วิธีระบายผ่านเฟซบุ๊ก เปิดทีวีดู ถ้าไม่รู้จะบอกใครก็จะใช้วิธีพุดกับตัวเอง เปิดบทสวดมนต์ฟังทั้งวันให้รู้สึกผ่อนคลาย คิดอยู่เสมอว่าทำดีแล้วก็ต้องมีสิ่งที่ดีกับชีวิต ทำมาหากินสุจริตแต่ต้องมาเจอเรื่องร้าย ๆ ก็คิดว่าคงเป็นเพราะกรรมเท่านั้น เชื่อในคำสอนของพระพุทธเจ้าว่าตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ทุกวันนี้ก็ไม่หวังพึ่งใครนอกจากผู้ด้วยตัวเอง เครียดมากๆ ก็นั่งร้องไห้คนเดียวหันไปมองหน้าลูกแล้วก็กลับมาเข้มแข็งต่อ แต่ไม่ได้เกลียดหรือปฏิเสธหมอคู แต่หากจะให้เสียเงินเพื่อไปใช้บริการหมอคูคงไม่เอาเก็บเงินไว้ใช้จะดีกว่า เพราะจากประสบการณ์ที่ผ่านมาเคยไปหาหมอคูกับเพื่อนตามสำนักต่าง ๆ จะเห็นเรื่องของพิธีกรรมบางอย่าง เช่น การแก้กรรมด้วยการรดน้ำมนต์ อันนี้หมอคูไม่ใช่พระรดน้ำมนต์ไม่ได้ เลยมีทัศนคติที่ไม่ดีและมองว่าเป็นการหากินกับความทุกข์ยากของคนอื่น”

(เจ้าของกิจการร้านเสริมสวย, สัมภาษณ์)

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นางวรางคณา นิยมฤทธิ

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2540 ปริญญาตรี นิเทศศาสตรบัณฑิต

พ.ศ. 2547 ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาไทยศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

1. ผู้ช่วยนักวิจัย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.)
อายุงาน 7 ปี
2. เจ้าหน้าที่เจรจาข้อพิพาท บริษัทวิริยะประกันภัย จำกัด
(มหาชน) อายุงาน 12 ปี